

การศึกษาคำเรียกสัมผัสและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์

นางสาวกัญทิมา รักวงษ์วาน

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

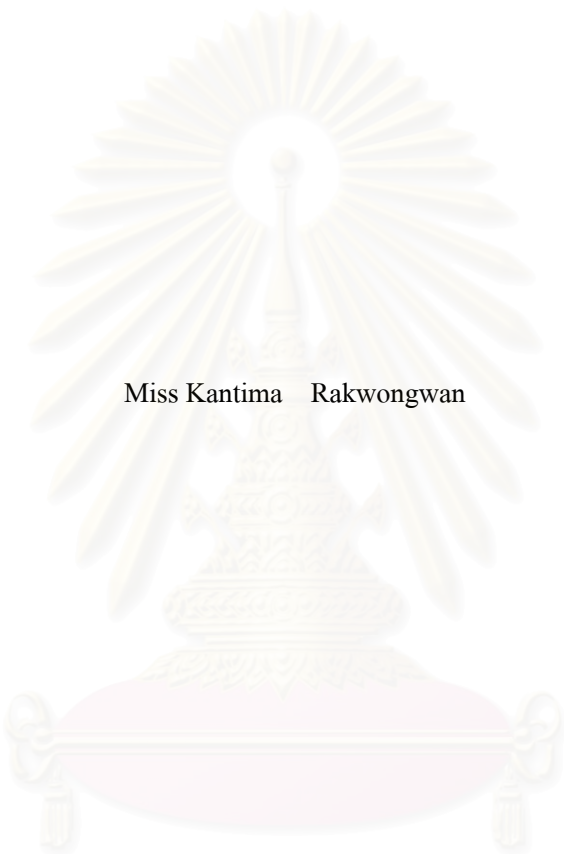
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ETHNOSEMANTIC STUDY OF HAPTIC TERMS AND TERMS EXPRESSING ATTITUDES TO
TOUCH IN THAI

Miss Kantima Rakwongwan

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

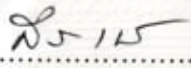
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาคำเรียกสัมผัสและทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยตามแนว
อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์
โดย นางสาวกณิมา รังวงษ์วาน
สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจณี เทพกาญจนา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล)

กัญจิมา รักรวงษ์วาน : การศึกษาคำเรียกสัมผัสและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยตามแนว
 วรรณคดีชาติพันธุ์ (AN ETHNOSEMANTIC STUDY OF HAPTIC TERMS AND TERMS
 EXPRESSING ATTITUDES TO TOUCH IN THAI) อ. ที่ปรึกษา: ศ. ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 156
 หน้า.

สัมผัสเป็นการรับรู้พื้นฐาน สัมผัสแต่ละชนิดต้องมีคำเรียก แต่จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าผลงานเกี่ยวกับ
 สัมผัสส่วนใหญ่เป็นด้านวิทยาศาสตร์ ยังไม่มีงานวิจัยใดเลยที่วิเคราะห์คำเรียกสัมผัสอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในภาษาไทย
 งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกคำเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทย และวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัส
 พื้นฐาน กลวิธีการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน และคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัส

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากการรวบรวมคำเกี่ยวกับสัมผัสจากพจนานุกรมและนวนิยาย จากการให้
 ผู้บอกภาษา 50 คน เขียนคำเกี่ยวกับสัมผัส และจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาอีกกลุ่ม จำนวน 20 คน โดยให้สัมผัสสิ่งของแล้ว
 ให้ระบุคำที่บรรยายการรับรู้และทัศนคติ

ผลการวิเคราะห์พบว่าคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทยมีทั้งสิ้น 25 คำ ได้แก่ ชุขระ ตะปุ่มตะป่ำ หรือ ปุ่มป่ำ
 เรียบ สาก ลื่น ผิด ขยاب ตะเอียด แข็ง นุ่ม นุ่ม กรอบ เปราะ หยุน เหลว และ เหนียว เอ็น อุ่น ร้อน เปียก หมด ชื้น
 และ แห้ง และคำเหล่านี้เป็นตัวแทนของประเภทสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย 24 ประเภท ซึ่งจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ
 พบว่าคำเหล่านี้แตกต่างกันใน 4 มิติหลัก ได้แก่ 1) เนื้อสาร ซึ่งแบ่งเป็น 10 มิติย่อย คือ การเป็นของแข็ง การยุบตัว
 การคืนตัว การคืนตัวเร็ว ความแน่น ความเหนียว การแตกง่าย การแตกเป็นหลายชิ้น การมีชิ้นเนื้อ การเป็นเนื้อสาร
 ขนาดใหญ่ 2) พื้นผิว ซึ่งแบ่งเป็นความเสมอของพื้นผิว ความเป็นไม่นุ่ม และความเสียดทาน 3) ความเปียก และ
 4) อุณหภูมิ

จากการวิเคราะห์โครงสร้างของคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทยพบว่า ผู้พูดภาษาไทยมีกลวิธีการสร้างคำ
 เรียกสัมผัสไม่พื้นฐานทั้งหมด 7 กลวิธีใหญ่ ได้แก่ 1) กลวิธีการซ้ำคำ เช่น นุ่มๆ ลื่นลื่น 2) กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัส
 2 คำเข้าด้วยกัน เช่น นุ่มนุ่ม เรียบเนียน เนียนลื่น ชุ่มโชก 3) กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสกับคำขยาย เช่น นุ่มป๊อ
 ร้อนวูบ เรียบเกลี้ยง 4) กลวิธีการใช้คำเรียกวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น เหมือนกำมะหยี่ กล้ายุ่น 5) กลวิธีการใช้ศัพท์เดี่ยว เช่น
 และ 6) กลวิธีการใช้คำว่า ก่อนข้าง กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เช่น ก่อนข้างสาก และ 7) กลวิธีการใช้คำว่า ออก กับคำเรียก
 สัมผัสพื้นฐาน เช่น ออกสาก

ผลการวิเคราะห์คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยพบว่าผู้พูดภาษาไทยใช้คำแสดงทัศนคติทางบวก เช่น
 สบาย สนุกดี แข็งแรง ไม่อันตราย และ สะอาด คำแสดงทัศนคติทางลบ เช่น ไม่สบาย ขยะแขยง ไมดี ไม่แข็งแรง
 สกปรก รำคาญ และ อันตราย และ คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลาง เช่น เฉยๆ และ ธรรมดา ส่วนประเภทสัมผัส
 ที่คนชอบมากที่สุด คือ นุ่ม และประเภทสัมผัสที่คนไม่ชอบมากที่สุด คือ ตะ

ผลการศึกษาคำเรียกสัมผัสในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ทำให้เห็นว่ากรวิเคราะห์แนววรรณคดีชาติพันธุ์เป็นวิธีการที่
 ได้ผลดีในการแสดงให้เห็นระบบความคิดของคนไทยในการจัดประเภทการรับรู้พื้นฐาน คือ ทำให้เห็นระบบการรับรู้ทาง
 สัมผัสของคนไทยที่สะท้อนในภาษาไทย ซึ่งอาจต่างจากระบบการรับรู้ทางสัมผัสของคนอื่นๆ

ภาควิชา ภาษาศาสตร์
 สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
 ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนิติศ กัญจิมา รักรวงษ์วาน
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

4780109722 : MAJOR LINGUISTICS

KEY WORD : HAPTIC/ ETHNOSEMANTICS/ TOUCH/ATTITUDE

KANTIMA RAKWONGWAN: AN ETHNOSEMANTIC STUDY OF HAPTIC TERMS
AND TERMS EXPRESSING ATTITUDES TO TOUCH IN THAI. THESIS ADVISOR:
PROF. AMARA PRASITHRATHSINT, Ph.D., 156 pp.

Touch is a basic sense of perception. A review of literature shows that most studies on touch or haptic perception are in physical science or psychology. There has been no study of haptic terms used by lay persons, especially in Thai. The objectives of this study are twofold: 1) to classify terms concerning touch in Thai. 2) to analyze the semantic components of basic haptic terms, linguistic strategies in forming non basic haptic terms, and the meanings of terms expressing attitude toward touch in Thai.

The data used in this study was taken from two dictionaries, and ten purposively selected novels in Thai, from a group of fifty Thai informants by having them write as many as possible terms concerning touch, and from another group of twenty informants by letting them identify and describe various kinds of objects they were asked to touch.

The results of the study show that in Thai there are twenty-five basic haptic terms representing twenty-four basic haptic categories: *khrukhrà* 'rugged', *tàpùmtàpàm* or *pùmpàm* 'knobby', *riáp* 'smooth', *sà:k* 'rough', *fi:n* 'slippery', *phè:t* 'not smooth', *yà:p* 'not fine', *lá?iat* 'fine', *khè:ŋ* 'hard', *ním* 'soft', *núm* 'very soft', *krò:p* 'crisp', *prò* 'fragile', *yùn* 'elastic', *lè:w* 'liquid', *lé* 'mushy', *níaw* 'sticky', *yen* 'cool', *?ùn* 'lukewarm', *rí:n* 'hot', *piak* 'wet', *mà:t* 'almost dry', *chí:n* 'moist', and *hè:ŋ* 'dry'. The meanings of all these basic haptic terms are differentiated by four major dimensions of contrast: 1) **substance**, which is identified by solidness, softness, bouncing, springing back quickly, density, stickiness, breakability, breaking into small pieces, consisting of pieces, and largeness 2) **surface** divided into smoothness, knobiness, and frictionness. 3) **wetness** and 4) **temperature**.

The analysis of non-basic haptic terms reveals that seven main strategies are used in the formation of these words: 1) reduplication of haptic terms with or without tone modification, 2) combining two haptic terms, 3) combining one haptic term with a modifier, 4) using the names of specific objects as haptic terms, 5) using monolexic words, 6) using *khò:nkhá:ŋ* 'rather' with haptic term, and 7) using *?ò:k* 'out' with haptic term.

The analysis of terms expressing attitude toward touch indicates that they are classified into three groups according to the meanings: positive, negative and neutral terms. The positive category signifies the sense of *comfortable*, *enjoyable*, *good*, *strong*, *safe*, and *clean*. The negative category signifies *uncomfortable*, *disgusted*, *not good*, *weak*, *dirty*, *unpleasant*, and *dangerous*, and the neutral category has the sense of *indifferent*, and *simple*. Regarding desirable and undesirable haptic categories, the most favorite haptic category is *núm* 'very soft' while the least favorite haptic category is *lé* 'mushy'.

The findings of this study show that the ethnosemantic approach used in the analysis was very effective in revealing the distinctive system of perception of touch reflected in Thai, which may be different from that reflected in other languages.

Department.....Linguistics.....

Student's signature...Kantima Rakwongwan.....

Field of study.....Linguistics.....

Advisor's signature...Amara Prasithratsint.....

Academic year.... 2007.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่อาจสำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้หากไม่ได้รับความสนับสนุน ส่งเสริม และช่วยเหลือจากศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และสละเวลาอันมีค่ายิ่งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา อาจารย์เป็นแรงบันดาลใจและทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความอดุสาหะ มานะ พากเพียร อดทน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมากและขอกราบขอบพระคุณด้วยความจริงใจมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุลเป็นอย่างสูง สำหรับคำแนะนำอันมีคุณค่า รวมถึงได้กรุณาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขด้วยความเอาใจใส่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.งามทิพย์ วิมลเกษม และอาจารย์นันทวัน วิมานรัตน์ที่เป็นแบบอย่างให้ผู้วิจัยดำเนินชีวิตและเชื่อมั่นในตัวผู้วิจัยเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณดร.นิตานาถ ไตรผล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญญา เชิดหิรัญกร ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างมาก

ขอขอบคุณพี่และเพื่อนชาวภาษาศาสตร์ที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์และเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา

ขอขอบพระคุณญาติพี่น้องทุกท่านที่คอยห่วงใย สนับสนุนและเป็นกำลังใจให้กันเสมอ เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ที่ส่งเสริมสนับสนุนผู้วิจัยในทุกๆด้าน รวมทั้งอบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยรู้ถึงคุณค่าของการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นร่างกายและแรงใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา

ท้ายนี้ คุณความดีใดๆ ที่พึงได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบให้แก่บิดา มารดา ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานในการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
2 ทบทวนวรรณกรรม.....	4
2.1 วรรณศาสตร์ชาติพันธุ์.....	4
2.1.1 แนวคิดทางวรรณศาสตร์ชาติพันธุ์.....	4
2.1.2 การจำแนกประเภท (categorization).....	6
2.1.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis).....	8
2.1.4 ผลงานวิจัยทางวรรณศาสตร์ชาติพันธุ์.....	11
2.1.4.1 งานวิจัยเรื่องคำเรียกญาติ.....	11
2.1.4.2 งานวิจัยเรื่องคำเรียกสี.....	13
2.1.4.3 งานวิจัยเรื่องคำเรียกรส.....	16
2.1.4.4 งานวิจัยเรื่องอื่นๆ.....	18
2.2 การศึกษาเรื่องสัมผัสและคำเกี่ยวกับสัมผัส.....	20
2.2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพยางค์และสัมผัส.....	20
2.2.2 การศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนววิทยาศาสตร์.....	23
2.2.3 การศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนวจิตวิทยา.....	30
2.2.4 การศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนววรรณคดี.....	33
2.3 คุณสมบัติเชิงกลของวัสดุ (mechanical properties).....	35

บทที่	หน้า
2.3.1 คุณสมบัติทางด้านความแข็ง.....	35
2.3.2 คุณสมบัติทางด้านความยืดหยุ่น.....	36
2.3.3 คุณสมบัติทางด้านความถี่.....	36
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	38
3.1 การเตรียมการเก็บข้อมูล.....	38
3.1.1 การคัดเลือกแหล่งข้อมูล.....	38
3.1.2 การคัดเลือกผู้บอกภาษา.....	38
3.1.3 เครื่องมือในการเก็บข้อมูล.....	39
3.2 การเก็บข้อมูล.....	40
3.2.1 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร.....	40
3.2.2 การเก็บข้อมูลโดยให้ผู้บอกภาษาเขียนคำ.....	41
3.2.3 การเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาครั้งที่ 1.....	44
3.2.4 การเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาครั้งที่ 2.....	46
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
3.3.1 การจำแนกข้อมูล.....	49
3.3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน..	50
3.3.3 การวิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน และการจัดประเภท.....	50
3.3.4 การจัดประเภทคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสและการวิเคราะห์ความ สัมพันธ์ระหว่างคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสกับคำเรียกสัมผัส.....	51
3.3.5 ประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบมากที่สุดและไม่ชอบมากที่สุด.....	52
4 คำเรียกสัมผัส.....	54
4.1 คำเกี่ยวกับสัมผัส.....	54
4.2 การแยกคำเรียกสัมผัสออกจากคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส.....	57
4.2.1 หลักเกณฑ์ในการแยกคำเรียกสัมผัสออกจาก คำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส.....	57
4.2.2 คำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสที่พบในการเก็บข้อมูล.....	58
4.2.2.1 ถ้อยคำบอกรูปร่างลักษณะของวัตถุที่สัมผัส.....	58
4.2.2.2 คำแสดงทัศนคติ.....	60

บทที่	หน้า
4.2.2.3	คำบอกอาการความรู้สึกทางกาย..... 60
4.2.2.4	คำบอกการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา..... 60
4.3	การแยกคำเรียกสัมผัสพื้นฐานออกจากคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน..... 63
4.4	สรุป..... 68
5	ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน..... 70
5.1	ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย..... 70
5.2	มิติความแตกต่าง (dimension of contrast) และอรรถลักษณะที่ใช้ระบุ ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย..... 76
5.2.1	เนื้อสาร..... 77
5.2.1.1	การเป็นของแข็ง..... 78
5.2.1.2	การยุบตัว..... 78
5.2.1.3	การคืนตัว..... 79
5.2.1.4	การคืนตัวเร็ว..... 79
5.2.1.5	ความแน่น..... 79
5.2.1.6	ความเหนอะ..... 79
5.2.1.7	การแตกง่าย..... 80
5.2.1.8	การแตกเป็นหลายชิ้น..... 80
5.2.1.9	การมีชิ้นเนื้อ..... 80
5.2.1.10	การเป็นเนื้อสารขนาดใหญ่..... 81
5.2.2	พื้นผิว..... 81
5.2.2.1	ความเสมอของพื้นผิว..... 81
5.2.2.2	ความเป็นปุ่มนูน..... 82
5.2.2.3	ความเสียดทาน..... 82
5.2.3	ความเปียก..... 82
5.2.4	อุณหภูมิ..... 83
5.3	ระบบความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย..... 84
5.4	องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย..... 88
5.5	สรุป..... 93
6	คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย..... 94

บทที่	หน้า
6.1 ลักษณะของคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย.....	94
6.2 กลวิธีการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย.....	94
6.2.1 กลวิธีการซ้ำคำ.....	95
6.2.1.1 กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์...	95
6.2.1.2 กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสแบบเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์.....	97
6.2.2 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัส 2 คำเข้าด้วยกัน.....	98
6.2.3 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยาย.....	103
6.2.3.1 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยาย บอกปริมาณ.....	104
6.2.3.2 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยาย บอกลักษณะอาการความรู้สึกทางกาย.....	105
6.2.3.3 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยาย แสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา.....	106
6.2.4 กลวิธีสร้างคำโดยการใช้คำเรียกวัตถุประสงค์.....	108
6.2.4.1 กลวิธีการใช้คำว่า <i>เหมือน</i> กับคำเรียกวัตถุประสงค์.....	108
6.2.4.2 กลวิธีการใช้คำว่า <i>คล้าย</i> กับคำเรียกวัตถุประสงค์.....	109
6.2.5 กลวิธีการใช้ศัพท์เดี่ยว.....	109
6.2.6 กลวิธีการใช้คำว่า <i>ค่อนข้าง</i> กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน.....	110
6.2.7 กลวิธีการใช้คำว่า <i>ออก</i> กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน.....	110
6.3 การจัดประเภทคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน ในภาษาไทย.....	111
6.4 สรุป.....	119
7 คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทย.....	121
7.1 คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่พบในภาษาไทย.....	121
7.1.1 คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายทางบวก.....	122
7.1.1.1 สบาย.....	122
7.1.1.2 สนุก.....	122
7.1.1.3 ดี.....	123
7.1.1.4 แข็งแรง.....	123

บทที่	หน้า
7.1.1.5 ไม่อันตราย.....	123
7.1.1.6 สะอาด.....	123
7.1.2 คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายทางลบ.....	123
7.1.2.1 ไม่สบาย.....	124
7.1.2.2 ขยะแฉง.....	124
7.1.2.3 ไม่ดี.....	124
7.1.2.4 ไม่แข็งแรง.....	124
7.1.2.5 สกปรก.....	124
7.1.2.6 รำคาญ.....	125
7.1.2.7 อันตราย.....	125
7.1.3 คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายเป็นกลาง.....	125
7.1.3.1 เฉยๆ.....	125
7.1.3.2 ธรรมดา.....	126
7.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงทัศนคติกับประเภทสัมผัสพื้นฐาน.....	126
7.3 ประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบและไม่ชอบมากที่สุด.....	130
7.4 สรุป.....	132
8 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	133
8.1 สรุปผลการวิจัย.....	133
8.2 อภิปรายผล.....	136
8.3 ข้อเสนอแนะ.....	138
รายการอ้างอิง.....	140
ภาคผนวก ก. คำเรียกสัมผัสที่รวบรวมได้จากคลังคำและพจนานุกรม.....	147
ภาคผนวก ข. คำเรียกสัมผัสที่รวบรวมได้จากนวนิยาย.....	149
ภาคผนวก ค. รายชื่อวัสดุและวัตถุที่เป็นตัวแทนคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน ที่ได้จากสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา.....	154
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	156

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1	5
3.1	41
3.2	45
3.3	46
3.4	44
3.5	48
3.6	49
4.1	54
4.2	62
4.3	63
4.4	66
4.5	67
5.1	71
5.2	85
6.1	96
6.2	97
6.3	99
6.4	102
6.5	103
6.6	104
6.7	106

ตาราง	หน้า
6.8 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน กับคำแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา.....	107
6.9 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการประสมคำขยายแสดงการรับรู้ด้วยประสาท สัมผัสทางตากับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน.....	108
6.10 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน โดยการใช้คำว่า <i>เหมือน</i> กับคำเรียกวัตถุเฉพาะ.....	108
6.11 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน โดยการใช้คำว่า <i>คล้าย</i> กับคำเรียกวัตถุเฉพาะ.....	109
6.12 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการใช้คำว่า <i>ค่อนข้าง</i> กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน.	110
6.13 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการใช้คำว่า <i>ออก</i> กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน.....	111
6.14 การจัดประเภทคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย.....	112
7.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงทัศนคติกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน.....	126
7.2 ประเภทสัมผัสที่ชอบมากที่สุด.....	131
7.3 ประเภทสัมผัสที่ไม่ชอบมากที่สุด.....	131

สารบัญญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
2.1 กระบวนการสำรวจของมนุษย์และมิติของวัตถุที่สัมพันธ์กัน.....	24

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

สัมผัส (touch) เป็นการรับรู้ทางหนึ่งของมนุษย์ คำว่า สัมผัส ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525 ให้ความหมายไว้ว่า ถูกต้อง แตะต้อง กระแทกกัน หรือ การถูกต้องที่ทำให้เกิดความรู้สึก เช่น ประสาทสัมผัส การแตะต้อง การกระทบกัน ดังตัวอย่างประโยคพอลออกไปข้างนอกก็สัมผัสอากาศเย็นเฉียบ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525)

สัมผัสถือได้ว่ามีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากสัมผัสเป็นแหล่งรับข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับสิ่งรอบตัวเราและเป็นตัวให้สัญญาณอันตราย การเรียนรู้เกี่ยวกับสัมผัสก็ถือได้ว่าสำคัญเช่นกัน เนื่องจากช่วยให้มนุษย์ปรับตัวได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตาม การรับรู้สัมผัสนั้นเป็นนามธรรม กล่าวคือ หลังจากสัมผัสสิ่งใดแล้วความรู้สึกนั้นก็หายไป เพราะฉะนั้นมนุษย์ในชาติพันธุ์ต่างๆ จึงต้องหาคำเรียกสัมผัสเพื่อมาเป็นตัวแทนของมโนทัศน์หลังจากที่ได้สัมผัสวัตถุต่างๆ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้สัมผัสในวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ใดอาจทำได้โดยการศึกษาคำที่ใช้ ในการเรียกวัตถุหรือวัตถุที่คนกลุ่มนั้นๆ ใช้เป็นประจำ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นระบบความนึกคิดและระบบการรับรู้สิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมตัวผู้พูดภาษานั้น ยิ่งไปกว่านั้น ยังช่วยให้เข้าใจระบบความหมายของคำเรียกสัมผัสของคนในกลุ่มชาติพันธุ์ได้

ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนผลงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับเรื่องการสัมผัส พบผลงาน 3 ด้าน ได้แก่ งานทางด้านวิทยาศาสตร์ จิตวิทยาและวรรณคดี ผลงานทางด้านวิทยาศาสตร์เน้นศึกษากระบวนการรับรู้โดยการสัมผัสและอธิบายการทำงานของอวัยวะที่ใช้ในการรับรู้สัมผัส และประสาทตัวรับสัมผัสเป็นสำคัญ อีกทั้งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างหรือพฤติกรรมทางกายภาพ ส่วนด้านจิตวิทยามุ่งเน้นการศึกษาด้านจิตใจและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กัน ส่วนงานด้านวรรณคดีมุ่งศึกษาการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์เพื่อแสดงให้เห็นถึงอัจฉริยภาพในฐานะปัจเจกชนผู้มีความสามารถ ส่วนงานวิจัยเรื่องคำเรียกสัมผัสทางด้านภาษาศาสตร์อาจกล่าวได้ว่ายังไม่มีเลย โดยเฉพาะการศึกษาในภาษาไทยอย่างละเอียดและเป็นระบบ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาคำเรียกสัมผัสและทัศนคติเกี่ยวกับการสัมผัสในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ โดยจะใช้แนวทางการศึกษาไปในทำนองเดียวกับที่พรลัดดา เมฆบัณฑุรย์ (2547) ใช้ในการศึกษาคำเรียกรสและทัศนคติเกี่ยวกับรสในภาษาจีนแต้จิ๋ว

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีศึกษาตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ เนื่องจากเห็นว่าการศึกษาแนวนี้มีประโยชน์อย่างมาก เพราะสามารถทำให้เข้าใจวัฒนธรรม ความนึกคิดและโลกทัศน์ของแต่ละชาติพันธุ์จากมุมมองของคนในวัฒนธรรมนั้นๆ โดยผ่านทางการศึกษาภาษาที่พวกเขาเหล่านั้นใช้ติดต่อสื่อสาร อีกทั้งทำให้สามารถเข้าใจระบบความคิด ค่านิยม ทัศนคติของคนในวัฒนธรรมนั้น

นอกจากนั้นแล้วยังเป็นการนำอาการมองโลกของเขามาตีแผ่ให้เห็นได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งงานวิจัยนี้มุ่งศึกษากระบวนการความคิดของผู้พูดภาษาไทยโดยเลือกศึกษาผ่านทางกลุ่มคำเรียกสัมผัส ในการศึกษาคำนี้ ผู้วิจัยให้คำจำกัดความคำเรียกสัมผัสว่าหมายถึงคำที่ใช้เรียกคุณสมบัติของวัตถุสิ่งของที่รับรู้โดยการดู แตะ กดหรือบีบ เช่น ลื่น เรียบ แข็ง เป็นต้น คำที่นอกเหนือจากนี้ถึงแม้จะเป็นคำเกี่ยวกับสัมผัสก็ไม่เรียกว่า “คำเรียกสัมผัส”

จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ คือ มุ่งหาอรรถลักษณะที่ทำให้คำในวงศัพท์เดียวกันมีความหมายคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 จำแนกคำเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทย
- 1.2.2 วิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย
- 1.2.3 วิเคราะห์ความหมายและกลวิธีการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย
- 1.2.4 วิเคราะห์คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสและความสัมพันธ์กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

- 1.3.1 คำเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัส
- 1.3.2 คำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทยแตกต่างกันใน 3 มิติ คือ ความขึ้น ความเสียดทานและอุณหภูมิ
- 1.3.3 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมีความสัมพันธ์ทางความหมายกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐานและกลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทยมี 3 แบบ คือ การประสมคำ การซ้ำคำและการซ้อนคำ
- 1.3.4 คำเรียกสัมผัสพื้นฐานบางคำเกิดร่วมกับคำแสดงทัศนคติทางลบและบางคำเกิดร่วมกับคำแสดงทัศนคติทางบวก

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาคำเรียกสัมผัสและทัศนคติเกี่ยวกับคำเรียกสัมผัสในภาษาไทยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคำเรียกสัมผัสทางผิวหนังโดยใช้มือเพียง 1 ข้างในการสัมผัส อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาคำเรียกสัมผัสที่เกิดเฉพาะจุดใดจุดหนึ่ง เช่น คำเรียกสัมผัสที่เกิดจากความรู้สึกในปาก รวมทั้งไม่ได้ศึกษาคำเรียกสัมผัสที่เกี่ยวกับรูปทรงและโครงร่างของวัตถุ เนื่องจากทั้งรูปทรงและโครงร่างของวัตถุนั้นจะรับรู้ด้วยการมองเห็นเป็นสำคัญ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 ให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสของคนไทย
- 1.5.2 เป็นประโยชน์ในการสอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศ
- 1.5.3 เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องคำเรียกสัมผัสในภาษาอื่นๆต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อตามเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ 2) การศึกษาเกี่ยวกับสัมพัทธ์และคำเรียกสัมพัทธ์ 3) คุณสมบัติเชิงกลของวัสดุ

2.1 ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์

การศึกษาเรื่องคำเรียกสัมพัทธ์เป็นการศึกษาในแนวภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ซึ่งเป็นแนวการศึกษาที่สนใจว่าคนแต่ละชาติพันธุ์มีวิธีการสร้าง และการจัดระบบความคิดและวัฒนธรรมของคนอย่างไร โดยศึกษาผ่านทางภาษาที่คนเหล่านั้นใช้พูดกัน ในการทบทวนความรู้เรื่องภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดและผลงานวิจัยทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์

2.1.1 แนวคิดทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์

ผู้ที่บุกเบิกการศึกษาทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ คือ ชาร์ลส์ เฟรค (Frake, 1980) เขาให้คำอธิบายภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ไว้ในบทความเรื่องการศึกษาชาติพันธุ์วรรณนาของระบบปริชาน (The Ethnographic Study of Cognitive Systems) (Frake, 1980: 1-2) ระบุว่า ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) เป็นการศึกษาภาษาแนวใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าถึงระบบความรู้ ความคิด ค่านิยม ทักษะคิด มโนทัศน์ และโลกทัศน์ของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าภาษาเป็นสิ่งสะท้อนความนึกคิดและการมองโลกของผู้พูด ทั้งนี้เพราะรูปภาษาหนึ่งๆจะมีมโนทัศน์แอบแฝงอยู่ ดังนั้นการวิเคราะห์ความหมายของคำและโครงสร้างของภาษาของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งจะทำให้เห็นความนึกคิด ค่านิยม โลกทัศน์ของชนกลุ่มนั้นได้นั่นเอง ยิ่งไปกว่านั้นภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ยังทำให้เราสามารถทราบถึงการมีหรือไม่มีของสิ่งต่างๆในแต่ละวัฒนธรรมได้โดยพิจารณาจากคำศัพท์ที่ปรากฏในภาษานั้น เพราะคำเหล่านั้นจะเป็นตัวแทนสิ่งต่างๆในสถานะแวดล้อมที่กลุ่มชนนั้นอาศัยอยู่ นอกจากนั้นแล้วการที่มีคำศัพท์ปรากฏแสดงให้เห็นว่าสิ่งนั้นมีอยู่อย่างมีนัยสำคัญในสังคมนั้นๆ เนื่องจากคนในวัฒนธรรมนั้นๆให้ความสำคัญกับของสิ่งนั้นๆจึงมีคำศัพท์เพื่อใช้สื่อสารกัน

เฟรค (Frake, 1980: 3) ยังกล่าวอีกด้วยว่า การศึกษาเพื่อที่จะทำความเข้าใจและเข้าถึงโลกทัศน์ของคนในวัฒนธรรมใด เราจำเป็นต้องให้ความหมายสิ่งของให้มีความสอดคล้องกับระบบความคิดของผู้บอกรายในวัฒนธรรมที่เราศึกษาด้วยและไม่ควรยึดความหมายในภาษาของเราเป็นตัวกำหนด ทั้งนี้เนื่องจากคนต่างวัฒนธรรมมีการจัดสิ่งต่างๆรอบตัวเขาแตกต่างกันออกไป เฟรคยกตัวอย่างชาวอินเดียนแดงเผ่าบราซิลเลียน (Brazilian Indian) ซึ่งในวัฒนธรรมของเขา

ไม่มีคำว่า “parrot” มีแต่คำรวมๆที่ใช้เรียก “นก” การที่เป็นเช่นนี้สะท้อนให้เห็นรูปแบบการจำแนกสรรพสิ่งให้เป็นประเภทที่แตกต่างออกไปในวัฒนธรรมอื่นที่ไม่มีคำเรียกเฉพาะของชื่อนกแต่ละชนิดซึ่งแตกต่างจากภาษาอังกฤษที่มีคำว่า “parrot” ในทางกลับกัน ชาวอินเดียแดงเผ่าบราซิเลียนกลับมีคำศัพท์เรียกรูปพรรณสิ่งทีเฉพาะเจาะจงจำนวนมากที่ในภาษาอังกฤษจัดประเภทรวมกัน การให้ความสำคัญกับสรรพสิ่งที่แสดงให้เห็นจากการจัดระบบคำเป็นการแสดงความสำคัญของสิ่งต่างๆที่คนในแต่ละวัฒนธรรมกำหนดให้ต่างกันออกไป

นอกจากนี้ ลักษณะที่สามารถจัดให้เป็นลักษณะเด่นทางความคิดที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมจะต้องเป็นสิ่งที่ใช้ร่วมกันและมีการสื่อสารกันระหว่างคนในวัฒนธรรมผ่านทางภาษาอย่างสม่ำเสมอ และยังทำให้คำศัพท์ (term) ที่ใช้นั้นกลายเป็นมาตรฐาน อีกทั้งต้องเป็นคำศัพท์ที่สั้นและไม่ยืดเยื้อจนเกินไป เช่น ใช้คำว่า “elm” แทนที่จะใช้ “those tall trees with asymmetrical, serrated edged leaves” ซึ่งถือว่าการอธิบายคำศัพท์มากกว่าเป็นคำศัพท์

เฟรค (Frake, 1980: 7-9) ได้เสนอวิธีการที่สำคัญในการศึกษาคำศัพท์ในหมวดต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจมโนทัศน์ของเจ้าของภาษา คือ ชุดคำแสดงการเปรียบเทียบ (contrast sets) ซึ่งเป็นวิธีการจัดประเภทคำศัพท์ในหมวดหมู่เดียวกัน โดยคำเหล่านั้นจะมีความหมายตรงข้ามกัน กล่าวคือ เราสามารถรู้ได้ว่าคำใดอยู่ในหมวดคำเดียวกันโดยดูว่าคำเหล่านั้นสามารถปรากฏในบริบทหรือปรากฏร่วมกับคำแบบเดียวกัน ซึ่งคำศัพท์เหล่านั้นจะมีคุณสมบัติทางความหมายแตกต่างกันออกไปแต่จัดให้อยู่ภายใต้หมวดคำเดียวกันได้ เช่น การจำแนกแฮมเบอร์เกอร์และพายออกจากกัน แต่ก็สามารถจัดให้อยู่ภายใต้คำว่าอาหารได้และมีการจัดจำพวกเป็นชั้น (taxonomy) ซึ่งเป็นการจำแนกข้อมูลแยกย่อยลงไปอีกโดยถือหลักว่าคำศัพท์ใดเป็นคำเปรียบเทียบ (contrast) จะจัดให้อยู่ในลำดับชั้นเดียวกันและคำศัพท์ใดสามารถรวม (include) อยู่ภายใต้คำศัพท์อื่นก็จะจัดให้เป็นประเภทย่อยของคำศัพท์นั้นอีกที โดยอาจแสดงให้เห็นด้วยโครงสร้างของการจัดจำพวกเป็นชั้นตามตารางที่เฟรคเสนอไว้ในตารางที่ 2.1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 โครงสร้างการจัดลำดับชั้น

Something to eat				
Sandwich		Pie		Ice cream bar
hamburger	ham sandwich	apple pie	cheery pie	eskimo pie

(จาก Frake, 1980: 9)

ตารางที่ 2.1 แสดงให้เห็นว่าแถวเหนือสุดเป็นคำที่ครอบคลุมอาหารทุกชนิด คือ “something to eat” หมายถึง ของกิน และคำศัพท์แถวได้ลงมาได้แก่ sandwich, pie, ice cream bar, hamburger, ham sandwich, apple pie, cheery pie และ eskimo pie ต่างเป็นประเภทย่อยที่สามารถจัดให้อยู่ภายใต้ “something to eat” ได้อีก ในที่นี้ “eskimo pie” ไม่ใช่พายเพราะไม่สามารถจัดให้

อยู่ภายใต้ประเภทพายได้ เพราะความจริงแล้วเป็นไอศกรีมชนิดหนึ่งซึ่งหากดูเพียงชื่ออาจคิดว่าเป็นพายชนิดหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เห็นได้ว่าชื่อของสิ่งของเพียงอย่างเดียวไม่สามารถบอกได้เสมอไปว่าจัดของสิ่งนั้นให้อยู่ในกลุ่มไหนได้ อย่างไรก็ตาม การจัดจำพวกตามลำดับชั้นยังคงสามารถทำให้เราเห็นความแตกต่างของคำได้และทำให้เราจัดเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น นอกจากนี้แล้วยังทำให้เห็นว่าแต่ละวัฒนธรรมจัดสิ่งของให้เป็นหมวดหมู่เหมือนหรือต่างกันอย่างไร

ในการศึกษาคำเรียกสัมผัสในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะจำแนกคำเกี่ยวกับสัมผัสออกเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานและไม่พื้นฐาน โดยวิเคราะห์เรื่องระบบคำและวิธีการสร้างคำตามลำดับและคำแสดงทัศนคติโดยวิเคราะห์คำแสดงความรู้สึกที่มีต่อสัมผัสเหล่านั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าทฤษฎีที่จะใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ครั้งนี้ คือ การจำแนกประเภท (categorization) และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis) ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

2.1.2 การจำแนกประเภท (categorization)

การจำแนกประเภทเป็นกิจกรรมทางปริชาณซึ่งเป็นพื้นฐานของมนุษย์ จอร์จ เลคอฟ (Lakoff, 1985: 5-6) กล่าวว่า การเข้าใจเรื่องการจำแนกประเภทเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้มนุษย์เราเข้าใจว่าเราคิดอย่างไร เลคอฟยังกล่าวด้วยว่าทุกครั้งที่เราเห็นสิ่งต่างๆเป็นประเภท เช่น เราเห็นว่าเขียนหนังสือ ตกตะปู หรือรีดผ้าเป็นประเภทของกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหว นั่นแสดงว่าเรากำลังจัดประเภทอยู่ ผู้ที่ศึกษาเรื่องการจำแนกประเภทและเน้นการจัดประเภทพื้นฐาน (basic-level categories) คือ บราวน์ (Brown, 1958 อ้างใน Lakoff, 1985: 14-31) ในงานเรื่อง “How Shall a Thing Be Called ?” บราวน์กล่าวว่าเราสามารถใช้อำนาจที่เรียกสิ่งหนึ่งด้วยชื่อเรียกได้หลากหลายชื่อ เช่น คำที่ใช้เรียกเหรียญเงินนั้นอาจใช้คำว่า “dime”, “money”, “metal object” หรือ “thing” ก็ได้ หรืออาจเรียกโดยการจำกัดความหมายให้เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น เช่น “เหรียญในปี 1952” แต่ในการจัดระดับของประเภท (level of categorization) ระดับพื้นฐาน (basic level) ถือว่ามีสถานะเหนือกว่าคำอื่น คือ คำนั้นต้องเป็นคำที่สั้นและใช้บ่อยกว่าคำอื่น ในที่นี้บราวน์ถือคำว่า “dime” น่าจะหมายถึงเหรียญที่แท้จริงและน่าจะเป็นระดับพื้นฐานที่สุดและเป็นคำที่มีสถานะเหนือกว่าคำอื่น

บราวน์กล่าวว่าคำศัพท์ที่ใช้อ้างถึงสิ่งต่างๆมีหลายคำ แต่คำศัพท์ที่ใช้อ้างถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จัดอยู่ในระดับพื้นฐานนี้จะอยู่ในระดับกลางที่พอดี คือ มีความหมายที่ไม่แคบและไม่กว้างจนเกินไป และต้องเป็นคำที่สั้น เรียนรู้ได้เร็วซึ่งเด็กจะเรียนคำในระดับนี้ได้ก่อน ยิ่งไปกว่านั้นยังจดจำง่ายและใช้บ่อยกว่าคำในระดับอื่นที่อยู่เหนือกว่าระดับระดับกลางซึ่งเป็นระดับที่กว้างเกินไป (superordinate category) และระดับที่อยู่ต่ำกว่าระดับกลางซึ่งเป็นระดับที่แคบเกินไป (subordinate category) เช่น “dog” เป็นคำในระดับพื้นฐานที่อยู่สูงกว่าคำว่า “boxer” แต่ต่ำกว่าคำว่า “animal”

เช่นเดียวกับบราวน์ ผลการศึกษาของรอช ซิมป์สันและมิลเลอร์ (Rosch, Simpson and Miller, 1976 อ้างใน Lakoff, 1985: 46-48) เรื่อง “Basic Level Effect” มีความสอดคล้องกับการจำแนกประเภทของบราวน์ที่ได้กล่าวข้างต้น คือ รอชและคณะกล่าวว่าระดับพื้นฐานที่สุดของการจำแนกประเภท (most basic level of categorization) ก็คือคำที่เป็นประเภทพื้นฐานที่อยู่ในระดับตรงกลาง (basic level category) ของการจัดพวกตามลำดับชั้นพอดีซึ่งคำที่จัดอยู่ในระดับตรงกลางหรือระดับพื้นฐานนี้เป็นคำสั้น จดจำง่าย ใช้บ่อยในชีวิตประจำวันรวมทั้งนึกถึงได้ก่อนคำอื่น ส่วนคำที่อยู่ในระดับล่างลงมาจากระดับพื้นฐาน (subordinate category) เป็นคำไม่พื้นฐานที่มีความเฉพาะเจาะจงและเป็นคำที่จัดอยู่ภายใต้ประเภทที่อยู่ในระดับพื้นฐานอีกทีหนึ่ง ส่วนคำที่อยู่ในระดับเหนือขึ้นไปจากระดับพื้นฐาน (superordinate category) เป็นคำที่ไม่เฉพาะเจาะจงและจัดอยู่เหนือประเภทที่อยู่ในระดับพื้นฐานอีกทีหนึ่ง เช่น “chair” เป็นคำในระดับพื้นฐานที่อยู่ตรงกลางระหว่างคำว่า “rocker” และคำว่า “furniture”

นอกจากบราวน์รวมทั้งรอชและคณะซึ่งเน้นเรื่องการจัดประเภทพื้นฐานแล้ว เทเลอร์ (Taylor, 1995: 22-24) ยังได้กล่าวไว้ว่าในการจำแนกประเภทของสิ่งต่าง ๆ นั้นสามารถสรุปได้ 2 แนวคิด คือ แนวคิดคลาสสิก (classical approach) และแนวคิดต้นแบบ (prototype approach) ซึ่งเทเลอร์สรุปไว้ว่าแนวคิดคลาสสิกนี้มีมาอย่างน้อยตั้งแต่สมัยอริสโตเติลและมีหลักการ 4 ประการดังนี้

1. การจัดประเภททำโดยการหาอรรถลักษณะจำนวนน้อยที่สุดที่จำเป็นและเพียงพอต่อการเป็นสมาชิก การจะตัดสินว่าสิ่งใดอยู่ในประเภทใดจึงพิจารณาว่าประเภทนั้นต้องการสมาชิกที่มีลักษณะอย่างไรบ้าง ถ้าสิ่งใดมีลักษณะดังกล่าวครบถ้วนก็จัดว่าอยู่ในประเภทนั้น นั่นคือสมาชิกทุกตัวในประเภทจะมีลักษณะร่วมกันจำนวนหนึ่ง
2. ประเภทของสิ่งใดก็ตามมีอรรถลักษณะอยู่ในรูปทวีลักษณะ คือ การมีและไม่มีลักษณะ เช่นนั้นเท่านั้น ไม่สามารถมีและไม่มีในเวลาเดียวกันหรือมีเพียงบางส่วนได้
3. ประเภทของสิ่งใดก็ตามมีขอบเขตชัดเจนซึ่งสามารถตัดสินได้แน่ชัดว่าสิ่งใดเป็นสมาชิกของประเภทใด
4. ในประเภทของสิ่งใดก็ตาม สมาชิกทุกตัวในประเภทนั้นๆ มีฐานะความเป็นสมาชิกเท่าเทียมกัน

ในการจัดประเภทตามแนวคิดคลาสสิกนั้น เมื่อเราพบสิ่งใหม่ใดๆ เป็นครั้งแรก เราก็จะนำลักษณะที่เรารับรู้ได้จากสิ่งนี้มาเปรียบเทียบกับลักษณะจำเป็นของสมาชิกในประเภทอื่นๆ ที่เรารู้จัก หากมีลักษณะที่ตรงกับลักษณะของประเภทใดครบถ้วนเราก็จำแนกให้สิ่งที่เราพบใหม่อยู่ในประเภทนั้นด้วย

ส่วนแนวคิดต้นแบบเป็นแนวคิดที่รอช (Rosch, 1973) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาเป็นผู้บุกเบิก โดยในระยะแรกนั้นแนวคิดนี้มักนำไปใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางจิตวิทยา แต่ในภายหลังก็ได้นำมาใช้ในแขนงวิชาอื่นๆ เทเลอร์ (Taylor, 1995: 40-65) สรุปแนวคิดต้นแบบไว้ดังนี้

1. การที่สิ่งใดจะเป็นสมาชิกของประเภทใดๆ มักจะไม่ตัดสินได้ด้วยเพียงว่าสิ่งนั้นมีลักษณะจำเป็นต่อการเป็นสมาชิกครบถ้วน

2. คนเราจำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยการนำสิ่งนั้นมาเปรียบเทียบกับต้นแบบของประเภท

3. ประเภทของสิ่งใดก็ตามมีขอบเขตไม่ชัดเจน

4. สมาชิกแต่ละตัวในประเภทมีฐานะความเป็นสมาชิกไม่เท่าเทียมกัน มีสมาชิกบางตัวที่มีฐานะความเป็นสมาชิกมากกว่าสมาชิกอื่น (prototypical member) ในประเภทเดียวกัน

ตามแนวคิดต้นแบบจะเห็นได้ว่าในบางครั้งคำประเภทไม่พื้นฐานบางคำไม่สามารถจัดให้อยู่ภายใต้คำประเภทพื้นฐานคำใดคำหนึ่งได้โดยเด็ดขาดโดยเคย์และแมคแดเนียล (Kay and Mcdaniel, 1978 อ้างใน Lakoff, 1985: 26-30) ได้กล่าวถึง Fuzzy Set Theory โดยยกตัวอย่างการจัดประเภทของสีว่าสีบางสีไม่อาจจัดให้อยู่ในประเภทสีพื้นฐานประเภทใดประเภทหนึ่งได้โดยเด็ดขาด เช่น สีส้มเป็นสีที่มีความคลุมเครือในการจัดประเภท เนื่องจากสีส้มอาจจัดให้อยู่ในประเภทสีแดงหรือสีเหลืองก็ได้ เป็นต้น

ผู้วิจัยนำแนวคิดเรื่องการจำแนกประเภทมาใช้ในการจัดประเภทคำเรียกสัมผัสเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานและคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ส่วนแนวคิดคลาสสิกจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาความหมาย ส่วนแนวคิดต้นแบบจะนำมาใช้เพื่อหาวัตถุประสงค์ของซึ่งเป็นตัวแทนของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

2.1.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis)

เนื่องจากผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกสัมผัส การวิเคราะห์องค์ประกอบจึงเหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ เนื่องด้วยคำมีจำนวนจำกัดและสามารถเปรียบเทียบความหมายของคำได้อย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับกันว่าคำที่อยู่ในวงคำศัพท์เดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันทางความหมายหรือมีลักษณะบางประการร่วมกัน เพราะฉะนั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบนอกจากจะทำให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายแล้วยังทำให้เห็นลักษณะความแตกต่างระหว่างคำที่อยู่ในวงคำศัพท์เดียวกันได้อย่างเป็นระบบด้วย ด้วยเหตุนี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบนี้จึงเป็นเครื่องมือในการอธิบายความหมายและความสัมพันธ์ของคำศัพท์เหล่านี้ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

ยูจิน ไนดา (Nida, 1979: 32-34) เป็นผู้เสนอหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งกล่าวว่าการวิเคราะห์ความหมายประจำรูปคำ เราต้องระบุลักษณะที่จำเป็นและเพียงพอที่จะแยกความหมายของคำหนึ่งออกจากคำอื่นๆ ที่อยู่ขอบเขตคำศัพท์ (semantic territory)

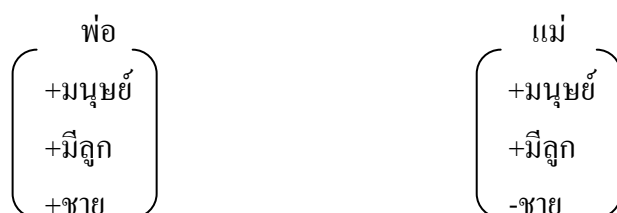
เดียวกันและต้องรู้ว่าคำที่นำมาวิเคราะห์สัมพันธ์กับคำอื่นอย่างไร เพื่อให้เข้าใจความหมายมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น คำจะมีความหมายก็เพราะมีความแตกต่างกันอย่างเป็นระบบและอย่างมีนัยสำคัญกับคำอื่นที่มีลักษณะทั่วไปร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ในการหาความหมายของคำว่า “father” เราทำได้โดยหาความแตกต่างทางความหมายกับคำอื่นที่อยู่ในวงคำศัพท์เดียวกันซึ่งมีความหมายในบางแง่มุมร่วมกันในฐานะเป็นคำเรียกญาติเหมือนกัน กล่าวคือ ความหมายของคำว่า “father” ต่างจากความหมายของคำว่า “mother” ในแง่ที่ว่า “father” เป็นเพศชาย ในขณะที่ “mother” เป็นเพศหญิง ยิ่งไปกว่านั้น ความหมายของ “father” ต่างจากความหมายของ “son” ในแง่ของรุ่นอายุที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชุดคำ “father”, “son” และ “grandfather” มีอรรถลักษณะเพศชายร่วมกัน แต่ความหมายของชุดคำ “father”, “son” และ “grandfather” ก็ต่างจากความหมายของคำว่า “uncle” ซึ่งแม้ว่าจะมีอรรถลักษณะเพศชายและรุ่นอายุเหมือนกันกับ “father” แต่ “father” บ่งบอกว่าเป็นสายเลือดโดยตรง ในขณะที่ “uncle” บ่งบอกว่าเป็นสายเลือดโดยสายข้าง ด้วยเหตุนี้เราจึงนิยามความหมายของ “father” โดยใช้อรรถลักษณะเพศชาย รุ่นอายุที่อยู่เหนือตัวเองขึ้นไปหนึ่งรุ่นอายุและสายเลือดโดยตรง เมื่อเปรียบเทียบกับ “uncle” ซึ่งมีอรรถลักษณะเพศชาย รุ่นอายุที่อยู่เหนือตัวเองขึ้นไปหนึ่งรุ่นแต่เป็นสายเลือดโดยสายข้าง

ไลออน (Lyons, 1996: 107-108) กล่าวไว้ว่า ความหมายของคำสามารถวิเคราะห์ได้จากองค์ประกอบย่อยทางความหมายหรืออรรถลักษณะ แต่ละอรรถลักษณะสามารถเป็นองค์ประกอบย่อยของคำได้มากกว่าหนึ่งคำที่แตกต่างกัน โดยเขาเปรียบอรรถลักษณะว่าเหมือนกับอะตอม ส่วนความหมายของคำเปรียบเหมือนกับโมเลกุล เช่น โมเลกุลของคำว่า “boy” ประกอบด้วยอะตอม “male” “non-adult” “human” หรือโมเลกุลของคำว่า “girl” ประกอบด้วยอะตอม “-male” “non-adult” “human” เป็นต้น

เพียร์ศิริ วงศ์วิภานนท์ (2525) กล่าวถึง วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบว่ามีหลักการเบื้องต้น 2 ประการ คือ

1) ความหมายของคำนำมาแจกเป็นส่วนความหมายย่อยได้ซึ่งส่วนย่อยเหล่านี้ เรียกว่า อรรถลักษณะ (semantic feature หรือ semantic component)

2) อรรถลักษณะแต่ละประการที่ประกอบขึ้นมาเป็นความหมายของคำแต่ละคำนั้นจะมีใช้อรรถลักษณะที่พบในคำเพียงคำเดียว กล่าวคือ อรรถลักษณะเป็นเครื่องช่วยให้เราเห็นความสัมพันธ์ของความหมายของคำต่างๆ ซึ่งสามารถแสดงเป็นกลุ่มอรรถลักษณะของคำต่างๆ ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ กล่าวถึง ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำว่าคำบางคำมีความสัมพันธ์ทางความหมายที่ใกล้ชิดกันมาก และคำบางคำมีความสัมพันธ์กันทางความหมายน้อยมากหรืออาจไม่มีเลย ตัวอย่างคำที่มีความหมายใกล้ชิดกันมาก เช่น คำว่า “พ่อ” กับ “แม่” ที่ต่างกันตรงอรรถลักษณะ [ชาย] เช่นเดียวกับคำว่า “เด็กชาย” และ “เด็กหญิง” ต่างก็มีอรรถลักษณะ [+มีชีวิต +มนุษย์ -โตแล้ว] เหมือนกันจะต่างก็ตรงอรรถลักษณะ [ชาย] ที่จะทำให้คำทั้ง 2 แตกต่างกัน ยิ่งไปกว่านั้น กลุ่มอรรถลักษณะดังกล่าวยังทำให้คำทั้ง 2 แยกออกจากคำนาม สัตว์ พืช สิ่งของ เป็นต้น โดยสามารถแสดงเป็นกลุ่มอรรถลักษณะของคำ ดังนี้

เด็กชาย	เด็กหญิง
+มีชีวิต +มนุษย์ -โตแล้ว +ชาย	+มีชีวิต +มนุษย์ -โตแล้ว -ชาย

จากการกำหนดอรรถลักษณะนั้น ผู้วิเคราะห์มักกำหนดให้อรรถลักษณะทางความหมายมีค่าเป็น 2 ค่า (binary values) โดยใช้เครื่องหมาย + และ- ประกอบหน้าอรรถลักษณะซึ่งอยู่ภายในเครื่องหมาย [] ดังนั้นแทนที่จะใช้อรรถลักษณะ [+ชาย] และ [+หญิง] จึงใช้ [+ชาย] สำหรับเด็กชาย และ [-ชาย] สำหรับเด็กหญิง

นอกจากนี้ อรรถลักษณะบางอรรถลักษณะจะให้ความหมายโดยนัยของความหมายอื่นได้ด้วย เช่น อรรถลักษณะ [+มนุษย์] ให้ความหมายโดยนัยเกี่ยวกับอรรถลักษณะ [+มีชีวิต] ดังนั้นสามารถใช้ อรรถลักษณะตัวเดียวแล้วให้ความหมายที่มากกว่า 1 อรรถลักษณะได้ หากเป็นเช่นนี้ อรรถลักษณะของคำว่า “เด็กชาย” และ “เด็กหญิง” จึงไม่จำเป็นต้องระบุอรรถลักษณะ [+มีชีวิต]

นอกจากนั้น เพียรศิริยังกล่าวถึงอรรถลักษณะที่มีคุณสมบัติเป็น 2 ค่า เช่น [+มีชีวิต] และ [-มีชีวิต] ว่าเป็นอรรถลักษณะที่บ่งชี้ความต่าง (distinctive feature) จากนั้นเราสามารถใช้อรรถลักษณะที่ให้ความหมายเฉพาะเจาะจงลงไปโดยใช้อรรถลักษณะแบบบรรยาย (descriptive feature) กล่าวคือ อรรถลักษณะดังกล่าวจะมีค่าที่เป็นบวกเท่านั้น ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของศศิธร สีนถาวรกุล (2547) เรื่องวิถีการกินและความเชื่อของคนไทยที่สะท้อนจากชื่ออาหารไทยที่ใช้ในเทศกาลงานพิธีแบบดั้งเดิมมีอรรถลักษณะ [+ไทย] [+อิทธิพลต่างประเทศ] [+ต้ม] และ [+นิ่ง] โดยที่อรรถลักษณะมีแต่ค่าบวกเท่านั้น

2.1.4 ผลงานวิจัยทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

ผู้วิจัยทบทวนผลงานวิจัยทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความหมาย ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบในการศึกษาความหมาย ผู้วิจัยยังได้ทบทวนผลงานวิจัยทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ที่ใช้วิธีการอื่นๆในการวิเคราะห์ด้วย เช่น เรื่องการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและวิถีการกินและความเชื่อของคนไทยที่สะท้อนจากชื่ออาหารไทยที่ใช้ในเทศกาลงานพิธีแบบดั้งเดิมใช้วิธีการเขียนกฎรวม ส่วนเรื่องคำเรียกขานใช้วิธีการจัดจำพวก ผู้วิจัยแบ่งการทบทวนผลงานทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ออกเป็น 4 ประเด็นย่อย ดังนี้

- 1) เรื่องคำเรียกญาติ
- 2) เรื่องคำเรียกผี
- 3) เรื่องคำเรียกรศ
- 4) เรื่องอื่น ๆ

2.1.4.1 งานวิจัยเรื่องคำเรียกญาติ

งานวิจัยเรื่องคำเรียกญาติที่ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ได้ทบทวน ได้แก่ งานวิจัยของวิภัสรินทร์ ประพันธ์ศิริ (2535) เรื่อง “คำเรียกญาติคำเมือง: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” งานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2001) เรื่อง “การวิเคราะห์องค์ประกอบคำเรียกญาติในภาษาไทย” (A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai) งานวิจัยของศุภมาส เองฉ้วน (2537) เรื่อง “คำเรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ของประเทศไทยและเกาะปีนัง”และงานวิจัยของวราภรณ์ ดิระ (2545) “เรื่องคำเรียกญาติของชาวไทยมุสลิมที่มีเชื้อสายต่างกันในกรุงเทพมหานคร” งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำเรียกญาติเหล่านี้ แม้จะเป็นการศึกษาคำเรียกญาติของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน คือ ไทยล้านนา ไทยกรุงเทพฯ จีนฮกเกี้ยน และไทยมุสลิม ตามลำดับ แต่ใช้วิธีการเดียวกัน คือ วิเคราะห์องค์ประกอบในการศึกษาความหมายของคำเรียกญาติ

ผลงานเกี่ยวกับคำเรียกญาติดังกล่าวพบว่าคำเรียกญาติพื้นฐานของชาวไทยล้านนา ไทยกรุงเทพฯ จีนฮกเกี้ยนและไทยมุสลิมมีมิติแห่งความแตกต่างร่วมกันทั้งหมด 5 มิติ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศและฝ่ายพ่อหรือแม่ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยแต่ละงานก็มีความแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อย เช่น คำเรียกญาติที่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 2 รุ่นของชาวไทยกรุงเทพฯ แตกต่างจากของชาวไทยล้านนา ชาวไทยมุสลิมและชาวจีนฮกเกี้ยน กล่าวคือ คำเรียกญาติในภาษาไทยกรุงเทพฯมีการแยกความแตกต่างระหว่างฝ่ายพ่อหรือแม่ ดังจะเห็นได้ว่ามีคำว่า *ปู่* และ *ย่า* ซึ่งหมายถึงคำเรียกญาติที่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 2 รุ่นและอยู่ฝ่ายพ่อ ส่วนคำว่า *ตา* และ *ยาย* หมายถึง คำเรียกญาติที่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 2 รุ่นและอยู่ฝ่ายแม่ ในทางตรงกันข้าม ชาวไทย

ล้านนา ไทยมุสลิมและชาวจีนฮกเกี้ยนใช้คำเรียกญาติในรุ่นที่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 2 รุ่นทั้ง 2 ฝ่ายเหมือนกัน คือ คำว่า /po:3?u:j4/ พ่ออู๊ย และ /mE:3?u:j4/ แม่อู๊ย ในชาวไทยล้านนา /t6/ โต และ /mɔ:y/ เมย ในชาวไทยมุสลิม /kɔŋ4/ กอง และ /ma:4/ ม้า ในชาวจีนฮกเกี้ยนโดยไม่คำนึงถึงฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่ สำหรับคำเรียกญาติที่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 1 รุ่นและเป็นสายตรงของชาวไทยมุสลิมแตกต่างจากระบบคำเรียกญาติอื่นๆดังกล่าวข้างต้น คือ มีมิติแห่งความแตกต่างเรื่อง การให้เกียรติเพิ่มขึ้นมา กล่าวคือ พ่อที่เคยเดินทางไปแสวงบุญที่เมกกะมาแล้วจะเป็น /y5ʔ/ ในขณะที่พ่อที่ยังไม่เคยเดินทางไปแสวงบุญที่เมกกะจะเป็น /páʔ/ หรือ /phô:/ หรือ /ʔa:púk/ ส่วนคำเรียกญาติที่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 1 รุ่นและเป็นสายไม่ตรงของชาวไทยมุสลิม ชาวไทยกรุงเทพฯแยกความแตกต่างญาติรุ่นที่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 1 รุ่น ฝ่ายพ่อและไม่ใช่สายเลือดโดยตรงเหมือนกันโดยมีคำว่า ลุง และ ป้า ซึ่งแตกต่างกันด้วยมิติเรื่องเพศ ส่วน อา คือ ญาติที่อายุน้อยกว่าพ่อแต่ไม่แยกเพศว่าเป็นหญิงหรือชาย ส่วนชาวไทยล้านนาแยกความแตกต่างทางเพศของญาติรุ่นที่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 1 รุ่น ฝ่ายพ่อและไม่ใช่สายเลือดโดยตรงซึ่งคนที่อายุน้อยกว่าพ่อจะเป็น /a:w4/ อาว และ /a:4/ อา โดยที่ /a:w4/ อาว หมายถึง คนเพศชายที่มีอายุน้อยกว่าพ่อ ส่วน /a:4/ อา หมายถึง คนเพศหญิงที่มีอายุน้อยกว่าพ่อ ส่วนคำเรียกญาติที่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 1 รุ่น ฝ่ายพ่อและไม่ใช่สายเลือดโดยตรงในภาษาจีนฮกเกี้ยนใช้คำว่า /pe:2/ แปะะ หมายถึง คนเพศชายที่มีอายุมากกว่าพ่อ ส่วน /cek2/ เจ๊ก หมายถึง คนเพศชายที่มีอายุน้อยกว่าพ่อ ส่วนคำเรียกญาติที่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 1 รุ่น ฝ่ายพ่อและไม่ใช่สายเลือดโดยตรงเพศหญิงในภาษาจีนฮกเกี้ยนไม่แบ่งแยกความแตกต่างด้านอายุซึ่งจะเรียกรวมกันไปไม่ว่าอายุจะมากกว่าพ่อน้อยกว่าพ่อก็จะเรียก /kɔ:1/ กอ เหมือนกัน

งานวิจัยดังกล่าวของวิภัสรินทร์ ประพันธ์ศิริ (2535) ศึกษาแต่คำเรียกญาติพื้นฐานเท่านั้น แต่งานวิจัยต่อไปนี้นอกจากจะศึกษาคำเรียกญาติพื้นฐานแล้วยังศึกษาคำเรียกญาติไม่พื้นฐานด้วย คือ งานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2001) เรื่อง “การวิเคราะห์องค์ประกอบคำเรียกญาติในภาษาไทย” (A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai) งานวิจัยของวราภรณ์ ติระ (2545) เรื่อง “คำเรียกญาติของชาวไทยมุสลิมที่มีเชื้อสายต่างกันในประเทศไทยและงานวิจัยของสุภมาศ เองฉ้วน (2537) เรื่อง “คำเรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ของประเทศไทยและเกาะปีนัง” พบว่า คำเรียกญาติไม่พื้นฐานของชาวไทยกรุงเทพฯและของชาวไทยมุสลิมมีมิติแห่งความแตกต่าง 8 มิติ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ ฝ่ายพ่อ/แม่ เพศของผู้พูด การใช้วิธีการพูดแบบรีนุและการแต่งงานใหม่ ในแง่ของเพศของผู้พูดซึ่งแยก พ่อตา ให้ต่างจาก พ่อผัว สำหรับการใช่วิธีการพูดแบบรีนุซึ่งแยก ผัว ให้ต่างจาก สามีย ส่วนมิติความแตกต่างการแต่งงานใหม่แยก แม่เลี้ยง ให้ต่างจาก แม่ สำหรับระบบคำเรียกญาติไม่พื้นฐานในภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ของประเทศไทยและเกาะปีนังมีมิติแห่งความแตกต่าง 6 มิติ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ ฝ่ายพ่อ/แม่และการแต่งงานเท่านั้น แต่ไม่มีมิติแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศของผู้พูด การใช้วิธีการพูดแบบรีนุและการแต่งงานใหม่

การทบทวนงานวิจัยในอดีตเรื่องคำเรียกญาติทำให้เห็นว่าคำเรียกญาตินอกจากจะแสดงให้เห็นมิติแห่งความแตกต่างของคำเรียกญาติแต่ละคำแล้วยังแสดงให้เห็นลักษณะที่สำคัญบางประการในแต่ละวัฒนธรรม คือ สังคมไทยกรุงเทพฯและล้านนาให้ความสำคัญเรื่องระบบอาวุโสหรือความแตกต่างของอายุ รวมทั้งยังให้ความสำคัญทางฝ่ายแม่เป็นหลักด้วย ส่วนไทยมุสลิมและจีนฮกเกี้ยนต่างก็ให้ความสำคัญเรื่องระบบอาวุโสเช่นเดียวกัน แต่แตกต่างกันที่ให้ความสำคัญทางฝ่ายพ่อและเน้นเพศชายเป็นหลักจะเห็นได้ว่าการศึกษาความหมายของคำเรียกญาติโดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายสามารถแสดงให้เห็นระบบของคำเรียกญาติได้อย่างชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถนำไปศึกษาคำเรียกญาติของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในเชิงเปรียบเทียบได้อีกด้วย

2.1.4.2 งานวิจัยเรื่องคำเรียก

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับคำเรียก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคำเรียกสัมพัทธ์ด้วย เนื่องจากแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์เรื่องคำเรียกสัมพัทธ์พื้นฐานและไม่พื้นฐานนี้เป็นแนวคิดที่ได้มาจากเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกคำเรียกสิและคำเรียกสพื้นฐานและไม่พื้นฐาน รวมทั้งกลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกสิไม่พื้นฐานด้วย ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยเรื่องคำเรียกสัมพัทธ์ได้ งานวิจัยเรื่องคำเรียกสิที่ได้ทบทวน ได้แก่ เรื่อง “การศึกษาคำเรียกสิในภาษาเข่า (เมี่ยน)” (ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2535) เรื่อง “คำเรียกสิและการรับรู้สิของชาวจ้วงและชาวไทย” (อมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์, 2538) เรื่อง “คำเรียกสิและการรับรู้สิของผู้พูดภาษาไทยลื้อ ลัวะ ม้งและกะเหรี่ยง” (ศตวรรษ เชื้อมหาวัน, 2541) และเรื่อง “คำเรียกสิและมโนทัศน์เรื่องสิของคนไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน” (ศุภมาส เอ่งฉ้วน, 2543) งานวิจัยเรื่องคำเรียกสิดังกล่าวใช้เกณฑ์ในการจำแนกคำเรียกสิพื้นฐานและไม่พื้นฐานออกจากกันโดยการกำหนดคุณสมบัติของคำเรียกสิพื้นฐาน เกณฑ์ที่ผู้วิจัยเห็นว่าใช้สอดคล้องกันในผลงานเรื่องคำเรียกสิที่ได้กล่าวมาทั้งหมดทุกเรื่องล้วนนำมาจากเกณฑ์ที่กำหนดโดยอมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์ (2538) คำเรียกสิพื้นฐานมีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นคำที่มีรูปศัพท์เดี่ยว (monolexemic) คือ ความหมายของคำทั้งหมดไม่สามารถทำนายได้จากส่วนใดส่วนหนึ่งของคำนั้น เช่น red และ green ในภาษาอังกฤษ เป็นคำเรียกสิพื้นฐาน แต่ reddish และ greenish ไม่ใช่คำเรียกสิพื้นฐานเพราะสามารถทำนายความหมายได้จากคำว่า red และ green

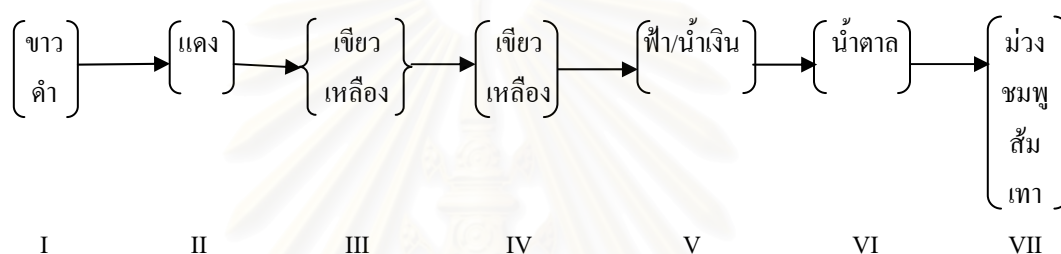
2) ความหมายสำคัญของศัพท์จะต้องไม่ซ้ำซ้อน ไม่รวมกับศัพท์อื่นๆ ไม่สามารถจัดประเภทอยู่ภายใต้สิพื้นฐานใดๆได้ หรือไม่เป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งของเฉพาะเจาะจง เช่น dark green ไม่ใช่คำเรียกสิพื้นฐานในภาษาอังกฤษเพราะความหมายซ้อนทับกับคำว่า green

และ crimson ก็ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน เพราะเป็นประเภทหนึ่งของ red จึงสามารถจัดให้อยู่ภายใต้ red ได้

3) มีความโดดเด่นในความรู้สึกของเจ้าของภาษาหรือเป็นคำที่ฟังใจและมีการใช้ของคำอย่างสม่ำเสมอ

ผลการวิจัยเรื่อง “การศึกษาคำเรียกสีในภาษาเข่า (เมียน)” ของธีระพันธ์ ล. ทองคำ (2535) พบว่า ภาษาเข่ามีคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ แทนประเภทสี คือ /peʔ21/ ขาว, /ciaʔ45/ ดำ, /siʔ45/ แดง, /jaŋ31/ เหลือง, /meŋ33/ เขียว, /bua454/ น้ำเงิน

ในเรื่องการวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานตามทฤษฎีวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969: 4) ที่แสดงโดยแผนผัง ดังนี้

ปรากฏว่าคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาเข่าอยู่ในระยะที่ 5 คือ มีศัพท์ที่เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำตามทฤษฎีของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969: 2-3) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยด้านทฤษฎีของเบอร์ลินและเคย์ที่ว่าภาษาที่กำลังวิวัฒนาการเข้าสู่ระยะที่ 6 ซึ่งมีศัพท์เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน 7 ศัพท์นั้น ศัพท์คำที่ 7 ควรเป็นสีน้ำตาล แต่ของเข่ากลับเป็นสี /luaʔ21/ ม่วง ซึ่งไม่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานของเบอร์ลินและเคย์ ยิ่งไปกว่านั้น คนเข่ากลับไม่รู้จักสีน้ำตาล และไม่มีศัพท์เรียกสีน้ำตาลโดยเฉพาะ

ส่วนผลการวิจัยเรื่อง “คำเรียกสีและการรับรู้สีของชาวจ้วงและชาวไทย” ของอมรา ประดิษฐ์รัฐสินธุ์ (2538) พบจำนวนคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาจ้วงอยู่ระหว่างประมาณ 7-10 คำ คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยอยู่ระหว่างประมาณ 10-12 คำ ประเภทสีพื้นฐานที่พบในภาษาจ้วงโดยรวมทั้ง 6 ถิ่น ได้แก่ ขาว ดำ แดง เหลือง ฟ้าหรือน้ำเงิน สีอีก 3 ประเภทที่พบในภาษาจ้วง 2 ถิ่นเท่านั้น คือ เทา น้ำตาล และม่วง ในภาษาไทยโดยรวมทั้ง 4 ถิ่นพบประเภทสีพื้นฐาน ได้แก่ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ม่วง และส้ม มีอีก 5 ประเภทสีที่พบในภาษาไทยเพียง 3 ถิ่น ได้แก่ ฟ้า น้ำเงิน เทา น้ำตาลและชมพู

ในเรื่องการวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานภาษาจ้วงและภาษาไทยอยู่ในระยะที่ 6 โดยที่ระยะที่ 1 ถึงระยะที่ 5 นั้นการเกิดสีพื้นฐานในภาษาจ้วงและภาษาไทยสอดคล้องกับทฤษฎีของเบอร์ลินและเคย์ แต่ระยะที่ 6 ทฤษฎีของเบอร์ลินและเคย์กล่าวว่าจะต้องเป็นสีน้ำตาลเท่านั้น

แต่ต่อมา ประติบัติรัฐสันธุ์ (2538) เสนอว่าการเกิดศัพท์พื้นฐานในภาษาจ้วงในระยะที่ 6 น่าจะเป็นศัพท์หรือน้ำตาล (GRUE) มากกว่า เนื่องจากหลายถิ่นยังไม่มีการเรียกศัพท์น้ำตาลโดยเฉพาะแต่มีคำเรียกศัพท์ที่ครอบคลุมทั้งศัพท์และน้ำตาลแทน

สำหรับผลการวิจัยเรื่อง “คำเรียกศัพท์และการรับรู้ศัพท์ของผู้พูดภาษาไทยลื้อ ลัวะ ม้ง และกะเหรี่ยง” ของศศนันท เชื้อมหาวัน (2541) พบว่า จำนวนคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาไทยลื้อมีจำนวนคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 12 คำ ได้แก่ /khaw44/ ขาว, /dam34/ ดำ, /deɛŋ33/ แดง, /lɔŋ33/ เหลือง, /kheew434/ เขียว, /nam21ŋɔn32/ น้ำเงิน, /faa21/ ฟ้ำ, /nam21taan33/ น้ำตาล, /mooŋ33/ ม่วง, /ʔooŋ44/ ชมพู, /sum23/ ส้ม, /thaw43/ เทา จำนวนคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาลัวะมีจำนวนคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 5 คำ ได้แก่ /pah/ ขาว, /ŋam/ ดำ, /ɕo/ แดง, /liɑŋ33/ เหลือง, /ri:t/ เขียว จำนวนคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาม้งมีจำนวนคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 6 คำ ได้แก่ /klɛt45/ ขาว, /klu45/ ดำ, /la45/ แดง, /kɿɑŋ33/ เหลือง, /dzua45/ เขียว, /paŋ41jeŋ45/ ชมพู และจำนวนคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษากะเหรี่ยงมีจำนวนคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 5 คำ ได้แก่ /kuɑ/ ขาว, /su/ ดำ, /ɔw/ แดง, /bo/ เหลือง, /la/ เขียวหรือฟ้าหรือน้ำเงิน (GRUE), /li/ ม่วง จากทฤษฎีสากลและวิวัฒนาการของคำเรียกศัพท์ (Berlin and Kay, 1969) อาจกล่าวได้ว่าคำเรียกศัพท์ในภาษาทั้ง 4 นี้พัฒนาอยู่ในระยะต่าง ๆ กันของวิวัฒนาการของคำเรียกศัพท์พื้นฐาน คือ ระยะที่ 7, 5, 5, และ 4 ตามลำดับ

ส่วนผลการวิจัยเรื่อง “คำเรียกศัพท์และมโนทัศน์เรื่องสีของคนไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน” ของศศนันท เชื้อมหาวัน (2543) พบว่าภาษาไทยสมัยสุโขทัยมีคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 5 คำ ได้แก่ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ภาษาไทยสมัยปัจจุบันมีคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 12 คำ ได้แก่ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม เทา ตามทฤษฎีวิวัฒนาการของคำเรียกศัพท์พื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969: 2-3) อาจกล่าวได้ว่าคำเรียกศัพท์ในภาษาไทยทั้ง 2 สมัยพัฒนาอยู่ในระยะต่าง ๆ กันในวิวัฒนาการของคำเรียกศัพท์พื้นฐานคืออยู่ในระยะที่ 4 และ 7 ตามลำดับ

นอกจากนั้นแล้ว การที่ภาษาไทยสมัยสุโขทัยมีคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 5 คำ ได้แก่ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ภาษาไทยสมัยปัจจุบันมีคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 12 คำ ได้แก่ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม เทา ยังสะท้อนให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำเรียกศัพท์พื้นฐานจากสมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากคำว่า เขียว กล่าวคือ ในสมัยสุโขทัย คำว่า เขียว มีความหมายกว้างกว่าในสมัยปัจจุบัน เนื่องจากมีความหมายรวมถึงเนื้อสีที่เป็นม่วงและน้ำเงินด้วย ดังหลักฐานที่ใช้เปรียบเทียบ เช่น เขียวดังดอกอัญชัน เขียวดังดอกอินทนิล เขียวดังดอกผักตบ แต่ในปัจจุบันคำว่า เขียว ไม่ได้มีความหมายครอบคลุมสีม่วงและสีน้ำเงินเพราะในสมัยปัจจุบันมีคำเรียกศัพท์ม่วงและน้ำเงินโดยเฉพาะแล้ว

ในด้านคำเรียกศัพท์ไม่พื้นฐาน ผู้วิเคราะห์นิยามศึกษากลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกศัพท์ไม่พื้นฐาน พบว่ามีวิธีที่สอดคล้องกันทุกงานวิจัย คือ กลวิธีการผสมคำเรียกศัพท์พื้นฐานเข้าด้วยกัน

เช่น ม่วงแดง กลวิธีการผสมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำขยาย เช่น เหลืองอ่อน เขียวแก่ กลวิธีการใช้คำเรียกสีวัตถุเฉพาะมาเป็นคำเรียกสี ตัวอย่างเช่น ฟ้าน้ำทะเล ม่วงเม็ดมะปราง นอกจากนั้นยังมีกลวิธีที่ผลงานชิ้นอื่นไม่ได้รายงานไว้ แต่งานวิจัยเรื่องคำเรียกสีและมโนทัศน์ เรื่องสีของคนไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบันได้กล่าวถึง คือ กลวิธีการขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ตัวอย่างเช่น แดงเหลืองอ่อน ขาวเหลืองอ่อน อย่างไรก็ตาม ภาษาไทยในสมัยปัจจุบันมี กลวิธีการขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำเรียกสิ่งของเฉพาะโดยมีหรือไม่มีคำเชื่อม คั่นกลาง เช่น เหลืองไพล เขียวไข่กา ฟ้ามอเงิน ชมพูเหลืองมุก หรือเป็นคำเรียกสีพื้นฐานที่ปรากฏหลังคำเชื่อม เช่น ขาวปนชมพู ขาวออกเหลือง และการใช้หน่วยขยายที่เป็นคำบอกระดับ คำขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐานที่เป็นคำเรียกสิ่งของเฉพาะ เช่น เม็ดมะปรางแก่ เปลือกมังคุดอ่อน ซึ่งกลวิธีเหล่านี้ไม่ปรากฏในการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาไทยสมัยสุโขทัยซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานที่เพิ่มขึ้นมาจากสมัยสุโขทัย

จะเห็นได้ว่างานวิจัยเรื่องคำเรียกสีเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้วิจัยที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ความหมายและจำแนกคำเรียกสีผสมพื้นฐาน รวมทั้งการวิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกสีผสมไม่พื้นฐาน

2.1.4.3 งานวิจัยเรื่องคำเรียกรส

นอกจากการทบทวนงานวิจัยเรื่องคำเรียกญาติและคำเรียกสี เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ห้วงคำประกอบแล้ว ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับคำเรียกรส เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เรื่องคำเรียกสีผสมพื้นฐานและไม่พื้นฐาน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้มาจากเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกคำเรียกสีและคำเรียกรสพื้นฐานและไม่พื้นฐาน รวมทั้งกลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกรสไม่พื้นฐานด้วย ตัวอย่างงานวิจัยเรื่องคำเรียกรส เช่น งานวิจัยของ อัญชลิกา ภาสุขกิจ (2543) เรื่อง “คำเรียกรสในภาษาไทยถิ่น” และงานวิจัยของพรลัดดา เมฆบัณฑูรย์ (2547) เรื่อง “การศึกษาคำเรียกรสและทัศนคติเกี่ยวกับคำเรียกรสในภาษาจีนแต้จิ๋ว”

ผลการวิจัยเกี่ยวกับ “คำเรียกรสในภาษาไทยถิ่น” ของอัญชลิกา ภาสุขกิจ (2543) พบว่ามีคำเรียกรสพื้นฐานที่แสดงประเภท 8 ประเภทเหมือนกัน ได้แก่ เปรี้ยว หวาน เค็ม ขม เผ็ด จืด ฝาดและมัน รสมันในที่นี้ใช้เรียกรสของอาหาร ผัก ผลไม้ เช่น รสของถั่ว เนื้อมะพร้าวแก่ ผักต่างๆ มะม่วงดิบบางชนิดและแมลง เป็นต้น รสมันไม่ได้หมายถึงรสมันที่เกิดจากน้ำมันพืชหรือไขมัน นอกจากนั้น ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าภาษาไทยบางถิ่นมีประเภทรสพื้นฐานมากกว่าถิ่นอื่นๆคือ ภาษาไทยเขียงใหม่มีคำเรียกรสพื้นฐานเรียกประเภทรสขื่นและเผื่อน และภาษาไทยอุบลราชธานีมีการใช้คำเรียกรสพื้นฐานเรียกประเภทรสขื่น เผื่อนและฮิ้น ในด้านความหมายของคำเรียกรสพื้นฐานทั้งหมดพบมิติแห่งความแตกต่างทั้งหมด 8 มิติ ได้แก่ ปุ่มรับรส และตำแหน่งของปุ่มรับรส ความเป็นกรด รสที่ลิ้น ความแสบร้อน ความพะอืดพะอม

ความชาลิ้น การรับรู้ทางจมูกและความมัน ส่วนงานวิจัยของพรลัดดา เมฆบัณฑิต (2547) เรื่อง “การศึกษาคำเรียกรสและทัศนคติเกี่ยวกับคำเรียกรสในภาษาจีนแต้จิ๋ว” พบว่ามีคำเรียกรสพื้นฐาน 8 ประเภทเช่นกัน ได้แก่ *sq1 เปรี้ยว ti:1 และ tiam5 หวาน kiam5 เค็ม khow4 ขม hiam1 เผ็ด tsia:4 จืด siab2 ฝาด และkam1 ชุ่มคอ* ซึ่งต่างกันด้วยมิติแห่งความแตกต่างทั้งหมด 7 มิติ ได้แก่ ความคงทนของรส ความอะเอียดหอม ความแสบ ความเหนียวคอ ความกระหายน้ำ การได้กลิ่นทางจมูกและความเสียวฟัน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าผลงานวิจัยทั้ง 2 ชิ้นนี้มีทั้งความเหมือนและความแตกต่าง ทั้งในแง่ของประเภทรสพื้นฐานและมิติแห่งความแตกต่าง กล่าวคือ ในแง่ของประเภทรสที่มีความเหมือนกันทั้ง 2 ภาษานั้น ได้แก่ *เปรี้ยว หวาน เค็ม ขม เผ็ด จืด ฝาด* ส่วนประเภทรสที่มีความแตกต่างกันระหว่าง 2 ภาษา คือ *รสมันและชุ่มคอ* โดยที่วัฒนธรรมไทยมีรสมันแต่ไม่มีรสชุ่มคอ ในทางกลับกันวัฒนธรรมจีนแต้จิ๋วกลับมีรสชุ่มคอแต่ไม่มีรสมัน ส่วนในแง่ของมิติแห่งความแตกต่างนั้นก็มีความเหมือนและความแตกต่างเช่นกัน กล่าวคือ มิติความแตกต่างที่เหมือนกันในคำเรียกรสทั้ง 2 ภาษา คือ ความอะเอียดหอม ความแสบร้อนและการรับรู้ทางจมูก ส่วนมิติแห่งความแตกต่างที่ต่างกัน ได้แก่ ปุ่มรับรสและตำแหน่งของปุ่มรับรส ความเป็นกรด รสที่ลิ้น ความชาลิ้นและความมันซึ่งใช้ในการจำแนกรสต่างๆ ออกจากกันภาษาไทย ส่วนความคงทนของรส ความเหนียวคอ ความกระหายน้ำและความเสียวฟันซึ่งเป็นมิติแห่งความแตกต่างที่แยกคำเรียกรสให้ต่างกันภาษาจีนแต้จิ๋ว

ส่วนกลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกรสไม่พื้นฐานนั้นพบว่าวิธีที่สอดคล้องกันทั้ง 2 งานวิจัย คือ กลวิธีการซ้ำคำแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ ตัวอย่างเช่น *tsia:6 tsia:4 จืดๆ ti:1 ti:1 และ tiam5 tiam5 หวานๆ และ หวานๆ* กลวิธีการประสมคำเรียกรสพื้นฐานเข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น *sq1 ti:1 เปรี้ยวหวาน* กลวิธีการประสมคำเรียกรสพื้นฐานเข้ากับคำแสดงความรู้สึกทางประสาทสัมผัสอื่น ตัวอย่างเช่น *tsia:6 phan1 จืดหอม* และกลวิธีการประสมคำ *tshuk5 ออก* กับคำเรียกรสพื้นฐาน ตัวอย่างเช่น *tshuk5 ti:1 ออกหวาน* และ *tshuk5 hiam1 ออกเผ็ด* ส่วนกลวิธีการซ้ำคำเรียกรสโดยเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ซึ่งบอกความเข้มข้นของรสเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างเช่น *เพื่อน-เพื่อน* พบในงานวิจัยเรื่อง “คำเรียกรสในภาษาไทยถิ่น” เท่านั้น ส่วนกลวิธีการประสมคำเรียกรสพื้นฐานกับคำบอกความเจือจางของรส เช่น *hiam1 lua?5 เผ็ดนิดหน่อย* การประสมคำเรียกรสพื้นฐานกับคำบอกลักษณะ เช่น *sow1 tiam2 กรอบหวาน* และ *tshen1 ti:1 ไสหวาน* การผสมคำเรียกรสพื้นฐานกับคำว่า *se:1 ‘เกิด’* เช่น *se:1 hiam1 เกิดเผ็ด se:1 ti:1 เกิดหวาน* พบในงานวิจัยเรื่อง “คำเรียกรสในภาษาจีนแต้จิ๋ว” เท่านั้น เห็นได้ว่างานวิจัยเรื่องคำเรียกรสเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้วิจัยที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ความหมายและจำแนกคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน รวมทั้งการวิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน

2.1.4.4 งานวิจัยเรื่องอื่นๆ

นอกจากผู้วิจัยจะได้ทบทวนผลงานข้างต้นที่ใช้วิธีการวิเคราะห์ห้องคำประกอบแล้ว ผู้วิจัยยังทบทวนผลงานวิจัยของงานของน้องนุช มณีอินทร์ (2543) เรื่องการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นการเสนอภาพรวมโดยการสร้างกฎรวม (generalized rule) แสดงโครงสร้างหลักของชื่อหมู่บ้านโดยใช้กฎรวม คือ **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** หมายความว่าชื่อหมู่บ้านประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นคำบอกภูมิประเทศ เช่น ป่า สัน ทุ่ง หนอง ส่วนที่ 2 เป็นคำบอกลักษณะเฉพาะ เช่น สัก มะนาว พรวัว อ้อ ผึ้ง และส่วนที่ 3 เป็นคำบอกคุณสมบัติ เช่น น้อย หลวง ใต้ เหนือ ซึ่งส่วนที่ 2 และ 3 จะมีหรือไม่มีก็ได้ ชื่อหมู่บ้านที่ทนายได้จากกฎนี้อาจเป็นบ้านหนอง บ้านหนองผึ้ง บ้านหนองผึ้งใต้

งานวิจัยของปานทิพย์ มหาไตรภพ (2545) เรื่องนามสกุลพระราชทานใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผลการวิจัย รูปแบบชื่อนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีกฎที่ประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลัก คือ **[ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย)]** และ **[ณ + ชื่อสถานที่]** หมายความว่า ชื่อนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นส่วนหลักซึ่งอาจมีหรือไม่มีส่วนเสริมท้ายก็ได้ ส่วนที่สอง **[ณ + ชื่อสถานที่]** อาจถือว่าเป็นส่วนหลักหรือส่วนขยายก็ได้แล้วแต่การปรากฏ เนื่องจากนามสกุลพระราชทานนี้อาจปรากฏส่วนเดียวหรือสองส่วนก็ได้ ดังนั้น รูปแบบชื่อนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1. **[ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย)]** เช่น นาวาวิระ นนทเปารยะ จังคสุด เป็นต้น 2. **[ณ + ชื่อสถานที่]** เช่น ณ ป้อมเพชร์ ณ เชียงใหม่ ณ ลำภูณ เป็นต้น 3. **[ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย)] + [ณ + ชื่อสถานที่]** เช่น ประทีป ณ ถลาง ดวงจักร ณ กรุงเทพ กัลยาณวงศ์ ณ กรุงเทพ เป็นต้น

งานวิจัยของศศิธร สีนถาวรกุล (2547) เรื่องวิธีการกินและความเชื่อของคนไทยที่ สะท้อนจากชื่ออาหารไทยที่ใช้ในเทศกาลงานพิธีแบบดั้งเดิม ผลการวิจัยรูปแบบของชื่ออาหารไทย ซึ่งมีชื่อของหวานจำนวน 44 ชื่อ พบว่าชื่อขนมไทยมีกฎ คือ **(ส่วนเสริมหน้า) + ส่วนหลัก + (ส่วนขยาย)** ซึ่งหมายความว่า ส่วนที่ 1 เป็นส่วนเสริมหน้าซึ่งอาจมีหรือไม่มีก็ได้ ส่วนที่ 2 คือ ส่วนหลักและส่วนที่ 3 คือ ส่วนขยายซึ่งอาจมีหรือไม่มีก็ได้เช่นกัน รูปแบบของชื่อของหวานยังจำแนกออกได้เป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ชื่อของหวานที่ประกอบด้วยส่วนหลักเท่านั้น ซึ่งอาจเป็น (คำแสดงลักษณะ/ชื่อเฉพาะ) เช่น เม็ดขนุน กาละแม รูปแบบที่ 2 ชื่อของหวานที่ประกอบด้วยส่วนหลัก (คำแสดงลักษณะ/วัตถุดิบ) + ส่วนขยาย (คำแสดงคุณสมบัติ/กรรมวิธีเฉพาะ) เช่น ทองหยิบ กล้วยฉาบ รูปแบบที่ 3 ชื่อของหวานที่ประกอบด้วยส่วนเสริมหน้า (คำว่า “ขนม”) + ส่วนหลัก (คำแสดงลักษณะ/วัตถุดิบ/วิธีทำ/ชื่อเฉพาะ) เช่น ขนมฝิง ขนมชั้น และรูปแบบที่ 4 ชื่อของหวานที่ประกอบด้วยส่วนเสริมหน้า (คำว่า “ขนม”) + ส่วนหลัก (คำแสดง

ลักษณะ/วัตถุดิบ/วิธีทำ/ชื่อเฉพาะ) + ส่วนขยาย (คำแสดงคุณสมบัติ) เช่น ขนมต้มแดง ส่วนชื่อของควาพบว่าประกอบด้วย 3 ส่วนเช่นกัน คือ ส่วนหลัก + (ส่วนขยาย) + (ส่วนเสริมท้าย) โดยที่ ส่วนที่ 1 เป็นส่วนหลัก ส่วนที่ 2 เป็นส่วนขยายซึ่งอาจมีหรือไม่มีก็ได้และส่วนที่ 3 คือ ส่วนเสริมท้ายซึ่งอาจมีหรือไม่มีก็ได้เช่นกัน ส่วนรูปแบบของชื่อของควายังจำแนกได้ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ชื่อของควาที่ประกอบด้วยส่วนหลัก (คำแสดงชนิดของควา) เช่น ขนมจีน น้ำพริก หมี ห่อหมก รูปแบบที่ 2 ชื่อของควาที่ประกอบด้วยส่วนหลัก (คำแสดงชนิดของควา/ชนิดส่วนประกอบหลัก) + ส่วนขยาย(คำแสดงวิธีทำ/ประเภทย่อย) เช่น ไข่เจียว หมีกะทิ รูปแบบที่ 3 ชื่อของควาที่ประกอบด้วยส่วนหลัก (คำแสดงชนิดของควา/ชนิดส่วนประกอบหลัก) + ส่วนขยาย (คำแสดงวิธีทำ/ประเภทย่อย) + ส่วนเสริมท้าย (คำแสดงส่วนประกอบเสริม) เช่น หมูผัดกุ้ง แกลงเลียงนพเก้า

ส่วนผลการวิจัยในด้านความหมายตรงของชื่อของหวาน ศศิธร สีนถาวรกุล (2547) ใช้วิธีการวิเคราะห์ห้วงคำประกอบและพบว่าชื่อของหวานทั้งหมดแตกต่างกันใน 4 มิติ ได้แก่ 1) มิติเรื่อง “อิทธิพลต่างประเทศ” 2) มิติเรื่อง “วิธีการทำ” 3) มิติเรื่อง “วัตถุดิบ” และ 4) มิติเรื่อง “คุณสมบัติ” สำหรับชื่อของควาพบความแตกต่างใน 3 มิติ คือ 1) เรื่อง “ประเภท” ซึ่งมีอรรถลักษณะ [+กับข้าว] และ [+อาหารหลัก] 2) มิติเรื่อง “วิธีการทำ” ซึ่งมีอรรถลักษณะ เช่น [+ต้ม], [+นึ่ง], [+หุง] เป็นต้น 3) มิติเรื่อง “วัตถุดิบเฉพาะ” เช่น อรรถลักษณะ [+กุ้ง], [+ผัก] เป็นต้น

งานวิจัยของวาทิต พุ่มอยู่ (2548) เรื่องการศึกษาคำเรียกข้าวและมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ซึ่งใช้วิธีการจัดจำพวกตามลำดับผลการวิจัยพบว่าคำเรียกข้าวในภาษาทั้ง 5 แบ่งประเภทตามลำดับความสัมพันธ์ทางความหมายออกเป็นคำเรียกข้าวบอกลมวดและคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจงซึ่งโดยรวมแล้วมีจำนวนไม่เท่ากัน เมื่อแยกประเภทคำเรียกข้าว พบว่าภาษาส่วนใหญ่ คือ ภาษามลายู ภาษาพม่าและภาษาม้งมีคำเรียกข้าวบอกลมวด 3 คำเท่ากัน ได้แก่ คำเรียกข้าวที่หมายถึงพืช (/pa:di:/, /zəba:31/, /mble54/) คำเรียกข้าวที่หมายถึงอาหาร (/nasi:/, /thəmi35/, /mɔ35/) และคำเรียกข้าวที่ไม่ใช่พืชและไม่ใช่อาหาร แต่หมายถึงผลผลิตของพืชหรือวัตถุดิบของอาหาร (/berás:/, /shǎ33/, /ntsəl55/) ส่วนภาษาเวียดนามมีคำเรียกข้าวบอกลมวด 5 คำ ได้แก่ คำเรียกข้าวที่หมายถึงพืช (/lúə35/) คำเรียกข้าวที่หมายถึงอาหาร (/kx:m44/) คำเรียกข้าวที่ไม่ใช่พืชและไม่ใช่อาหาร (/gəu?11/) คำเรียกข้าวที่หมายถึงข้าวต้มสุก (/ca:u35/) และคำเรียกข้าวที่หมายถึงข้าวเหนียวหนึ่งสุก (/so:i44/) ในขณะที่ภาษาไทยมีคำเรียกข้าวบอกลมวด 1 คำ คือ คำว่า ข้าว ซึ่งมีความหมายครอบคลุมข้าวทุกชนิดทุกลักษณะ

เมื่อวิเคราะห์ห้วงคำประกอบทางความหมายของคำเรียกข้าวทั้ง 5 ภาษา พบว่าภาษาทั้ง 5 มีการแยกความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกข้าวโดยมิติแห่งความแตกต่างที่สำคัญ ซึ่งเป็นลักษณะร่วมของภาษาทั้ง 5 ภาษา คือ มิติเรื่องความเป็นพืชและมิติเรื่องความเป็นอาหาร

ส่วนด้านระบบมโนทัศน์เรื่องข้าวใน 5 ภาษานี้ พบว่ามีเพียงผู้พูดภาษาไทย

เท่านั้นที่มองเห็นข้าวที่มีรูปร่างลักษณะแตกต่างกันเป็นสิ่งเดียวกัน โดยสะท้อนจากคำเรียกข้าวบอกหมวดเพียงหนึ่งคำ ส่วนภาษาอื่นๆพบว่าผู้พูดภาษาเหล่านั้นมองข้าวที่มีรูปร่างลักษณะแตกต่างกันเป็นสิ่งของคนละสิ่งกัน โดยสะท้อนจากการที่มีคำเรียกข้าวบอกหมวดมากกว่าหนึ่งคำ

นอกจากการทบทวนผลงานทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ในอดีต ผู้วิจัยได้ทบทวนผลงานเกี่ยวกับผิวหนัง สัมผัสและคำเกี่ยวกับสัมผัส

2.2 การศึกษาเรื่องสัมผัสและคำเกี่ยวกับสัมผัส

ในการทบทวนเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสและคำเรียกสัมผัสนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์ที่จะได้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสัมผัสซึ่งรวมถึงการศึกษาในสาขาอื่นๆที่เป็นประโยชน์นอกเหนือจากการศึกษาในแนวภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาคำเรียกสัมผัสของผู้วิจัยด้วย ผู้วิจัยแบ่งการทบทวนความรู้เกี่ยวกับสัมผัสและคำเรียกสัมผัสออกเป็น 4 ประเด็นย่อย คือ

- 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผิวหนังและสัมผัส
- 2) การศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนววิทยาศาสตร์ ซึ่งจำแนกเป็นแนววิทยาศาสตร์ที่เน้นการทดลองและแนวสรีรวิทยา
- 3) การศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนวจิตวิทยา
- 4) การศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนววรรณคดี

2.2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผิวหนังและสัมผัส

ชิพแมน (Schiffman, 1996: 413-414) กล่าวว่า ผิวหนังเป็นสิ่งที่แสดงธรรมชาติของผิวหนังนอกและเมื่อมีวัตถุที่สัมผัสกับผิวหนังโดยตรงมนุษย์จะรู้สึกได้ถึงความอุ่น ความเย็น แรงกด รวมทั้งความเจ็บปวดด้วย ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นเหตุการณ์ทางความรู้สึกกว้างๆ (broad sensory event) แม้กระนั้นก็ตาม เมื่อสัมผัสวัตถุมนุษย์ไม่ได้มีความรู้สึกเพียงเท่านั้น แต่ยังมีความรู้สึกที่เกิดจากการผสมผสานความรู้สึกผสมซับซ้อนด้วย (complex blended sensation) เช่น ความมัน (oiliness) ความเหนียว (stickiness) ความเปียก (wetness) ความจิกจี้ (tickle) ความขรุขระ (roughness) ความเรียบ (smoothness) ความคัน (itch) ความสั่นสะเทือน (vibration) รวมทั้งการรับรู้และรูปร่างสามมิติของวัตถุด้วยเมื่อมนุษย์จับ คลำและสัมผัสวัตถุซึ่งในการคลำวัตถุนั้น เราไม่ได้ใช้ข้อมูลในการกดบีบหรือสัมผัสเท่านั้น แต่เรายังใช้ข้อมูลในการเคลื่อนไหวนิ้วและมือด้วย (kinesthetic information) ข้อมูลที่ได้จากผิวหนังและการเคลื่อนไหวมือและนิ้วนี้ เรียกว่า ความรู้สึกทางกาย (bodily sense or somesthesia)

คันสนีย์ สวัสดิพงษ์ (2540: 2) ยังได้เสนอความรู้เกี่ยวกับผิวหนังที่สอดคล้องรวมทั้งจำแนกการรู้สึกอย่างเป็นหมวดหมู่จากที่ชิพแมนกล่าวไว้ คือ การรู้สึกทางผิวหนังถือว่าการรู้สึกทางกาย (somatic sensation) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิด คือ

1. การรับรู้ความรู้สึกเกี่ยวกับสัมผัสแต่ละต้อง ความดันและการสั่นสะเทือน ซึ่งความรู้สึกทั้ง 3 ชนิดนี้บางครั้งรวมเรียกว่า แแทกไทล์ เซนเซชัน (tactile sensation)

2. การรับรู้ความรู้สึกเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและตำแหน่งของร่างกาย (proprioception) ซึ่งเป็นการรับรู้ความรู้สึกจากกล้ามเนื้อ เอ็นและข้อ ส่วนไคเนสทีเซีย (kinesthesia) คือ การรับรู้ความรู้สึกเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวที่ข้อต่อ

3. การรับรู้ความรู้สึกเกี่ยวกับอุณหภูมิ (thermal sensation) ตัวกระตุ้นที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกนี้ ได้แก่ ความร้อนหรือความอุ่นและความเย็น

4. การรับรู้ความรู้สึกเจ็บปวด (pain sensation) ตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดเรียกว่า ตัวกระตุ้นนอเชียส (noxious stimulus) ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่เนื้อเยื่อก่อนแล้วความรู้สึกเจ็บปวดจะเกิดในภายหลัง

นอกจากการรับรู้ที่ได้กล่าวข้างต้นยังมีการรู้สึกอื่นที่จัดรวมอยู่ในความรู้สึกทางกายอีก ได้แก่ การรู้สึกจี้จี้และความรู้สึกคัน และการรู้สึกผสม (compound sensation) เช่น การรู้สึกเปียกขึ้น ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ได้มาจากการรู้สึกเบื้องต้นชนิดต่างๆมารวมกันอีกด้วย

กนกวรรณ ดิลกสกุลชัย (2537: 67) กล่าวว่าในผิวหนังของคนเราจะมีปลายประสาท (nerve ending) ซึ่งเมื่อปลายประสาทได้รับการกระตุ้นแล้วจะทำให้เกิดความรู้สึกที่หลากหลายแตกต่างกัน กล่าวคือ ปลายประสาทจะทำให้เรารับรู้อุณหภูมิรวมทั้งเรารับรู้สิ่งเร้าหรือตัวกระตุ้นที่เป็นอันตรายต่อเราด้วย

ผิวหนังของคนเราประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ผิวหนังชั้นนอกหรือหนังกำพวด (epidermis) ซึ่งมีชั้น 2-4 ชั้นและหนังแท้ (dermis) ซึ่งมี 2 ชั้น คือ ชั้นบน (papillary layer) ซึ่งอยู่ติดกับชั้นหนังกำพวดและชั้นล่าง (reticular layer) โดยที่ในแต่ละชั้นจะมีปลายประสาทรับความรู้สึกต่างๆอยู่

อรรถัย ชื่นมณูย์และคณะ (2520: 96-67) รวมทั้งซิฟแมน (1996: 415) กล่าวว่า การรับรู้ความรู้สึกทางผิวหนัง (cutaneous sensitivity) คือ การรับรู้ความรู้สึกทางประสาทที่เกิดจากการกระตุ้นทางผิวหนังซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทใหญ่ๆ 3 ประเภท ได้แก่ การรับรู้ความรู้สึกของการกดหรือสัมผัสบนผิวหนัง (pressuresหรือ touch) ซึ่งเป็นความรู้สึกที่คนเรารู้สึกเมื่อมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมากดหรือกระทบที่ผิวหนังหรือผิวหนังของเรา การรับรู้ความรู้สึกทางอุณหภูมิ (temperature) หมายถึง การรับรู้ความรู้สึกที่คนเรารู้สึกในความอุ่น ความเย็น เมื่อมีสิ่งใดมากระทบผิวหนัง และความรู้สึกเจ็บปวด (pain) ซึ่งเป็นความรู้สึกเจ็บหรือปวดที่คนเรารู้สึกเมื่อมีสิ่งใดมากระทบผิวหนัง

ยิ่งไปกว่านั้น ในผิวหนังทั่วร่างกายมีจุดรับสัมผัสมากมาย จุดรับสัมผัสแต่ละชนิดมีความไวต่อความรู้สึกที่สัมผัสแตกต่างกันและในผิวหนังแต่ละบริเวณมีความไวต่อความรู้สึกต่างๆแตกต่างกันไปด้วย บางบริเวณก็ไวต่อความรู้สึกอุ่นเย็น บางบริเวณไวต่อความรู้สึกสัมผัสและบางแห่งไวต่อความรู้สึกเจ็บปวด

กนกวรรณ คิลกสกุลชัย (2537: 168) กล่าวว่าไว้ว่า บริเวณผิวหนังที่ไม่มีขน (glabrous) มีความหนากว่าบริเวณผิวหนังที่มีขน บริเวณผิวหนังที่ไม่มีขนนี้พบได้ตามบริเวณฝ่ามือและฝ่าเท้า รวมทั้งนิ้วมือและนิ้วเท้าด้วย โดยบริเวณเหล่านี้จะมีปลายประสาทซึ่งมีตัวรับรู้สัมผัสทางผิวหนังอยู่

ตัวรับรู้สัมผัสทางผิวหนัง (tactile mechanoreceptor) ในบริเวณที่ไม่มีขน แบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ

1. ตัวรับรู้ชนิดปรับตัวเร็ว (rapidly adapting mechanoreceptors) คือ เป็นตัวรับที่มีการตอบสนองต่อการกระตุ้นเฉพาะตอนเริ่มต้นกระตุ้นและตอนสิ้นสุดการกระตุ้นด้วยในบางครั้ง ตัวรับรู้สัมผัสประเภทนี้มี 2 ชนิด คือ

1.1 ไมสเนอร์ คอร์ปัสเคิล (Meissner's corpuscle) พบเฉพาะบริเวณผิวหนังที่ไม่มีขนซึ่งจะพบมากบริเวณฝ่ามือและฝ่าเท้า ไมสเนอร์คอร์ปัสเคิลอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างหนังกำพืดและหนังแท้เป็นตัวรับที่ปรับตัวเร็ว ยิ่งไปกว่านั้นยังมีลานรับความรู้สึก (receptive field) ขนาดเล็กซึ่งทำให้ตอบสนองต่อตัวกระตุ้นที่มาสัมผัสเบาๆ ได้รวดเร็ว

1.2 พาซิเนียน คอร์ปัสเคิล (Pacinian corpuscle) พบทั่วไปในบริเวณผิวหนังที่ไม่มีขนเป็นตัวรับที่มีขนาดใหญ่ที่สุด พบมากในชั้นใต้ผิวหนัง (subcutaneous) เป็นตัวรับที่ตอบสนองสิ่งเร้าในช่วงเวลาสั้นๆเฉพาะตอนเริ่มให้สิ่งเร้าแล้วหยุดตอบสนองทั้งๆที่สิ่งเร้ายังกระตุ้นอยู่ กล่าวคือ เป็นตัวตอบสนองต่อการสัมผัสเบาๆ แต่ปรับตัวหยุดตอบสนองต่อตัวกระตุ้นได้เร็ว

2. ตัวรับรู้ชนิดปรับตัวช้า (slowly adapting mechanoreceptors) เป็นตัวรับที่มีการตอบสนองตลอดทราบเท่าที่มีการกระตุ้นมี 2 ชนิดโดยมีโครงสร้างที่แตกต่างกัน คือ

2.1 เมอร์เคล ดิสก์ (Merkel disk) พบที่ส่วนผิวของชั้นหนังแท้บริเวณเดียวกับที่พบ Meissner's corpuscle แต่พบได้ทั้งผิวหนังบริเวณที่มีขนและไม่มีขน พบตามปลายนิ้วมือ ส่วนของ disks เกิดจากส่วนปลายของเส้นประสาทรับความรู้สึกที่กลายเป็นแผ่นแบน ไม่มีเยื่อหุ้มอีลินหุ้ม หน้าที่ยังไม่ชัดเจน

2.2 รัฟฟินี คอร์ปัสเคิล (Ruffini corpuscle) อยู่ลึกลงไปชั้นหนังแท้ พบทั้งผิวหนังบริเวณที่มีขนและไม่มีขน ตอบสนองต่อการสัมผัสเบาด้วยการสร้างกระแสประสาทสม่ำเสมอตลอดช่วงการกระตุ้น

นอกจากนี้ กนกวรรณ คิลกสกุลชัย (2537: 167) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่ายังมีปลายประสาทเปลือย (free nerve ending) ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นตัวรับความรู้สึกเจ็บปวด อย่างไรก็ตามยังไม่อาจสรุปได้ว่าตัวรับชนิดใดเกี่ยวข้องกับความรู้สึกชนิดใด เพราะชนิดของความรู้สึกมีมากกว่าชนิดของตัวรับและตัวรับชนิดหนึ่งอาจรับรู้ความรู้สึกได้หลายชนิด ดังนั้นจึงไม่อาจบอกอย่างเฉพาะเจาะจงได้ ยิ่งไปกว่านั้น ปรียา กุลละวณิชย์และคณะ (2541: 138) ยังกล่าวไว้ว่าการแยกแยะความรู้สึกอย่างใดเพียงอย่างเดียวนั้นทำได้ยากเพราะการรับรู้สัมผัสความร้อนเย็นตลอดจนแรงกดหรือความเจ็บปวดมักเกิดขึ้นพร้อมกัน

ในขณะที่มนุษย์สัมผัสจับต้องกับสิ่งของต่างๆ รอบตัว มนุษย์ไม่เพียงแต่จะบอกได้ว่า สิ่งของเหล่านั้นเมื่อสัมผัสแล้วรู้สึกอย่างไร แต่มนุษย์ยังสามารถบอกได้อีกด้วยว่าเขากำลังสัมผัส จับต้องกับวัตถุใด โดยมีงานวิจัยออกมาว่ามนุษย์นอกจากจะสามารถบอกความรู้สึกที่รับรู้ได้ทาง ผิวหนังแล้ว มนุษย์ยังสามารถบอกชนิดของวัตถุได้โดยการถือวัตถุนั้นไว้ในมือ โดยไม่คว่ำวัตถุนั้น ซึ่งปรากฏการณ์นี้เรียกว่า สเตอริออกโนซิส (stereognosis) คลาตสกี ลีเดอร์แมนและเมซท์เจอร์ (Klatzky, Lederman, and Metzger, 1985 อ้างใน Shiffman, 1996: 431- 432) ได้ให้ผู้รับการทดลอง 20 คนปิดตาแล้วสัมผัสวัตถุต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป 100 ชนิด ผลปรากฏว่า ผู้รับการทดลองแต่ละคนสามารถระบุวัตถุได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว เช่น เมื่อให้ผู้รับการทดลอง หลับตาแล้วเอาแปรงสีฟัน หัวหอม ซ้อนส้อมใส่ไว้ในมือแล้วให้ผู้รับการทดลองบอกว่าวัตถุนั้นคืออะไร ประมาณร้อยละ 96 ตอบได้อย่างถูกต้องและร้อยละ 94 ตอบได้ถูกต้องและรวดเร็วด้วย

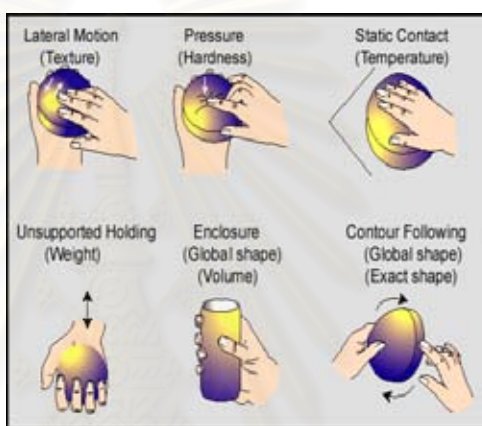
คันสนีย์ สวัสดิพงษ์ (2540: 47) ยังกล่าวด้วยว่า ความสามารถในการบอกชนิดของวัตถุได้ ถูกต้องนี้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกสัมผัสและต้องและความดันที่ปกติและจะต้องอาศัยบริเวณรับรู้ ความรู้สึกในสมองส่วนพาริเอทอล โลบ (parietal lobe) ของซีรีบรัม คอร์เท็กซ์ด้วย ถ้าสมอง บริเวณนี้เสียหายไปมักจะทำให้ความสามารถในการบอกชนิดของวัตถุขณะถือวัตถุไว้ในมือโดยไม่ คว้าวัตถุนั้นเสียหายไปด้วย

2.2.2 การศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนววิทยาศาสตร์

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสัมผัสในแนววิทยาศาสตร์นั้นเป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรู้สึก (sensation) ที่เน้นการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างหรือพฤติกรรมทางกายภาพ โดยให้ความสนใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัส การศึกษาในสาขานี้จึงเป็นไปในรูปแบบของการ ค้นหาความจริงเกี่ยวกับกระบวนการรับรู้สัมผัส รวมทั้งมีการศึกษาการรับรู้ทางอื่น เช่น การมองเห็นซึ่งเกิดขึ้นร่วมกับการสัมผัส ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจกระบวนการสัมผัสได้ดียิ่งขึ้น การศึกษาสัมผัสทางด้านวิทยาศาสตร์มุ่งศึกษาว่าสัมผัสของมนุษย์นั้นสามารถรับรู้มิติต่างๆ ได้ บ้าง แม้กระนั้นก็ตามก็ยังไม่เป็นที่ทราบแน่ชัดว่าจำนวนมิติทั้งหมดที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้มี ทั้งหมดเป็นจำนวนเท่าใด

งานของลีเดอร์แมนและคลาตสกี (Lederman and Klatzky, 1990) เรื่อง flexible exploration by human and robotic haptic system มุ่งศึกษาว่ามนุษย์มีวิธีการสำรวจวัตถุต่างๆ ด้วยมือ อย่างไร ผลการทดลองพบว่าเมื่อผู้รับการทดลองได้รับการบอกว่าจะสัมผัสวัตถุด้วยวิธีการใดๆ ก็ได้ พวกเขา ก็จะเลือกวิธีการสัมผัสวัตถุ (exploratory procedure) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับมิติของวัตถุนั้นๆ ซึ่งได้ระบุไว้ในการศึกษาทดลอง เช่น เมื่อถามว่าพื้นผิวเป็นอย่างไร ผู้รับการทดลองก็จะลูบผิว ภายนอกของวัตถุนั้นไปมา เมื่อถามว่าวัตถุนั้นมีรูปร่างอย่างไร พวกเขา ก็จะเอามือทั้งสองโอบ ล้อมรอบวัตถุนั้น ยิ่งไปกว่านั้นงานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่าเมื่อมนุษย์สัมผัสวัตถุหรือวัตถุใด

อย่างจงใจนั้น มนุษย์จะสัมผัสวัตถุด้วยวิธีการต่างๆกันไปโดยที่วิธีการสัมผัสต่างๆนั้นจะสอดคล้องกันตามมิติของวัตถุ ซึ่งมีด้วยกัน 6 วิธี ได้แก่ การลูบ (lateral motion) ซึ่งจะทำให้การรับรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับพื้นผิว (texture) การกดหรือบีบ (pressure) จะทำให้การรับรู้เรื่องความแข็ง (hardness) การแตะ (static contact) จะทำให้การรับรู้ด้านอุณหภูมิ (temperature) การค้ำน้ำหนัก (unsupported holding) จะทำให้การรับรู้ค้ำน้ำหนัก (weight) ส่วนการเอามือโอบรอบวัตถุ (enclosure) และการเอามือลูบไปตามขอบของวัตถุ (contour following) จะให้ความรู้สึกทางด้านรูปร่างหรือปริมาตร (global shape or volume) และรูปร่างที่แท้จริงของวัตถุนั้น (global shape or exact shape) ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กระบวนการสำรวจของมนุษย์และมิติของวัตถุที่สัมพันธ์กัน (Human exploratory and associated object dimensions)

(จาก Lederman and Klatzky, 1990: 1915)

ยิ่งไปกว่านั้น งานวิจัยนี้ยังอธิบายเพิ่มเติมด้วยการสัมผัสด้วยวิธีการหนึ่งๆนั้น ไม่ได้บอกได้แต่เพียงว่าวัตถุมีลักษณะอย่างไรเพียงมิติเดียวแต่อาจบอกถึงมิติอื่นๆได้อีกด้วย เช่น การสัมผัสด้วยการลูบนั้นทำให้รับรู้ในเรื่องพื้นผิวดีที่สุด แม้กระนั้นก็ตามการลูบยังสามารถทำให้รับรู้เรื่องความแข็งได้อีกด้วย ส่วนการสัมผัสด้วยการกดหรือบีบจะทำให้การรับรู้เรื่องความแข็งดีที่สุดแต่ก็อาจให้ความรู้ทางด้านพื้นผิวด้วย เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้ว งานวิจัยนี้ยังอธิบายข้อจำกัดในการเคลื่อนมือเมื่อสัมผัสวัตถุ กล่าวคือ ผู้รับการทดลองจะตัดสินใจหรือบอกว่าวัตถุมีลักษณะอย่างไรตามมิติที่ผู้ถามถามหรือกล่าวได้ว่ามนุษย์จะเลือกใช้ท่าทางใดในการสัมผัสสิ่งของต่างๆยังขึ้นอยู่กับว่ามนุษย์ต้องการรับรู้ข้อมูลประเภทใด

เช่นเดียวกับลีเดอร์แมน ดรูยัน (Druyan, 1997) กล่าวไว้ว่า การสัมผัสจะทำให้มนุษย์สามารถระบุความแข็ง (hardness) ความหนาแน่น (density) ขนาด (size) โครงร่าง (outline) รูปร่าง (shape) พื้นผิว (texture) ความมัน (oiliness) ความเปียก (wetness) ความชื้น (dampness) อุณหภูมิ (temperature) รวมทั้งแรงกด (pressure) ด้วย เห็นได้ว่าดรูยันได้กล่าวถึงมิติที่เกี่ยวกับทางด้านความมัน ความเปียกชื้น ซึ่งเป็นมิติที่ลีเดอร์แมนไม่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ที่เป็นเช่นนี้

เนื่องจากว่าในงานวิจัยข้างต้นของลีเดอร์แมนนั้น วัตถุที่นำมาใช้ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นของเหลว หรือมีน้ำมันเป็นส่วนประกอบในวัตถุนั้นๆ

ตามที่ลีเดอร์แมนรวมทั้งแซนกาลาดส์และคณะ (Lederman, 1983; Zangaladze et al, 1999) กล่าวไว้เมื่อเปรียบเทียบการสัมผัสกับการมองเห็นในการรับรู้วัตถุ การมองเห็นมีประสิทธิภาพเหนือกว่าการสัมผัสมาก การรับรู้ด้วยตานั้นรวดเร็วและรับรู้ได้มากกว่า กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ในเวลาพร้อมกัน การรับรู้ด้วยตาทำให้มนุษย์รับรู้ข้อมูลสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้มากกว่า การรับรู้ด้วยผิวหนัง ถ้าเราให้คนสำรวจสิ่งแวดล้อมด้วยตาพร้อมกับสัมผัสไปในขณะเดียวกัน คนก็จะสามารถสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้รวดเร็วกว่าการสัมผัสแต่เพียงอย่างเดียว แต่สำหรับนักวิทยาศาสตร์มักจะมีคำถามว่าประสบการณ์การสัมผัสจะเพิ่มอะไรให้กับประสบการณ์การมองเห็น นักวิจัยแสดงให้เห็นว่าสัมผัสมีประสิทธิภาพเหนือกว่าการมองเห็นในแง่ของการช่วยให้นักวิทยาศาสตร์สำรวจคุณสมบัติทางด้านพื้นผิว (texture) น้ำหนัก (compliance) ความยืดหยุ่น (elasticity) ความเหนียวหนืด (viscosity) รวมทั้งอุณหภูมิ (temperature)

ซาเทียนและคณะรวมทั้งเวอรี่ (Sathian et al, 1997; Verry, 1998) กล่าวเกี่ยวกับข้อจำกัดของการมองเห็นว่า การมองเห็นจะมีความสำคัญโดดเด่นในการรับรู้ในด้านของรูปร่าง (shape) แต่การสัมผัสจะมีความโดดเด่นในการรับรู้เรื่องพื้นผิว (texture)

งานวิจัยที่สอดคล้องกับซาเทียนและคณะและเวอรี่ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่ามิติของวัตถุ มีความโดดเด่นแตกต่างกันภายใต้การสำรวจด้วยการสัมผัสที่มีการปิดตาและไม่ปิดตา ได้แก่ งานของคลาตสกีและลีเดอร์แมน (Klatzky and Lederman, 1995) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อปิดตา คุณสมบัติของวัตถุ (material properties) เช่น เรื่องของน้ำหนักและพื้นผิวจะได้รับความสนใจมากกว่า ในทางตรงกันข้าม หากเป็นการสำรวจวัตถุด้วยตา คุณสมบัติทางโครงสร้าง เช่น เรื่องของขนาดและรูปร่างก็จะได้รับความสนใจมากกว่าและมีความโดดเด่นในการรับรู้มากกว่าด้วย

คลาตสกีและลีเดอร์แมน (Klatzky and Lederman, 1995) ได้กล่าวไว้ว่า หากข้อมูลด้านรูปร่างถูกจำกัดขอบเขตการรับรู้ พื้นผิวก็จะกลายเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการอธิบายในการระบุวัตถุ นอกจากนี้คลาตสกีและคณะ (Klatzky et al, 1993) กล่าวไว้ว่า เมื่อข้อมูลทางด้านโครงสร้างที่เราจะบอกนั้นเป็นไปได้ยาก เช่น เมื่อเราสำรวจวัตถุด้วยนิ้วเพียงนิ้วเดียวแทนที่จะเป็นมือทั้งมือ เราก็จะบอกเรื่องพื้นผิวของวัตถุ ผลที่เป็นเช่นนี้จึงแสดงให้เห็นว่าความจำเป็นในแง่ของความสะดวกในการบอกข้อมูลเมื่อมีการสัมผัสวัตถุ นั้น ข้อมูลด้านรูปร่างบอกได้ยากเมื่อใช้นิ้วมือเพียงนิ้วเดียวในการสำรวจวัตถุนั้น

นอกจากงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือท่าทางในการสัมผัสดังกล่าวแล้ว ยังมีงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์อีกลักษณะหนึ่งซึ่งศึกษาโดยนำเอาวิธีการสัมผัสวัตถุที่ลีเดอร์แมนกล่าวถึงไปทำการทดลอง ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นไปในแง่ของการรับรู้ผิวภายนอกของวัตถุ ดังเช่นผลงานต่อไปนี้

โยชิเดะ (Yoshida, 1968 อ้างใน Picard et al, 2003) เป็นผู้บุกเบิกการใช้มาตรวัดหลายมิติ (multidimensional scale) ในการตรวจสอบการรับรู้ผิวภายนอกของวัตถุด้วยการสัมผัส โดยที่วัตถุที่โยชิเดะนำมาให้ผู้รับการทดลองสัมผัส ได้แก่ แก้ว กระจก ไม้ไผ่ หินและหวีที่ทำจากงาช้าง ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าขนสัตว์ เป็นต้น ผู้รับการทดลองจะต้องจัดว่าวัตถุใดมีพื้นผิวคล้ายคลึงกัน โดยการให้คะแนนเรียงลำดับกันไป กล่าวคือ ถ้าวัตถุใดได้ 5 คะแนน หมายความว่า วัตถุชิ้นนั้นมีพื้นผิวคล้ายคลึงกันมากที่สุด แต่ถ้าวัตถุใดได้ 1 คะแนนแสดงว่าวัตถุชิ้นนั้นมีพื้นผิวคล้ายคลึงกันน้อยที่สุด หลังจากนั้นก็จะใช้มาตรวัดหลายมิติโดยที่มาตรวัดนี้จะจัดวัตถุหรือตัวกระตุ้นดังกล่าวไว้ในระนาบจำนวนหลายมิติ (n-dimensional space) ซึ่งค่าระยะห่างของพื้นผิวสัมผัสระหว่างตัวกระตุ้น 2 ตัวหรือวัตถุ 2 ชนิดจะสะท้อนให้เห็นความแตกต่างที่เกิดจากการรับรู้ของผู้รับการทดลอง กล่าวคือ ถ้าตัวกระตุ้นทั้ง 2 มีค่าระยะห่างที่ใกล้กัน พื้นผิวของวัตถุทั้งสองก็จะมีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก นอกจากนี้ ผลการทดลองยังชี้ให้เห็นว่าค่าระยะห่าง 2 มิติของพื้นผิว (two-dimensional space) แสดงให้เห็นว่าพื้นผิวของสิ่งทอและโลหะแตกต่างกันอย่างชัดเจน

โยชิเดะยังกล่าวอีกว่าตัวกระตุ้นเหล่านี้ได้รับการจำแนกความแตกต่างตามคุณลักษณะของความแข็ง ความหนัก ความเย็น ความขรุขระ ซึ่งตรงข้ามกับความนุ่ม ความเบา ความอ่อน และความเรียบ

ผลงานอีกชิ้นที่ใช้วิธีการเดียวกันกับโยชิเดะเป็นผลงานของฮอลลินและคณะ (Hollins et al, 1993) คือ ใช้มาตรวัดหลายมิติในการวิเคราะห์การจัดลำดับความเหมือนของพื้นผิวในแง่ของการรับรู้ วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือศึกษาวิธีการรับรู้พื้นผิวสัมผัสอย่างอัตวิสัย โดยที่คณะผู้วิจัยใช้พื้นผิวภายนอกของวัตถุที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (everyday substance texture) 17 ชนิด เช่น ผ้าลูกฟูก ไม้ กระจกทราย กำมะหยี่ ขนสัตว์สังเคราะห์ให้ผู้รับการทดลองสัมผัสแล้วให้จัดกลุ่มพื้นผิวของวัตถุว่าวัตถุใดมีพื้นผิวเหมือนกัน ผลการทดลองชี้ให้เห็นว่าการรับรู้พื้นผิวสัมผัสมีการรับรู้ที่ตรงกัน 3 มิติ ได้แก่ มิติเรียบ-ขรุขระ (smooth - rough) มิตินุ่ม-แข็ง (soft-hard) มิติราบ - ไม่ราบ (flat-bumpy) กล่าวคือ ผู้รับการทดลองจะรับรู้วัตถุในแง่ของความเรียบ-ความขรุขระ ความนุ่ม-ความแข็งและความราบ-ความไม่ราบ ซึ่งการรับรู้พื้นผิวทั้ง 3 มิตินี้ใช้ในการอธิบายการรับรู้สัมผัสของพื้นผิววัตถุที่นำมาให้สัมผัสในกลุ่มนี้ทั้ง 17 ชนิด

ส่วนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมิติการรับรู้พื้นผิวสัมผัสที่โดดเด่นโดยการใช้มาตรวัดคุณสมบัติ 2 ขั้ว (bipolar adjective scale) ผลการทดลองพบว่า มาตรวัดแต่ละมาตรวัดสอดคล้องการรับรู้พื้นผิวสัมผัส กล่าวคือ มาตรวัดเรียบ-ขรุขระ (smooth- rough scale) มีสหสัมพันธ์กับการรับรู้มิติที่ 1 (นักวิทยาศาสตร์กำหนดให้การรับรู้พื้นผิวเรียบ-ขรุขระเป็นการรับรู้พื้นผิวในมิติที่ 1 ส่วนการรับรู้พื้นผิวนุ่ม-แข็งเป็นการรับรู้ในมิติที่ 2 ส่วนมิติการรับรู้พื้นผิวในมิติที่ 3 ขึ้นไปยังไม่ชัดเจนเนื่องจากนักวิทยาศาสตร์ยังหาข้อสรุปไม่ได้) และมาตรวัดนุ่ม-แข็ง (soft- hard scale) มีสหสัมพันธ์กับการรับรู้มิติที่ 2 ซึ่งมาตรวัด 2 มาตรวัดนี้ได้รับการพิจารณาว่าเป็นมิติการรับรู้พื้นผิวขั้นพื้นฐานของ

มนุษย์ ส่วนมาตรวัดที่ 3 คือ มาตรวัดราบ-ไม่ราบ (flat –bumpy scale) มีความคล้ายคลึงกับ มาตรวัดเรียบ-ขรุขระ (smooth- rough scale) ในขณะที่มิติที่ 4 และ 5 คือมาตรวัดอุ่น-เย็น (warm-cold scale) และมาตรวัดเหนียว-ลื่น (sticky- slippery scale) ไม่ได้เป็นมิติในตัวเอง เนื่องจากมิติทางอุณหภูมิและความลื่นเป็นมิติที่มีอยู่ทุกที่ทุกพื้นผิว ส่วนมิติที่ 3 ของพื้นผิวนั้นยังไม่พบว่ามีมาตรวัดใดจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการรับรู้ของพื้นผิวสัมผัสเพราะฉะนั้นจึงยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดว่ามิติที่ 3 ของการรับรู้พื้นผิวสัมผัสจะต้องใช้มาตรวัดใดในการวัดเนื่องจากมิติที่ 3 ในการรับรู้พื้นผิวสัมผัสไม่ได้เป็นมิติที่โดดเด่น งานของฮอลลินและคณะนี้ชี้ให้เห็นว่ามีมิติที่สำคัญ 2 มิติ คือ ความขรุขระและความแข็งในการอธิบายการรับรู้พื้นผิวที่สัมผัสในชีวิตประจำวัน ซึ่งผลการทดลองเหล่านี้จะช่วยเพิ่มเติมการรับรู้ในการจัดจำแนกพื้นผิวต่อไป

งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พื้นผิวเป็นงานของเดลฟิน พิคาร์ดและคณะ (Picard et al, 2003) งานนี้ได้ศึกษาเรื่อง Perceptual dimensions of tactile textures ซึ่งมุ่งศึกษา มิติการรับรู้พื้นผิวสัมผัสที่ใช้ในชีวิตประจำวันและความหมายของคำเรียกสัมผัสที่สัมพันธ์กับ ประสบการณ์การสัมผัส เจื่อนใจในการสำรวจพื้นผิวในครั้งนี้รวมการประมวลผลข้อมูลทั้ง ทางด้านสสารและทางด้านพื้นผิวของวัตถุด้วย กล่าวคือ คุณสมบัติทางเนื้อสารของวัตถุ ประกอบด้วยความแข็ง น้ำหนัก อุณหภูมิและพื้นผิว ซึ่งแตกต่างจากคุณสมบัติทางโครงสร้างของ วัตถุอันประกอบด้วยรูปร่าง (shape) ขนาด (size) และปริมาตร (volume) งานวิจัยนี้ใช้วิธีการลูบ วัตถุไปมาซึ่งนอกจากจะให้ข้อมูลทางด้านพื้นผิวตามที่ลีเดอร์แมนกล่าวไว้แล้วนั้นวิธีการนี้ยังสามารถทำให้รับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความแข็งและอุณหภูมิได้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้ ผู้รับการทดลอง อาจมีความรู้สึกไวต่อตัวกระตุ้นที่มีคุณสมบัติทั้งสองนี้ เพราะฉะนั้นแล้วการรับรู้สัมผัสจะมีมิติ ทางด้านคุณภาพ (quality) เช่น ความแข็ง ซึ่งไม่ตรงกับการรับรู้ทางด้านพื้นผิวโดยตรง แต่ก็ยังตรงกับ การรับรู้คุณสมบัติทางเนื้อสาร ซึ่งการรับรู้ทางด้านพื้นผิวและการรับรู้ความแข็งก็เป็นส่วนหนึ่ง ของการรับรู้ทางสสารเช่นกัน ในงานวิจัยชิ้นนี้ พิคาร์ดและคณะได้แบ่งการทดลองออกเป็น 2 การทดลองย่อย โดยการทดลองที่ 1 มีวัตถุประสงค์ในการประเมินว่าผู้ใหญ่จะพรรณนาความรู้สึก ในการสัมผัสพื้นผิวของวัตถุที่ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร โดยให้ผู้ใหญ่นี้ถึงสิ่งทอหรือผ้าที่ใช้ใน ชีวิตประจำวันแล้วจินตนาการความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัสสิ่งทอเหล่านั้น ผลปรากฏว่า จำนวน ความถี่ของคำที่ปรากฏจะสัมพันธ์กับลำดับของคำที่ปรากฏ ยิ่งคำที่ใช้เป็นตัวแทนการรับรู้พื้นผิว คำใดมีความถี่ในการปรากฏสูง กล่าวคือ ถ้าผู้รับการทดลองส่วนใหญ่เขียนคำใดคำหนึ่งมากกว่า คำอื่น คำๆนั้นก็จะเป็คำที่ผู้รับการทดลองเขียนขึ้นมาในลำดับต้นๆด้วยซึ่งกล่าวได้ว่าคำๆนั้นเป็น คำที่ผู้รับการทดลองนึกขึ้นได้ก่อนคำอื่น ความสัมพันธ์นี้อาจบ่งชี้ให้เห็นว่าคำที่ใช้อธิบายสัมผัสนั้น มีน้ำหนักทางความหมายที่ไม่เท่ากันในระบบความจำของมนุษย์ ในที่นี้ คำว่า นุ่ม มีคนเขียน ขึ้นมาเป็นจำนวนมากกว่าคำอื่น คำว่า นุ่ม จึงมีน้ำหนักทางความหมายในระบบความจำของมนุษย์ มากกว่าคำอื่น ยิ่งไปกว่านั้น คำว่า นุ่ม ยังเป็นคำที่ผู้รับการทดลองนึกขึ้นได้ในลำดับต้นๆอีกด้วย

นอกจากนี้ คำที่ใช้อธิบายพื้นผิวเหล่านั้นมีด้วยกัน 3 ลักษณะ คือ 1) คุณภาพ (quality) ได้แก่ นุ่ม (soft) อุ่น (warm) หยาบ (harsh) ขรุขระ (rough) เย็น (cold) อ่อนนุ่ม (supple) เรียบ (smooth) เบา (light) แข็ง (hard) ฟู (mellow) บาง (thin) หนา (thick) ยืดหยุ่น (elastic) อ่อนปวกเปียก (limp) แข็ง (rigid) และหนัก (heavy) 2) ลักษณะเฉพาะ (characteristic) ได้แก่ ผ้าไหม ผ้าขนสัตว์ ผ้าแพร ผ้ากำมะหยี่ ผ้าสังเคราะห์และผ้าฝ้าย 3) ตัวบอกความชื่นชอบ (hedonic descriptor) เช่น รู้สึกสบาย (pleasant) หรือ ไม่สบาย (unpleasant) คำที่ใช้อธิบายพื้นผิวที่มีความถี่ในการเขียนสูงและมีลำดับต้นๆในการเขียนอาจเรียกว่าเป็นตัวบอกทั่วไป (generic descriptor) ซึ่งประกอบไปด้วย 1) คุณสมบัติทางพื้นผิว (quality of texture) ได้แก่ นุ่ม (soft) หยาบ (harsh) และขรุขระ (rough) 2) คุณสมบัติทางอุณหภูมิ (quality of temperature) ได้แก่ อุ่น (warm) เย็น (cold) 3) ตัวบอกความชื่นชอบ (hedonic descriptor) ได้แก่ น่าพึงพอใจ (pleasant) ส่วนคำที่ใช้อธิบายที่มีความถี่ต่ำและมีการเขียนในลำดับหลังๆจะเรียกว่า คำอธิบายชายขอบ (peripheral descriptor) ซึ่งประกอบไปด้วย 1) คุณสมบัติทางพื้นผิว (quality of texture) ได้แก่ เรียบ (smooth) อ่อนนุ่ม (supple) ยืดหยุ่น (elastic) แข็งเกร็ง (rigid) บาง (thin) หนา (thick) 2) คุณภาพทางด้านความแข็ง (quality of hardness) ได้แก่ แข็ง (hard) ฟู (mellow) อ่อนปวกเปียก (limp) 3) คุณภาพทางด้านน้ำหนัก (quality of weight) ได้แก่ เบา (light) และหนัก (heavy) 4) ลักษณะเฉพาะทางพื้นผิว (characteristics of texture) ได้แก่ ผ้าไหม (silk) ผ้าขนสัตว์ (wool) ผ้าแพร (satin) ผ้ากำมะหยี่ (velvet) ผ้าสังเคราะห์ (synthetic) และผ้าฝ้าย (cotton) ซึ่งคำที่ใช้อธิบายทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับคุณสมบัติทางเนื้อสารของวัตถุ

ผลการทดลองที่ปรากฏนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของแคทซ์ (Katz, 1925/1989 อ้างใน Picard et al, 2003) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าผู้ใหญ่มักรู้สึกไวต่อคุณสมบัติของพื้นผิวภายนอก 2 ชนิด ประการแรกคือคุณสมบัติของพื้นผิวภายนอกทางด้านคุณภาพ (quality) เช่น นุ่ม (soft) หยาบ (harsh) ส่วนอีกประการหนึ่งคือคุณสมบัติของพื้นผิวภายนอกด้านลักษณะเฉพาะของสิ่งของ (characteristics) ซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวกระตุ้นหรือสิ่งเร้าที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง เช่น มีลักษณะกำมะหยี่ (velvety) หรือมีลักษณะเป็นผ้าไหม (silky) ด้วยเหตุนี้ ผู้ใหญ่จะใช้คำอธิบายทางด้านคุณลักษณะที่มีความต่างกัน 2 ประการนี้ในการอธิบายประสบการณ์การสัมผัส อย่างไรก็ตามงานวิจัยของพิคาร์ดยังแสดงให้เห็นว่าผู้รับการทดลองใช้คำอธิบายเชิงความชื่นชอบอีกด้วย

ยิ่งไปกว่านั้นแคทซ์ยังกล่าวเพิ่มเติมว่าคุณสมบัติของพื้นผิวภายนอกด้านลักษณะเฉพาะของสิ่งของ (characteristics) อาจเป็นผลของคุณภาพที่มารวมเข้าด้วยกันทั้งหมด (value of quality) นอกจากนี้เขายังกล่าวว่าพื้นผิวภายนอก 2 ชนิดที่มีองค์ประกอบทางคุณลักษณะเหมือนกันทุกประการก็อาจไม่จำเป็นที่จะทำให้คนทุกคนรับรู้ว่าเป็นผิวทั้ง 2 ชนิดเหมือนกัน

ส่วนการทดลองที่สอง ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจการรับรู้พื้นผิวสัมผัส โดยผู้วิจัยใช้ผ้า 24 ชนิด ซึ่งนำมาทำเบาะรถยนต์แล้วให้ผู้รับการทดลองสัมผัสต่อจากนั้นก็ให้จัดประเภทว่า

สิ่งทอใดมีลักษณะคล้ายคลึงกันรวมทั้งให้บอกว่สิ่งทอที่จัดไว้เป็นพวกเดียวกันนั้นมีลักษณะอย่างไร ผลการทดลองพบว่าความหมายของคำที่เกี่ยวกับประสบการณ์การสัมผัสแสดงให้เห็นว่าคำในภาษาที่ใช้เป็นตัวแทนการรับรู้การสัมผัสนั้นเป็นคำที่แสดงคุณภาพ (quality) ทั้งหมด ยกเว้นคำว่าเหมือนไหม (silky) เท่านั้นที่เป็นคำที่แสดงลักษณะของวัตถุ (characteristics) ยิ่งไปกว่านั้นการวัดหลายมิติ (Multidimensional scaling) และการวิเคราะห์ปฏิกิริยา (correspondence analysis) บ่งชี้ว่าระยะห่างทางพื้นผิวสัมผัสมีไม่เกิน 4 มิติ ได้แก่ นุ่ม (soft)/หยาบ (harsh) บาง (thin)/หนา (thick) นูน (relief) และแข็ง (hardness) กล่าวคือ การรับรู้สัมผัสจากกลุ่มตัวกระตุ้นทั้งหมดนั้นเกี่ยวข้องกับการประมวลผลมิติการรับรู้ที่อยู่ในจำนวนจำกัดเพียงไม่กี่มิติเท่านั้น เนื่องจากตัวกระตุ้นที่นำมาใช้ในการทดลองจำกัดอยู่แต่เฉพาะผ้าที่นำมาใช้ในเบาะรถยนต์เท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีผลงานที่สอดคล้องกับงานของพิคาร์ดอีกชิ้นหนึ่ง ซึ่งให้ข้อมูลเพิ่มเติมจากงานของเคลฟิน พิคาร์ด เนื่องจากการเพิ่มวัตถุที่นำมาให้ผู้รับการทดลองได้สัมผัส งานวิจัยนี้เป็นของวูเตอร์ เอ็ม เบอร์กแมน เทียสและแอสทริด เอ็ม แอล แคปเปอร์ (Tiest and Kappers, 2006) เรื่อง Analysis of haptic perception of material by multidimensional scaling and physical measurements of roughness and compressibility ซึ่งผู้วิจัยให้สัมผัสวัสดุต่างๆ เช่น โลหะ สิ่งทอ อลูมิเนียม เป็นต้น ผลการวิจัยพบว่าได้มิติของคำเรียกสัมผัสดังนี้ มิติเรียบ (smooth) และแข็ง (hard) เมื่อให้ผู้รับการทดลองสัมผัสโลหะ แต่เมื่อสัมผัสสิ่งทอได้มิติของคำเรียกสัมผัส คือ ขรุขระ (rough) และนุ่ม (soft) นอกจากนั้นยังได้มิติของคำเรียกสัมผัสอีกมิติหนึ่ง คือ ขรุขระ (rough) และแข็ง (hard) เมื่อสัมผัสวัสดุที่มีโครงสร้างที่ทำมาจากแก้วและอลูมิเนียม การทำงานวิจัยนี้ได้มิติการรับรู้สัมผัสที่เพิ่มขึ้นจากงานของฮอลลินก็เนื่องมาจากวัสดุที่นำมาใช้ในการทดลองมีลักษณะที่หลากหลายและมีจำนวนมากกว่วัตถุที่ฮอลลินนำมาทดลอง เทียสและแคปเปอร์กล่าวอีกด้วว่าถ้าตัวกระตุ้นมีความหลากหลายและจำนวนมากขึ้นก็จะทำให้ผู้รับการทดลองแยกความแตกต่างๆได้มากขึ้นด้ว นอกจากนั้นแล้ว เทียสและแคปเปอร์ยังกล่าวอีกว่าวัตถุแต่ละชนิดยังมีคุณสมบัติที่อยู่ภายในวัตถุนั้นมากกว่าหนึ่งคุณสมบัติอีกด้วย เช่น โลหะจะมีคุณสมบัติเรียบ (smooth) และแข็ง (hard) ส่วนสิ่งทอจะมีลักษณะนุ่ม (soft) และขรุขระ (rough)

ผิวหนังเป็นส่วนที่รับรู้อุณหภูมิของร่างกายซึ่งจากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับการตอบสนองของเส้นประสาทรับรู้ความรู้สึกร้อนเย็นบนผิวหนังโดยมาน (Mann, 1981 อ้างใน กนกวรรณ, 2537) สรุปประเด็นได้ดังนี้

1. มีการสร้างกระแสประสาทอัตราคงที่ระดับหนึ่งที่อุณหภูมิของผิวหนังคงที่ คือ เส้นประสาทรับรู้อุณหภูมิจะเป็น slowly adapting fiber คือ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิผิวหนังสู่ระดับใหม่ก็จะพบว่าเส้นประสาทรับรู้อุณหภูมิจะตอบสนองด้วการเพิ่มความถี่กระแสประสาทชั่วระยะหนึ่งแล้วความถี่จะค่อยๆลดลงจนถึงระดับคงที่ระดับใหม่ แล้วจะคงความถี่กระแสประสาทที่ระดับนั้นไปเรื่อยๆจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิอีกครั้ง

โดยปกติเส้นประสาทรับอุณหภูมิแต่ละเส้นจะสร้างกระแสประสาทด้วยความถี่สูงสุดที่ระดับอุณหภูมิไม่เหมือนกัน ในที่นี้จะเรียกได้ว่ามี best temperature ไม่เหมือนกัน โดยทั่วไปเส้นประสาทรับรู้อุณหภูมิจะตอบสนองสูงสุดที่อุณหภูมิช่วง 23-28 องศาเซลเซียส ส่วนเส้นประสาทรับรู้อุณหภูมิจะตอบสนองสูงสุดที่อุณหภูมิช่วง 38-43 องศาเซลเซียส การตอบสนองจะลดลงที่อุณหภูมิสูงและต่ำกว่า best temperature เส้นประสาทรับรู้อุณหภูมิจะรับรู้การเปลี่ยนอุณหภูมิช่วงตั้งแต่ 10-40 องศาเซลเซียส ส่วนเส้นประสาทรับรู้อุณหภูมิจะรับรู้การเปลี่ยนอุณหภูมิช่วงตั้งแต่ 30-45 องศาเซลเซียส อุณหภูมิที่ต่ำกว่า 10 องศาเซลเซียส หรือ สูงกว่า 45 องศาเซลเซียสเส้นประสาทเหล่านี้จะไม่ตอบสนอง แต่จะไปกระตุ้นเส้นประสาทรับรู้อุณหภูมิเจ็บแทน เนื่องจากที่อุณหภูมิระดับนี้จะเกิดการทำลายเนื้อเยื่อได้

2. การตอบสนองของเส้นประสาทรับความรู้สึกร้อนเย็นจะขึ้นกับทิศการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ โดยจะเปรียบเทียบกับอุณหภูมิเริ่มต้นของผิวหนัง (initial skin temperature หรือ acclimation temperature)

โดยปกติแล้วตัวรับรู้อุณหภูมิร้อนจะตอบสนองก็ต่อเมื่อมีการเพิ่มอุณหภูมิจากเดิม หรือ จากอุณหภูมิเริ่มต้นของผิวหนัง ในทางตรงกันข้ามการลดอุณหภูมิจากเดิมจะไปกระตุ้นตัวรับรู้อุณหภูมิเย็น นั่นคือการรับรู้อุณหภูมิที่เกิดขึ้นจะเป็นการเปรียบเทียบกับอุณหภูมิเริ่มต้น เช่น การเพิ่มอุณหภูมิจากเดิม 25 องศาเซลเซียสให้สูงขึ้นเราจะเริ่มรู้สึกอุ่นที่ 30 องศาเซลเซียส แต่ถ้าอุณหภูมิเริ่มต้นเป็น 30 องศาเซลเซียสแล้วจะเริ่มรู้สึกอุ่นที่ 32 องศาเซลเซียส ถ้าลดอุณหภูมิผิวหนังลงอย่างรวดเร็วจาก 32 องศาเซลเซียสเป็น 30 องศาเซลเซียส เราจะเกิดความรู้สึกเย็นแทน ความรู้สึกร้อนขึ้นหรือเย็นลงขณะมีการเปลี่ยนอุณหภูมิจากเดิมจะคงอยู่ที่ชั่วขณะที่ตัวรับยังมีการตอบสนองอยู่ แล้วจะรู้สึกเฉยๆกับอุณหภูมิใหม่เมื่อตัวรับมีการปรับตัวกับอุณหภูมิใหม่แล้ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียสเหมือนกัน เราจะสามารถเกิดความรู้สึกร้อนหรือเย็นก็ได้ขึ้นกับว่ามีทิศการเปลี่ยนอุณหภูมิจากเดิมเป็นอย่างไรซึ่งมีผลทำให้ไปกระตุ้นตัวรับชนิดต่างกัน

3. ขนาดการตอบสนองของเส้นประสาทรับความรู้สึกร้อนเย็นจะขึ้นกับความเร็วในการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ (rate of change) ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิทันทีจะส่งผลให้มีการกระตุ้นกระแสประสาทมาก ดังนั้นจึงทำให้เพิ่มความถี่กระแสประสาทสูงมากชั่วครู่หนึ่งแล้วจะค่อยๆ ลดลงมาสู่ที่ระดับคงที่ระดับใหม่ การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิยิ่งเร็วจะทำให้การตอบสนองในช่วงเริ่มต้นยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

2.2.3 การศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนวจิตวิทยา

นอกจากการศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนววิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนวจิตวิทยาอีกด้วย แต่การศึกษาในแนวจิตวิทยาให้มุมมองเกี่ยวกับสัมผัสต่างไปจาก

การศึกษาในแนววิทยาศาสตร์ กล่าวคือ การศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนววิทยาศาสตร์นั้นมุ่งศึกษากระบวนการรับรู้โดยการสัมผัสและอธิบายการทำงานของอวัยวะที่ใช้ในการรับรู้สัมผัสหรือประสาทตัวรับสัมผัส หรือการค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับสัมผัสโดยเน้นการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างหรือพฤติกรรมทางกายภาพ แต่ในแนวจิตวิทยาเน้นศึกษาด้านจิตใจเป็นสำคัญรวมทั้งพฤติกรรมที่สัมพันธ์กัน

ผลงานวิจัยของอิวาน ซูเฟลต์ มอริส คาโลนิเยร์และคัทธาลิน เดอร์เคมงต์ (Soufflet, Calonnier, and Dacremont, 2004) เรื่อง A comparison between industrial experts' and novices' haptic perceptual organization: a tool to identify descriptors of the handle of fabrics มีวัตถุประสงค์ที่จะทดสอบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งทอกับผู้ฝึกหัดงานใหม่มีการรับรู้พื้นผิวสัมผัสแตกต่างกันหรือไม่ รวมทั้งศึกษาว่าผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งทอกับผู้ฝึกหัดงานใหม่อธิบายคุณลักษณะของสิ่งทออย่างไร โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งทอ 11 คนและผู้ฝึกหัดงานใหม่ชายและหญิงอย่างละ 20 คนประเมินสิ่งทอ 26 ชนิด ซึ่งเป็นสิ่งทอที่มีความแตกต่างกันทางด้านวัสดุและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตผ้า โดยในการทดลองที่ 1 ศึกษาว่าคนทั้ง 3 กลุ่มนั้นมีการรับรู้เรื่องพื้นผิวสัมผัสคล้ายคลึงกันหรือไม่ การทดลองที่ 2 ศึกษาคำที่ใช้อธิบายลักษณะของสิ่งทอ ส่วนการทดลองที่ 3 ศึกษาว่าผู้ถูกทดลองชอบความรู้สึกสัมผัสใด ผลการทดลองพบว่า การรับรู้สัมผัสของคนทั้ง 3 กลุ่มมีความคล้ายคลึงกันถ้าไม่คำนึงถึงระดับความรู้ความชำนาญด้านสิ่งทอ กล่าวคือ ผู้ถูกทดลองทั้ง 3 กลุ่มจำแนกสิ่งทอออกเป็นกลุ่มๆคล้ายคลึงกัน แต่เมื่อพิจารณาในแง่การอธิบายลักษณะของสิ่งทอ พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งทอมีความสามารถในการอธิบายการรับรู้สัมผัสได้ดีกว่าผู้ฝึกหัดงานใหม่ โดยคำศัพท์ที่ใช้ในการอธิบายสิ่งทอของผู้เชี่ยวชาญสิ่งทอและผู้ฝึกหัดงานใหม่ในครั้งนี้จำแนกได้เป็น 13 ประเภท ได้แก่ 1) ลักษณะของสิ่งของ (characteristics) ที่ใช้อ้างถึงลักษณะของวัตถุโดยเฉพาะ เช่น มีลักษณะเหมือนผ้าไหม (silky) มีลักษณะเหมือนผ้าแพร (satiny) 2) คำที่แสดงความชื่นชอบ (hedonic terms) เช่น สบาย (comfortable) น่าพึงพอใจ (pleasant) 3) คุณสมบัติผิวภายนอก (surface property) เช่น เรียบ (smooth) ลื่น (slippery) ขรุขระ (rough) 4) คุณลักษณะที่เกิดจากการบีบหรือกด เช่น หนา (thick) แข็ง (hard) นุ่มนวล (mellow) 5) คุณสมบัติด้านอุณหภูมิ (temperature) เช่น ร้อน เย็น 6) ความรู้สึกทั่วไป (general impression) เช่น เป็นธรรมชาติ (natural) เป็นกลางๆ (neutral) กระตุ้นความรู้สึก (sensual) 7) คุณลักษณะทางด้านเสียง (auditory aspects) เช่น เสียงร้าว (rustling) เสียงแหลม (squeaking) 8) คำศัพท์เฉพาะ (technical terms) เช่น ไม่มีชีวิตชีวา (lifeless) 9) คุณสมบัติการจับจีบ (drape properties) อ่อนปวกเปียก (limp) แข็ง (stiff) 10) คุณสมบัติการยืด (stretching property) เช่น ความยืดหยุ่น (elastic) ขยายตัว (extensive) 11) คุณสมบัติทางด้านน้ำหนัก (weight property) เช่น เบา (light) หนัก (heavy) 12) คำอื่นๆที่ตรงกับความแข็งและการใช้งานของสิ่งทอนั้น (handy aspect) 13) คำอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังบ่งบอกว่าผู้เชี่ยวชาญด้าน

สิ่งทอใช้คำศัพท์เฉพาะกลุ่ม (technical jargon) ส่วนผู้ฝึกหัดงานใหม่เพศชายใช้คำศัพท์ทั่วไปในการอธิบายลักษณะของสิ่งทอ ส่วนผู้ฝึกหัดงานใหม่เพศหญิงใช้คำศัพท์ที่ชัดเจนกว่าผู้ฝึกหัดงานใหม่เพศชายในการอธิบายลักษณะของสิ่งทอ

ในการบอกลักษณะเนื้อผ้า ทั้งผู้เชี่ยวชาญเรื่องสิ่งทอและผู้ฝึกหัดงานใหม่ให้มีการรับรู้สัมผัสที่ตรงกัน ดังต่อไปนี้ นุ่ม (*soft*) หยาบ (*harsh*) หนา (*thick*) บาง (*thin*) และ นุ่ม (*supple*) แข็ง (*stiff*) ซึ่งคำเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นตัวบอกลักษณะหลัก (core descriptor) ที่ใช้ในการอธิบายสิ่งทอ ยิ่งไปกว่านั้นผลการวิจัยยังพบว่า มิตินุ่มนิ่มมีความสัมพันธ์กับมิตินุ่มนิ่มที่ชื่นชอบต่อเนื้อผ้าชนิดนั้นๆ ด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าความนุ่มนิ่มมีผลต่อความชื่นชอบสิ่งทอ

นอกจากนั้นแล้ว งานวิจัยนี้ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า นุ่ม (*soft*) ยังใช้อธิบายสิ่งทอ 2 ชนิดที่มีลักษณะแตกต่างกันด้วย กล่าวคือ ใช้อธิบายสิ่งทอที่มีลักษณะเป็นฟูนุ่มและนุ่มนวลกับสิ่งทอที่มีลักษณะเรียบลื่นว่ามีลักษณะนุ่มด้วยเช่นกัน

พิคาร์ด (Picard, 2006) ยังได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสเพิ่มเติม เรื่อง Partial perceptual equivalence between vision and touch for texture information โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาว่าการรับรู้ผ่านการมองเห็นและการรับรู้ผ่านการสัมผัสทางผิวหนังนั้นจะให้ผลลัพธ์ในการรับรู้พื้นผิวที่เหมือนกันหรือไม่ ผลการทดลองปรากฏว่า การรับรู้พื้นผิวด้วยตาจะให้ผลลัพธ์เหมือนกันกับการรับรู้พื้นผิวด้วยการสัมผัสทางผิวหนังในบางส่วนเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น พิคาร์ดยังกล่าวอีกว่า มิตินุ่มนิ่มที่รับรู้พื้นผิวที่ได้รับความสนใจเป็นอันดับแรกนั้นอาจแปรตามระบบประสาทการรับรู้ด้วย กล่าวคือ ถ้ารับรู้พื้นผิวด้วยตาจะให้ความสนใจความนูน (relief) เป็นอันดับแรก แต่ถ้ารับรู้พื้นผิวด้วยการสัมผัส คนก็จะให้ความสนใจความนุ่มนิ่ม (softness) เป็นอันดับแรก แต่ถ้ารับรู้พื้นผิวด้วยการสัมผัสพร้อมกับการรับรู้ด้วยตา คนจะให้ความสนใจความนุ่มนิ่ม (softness) เป็นอันดับแรกเช่นกัน

งานวิจัยของสตีเวน (Stevens, 1990 อ้างใน Craig and Rollman, 1999: 309) เกี่ยวกับความขรุขระ ซึ่งเขาศึกษาว่าหากใช้วิธีต่างกันในการรับสัมผัสแล้วนั้นคนเราจะมีความรู้สึกเท่ากันหรือไม่ โดยเขาให้ผู้รับการทดลองใช้ส่วนต่างๆของร่างกาย ได้แก่ การใช้นิ้วมือ หน้าแขน และแผ่นหลังสัมผัสความขรุขระของพื้นผิววัตถุชิ้นเดียวกัน แล้วตัดสินความขรุขระของพื้นผิว ผลปรากฏว่าที่หน้าแขนจะรับรู้พื้นผิวของวัสดุมีความขรุขระมากกว่าการรับรู้ได้ด้วยนิ้วมือ ส่วนแผ่นหลังมีการรับรู้ความขรุขระได้น้อยที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกลไกภายในสมองส่วนกลางซึ่งทำหน้าที่ในการรับรู้ความขรุขระมีความรู้สึกไวต่อความหนาแน่นของการกระจายตัวของเส้นประสาทที่อยู่บริเวณหน้าแขน

นอกจากงานดังกล่าวแล้วยังมีงานของโทมัส คัมเบ็ลยู เจมส์และคณะ (James et al, 2002) เรื่อง Haptic study of three-dimensional objects activates extrastriate visual areas ซึ่งพบว่า การรับรู้วัตถุผ่านทางสัมผัสของมนุษย์มักเกิดร่วมกับระบบการรับรู้ทางการมองเห็นไปพร้อมๆกัน

2.2.4 การศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสในแนววรรณคดี

ทางด้านวรรณคดี ผู้วิจัยไม่พบผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับสัมผัสและประสาทสัมผัสโดยตรง แต่ทางด้านวรรณคดีมักแสดงให้เห็นถึงอัจฉริยภาพของผู้ประพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นนักเขียนหรือกวีในฐานะปัจเจกบุคคลในการเลือกสรรถ้อยคำ วลี หรือความเปรียบในการพรรณนาให้เห็นภาพบรรยากาศหรือธรรมชาติตามแต่จะเป็นไปตามอารมณ์ของตัวละคร รวมทั้งลักษณะต่างๆของวัตถุสิ่งของ ซึ่งช่วยสื่อให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครและของตัวผู้ประพันธ์เองด้วย ภาษาที่นำมาใช้ในการบรรยายพรรณนาความรู้สึกล้วนคัดเลือกมาอย่างพิถีพิถัน วิจิตรบรรจง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ประพันธ์มีประสาทความรู้สึกที่ไวและละเอียดอ่อนมากกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป ดังเช่นงานวิจัยของสุมัตตนา จันทโรจน์วงศ์ (2527) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการใช้ความอ่อนไหวของประสาทความรู้สึกในงานเขียนของโกเล็ตและสุวรรณิ สุคนธา งานวิจัยของพุกษา เนียมรักษา (2532) เรื่อง การใช้ภาษาในวรรณกรรมของดอกไม้สด งานวิจัยของเบญจพร เนียรนาทสกุล (2544) เรื่อง จินตภาพเกี่ยวกับธรรมชาติในกวีนิพนธ์ของอุชเชนี เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ไพวรินทร์ ขาวงามและงานวิจัยของวรรณพร พงษ์เพ็ง (2547) เรื่องภาษาจินตภาพในเรื่องไกลบ้าน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

งานวิจัยของสุมัตตนา จันทโรจน์วงศ์ (2527) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการใช้ความอ่อนไหวของประสาทความรู้สึกในงานเขียนของโกเล็ตและสุวรรณิ สุคนธา ผลการวิจัยแบ่งกายสัมผัสออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การกล่าวถึงกายสัมผัสโดยตรงและการกล่าวถึงโดยการเปรียบเทียบ

การกล่าวถึงกายสัมผัสโดยตรง เป็นการกล่าวถึงความรู้สึกที่ได้รับจากการได้สัมผัสกับสิ่งต่างๆว่าเป็นอย่างไร เช่น สุวรรณิรู้สึกถึงความแข็งของพื้นดิน โดยบรรยายว่า “ดินยังแข็งอยู่ด้วยแดดที่เผาอยู่ตลอดฤดูแล้ง พื้นดินแข็งอยู่ใต้ตีนเกด...” สำหรับโกเล็ตบรรยายไว้ในขณะที่เธอยังเป็นเด็กว่า “เมื่อฉันเดินลงไปตามทางที่เป็นทราย หมอกที่หนาหนักก็อบท่วมขาของฉันก่อน ต่อมาก็อ่าตัวเล็กๆที่ได้ส่วนของฉัน...”

ส่วนการกล่าวถึงกายสัมผัสโดยการเปรียบเทียบ เป็นการกล่าวถึงความรู้สึกที่ได้รับจากการได้สัมผัสกับสิ่งต่างๆให้ความรู้สึกเหมือนอะไร เช่น สุวรรณิรู้สึกถึงความนุ่มของขนอ่อนของผีเสื้อ ดังที่บรรยายไว้ว่า “ขนอ่อนๆของมันดิปลายนี้นุ่มเต็มไปหมดเหมือนกับละอองฝงนุ่มๆเหมือนกับเกสรดอกไม้” สำหรับโกเล็ตได้บรรยายถึงบรรยากาศของเวทซึ่งห้อมล้อมด้วยผู้คนไว้ว่า “อากาศอุ่นแห่งคลังละอองฝุ่น ห่อหุ้มตัวฉันเหมือนเสื้อคลุมที่สวมสบายแต่หมักหมม” โกเล็ตเปรียบเทียบอุ่นของอากาศที่ห่อหุ้มตัวเธอว่าเหมือนเสื้อคลุมที่ให้ความอบอุ่น

งานของพุกษา เนียมรักษา (2532) เรื่อง การใช้ภาษาในวรรณกรรมของดอกไม้สด แสดงให้เห็นว่าในวรรณกรรมของดอกไม้สดมีการเลือกใช้คำกริยาที่แสดงความรู้สึก เช่น ร้อนฟ่าว แสง เยือกเย็น ปวดร้าว อบอุ่น ร้อนแรง ระบม อ่อนละมุน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของเบญจพร เนียรนาทสกุล (2544) เรื่อง จินตภาพเกี่ยวกับธรรมชาติ ในกวีนิพนธ์ของอุชเชนี เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ไพรวินทร์ ขาวงาม ผลการวิจัยพบว่าในงานกวีนิพนธ์เหล่านี้มีการใช้คำเรียกสัมผัสซึ่งในที่นี้ได้กล่าวไว้ว่าเป็นคำกริยาแสดงสภาพ กล่าวคือ เป็นคำที่มีความหมายแสดงสภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นสภาพจิตใจหรือร่างกาย เช่น ร้อน หนาว เยือกเย็น อบอุ่น ละมุนละไม แฉ่วเบา สะท้าน ชานชาบ เป็นต้น ซึ่งการใช้คำเรียกสัมผัสช่วยให้ผู้อ่านรับรู้สภาพต่างๆ ของจินตภาพได้อย่างชัดเจนขึ้นเพราะเป็นการบอกสภาพและลักษณะของสิ่งของได้ระดับหนึ่ง

งานวิจัยของวรรณพร พงษ์เพ็ง (2547) เรื่อง ภาษาจินตภาพในเรื่อง โกลบ้านพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลการวิจัยพบว่า พระราชนิพนธ์เรื่อง โกลบ้านมีลักษณะเด่นของการใช้ภาษาจินตภาพในการบรรยายหรือพรรณนาให้ผู้อ่านสามารถเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม พระองค์ทรงสรรคำโดยเลือกใช้คำแสดงลักษณะทางกายสัมผัส แม้จะมีไม่มากนักแต่ก็ทรงเลือกใช้คำแสดงลักษณะสัมผัสได้อย่างชัดเจน เช่น จินตภาพของอุณหภูมิตบอความร้อนหนาวในระดับต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีคำขยายลักษณะอุณหภูมิตบอซึ่งบางครั้งก็ชวนให้เกิดความรู้สึกสดชื่นหรือเหนื่อยล้า เช่น หนาวสะท้าน ซึ่งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (อ้างใน วรรณพร พงษ์เพ็ง, 2547) หมายถึง หนาวสั่นเพราะพิชใจ; รู้สึกเยือกเย็นเข้าถึงหัวใจ ทำให้รู้สึกครั่นคร้ามหรือหวาดกลัว ซึ่งคำว่าสะท้านที่ใช้ในที่นี้แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงเลือกใช้ได้อย่างสอดคล้องกับบริบทในคราวที่เสด็จทรงน้ำรักษาพระอาการประชวร ดังที่กล่าวว่า “ในนั้นบรรจุน้ำอาบน้ำแช่ผ้าห่มต่างๆ มีท่อไอร้อนมาเข้าทางหลังคู้ผนังไอน้ำสำหรับอบให้ห้องอุ่นด้วย ให้ผ่านนั้นอุ่นด้วยเพื่อจะกันไม่ให้หนาวสะท้าน” (โกลบ้าน ล.3: 141 อ้างในวรรณพร พงษ์เพ็ง, 2547) ลักษณะความหนาวอีกแบบเป็นความหนาวที่ทรงเรียกว่าหนาวแบบเย็นเยือก ดังที่ได้กล่าวว่า “เมื่อคืนนั้นนอนต้องแถมอีกชั้นหนึ่ง เพราะหนาวเยือกเย็นเต็มที” (โกลบ้าน ล.1:155 อ้างในวรรณพร พงษ์เพ็ง, 2547) นอกจากนั้นแล้ว พระองค์ทรงใช้คำขยาย “เฉียบ” เพื่อแสดงลักษณะอากาศหนาวที่เย็นจัดหรือเย็นแบบกัดเนื้อ โดยกล่าวว่า “ออกไปยืนคูที่แคมเรือ รู้สึกหนาวเฉียบ ลองปรอด 10 ดีกรีเซนติเกรด คือ 50 ฟาเรนไฮต์” (โกลบ้าน ล.2: 212 อ้างในวรรณพร พงษ์เพ็ง, 2547)

ในลักษณะอากาศร้อน พระองค์ก็ทรงเลือกสรรคำที่สามารถจำแนกอุณหภูมิความร้อนหลายลักษณะ เช่น ลักษณะอากาศร้อนแบบอ้าวจัด ซึ่งบอกสภาพความร้อนที่ไม่มีลมพัด ส่วนอากาศที่ร้อนแบบมีลมพัดจะทรงเลือกใช้คำว่า อู่ ดังทรงกล่าวว่า “วันนี้อยู่ข้างร้อนอ้าวจัด” (โกลบ้าน ล.3: 297 อ้างในวรรณพร พงษ์เพ็ง, 2547) ในเรื่อก็อู่ ตั้งแต่แรกไปถึงเมสสินา (โกลบ้าน ล.3: 263 อ้างในวรรณพร พงษ์เพ็ง, 2547)

นอกจากนั้นแล้ว พระองค์ทรงสรรคำขยายลักษณะพื้นผิวของสิ่งต่างๆ เช่น ผิวดิน พื้นหญ้า หิมะและสัตว์ เป็นต้น คำขยายดังกล่าวล้วนแสดงเอกลักษณ์ของแต่ละสิ่ง เช่น พระองค์ทรงเลือกใช้คำขยายหญ้าที่คลุมดินว่า “นุ่มหยุ่นๆ” เพื่อขยายลักษณะหญ้าที่อ่อนหนา เมื่อใช้มือ

จะยุบแล้วคืนตัวได้ หรือลักษณะของก้อนหิมะที่อ่อนนุ่มนุ่ม ดังที่ทรงกล่าวไว้ว่า “พื้นหญ้านุ่มหยุ่นๆ เพราะเหตุที่ข้างล่างกดลงไปหญ้านั้นเป็นคัพ” (โกลบ้าน ล.2: 259 อ้างในวรรณพร พงษ์เพ็ง, 2547) หรือ “สโนว์นั้นไม่ได้แข็งเหมือนอย่างน้ำแข็งอ่อนหยุ่นๆ” (โกลบ้าน ล.2: 283 อ้างในวรรณพร พงษ์เพ็ง, 2547) อย่างไรก็ตาม หากเป็นลักษณะของสัตว์ความนุ่มของผิวหนังก็ย่อมแตกต่างไปจากพื้นหญ้า ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงเลือกใช้คำขยาย “นุ่มเปลี้ย” เพื่อแสดงลักษณะของสัตว์ในภาวะลอบคราบที่ผิวหนังอ่อนนุ่ม ไร้ก้าง ดังทรงกล่าวไว้ว่า “เมื่อออกมาแล้วนุ่มเปลี้ยอยู่สับหัววันคราบจึงแข็ง” (โกลบ้าน ล.2: 144 อ้างในวรรณพร พงษ์เพ็ง, 2547)

2.3 คุณสมบัติเชิงกลของวัสดุ (mechanical properties)

เนื่องด้วยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์ที่จะหาความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติเชิงกลของวัสดุในเชิงวัสดุศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาความหมายของคำเรียกสัมผัสของผู้วิจัยด้วยซึ่งสมบัติเชิงกลนี้จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของวัสดุเมื่อมีแรงมากระทำ (force) เนื่องจากเมื่อวัสดุได้รับแรงกระทำจากภายนอก (external force) จะเกิดแรงภายใน (internal force) ด้านทานแรงกระทำจากภายนอกนั้น ในการศึกษาคุณสมบัติเชิงกลในทางวัสดุศาสตร์จะใช้วิธีการทดสอบคุณสมบัติเชิงกลในแง่ต่างๆตามมิติที่ผู้ทดลองสนใจ ดังนั้นผู้วิจัยแบ่งการทบทวนความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติเชิงกลออกเป็น 3 ประเด็นย่อย คือ

- 1) คุณสมบัติทางด้านความแข็ง
- 2) คุณสมบัติทางด้านความความยืดหยุ่น
- 3) คุณสมบัติทางด้านความลื่น

2.3.1 คุณสมบัติทางด้านความแข็ง

ทางวัสดุศาสตร์การทดสอบความแข็งของวัสดุมีหลายวิธีด้วยกัน แต่ชาญวุติ ตั้งจิตวิทยา และสาโรช จิตติเกียรติพงศ์ (2521: 48-49) กล่าวว่าไว้ว่าวิธีที่นิยมใช้และเป็นวิธีที่ธรรมดาที่สุด คือ วิธีไบรเนลเทส (Brinell test) กล่าวคือ วิธีการทดสอบนี้จะนำวัตถุทรงกลมซึ่งส่วนใหญ่จะทำมาจากเหล็กที่มีความแข็งมากเรียกว่าอินเด็นเตอร์ (indenter) มากดลงบนวัตถุที่เราต้องการจะวัดความแข็งเพื่อให้เกิดรอยเว้าลงไปบนวัตถุที่เราต้องการจะทดสอบความแข็งนั้น โดยจะใช้ลูกบอลเหล็กขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 มิลลิเมตร น้ำหนัก 3,000 กิโลกรัม ปล่อยให้กระทบกับวัตถุที่เราต้องการทดสอบความแข็ง หากวัตถุที่เราทดสอบมีความแข็งน้อยกว่าหรือมีความนุ่มกว่าลูกบอลเหล็กนี้เมื่อลูกเหล็กมากระทบกับวัตถุซึ่งมีความแข็งน้อยกว่า วัตถุก็จะเกิดรอยเว้าบวมทั้งในแง่ของความกว้างและความลึกมากกว่าวัตถุที่มีความแข็งมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ เนื่องจากวัตถุที่มีความแข็งกว่าจะต่อต้านการเว้าบวมได้มากกว่าวัตถุที่มีความนุ่มกว่า

2.3.2 คุณสมบัติทางด้านความความยืดหยุ่น

คอร์ทนี (Courtney, 1990: 2) กล่าวว่าไว้ว่า เมื่อของแข็งได้รับแรงกระทำจากภายนอก รูปร่างของของแข็งนั้นก็อาจจะเปลี่ยนไป ถ้าเป็นในกรณีนี้เราก็จะบอกว่าวัตถุนี้เปลี่ยนรูปร่างไปอย่างถาวร แต่ถ้าแรงที่มากระทำกับวัตถุนั้นน้อย รูปร่างของของแข็งก็จะเกิดการยืดหยุ่นเท่านั้น เนื่องจากเมื่อแรงที่มากระทำกับวัตถุหมดไป วัตถุจะกลับคืนสู่สภาพเดิม กล่าวคือ เมื่อแรงที่ทำให้วัตถุขยายตัวมากระทำกับวัตถุ วัตถุก็จะขยายตัวไปในทิศทางที่แรงมากระทำ

ยางยังเป็นตัวแทนของวัตถุที่ยืดหยุ่นได้ นอกจากนั้น วัสดุที่คล้ายยางแสดงการยืดตัวและหดตัวกลับไปกลับมาได้ซึ่งเราเห็นได้ด้วยตาเปล่า พฤติกรรมของวัสดุที่คล้ายยางจะแสดงให้เห็นได้เฉพาะวัสดุโพลิเมอร์ที่อะตอมของโพลิเมอร์จะเกี่ยวเป็นโซ่ขนาดยาวและจะต้องไม่แตกผลึกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นองค์ประกอบภายในโพลิเมอร์ดังกล่าวจะต้องมีส่วนที่โค้งงอได้เป็นจำนวนมากจึงจะทำให้วัตถุนั้นยืดหยุ่นได้

2.3.3 คุณสมบัติทางด้านความลื่น

บรูกราบอร์ (Brungraber, 1967 อ้างใน Li et al, 2004: 548) กล่าวว่า สัมประสิทธิ์แรงเสียดทานสถิต (static coefficient of friction) เป็นพารามิเตอร์ที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการต้านทานความลื่นของพื้นผิว สำหรับเพอร์กินและวิลสัน (Perkin and Wilson, 1983 อ้างใน Li et al, 2004: 548) ก็ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ค่าสัมประสิทธิ์แรงเสียดทานสถิตเป็นตัวที่ใช้บ่งบอกความลื่น กล่าวคือ ถ้าค่าสัมประสิทธิ์แรงเสียดทานมาก แสดงว่าพื้นผิวนั้นจะมีความลื่นน้อย แต่ถ้าค่าสัมประสิทธิ์แรงเสียดทานน้อยพื้นผิวนั้นก็จะมีความลื่นมาก

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า พื้นผิวเรียบจะมีความลื่นมากกว่าพื้นผิวขรุขระ เพราะฉะนั้นค่าสัมประสิทธิ์แรงเสียดทานของพื้นผิวเรียบก็จะมีค่าน้อยกว่าสัมประสิทธิ์แรงเสียดทานของพื้นผิวขรุขระ ยิ่งไปกว่านั้น พื้นผิวลื่นก็จะมีสัมประสิทธิ์แรงเสียดทานน้อยเช่นเดียวกับพื้นผิวเรียบ

นอกจากนี้ แรงเสียดทานของพื้นผิวจะเปลี่ยนไปเมื่อมีของเหลวอยู่ที่พื้นผิวนั้น แมนนิงและโจนส์ (Manning and Jones, 2001 อ้างใน Li et al, 2004) กล่าวว่า พื้นผิวที่เปียกน้ำมันจะมีค่าสัมประสิทธิ์แรงเสียดทานพลวัต (dynamic coefficient of friction) น้อยกว่าพื้นผิวที่เปียกน้ำ และพื้นผิวที่เปียกน้ำจะมีค่าสัมประสิทธิ์แรงเสียดทานพลวัตน้อยกว่าพื้นผิวแห้ง เพราะฉะนั้นพื้นผิวที่เปียกน้ำมันจะมีความลื่นมากกว่าพื้นผิวที่เปียกน้ำ ส่วนพื้นผิวที่เปียกน้ำจะมีความลื่นมากกว่าพื้นผิวแห้ง ด้วยเหตุนี้ พื้นผิวแห้งก็จะมีค่าสัมประสิทธิ์แรงเสียดทานมากที่สุดหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าพื้นผิวแห้งจะมีแรงเสียดทานสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบพื้นผิวสามชนิด คือ พื้นผิวแห้ง พื้นผิวเปียกน้ำและพื้นผิวเปียกน้ำมัน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่แล้วมานั้น กล่าวสรุปได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วผลงานเกี่ยวกับการสัมผัสในอดีตเป็นงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ แต่งานวิจัยที่ใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์ตามแนว

อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์นั้นไม่มีเลย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำงานวิจัยนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีการรับรู้สัมผัสอย่างไร ด้วยวิธีการทางภาษาศาสตร์โดยการวิเคราะห์คำเรียกสัมผัสด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นวิธีที่ดีในการเสนอองค์ความรู้ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยโดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการเก็บข้อมูล 2) การเก็บข้อมูล 3) การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การเตรียมการเก็บข้อมูล

การเตรียมการเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ แบ่งเป็นขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ การคัดเลือกแหล่งข้อมูลเบื้องต้น การคัดเลือกผู้บอกภาษาและการเตรียมเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

3.1.1 การคัดเลือกแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลเบื้องต้น คือ แหล่งที่ผู้วิจัยสามารถได้คำเรียกสัมผัส ในที่นี้ผู้วิจัยใช้นวนิยายเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกนวนิยายอย่างเฉพาะเจาะจง 10 เรื่อง ได้แก่ นวนิยายเรื่องทวิภพ บ้านร้อยดอกไม้ เจ้าสาวของอานนท์ คำพิพากษา มีเพียงรัก โคมทอง กลิ่นกุหลาบ เขมรินทร์-อินทรา สีแผ่นดินและใต้ฟ้าสีคราม ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกนักเขียนไม่ซ้ำกันเลยจำนวน 10 คน เนื่องจากผู้วิจัยคาดว่าจะได้คำเรียกสัมผัสและวัตถุดิบของที่แตกต่างกันให้ได้มากที่สุด

3.1.2 การคัดเลือกผู้บอกภาษา

ผู้วิจัยใช้ผู้บอกภาษาเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นและสัมภาษณ์ ซึ่งในการคัดเลือกผู้บอกภาษา ผู้วิจัยได้คัดเลือก 2 กลุ่ม สำหรับผู้บอกภาษากลุ่มแรกผู้วิจัยให้เขียนคำเกี่ยวกับสัมผัสและวัสดุ วัตถุดิบของในกระดาษเพื่อรวบรวมคำเกี่ยวกับสัมผัสและวัสดุและวัตถุดิบของให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้บอกภาษากลุ่มแรกนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 50 คน มีคุณสมบัติดังนี้

1) มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป

2) เป็นคนไทยที่ใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นหลัก

ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 ผู้วิจัยคัดเลือกเพื่อสัมภาษณ์ให้ได้คำเกี่ยวกับสัมผัส ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 นี้มีจำนวนทั้งสิ้น 20 คน โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1) มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป

2) เป็นคนไทยที่ใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นหลัก

การที่ผู้วิจัยคัดเลือกผู้บอกภาษา 2 กลุ่มแยกกัน เพราะผู้วิจัยต้องการคำเรียกสัมผัส และรายชื่อวัตถุดิบของซึ่งเป็นตัวแทนของประเภทสัมผัส โดยการเขียนจากผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 เพื่อนำไปให้ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 สัมผัส เนื่องจากผู้วิจัยต้องการให้รายชื่อวัตถุดิบของได้มาจาก

การชี้แนะของผู้วิจัย อีกทั้งไม่ได้เป็นการชี้แนะจากผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 ด้วย เนื่องจากเป็น ผู้บอกภาษาคนละกลุ่มกัน ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 นั้น ผู้วิจัยเลือกผู้บอกภาษาที่มีอายุมากกว่า กลุ่มเดิม เนื่องจากผู้วิจัยคาดว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าจะให้คำอธิบายเรื่องคุณสมบัติของสัมผัสได้ละเอียด กว่าผู้บอกภาษาที่มีอายุน้อย นอกจากนั้น ในขณะที่สัมภาษณ์ ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 ไม่ทราบว่า ผู้วิจัยต้องการคำตอบเกี่ยวกับสัมผัสมาก่อน ดังนั้นผู้บอกภาษาก็จะตอบคำถามอย่างเป็นธรรมชาติ และทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลตามแนวทางการวิจัย ในแนววรรณคดีชาติพันธุ์ แต่ถ้าหากผู้วิจัยใช้ผู้บอกภาษากลุ่มเดิมที่ให้เขียนคำเรียกสัมผัสและ วัตถุประสงค์ของซึ่งเป็นตัวแทนของสัมผัสแล้วมาสัมภาษณ์อีกครั้ง ผู้บอกภาษากลุ่มเดิมก็จะทราบว่า ผู้วิจัยต้องการคำตอบซึ่งเป็นคำเกี่ยวกับคำเรียกสัมผัส ผู้บอกภาษากลุ่มดังกล่าวก็จะพยายามตอบ คำถามให้เป็นคำที่เกี่ยวกับคำเรียกสัมผัสถึงแม้ว่าเขาอาจจะไม่รู้สึกดังเช่นที่เขาตอบก็ตาม ถ้าหาก เป็นเช่นนี้แล้ว ผู้บอกภาษาก็จะตอบคำถามของผู้วิจัยอย่างไม่เป็นธรรมชาติและทำให้ได้ข้อมูลที่ ไม่หลากหลาย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกผู้บอกภาษากลุ่มใหม่ ซึ่งมีใหม่เป็นผู้บอกภาษากลุ่มเดิมใน การตอบคำถาม

3.1.3 เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่เตรียมสำหรับการเก็บข้อมูลมีดังนี้

- 1) เทปบันทึกเสียงผู้บอกภาษา
- 2) แบบฟอร์มที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เนื่องจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากพจนานุกรม นวนิยาย และจากผู้บอกภาษาเพื่อให้ได้คำ เรียกสัมผัส ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ออกแบบตาราง 6 แบบเพื่อใช้ในการ เก็บข้อมูลซึ่งมีลักษณะต่างกัน โดยตารางแบบที่ 1 เป็นตารางเพื่อบันทึกข้อมูลคำเกี่ยวกับ คำเรียกสัมผัสและวัตถุประสงค์ของที่ได้จากการเก็บข้อมูลโดยให้ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 เขียน ตาราง แบบที่ 2 เป็นตารางเพื่อบันทึกข้อมูลคำเกี่ยวกับสัมผัสที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 ตารางแบบที่ 3 เป็นตารางเพื่อบันทึกข้อมูลว่าคำเกี่ยวกับสัมผัสที่มีลักษณะเป็นศัพท์เดี่ยวที่เก็บมา ได้เป็นประเภทสัมผัสที่รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสใด เพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันว่าผู้บอกภาษา ชาวไทยใช้ประสาทสัมผัสใดในการรับรู้สัมผัสประเภทนั้นๆ ตารางแบบที่ 4 เป็นตาราง เพื่อบันทึกคุณสมบัติของคำเรียกสัมผัสแต่ละคำของผู้บอกภาษา ตารางแบบที่ 5 เป็นตารางเพื่อบันทึก ข้อมูลคำตอบเรื่องทัศนคติที่มีต่อคำเรียกสัมผัสแต่ละคำรวมทั้งรายชื่อตัวอย่างวัสดุวัตถุสิ่งของจากผู้ บอกภาษา และตารางแบบที่ 6 เป็นตารางเพื่อบันทึกข้อมูลคำตอบเรื่องทัศนคติความพึงพอใจ สัมผัสใดมากที่สุดและพึงพอใจสัมผัสใดน้อยที่สุด

3.2 การเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลงานวิจัยทางด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เท่าที่ทำกันมานั้น ผู้วิจัยมักจะเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์กับผู้ออกภาษาด้วยตนเองแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แต่ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รวมทั้งเก็บข้อมูลโดยให้ผู้ออกภาษาเขียนด้วย เนื่องจากทำให้ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลได้เป็นจำนวนมากและสะดวก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็ยังคงใช้วิธีการดั้งเดิม คือ การสัมภาษณ์ด้วยตนเองเพื่อเก็บข้อมูลได้มากและถูกต้อง เมื่อมีปัญหาที่สามารถสอบถามผู้ออกภาษาได้ทันที

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเพื่อให้ได้คำเกี่ยวกับสัมผัสและรายชื่อวัตถุและวัสดุมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

- 1) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (ดูภาคผนวก ก)
- 2) หนังสือคลังคำของ นววรรณ พันธุเมธา (2547) (ดูภาคผนวก ก)
- 3) นวนิยายและวรรณกรรมจำนวน 10 เรื่อง (ดูรายละเอียดใน 3.1.1)

ในการเลือกคำเกี่ยวกับสัมผัสจากนวนิยายและพจนานุกรม ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกดังต่อไปนี้

- 1) เป็นคำที่บรรยายลักษณะของสัมผัสแบบใดแบบหนึ่งที่มนุษย์รับรู้ได้ทางมือ
- 2) ปรากฏหลังคำว่า “ผิว” เช่น ถนนนี้ผิวขรุขระ
- 3) ปรากฏหลังคำว่า “สัมผัส” โดยอาจมีคำอื่นคั่นอยู่หรือไม่ก็ได้ เช่น สัมผัสพรมนุ่ม
- 4) ปรากฏหลังคำว่า “รู้สึก” เช่น หล่อนสัมผัสกำมะหยี่แล้วรู้สึกนุ่ม
- 5) ปรากฏหลังคำว่า “ลูบ” ได้ เช่น ลูบแล้วเรียบ
- 6) ปรากฏหลังคำว่า “แตะ” ได้ เช่น แตะแล้วเย็น
- 7) ปรากฏหลังคำว่า “กด” ได้ เช่น กดแล้วแข็ง
- 8) ปรากฏในลักษณะของอุปมา เช่น ราชันนั้นละเอียดยังกะปลาไหลใส่สเกด

จากการรวบรวมคำเกี่ยวกับสัมผัสในเอกสารและนวนิยาย ผู้วิจัยได้คำเกี่ยวกับสัมผัส 68 คำ การเก็บรวบรวมคำจากนวนิยายจะเห็นได้ว่านวนิยายบางเรื่องมีคำเกี่ยวกับสัมผัสน้อย ตัวอย่างเช่น เรื่องเจ้าสาวของอานนท์และเขมรินทร์-อินทิรา (ดูคำเกี่ยวกับสัมผัสในภาคผนวก ข.) ในที่นี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่านิยายเรื่องนั้นๆมีการบรรยายน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเน้นการเล่าเรื่องมากกว่าการบรรยาย ส่วนการรวบรวมรายชื่อวัตถุจากเอกสารและนวนิยาย ผู้วิจัยรวบรวมรายชื่อวัตถุได้จำนวน 76 รายชื่อ (ดูรายชื่อวัตถุในภาคผนวก ก. และ ข.) แต่ของที่นำมาให้สัมผัสจริงมี 18 รายชื่อ ได้แก่ มะระ มะนาว ขนมปัง ไม้ กระดาษ มะกรูด ก้อนหิน ฟองน้ำ

ไฟ ผ้าเนื้อหยาบ ผ้าแพร ผ้าขนหนู เหล็ก แผ่นกระจก ปลาไหล กาวลาเท็กซ์ กาวน้ำ และน้ำแข็ง การที่ผู้วิจัยไม่นำวัตถุทั้งหมดที่ปรากฏในนวนิยายและพจนานุกรมมาให้ผู้บอกภาษาสัมผัสจริง เนื่องจากรายชื่อวัตถุบางชนิดมีสิ่งอ้างอิงหลายชนิดซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถหาวัตถุจริงมาให้ผู้บอกภาษาสัมผัสได้ นอกจากนั้น วัตถุบางชนิดผู้วิจัยไม่สามารถนำมาให้ผู้บอกภาษาสัมผัสได้ เพราะในปัจจุบันของบางชนิดหาได้ยาก เช่น ไม้ข่อย เป็นต้น หลังจากได้รายชื่อวัตถุแล้วผู้วิจัยนำไปหาวัตถุและสิ่งของจริงและใช้เป็นหลักในการตั้งคำถามให้ผู้บอกภาษาตอบ เพื่อให้ได้คำเรียกสัมผัสในภายหลัง

3.2.2 การเก็บข้อมูลโดยให้ผู้บอกภาษาเขียนคำ

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 เพื่อให้ได้คำเกี่ยวกับสัมผัสและรายชื่อวัตถุ และวัสดุมากที่สุด โดยให้ผู้บอกภาษาจินตนาการความรู้สึกต่างๆที่ได้จากการสัมผัสวัตถุ ต่อจากนั้นให้เขียนคำเกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้จากการสัมผัสรวมทั้งวัตถุหรือวัสดุที่ทำให้เกิดความรู้สึกจากการสัมผัสนั้นมากที่สุดเท่าที่ผู้บอกภาษาจะนึกคำได้ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 ซึ่งการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ใช้ตารางข้างล่างนี้ในการบันทึกข้อมูล

ตารางที่ 3.1 การบันทึกข้อมูลคำเรียกสัมผัสและวัตถุวัสดุสิ่งของที่ได้จากการเขียน

ตารางรวบรวมข้อมูลโดยการเขียน

ชื่อ.....อายุ.....

จงเขียนความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการใช้มือเพียงข้างเดียวสัมผัสสิ่งของต่างๆ พร้อมทั้งเขียนสิ่งของที่จินตนาการว่าได้สัมผัสลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น ความรู้สึก เย็น เกิดจากการสัมผัสสิ่งของ เช่น น้ำแข็ง

ความรู้สึก	วัตถุหรือวัตถุสิ่งของ
ร้อน	ไฟ, น้ำเดือด...
เย็น	น้ำแข็ง...

แบบฟอร์มตารางนี้ใช้เพื่อเก็บข้อมูลคำเรียกสัมผัสและวัตถุวัสดุสิ่งของที่ได้จากการเขียนของผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งสดมภ์ทางซ้าย คือ ความรู้สึก เป็นช่องที่ใช้ระบุข้อมูลคำเรียกสัมผัสต่างๆ ส่วนที่สอง คือ สดมภ์ทางขวาเป็นส่วน วัตถุหรือวัตถุสิ่งของ เป็นช่องที่ใช้บันทึกข้อมูลตัวอย่างวัตถุหรือวัตถุสิ่งของต่างๆตามความคิดของผู้บอกภาษา เช่น ความรู้สึกร้อนต้องสัมผัสน้ำเดือด เป็นต้น

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลคำเรียกสัมผัสและวัตถุดิบของจากผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 มาแล้ว ผู้วิจัยนำรายชื่อวัตถุดิบของเหล่านั้นมาพิจารณาทั้งหมดเพื่อตรวจสอบว่าวัตถุใดเป็นตัวแทนของคำเรียกสัมผัสใด กล่าวคือ วัตถุดิบที่ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 ส่วนใหญ่เขียนตรงกันกับคำเรียกสัมผัสนั้นๆ มากที่สุด 3 อันดับแรก ผู้วิจัยก็จะถือว่าวัตถุดิบเหล่านั้นเป็นตัวแทนของความรู้สัมผัสในประเภทนั้นๆ อย่างไรก็ตาม บางความรู้สัมผัสของผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 ไม่ได้เขียนมาหรือเขียนมาไม่ครบ ผู้วิจัยจึงนำวัตถุที่เขียนตรงกันมากที่สุดมาเพียง 1 หรือ 2 ชนิดเท่านั้น เมื่อได้รายชื่อมาแล้ว ผู้วิจัยจะนำวัตถุดิบๆ ไปให้ผู้บอกภาษาในกลุ่มที่ 2 สัมผัส ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมมาได้ 76 รายชื่อ อย่างไรก็ตาม วัตถุดิบของที่นำมาให้สัมผัสจริงมี 39 รายชื่อ เนื่องจากสิ่งของบางชนิด เช่น ผิวคน ผู้วิจัยไม่สามารถนำผิวของใครคนใดคนหนึ่งไปให้ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 สัมผัสได้นอกจากนั้น รายชื่อวัตถุที่ได้จากการเขียนมีการซ้ำกันในการเก็บข้อมูลจากพจนานุกรมและนวนิยายด้วย

นอกจากผู้วิจัยจะได้รายชื่อวัตถุดิบของที่เป็นตัวแทนของคำเรียกสัมผัสมาจากการเขียนของผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 จำนวนหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยยังได้รายชื่อวัตถุมาจากการเขียนของผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 เช่นกัน แต่เป็นวัตถุดิบของผู้บอกภาษาเขียนแตกต่างกันไป กล่าวคือ อาจเขียนรายชื่อวัตถุเดียวกันแต่ผู้บอกภาษาเขียนความรู้สัมผัสที่ได้จากการสัมผัสวัตถุเดียวกันไม่ตรงกัน ซึ่งรายชื่อวัตถุดิบของที่แตกต่างกันนี้มีจำนวน 56 รายชื่อ ผู้วิจัยนำรายชื่อวัตถุดิบเหล่านี้ไปหาวัตถุดิบจริงมาให้ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 สัมผัสด้วย เนื่องจากรายชื่อวัตถุดิบเหล่านี้มีการผสมผสานของคุณสมบัติหลายประเภท ซึ่งรายชื่อวัตถุดิบนี้อาจทำให้ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 สามารถบรรยายสัมผัสโดยใช้คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมากขึ้นตามไปด้วย

แม้กระนั้นก็ตาม รายชื่อวัตถุบางชนิดที่ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 เขียนมาเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยไม่สามารถหาได้ ผู้วิจัยจึงทำการทดลองโดยกำหนดลักษณะของวัตถุเพิ่มเติม เช่น น้ำหวานผสมน้ำ และ ผ่าซุบน้ำ เพื่อทดสอบว่าจะได้คำเรียกสัมผัสที่เกี่ยวกับความเปียกและความข้นจากผู้บอกภาษาหรือไม่ ผู้วิจัยกำหนดลักษณะของสิ่งของ 22 ลักษณะ ได้แก่ 1) ผ่าซุบน้ำ 5 ซีซี 2) ผ่าซุบน้ำ 10 ซีซี 3) ผ่าซุบน้ำ 15 ซีซี 4) ผ่าซุบน้ำ 20 ซีซี 5) ผ่าซุบน้ำ 25 ซีซี 6) ลำลีซุบน้ำ 5 ซีซี 7) ลำลีซุบน้ำ 10 ซีซี 8) ลำลีซุบน้ำ 15 ซีซี 9) ลำลีซุบน้ำ 20 ซีซี 10) ลำลีซุบน้ำ 25 ซีซี 11) ลำลีซุบน้ำ 5 ซีซี ทิ้งไว้ 1 คืน 12) ลำลีซุบน้ำแล้วบีบน้ำออก 13) น้ำ 5 ซีซี 14) น้ำ 10 ซีซี 15) น้ำ 15 ซีซี 16) ถ้วยเปล่าไม่มีน้ำ 17) น้ำอุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส 18) น้ำอุณหภูมิ 45 องศาเซลเซียส 19) น้ำอุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส 20) แป้งมัน 2 ซ้อนโต๊ะผสมน้ำ 50 ซีซี 21) แป้งมัน 2 ซ้อนโต๊ะผสมน้ำ 10 ซีซี และ 22) น้ำหวานผสมน้ำ

เมื่อรวบรวมรายชื่อวัตถุตามลักษณะต่างๆ กันด้วยวิธีการที่กล่าวมาแล้วข้างต้นได้ทั้งหมดจำนวน 135 รายชื่อแล้ว ได้แก่ 1. กระจกแก้ว 2. กระจกส่องหน้า 3. กระจกฉาย 4. กระจกเงา

ขาวเทา 5. ทรายละเอียด 6. ทรายหยาบ 7. ทรายลูกฟูก 8. ทราย
 9. ทรายอาร์ตมัน 10. ทรายเซรามิก 11. ทรายปูพื้นห้องน้ำ 12. กัลวยสุก 13. กัลวยสุก
 บด 14. กัลวยโพน 15. กาวน้ำ 16. กาวลาเท็กซ์ 17. ขนมปัง 18. ข้าวโพดอ่อน 19. ไข่ขาวดิบ
 20. ไข่ต้ม 21. คางคก 22. แคนตาลูปญี่ปุ่น 23. ไม้กระป๋องแช่เย็น 24. เจลลี่ผสม 25. ไข่
 26. เฉาก๊วย 27. แชมพู 28. ซอสมะเขือเทศ 29. ดอกกะหล่ำ 30. ดินโคลน 31. ดินน้ำมัน
 32. เต้าหู้ 33. แดงโม 34. ถ้วยเปล่าไม่มีน้ำ 35. ทรายละเอียด 36. ทรายหยาบ 37. รั้วพีช (ถั่ว
 แดง) 38. นมข้นหวาน 39. น้อยหน้า 40. น้ำแข็ง 41. น้ำเดือด 42. น้ำตาเทียน 43. น้ำตาลทราย
 44. น้ำตาลทราย (ก้อน) 45. น้ำผึ้ง 46. น้ำมัน 47. น้ำยาล้างจาน 48. น้ำหวาน 49. น้ำหวานผสม
 น้ำ 50. น้ำ 5 ซีซี 51. น้ำ 10 ซีซี 52. น้ำ 15 ซีซี 53. น้ำอุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส
 54. น้ำอุณหภูมิ 45 องศาเซลเซียส 55. น้ำอุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส 56. นุ่น 57. เนยจืด
 58. บวบแห้ง 59. เบบี้ออยล์ 60. ใบไม้แห้ง 61. ปลาช่อน 62. ปลาไหล 63. เปลือกไข่
 64. แป้งเปียก 65. แป้งมัน 66. แป้งมัน 2 ซ้อนโต๊ะผสมน้ำ 10 ซีซี 67. แป้งมัน 2 ซ้อนโต๊ะ
 ผสมน้ำ 50 ซีซี 68. ผ้ากำมะหยี่ 69. ผ้าขนหนู 70. ผ้าซีฟอง 71. ผ้าชุบน้ำ 5 ซีซี 72. ผ้าชุบน้ำ
 10 ซีซี 73. ผ้าชุบน้ำ 15 ซีซี 74. ผ้าชุบน้ำ 20 ซีซี 75. ผ้าชุบน้ำ 25 ซีซี 76. ผ้าดิบ 77. ผ้าด่วน
 78. ผ้าแพร 79. ผ้าลูกฟูก 80. ผ้าลูกไม้ 81. แผ่นซีดี 82. แผ่นโลหะ (สแตนเลส) 83. แผ่นใส
 พลาสติก 84. พริกหวาน 85. พัพ (puff) 86. ฟักทอง 87. ฟองน้ำ 88. ไฟ 89. มันฝรั่งทอด
 90. มะกรูด 91. มะเขือเทศ 92. มะเขือเปราะ 93. มะเขือยาว 94. มะนาว 95. มะระจีน
 96. มะระจีน 97. ไม้อัด 98. ยาสีฟัน 99. ยางสังเคราะห์ 100. เยลลี่บีบี 101. เยลลี่แต่งหน้าเค้ก
 102. โยเกิร์ต 103. ริมบิ้นลีน 104. ริมบิ้นสาก 105. ลูกกาว 106. โลชั่น 107. ว่านหางจระเข้
 108. วาสลิน 109. วุ้น 110. สก็อตไบรท์ 111. สลัดครีม 112. ส้ม 113. สารส้ม 114. สำลี
 115. สำลีชุบน้ำ 5 ซีซี 116. สำลีชุบน้ำ 10 ซีซี 117. สำลีชุบน้ำ 15 ซีซี 118. สำลีชุบน้ำ 20 ซีซี
 119. สำลีชุบน้ำ 25 ซีซี 120. สำลีชุบน้ำ 5 ซีซี ทิ้งไว้ 1 คืน 121. สำลีชุบน้ำแล้วบีบน้ำออก
 122. สีน้า 123. ไหมพรม 124. หยวกกล้วย 125. เหล็ก 126. หินกรวด 127. หินขัดเท้า
 128. หินลับมีด 129. หินอ่อน 130. เห็ดฟาง 131. เห็ดหอมสด 132. อัญมณี 133. แอปเปิ้ล
 134. แอลกอฮอล์ 135. ไอศกรีม

ผู้วิจัยได้นำรายชื่อวัตถุเหล่านี้ไปหาวัตถุจริงแล้วนำไปให้ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 สัมผัสโดยที่
 ผู้บอกภาษาไม่เห็นวัตถุใดๆ ในขณะที่สัมผัสเนื่องจากผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาปิดตาเพราะไม่ต้องการให้
 ประสาทสัมผัสทางการมองเห็นมีอิทธิพลต่อการสัมผัสด้วยมือ แต่หากวัตถุใดสัมผัสแล้วก่อให้เกิด
 อันตรายหรือก่อให้เกิดความรู้สึกน่าเกลียดน่ากลัว ผู้วิจัยจะให้ผู้บอกภาษาจินตนาการเท่านั้น วัสดุ
 วัตถุที่ให้ผู้บอกภาษาจินตนาการ ได้แก่ คางคก น้ำตาเทียน ปลาไหล ปลาช่อน น้ำเดือด
 และไฟ ซึ่งการเก็บข้อมูลในครั้งนี้เพื่อให้ได้คำเรียกสัมผัส

อย่างไรก็ตาม ในการเก็บข้อมูลนั้นผู้วิจัยจัดเรียงวัตถุประสงค์เหล่านั้น เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติและไม่ทำให้ผู้บอกภาษารับรู้ประเภทสัมผัสที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เนื่องจากจะทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่หลากหลาย

3.2.3 การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาครั้งที่ 1

หลังจากรวบรวมรายชื่อวัสดุตั้งของแล้วผู้วิจัยได้เตรียมวัสดุจริง ซึ่งในกรณีที่เป็นของเหลวผู้วิจัยนำของเหลวใส่ภาชนะปากกว้างแล้วให้ผู้บอกภาษาสัมผัส โดยผู้บอกภาษานำมือลงในภาชนะแล้วสัมผัสด้วยการขยี้มือในของเหลวนั้นนานเฉลี่ยประมาณ 5-7 วินาทีจึงจะตอบว่ารู้สึกอย่างไร หากผู้บอกภาษายังตอบไม่ได้ ผู้บอกภาษายังคงสัมผัสวัสดุนั้นต่อไปนานประมาณ 5 วินาที แล้วผู้วิจัยถามผู้บอกภาษาอีกครั้งว่าสัมผัสแล้วรู้สึกอย่างไร ซึ่งวัสดุตั้งของผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ใช้เวลาในการตอบนั้นส่วนใหญ่ คือ วัสดุที่มีลักษณะเป็นของเหลว เช่น ไข่ขาวดิบ ซอสมะเขือเทศ เนยจืด แป้งมัน 2 ซ้อน โตะผสมน้ำ 10 ซีซี แป้งมัน 2 ซ้อน โตะผสมน้ำ 50 ซีซี น้ำหวานผสมน้ำ เป็นต้น รวมทั้งลักษณะของพื้นผิวกระดาษสาที่มีลักษณะไม่หยาบ พื้นผิวกระดาษแข็ง พื้นผิวกล่องโฟม เป็นต้น ผู้บอกภาษาใช้เวลาเฉลี่ย 5-7 วินาที แม้กระนั้นก็ตาม หลังจากสัมผัสวัสดุแล้วผู้บอกภาษาตอบคำถามได้เร็วหรือช้ายังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย กล่าวคือ หากผู้บอกภาษาคู่เคยกับพื้นผิวสัมผัสที่ผู้วิจัยนำมาให้สัมผัสเป็นอย่างดี เช่น ผู้บอกภาษาที่รับจ้างห่อของขวัญจะตอบพื้นผิวกระดาษสาที่มีลักษณะไม่หยาบได้รวดเร็วและยังอธิบายพื้นผิวของกระดาษสาลักษณะอื่นๆที่ผู้วิจัยมิได้นำมาให้สัมผัสได้อย่างละเอียดและชัดเจนอีกด้วย หากผู้บอกภาษาที่ไม่คุ้นเคยกับพื้นผิวกระดาษสามาก่อน ผู้บอกภาษาก็จะตอบคำถามได้ช้า เป็นต้น

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 เพื่อให้ได้คำเกี่ยวกับสัมผัส โดยใช้คำถามดังต่อไปนี้

- 1) “เมื่อสัมผัส (วัสดุหรือชื่อวัสดุ) แล้วรู้สึกอย่างไร” เช่น
 - “เมื่อสัมผัส (กระดาษทราย) แล้วรู้สึกอย่างไร”
 - “เมื่อสัมผัส (สำลี) แล้วรู้สึกอย่างไร”
 - “เมื่อสัมผัส (กาว) แล้วรู้สึกอย่างไร” เป็นต้น

ผู้บอกภาษาตอบว่า สาก นุ่ม และเหนียว ตามลำดับ

- 2) ผู้วิจัยยกตัวอย่างสถานการณ์ขึ้นมาแล้วให้ผู้บอกภาษาจินตนาการว่าเมื่อสัมผัสสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วรู้สึกอย่างไร เช่น

“ถ้าผู้วิจัยลองให้ผู้บอกภาษาสัมผัสปลาไหล ผู้บอกภาษารู้สึกอย่างไร”

ผู้บอกภาษาตอบว่า ลื่น เมื่อได้คำเกี่ยวกับสัมผัสแล้วผู้วิจัยได้นำไปใส่ในสดมภ์ที่ 2 ของตารางที่เตรียมไว้ (ดูตารางที่ 3.2)

หากผู้วิจัยพบว่าผู้บอกภาษาให้คำตอบเป็นคำเรียกสัมผัสที่ไม่ใช่คำพยางค์เดียวหรือเป็นคำที่เกิดจากการประสมคำ ผู้วิจัยได้ถามผู้บอกภาษาว่าจะจัดให้คำเรียกสัมผัสนั้นเป็นสมาชิกของคำเรียกสัมผัสประเภทใด จากนั้นได้ทำการบันทึกคำตอบลงในสดมภ์ที่ 3 โดยใช้คำถามว่า

“คำเรียกสัมผัส xy คือ คำเรียกสัมผัส x หรือ คำเรียกสัมผัส y ” เช่น

“นุ่มนุ่ม” คือ “นุ่ม หรือ นุ่ม”

ถ้าผู้บอกภาษาตอบว่า “นุ่ม” ผู้วิจัยก็จัดให้ “นุ่มนุ่ม” เป็นสมาชิกย่อยของ “นุ่ม” แต่ถ้าผู้บอกภาษาตอบว่า “นุ่ม” ผู้วิจัยก็จัดให้ “นุ่มนุ่ม” เป็นสมาชิกย่อยของ “นุ่ม” ต่อจากนั้นผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้ไปใส่ในสดมภ์ที่ 3 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 การบันทึกข้อมูลคำเกี่ยวกับสัมผัส

รายชื่อวัสดุหรือวัตถุสิ่งของ: ไม้

1. รายชื่อผู้บอกภาษา... อายุ....	2. รู้สึก...ในขณะสัมผัส	3. หากเป็นคำประสมสามารถจัดให้อยู่ภายใต้ความรู้สึก...	4. หมายเหตุ
1. ชื่อเรณู กุฑรพ์ อายุ 51 ปี	ละเอียด	-	
2. ชื่อพิสมัย ทองชมพู อายุ 51 ปี	เหลวๆละๆ	ทั้งเหลวและละเอียด	
3. ชื่อปราณี มณีโชติ อายุ 54 ปี	เหลว	-	
4. ชื่ออนงค์ ดวงศรี อายุ 46 ปี	ขยะเขยง	-	

การที่ผู้วิจัยไม่ถามคำถามว่า เมื่อแตะ หรือ กด หรือบีบ หรือ ลูบ (วัตถุ) แล้วรู้สึกอย่างไร เพราะผู้วิจัยไม่ต้องการให้เป็นคำถามที่ชี้นำและบ่งบอกนัยใดๆทั้งสิ้น คำถามดังกล่าวข้างต้นยังเป็นคำถามที่เฉพาะเจาะจงเกินไป ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการเก็บข้อมูลอย่างไม่เป็นธรรมชาติและอาจผิดแผกไปจากหลักการของการเก็บข้อมูลตามแนวบรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ อีกทั้งทำให้ได้ข้อมูลไม่หลากหลาย

หลังจากได้คำเรียกสัมผัสมาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้นำคำเกี่ยวกับสัมผัสที่เป็นศัพท์เดี่ยวทั้งหมดซึ่งผู้บอกภาษาตอบมาตรวจสอบว่าคำดังกล่าวที่ได้มาเป็นคำเรียกสัมผัสจริงๆ ไม่ใช่เป็นคำที่รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางอื่น โดยผู้วิจัยถามคำถามผู้บอกภาษาว่า

“ถ้ามีสิ่งของที่เราไม่เคยรู้จักหรือพบเห็นมาก่อน หากเราต้องการทราบว่าสิ่งของนี้ ลื่นหรือไม่ ผู้บอกภาษาจะทำอย่างไร”

หากผู้บอกภาษาตอบว่า “การจะรู้ว่าวัตถุนั้น ลื่น หรือไม่ต้องใช้มือลูบ”

ผู้วิจัยถามคำถามลักษณะนี้จากคำศัพท์เดี่ยวทั้งหมดที่ผู้วิจัยรวบรวมมาได้จากการตอบ

คำถามของผู้บอกภาษาในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้คำเกี่ยวกับสัมผัส เมื่อได้คำตอบแล้วผู้วิจัย
จัดบันทึกตารางที่ใช้ในบันทึกการตรวจสอบคำศัพท์เดี่ยวว่าเป็นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสใดใน
ตารางที่ 3.3 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 การตรวจสอบคำศัพท์เดี่ยวเป็นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสใด

1.รายชื่อผู้บอกภาษา	คำศัพท์เดี่ยวที่รวบรวมมาได้			
	ด้าน	หมายเหตุ	แข็ง	หมายเหตุ
1.ชื่อเรณู ภูทรัพย์	ตา		มือสัมผัส	
2.ชื่อพิสมัย ทองชมพู	ตา		มือสัมผัส	
3.ชื่อปราณี มณีโชติ	ตา		มือสัมผัส	
4.ชื่ออนงค์ ดวงศรี	ตา		มือสัมผัส	

จากการถามคำถามนี้ ทำให้ผู้วิจัยทราบได้ว่าคำที่รวบรวมมาได้จากการสัมภาษณ์เป็นคำ
เรียกสัมผัสจริงและไม่ใช่เป็นคำที่รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางอื่น เนื่องจากผู้บอกภาษาอาจให้
คำอธิบายเพิ่มเติม อาทิเช่น อาจให้คำตอบว่า ด้าน ไม่ใช่ความรู้สึกที่รับรู้ได้ด้วยมือ เนื่องจาก
ด้าน หมายถึง สิ่งที่ไม่มันและไม่เงา ดังนั้นต้องดูด้วยตาแต่เนื่องจากผู้บอกภาษาบางคนให้
คำตอบว่า ด้าน อาจเป็นเพราะได้เรียนรู้ว่าสิ่งของที่ฝืด ส่วนใหญ่จะ ด้าน ดังนั้นเมื่อผู้บอกภาษา
สัมผัสสิ่งของแล้วรู้สึก ฝืด แต่เขากลับตอบว่ารู้สึก ด้าน แทน เป็นต้น

3.2.4 การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาครั้งที่ 2

หลังจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาครั้งที่ 1 เสร็จเรียบร้อยแล้วและสามารถ
จำแนกคำเกี่ยวกับสัมผัสที่เก็บรวบรวมมาได้ออกเป็นคำเรียกสัมผัสและไม่ใช่คำเรียกสัมผัสได้แล้ว
จึงนำคำเรียกสัมผัสที่มีลักษณะเป็นคำศัพท์เดี่ยวทั้งหมดที่รวบรวมมาจากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 มา
ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ซึ่งการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 นี้ต้องอาศัย
ประสบการณ์เดิมในการรับรู้สัมผัสแต่หลังจากช่วยในการตอบคำถาม เหตุผลที่ผู้วิจัยต้อง
สัมภาษณ์ผู้บอกภาษาอีกครั้ง เนื่องจากผู้วิจัยต้องการทราบความหมายของคำเรียกสัมผัสที่มี
ลักษณะเป็นศัพท์เดี่ยวแต่ละคำว่าแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งการตัดสินใจแตกต่างนี้ผู้วิจัยจะยึดเอา
ตามความคิดของผู้พูดภาษาไทยเป็นหลัก เพื่อแสดงให้เห็นว่าคนไทยแยกความรู้สึกที่เกิดจากการ
สัมผัสประเภทต่างๆออกจากกันอย่างไร อีกทั้งผู้วิจัยต้องการตรวจสอบความเป็นคำไม่พื้นฐานที่มี
ลักษณะเป็นคำศัพท์เดี่ยวที่เก็บมาได้ในการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1 ด้วย นอกจากนั้นผู้วิจัยยังต้องการ
ทราบว่าวัตถุใดเป็นตัวแทนหรือต้นแบบของคำเรียกสัมผัสแต่ละประเภท รวมทั้งทัศนคติของผู้
บอกภาษาที่มีต่อความรู้สึกสัมผัสพื้นฐานแต่ละประเภทและสัมผัสประเภทใดที่ผู้บอกภาษาชาวไทย

ซึ่งชอบมากที่สุดและสัมผัสประเภทใดที่ผู้บอกภาษาชาวไทยชื่นชอบน้อยที่สุด ซึ่งผลการวิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับคำเรียกสัมผัสจะทำให้ตีความได้ว่าคนไทยมีค่านิยมหรือให้คุณค่ากับสรรพสิ่งและสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวอย่างไร ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของคนไทย เช่น คนไทยไม่ชอบความรู้สึก ร้อน อาจเป็นเพราะประเทศไทยตั้งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร ฤดูร้อนอากาศร้อนอบอ้าว ด้วยเหตุนี้จึงอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบความรู้สึก ร้อน เป็นต้น

หลังจากจำแนกประเภทเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานและคำประเภทอื่น ได้แก่ คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสได้แล้วจึงนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานที่ได้ไปสัมภาษณ์ว่ามีคุณสมบัติอย่างไร โดยถามว่า คำเรียกสัมผัสแต่ละประเภทมีคุณสมบัติอย่างไร แล้วให้ผู้บอกภาษาอธิบายลักษณะต่างๆของคำเรียกสัมผัสนั้น หลังจากนั้นผู้วิจัยถามถึงทัศนคติของผู้บอกภาษาที่มีต่อความรู้สึกสัมผัสพื้นฐานประเภทต่างๆ รวมทั้งใช้วิธีอุปมาในการถามหรือถามเพื่อให้ผู้บอกภาษายกตัวอย่างวัสดุหรือวัตถุที่เป็นตัวแทนของคำเรียกสัมผัส เช่น

“หยุ่นมีลักษณะอย่างไร” ผู้บอกภาษาตอบว่า “เมื่อปีบวัตถุนั้นแล้วรู้สึกวาตังกลับไปกลับมา”

“แข็งมีลักษณะอย่างไร” ผู้บอกภาษาตอบว่า “เมื่อปีบหรือกดวัตถุนั้นแล้วรูปร่างของวัตถุไม่เปลี่ยนแปลง”

“แข็งเหมือนอะไร” ผู้บอกภาษาตอบว่า “แข็งเหมือนหิน”

“ร้อนเหมือนอะไร” ผู้บอกภาษาตอบว่า “ร้อนเหมือนไฟ”

“สัมผัสอะไรแล้วรู้สึกเย็น” ผู้บอกภาษาตอบว่า “น้ำแข็ง”

เมื่อผู้บอกภาษาอธิบายคุณสมบัติของคำเรียกสัมผัสแต่ละคำแล้ว ผู้วิจัยจดบันทึกลงตารางที่ใช้ในการบันทึกคุณสมบัติของคำเรียกสัมผัสในตารางที่ 3.4 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 3.4 การบันทึกข้อมูลคุณสมบัติของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

คำเรียกสัมผัส ตะปุ่มตะป่ำ

รายชื่อผู้บอกภาษา...อายุ...	คุณสมบัติของคำเรียกสัมผัสที่ผู้บอกภาษาอธิบาย
1. ชื่อเรณู ภูทรัพย์ อายุ 51 ปี	“เมื่อลูบพื้นผิวแล้วพบปุ่มกลมมนขึ้นมา”
2. ชื่อพิสมัย ทองชมพู อายุ 51 ปี	“เมื่อลูบแล้วพบปุ่มปมซึ่งทำให้สะดุด”
3. ชื่อ.....อายุ.....	
4. ชื่อ.....อายุ.....	
5. ชื่อ.....อายุ.....	

เมื่อผู้วิจัยได้คำตอบเกี่ยวกับคุณสมบัติของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานแต่ละประเภทแล้ว ต่อจากนั้น ผู้วิจัยถามถึงทัศนคติของผู้บอกภาษาที่มีต่อความรู้สึกสัมผัสพื้นฐานแต่ละประเภท

โดยถามคำถามว่า “ชอบหรือไม่ชอบความรู้สึกประเภทต่างๆที่เกิดจากการสัมผัสนั้นและเพราะเหตุใด” เมื่อถามคำถามนี้ ผู้วิจัยได้เหตุผลว่าผู้บอกภาษาชอบความรู้สึกประเภทต่างๆที่เกิดจากการสัมผัสนั้นหรือไม่ โดยความรู้สึกประเภทต่างๆที่เกิดจากการสัมผัสดังกล่าวผู้วิจัยนำมาจากคำเรียกสัมผัสพื้นฐานที่เป็นคำตอบที่ผู้บอกภาษาได้ให้ไว้ในสดมภ์ที่ 2 ที่ทำการถามไปในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1 มาตั้งเป็นคำถามในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 นี้ คำถามที่ใช้ คือ

“ชอบ (ประเภทสัมผัส) หรือไม่”

เช่น “ชอบ (ตะปุ่มตะป่ำ) หรือไม่ เพราะอะไร / ไม่ชอบ (ตะปุ่มตะป่ำ) เพราะอะไร”

ผู้บอกภาษาตอบว่า “ไม่ชอบ เพราะสัมผัสแล้วรู้สึกขะเขยง”

หลังจากนั้นผู้วิจัยบันทึกคำตอบลงในสดมภ์ที่ระบุว่า “ชอบหรือไม่ชอบสัมผัสเพราะ.....” ในตารางที่ 3.5 ดังตัวอย่างข้างล่างนี้ พร้อมทั้งให้ผู้บอกภาษายกตัวอย่างวัตถุที่เป็นต้นแบบของคำเรียกสัมผัสประเภทนั้นๆ

ตารางที่ 3.5 การบันทึกข้อมูลวัสดุหรือวัตถุต้นแบบของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานและทัศนคติที่มีต่อประเภทสัมผัสพื้นฐาน
คำเรียกสัมผัส ตะปุ่มตะป่ำ

รายชื่อ.....อายุ....	ชอบหรือไม่ชอบสัมผัส เพราะ...	วัตถุ/วัสดุ	วัตถุ/วัสดุ	วัตถุ/วัสดุ
1. ชื่อเรณู กุฑทรัพย์ อายุ 51 ปี	ไม่ชอบเพราะขะเขยง	คางคก	มะระจีนก	ฟักทอง
2. ชื่อพิสมัย ทองชมพู อายุ 51 ปี	ไม่ชอบเพราะไม่น่าสัมผัส	คางคก	ลูกขอย	น้อยหน้า
3. ชื่อ.....อายุ.....				
4. ชื่อ.....อายุ.....				
5. ชื่อ.....อายุ.....				

เมื่อผู้วิจัยได้คำตอบเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บอกภาษาที่มีต่อความรู้สึกสัมผัสพื้นฐานแต่ละประเภทแล้ว จากนั้นผู้วิจัยถามผู้บอกภาษาว่าชื่นชอบสัมผัสประเภทใดมากที่สุดและไม่ชื่นชอบสัมผัสประเภทใดมากที่สุด โดยการนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานทั้งหมดมาตั้งเป็นคำถามในการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 นี้ คำถามที่ใช้ คือ

“(ชอบสัมผัสใดต่อไปนี้ *ขรุขระ แข็ง ตะปุ่มตะป่ำ นิ่ม นุ่ม เปี้ยก เปราะ กรอบ ฟืด เย็น ร้อน เรียบ ละเอียด ลื่น และ สาก หยาบ หยุน เหลว แข็ง เหนียว และ อุ่น มากที่สุด*)”

ขั้นแรก ผู้วิจัยจำแนกคำเรียกสัมผัสที่เกิดจากการสัมผัสและรับรู้คุณสมบัติของวัตถุในเชิงวัตถุวิสัยซึ่งผู้บอกภาษาสัมผัสและรับรู้คุณสมบัติต่างๆของวัตถุได้โดยตรงออกจากคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น (ดูเกณฑ์ 4.2.1) ในขั้นตอนนี้ข้อมูลคำตอบของผู้บอกภาษาที่ปนกันทั้งหมดจะกลายเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคำเรียกสัมผัสและกลุ่มคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส เมื่อได้กลุ่มคำเรียกสัมผัสแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าคำเรียกสัมผัสนั้นสามารถแบ่งออกเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานและคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน โดยพิจารณาความเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานจากเกณฑ์ที่ใช้แยกคำที่ศึกษาและดัดแปลงมาจากเกณฑ์ที่ใช้ในงานวิจัยเรื่องการจำแนกสีพื้นฐานในการศึกษาคำเรียกสีและการรับรู้สีของชาวจ้วงและชาวไทยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2538) คำเรียกสีในภาษาไทยถิ่นตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ของอัญชลิกา ผาสุขกิจ (2543) และคำที่จะเป็นคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น รวมทั้งเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ของลีเดอร์แมนและคลาตซกี (Lederman and Klatzky, 1990) ขั้นที่สอง ผู้วิจัยนำกลุ่มคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสไปวิเคราะห์ในส่วนของคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสต่อไป

3.3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความหมายคำเรียกสัมผัสพื้นฐานตามทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis) กำหนดมิติแห่งความแตกต่าง (dimension of contrast) รวมทั้งระบบอรรถลักษณะ (semantic features) ในแต่ละมิติตามแนวคิดของการศึกษาคำเรียกญาติในภาษาไทยกรุงเทพฯ ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2000) เพื่อแยกความแตกต่างของสัมผัสพื้นฐานประเภทต่างๆตามระบบความคิดของผู้พูดภาษาไทย โดยผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ให้เห็นในบทที่ 5

3.3.3 การวิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานและการจัดประเภท

หลังการวิเคราะห์คำเรียกสัมผัสพื้นฐานเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมาศึกษาโครงสร้างคำ โดยดูว่าผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีใดในการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานหรือคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานนั้นเกิดจากการนำคำประเภทใดมาประกอบกัน กลวิธีที่พบแบ่งออกเป็นกี่แบบ จากนั้นทำการจัดประเภทว่าคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานแต่ละคำสามารถจัดให้เป็นสมาชิกย่อยของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานใดและคำเรียกสัมผัสพื้นฐานแต่ละประเภทมีคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานคำใดเป็นสมาชิกย่อยได้บ้าง ตัวอย่างการวิเคราะห์ เช่น

เมื่อผู้วิจัยพบคำตอบคำเรียกสัมผัสจากผู้บอกภาษาคำว่า “นึมละ” ผู้วิจัยถามว่า “นึมละ คือ นึม หรือ ละ”

หากผู้บอกภาษาคอบว่า “นึ้ม” ผู้วิจัยก็จะจัดให้คำว่า “นึ้มละ” เป็นสมาชิกย่อยของคำเรียกสัมผัสคำว่า “นึ้ม” แต่หากผู้บอกภาษาคอบว่า “ละ” ผู้วิจัยก็จะจัดให้คำว่า “นึ้มละ” เป็นสมาชิกย่อยของคำเรียกสัมผัสคำว่า “ละ” เป็นต้น

ด้วยคำถามเช่นนี้ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มคำเรียกสัมผัสที่เกิดจากการประสมคำได้ว่าเป็นคำเรียกสัมผัสที่อยู่ภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐานประเภทใด กล่าวคือ เป็นคำเรียกสัมผัสที่เป็นสมาชิกย่อยของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานประเภทใดนั่นเอง โดยผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยไว้ในบทที่ 6

3.3.4 การจัดประเภทคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ระหว่างคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสกับคำเรียกสัมผัส

เมื่อวิเคราะห์คำเรียกสัมผัสพื้นฐานและไม่พื้นฐานแล้ว คำกลุ่มสุดท้าย (กลุ่มคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส) ที่ได้จำแนกตั้งแต่ขั้นแรกจะนำมาวิเคราะห์เรื่อง “คำแสดงทัศนคติ” ซึ่งจะพิจารณาจากเกณฑ์คุณสมบัติว่าเป็นคำที่ใช้ในการแสดงทัศนคติหรือความรู้สึกที่ผู้บอกภาษามีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ จากนั้นทำการจัดประเภทว่าคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่พบทั้งหมดสามารถแบ่งออกเป็นกี่ประเภทตามความหมายของคำและคำแต่ละคำนั้นมีความหมายอย่างไร รวมทั้งใช้ในการแสดงความรู้สึกเช่นไรด้วย อีกทั้งผู้บอกภาษาใช้คำแสดงทัศนคติประเภทไหนกับคำเรียกสัมผัสใดมากที่สุดเพื่อตีความว่าผู้พูดภาษาไทยชอบความรู้สึกสัมผัสใดมากที่สุดและไม่ชอบความรู้สึกสัมผัสใดมากที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคำเรียกสัมผัสกับคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสนั่นเอง ตัวอย่างการวิเคราะห์ เช่น

เมื่อถามคำถามดังกล่าวกับผู้บอกภาษาแล้ว ผู้วิจัยอาจได้คำตอบ 2 แบบ คือ ชอบหรือไม่ชอบ ผู้วิจัยจะขอให้ผู้บอกภาษาให้เหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใดผู้บอกภาษาจึงชอบหรือไม่ชอบสัมผัสดังกล่าว โดยถามว่า

“นึ้มเป็นอย่างไร ทำไมจึงชอบ”

หรือ “นึ้มเป็นอย่างไร ทำไมจึงไม่ชอบ”

คำตอบที่ผู้บอกภาษาใช้ในการแสดงเหตุผลว่าเหตุใดตนจึงชอบหรือไม่ชอบสัมผัสดังกล่าวจะเป็นเหตุผลที่แสดงถึงทัศนคติที่มีต่อคำเรียกสัมผัสประเภทนั้น เช่น

“ชอบเพราะสัมผัสแล้วรู้สึกสบาย”

“ไม่ชอบเพราะสัมผัสแล้วรู้สึกไม่สบาย”

จากคำตอบนี้ ผู้วิจัยได้คำว่า “สบาย” และ “ไม่สบาย” ซึ่งเป็นคำที่ผู้บอกภาษาใช้ในการแสดงความรู้สึกชอบและไม่ชอบที่มีต่อสัมผัส “นึ้ม” นั่นเอง ผู้วิจัยจึงจัดประเภทของคำแสดงทัศนคติได้เป็น 2 ประเภท คือ คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายทางบวกเพราะผู้บอกภาษาใช้แสดงความรักต่อประเภทสัมผัส คือ คำว่า “สบาย” และคำแสดงทัศนคติทางลบเพราะผู้บอกภาษาใช้แสดงความรักต่อประเภทสัมผัส คือ คำว่า “ไม่สบาย”

อย่างไรก็ตาม เป็นไปได้ว่าเมื่อถามถึงเหตุผลที่ผู้บอกภาษาชอบหรือไม่ชอบประเภท สัมผัสนั้นๆ ผู้บอกภาษาอาจยังให้คำตอบเป็นคำเรียกสัมผัสอยู่ เช่น

“ชอบแข็งหรือไม่”

หากผู้บอกภาษาตอบว่า

“ไม่ชอบเพราะแข็งเกินไป”

หากผู้บอกภาษายังคงให้คำตอบที่เป็นคำเรียกสัมผัสเช่นนี้อยู่ ผู้วิจัยจะถามต่อไปว่า

“แข็งเกินไปเป็นอย่างไร ทำไมไม่ชอบ”

ผู้บอกภาษาจะให้คำตอบว่า

“แข็งเกินไปสัมผัสแล้วไม่สบาย”

ในที่สุดผู้วิจัยก็จะได้คำว่า “ไม่สบาย” ซึ่งเป็นคำแสดงทัศนคติและนำไปจัดประเภทต่อไป

3.3.5 ประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบมากที่สุดและไม่ชอบมากที่สุด

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสกับสัมผัสประเภทต่างๆ เสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานทั้งหมดมาตั้งเป็นคำถามอีกครั้งในการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 โดยถามคำถามว่า “ชอบสัมผัสประเภทใดมากที่สุดและไม่ชอบสัมผัสประเภทใดมากที่สุด”

เนื่องจากต้องการทราบว่าผู้บอกภาษาไทยชื่นชอบสัมผัสประเภทใดและไม่ชื่นชอบสัมผัสประเภทใดมากที่สุด ซึ่งผลการวิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับคำเรียกสัมผัสจะนำไปสู่การตีความเกี่ยวกับค่านิยมที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เช่น คนไทยไม่ชอบความรู้สึก ร้อน อาจเป็นเพราะภูมิประเทศของไทยตั้งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร ในฤดูร้อนอากาศร้อนอบอ้าว ด้วยเหตุนี้ อากาศร้อนจึงอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบความรู้สึก ร้อน เป็นต้น

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ

“(ชอบสัมผัสประเภทใดต่อไปนี้ ขรุขระ แข็ง ตะปุ่มตะป่ำ นุ่ม นุ่ม เปี้ยก ชื่น หมาด เปราะ กรอบ ฝืด เย็น ร้อน เรียบ ละเอียด ลื่น และ สาก หยาบ หยุ่น เหลว แห้ง เหนียว และ อุ่น มากที่สุด)”

“(ไม่ชอบสัมผัสประเภทใดต่อไปนี้ ขรุขระ แข็ง ตะปุ่มตะป่ำ นุ่ม นุ่ม เปี้ยก ชื่น หมาด เปราะ กรอบ ฝืด เย็น ร้อน เรียบ ละเอียด ลื่น และ สาก หยาบ หยุ่น เหลว แห้ง เหนียว และ อุ่น มากที่สุด)”

ผู้บอกภาษาตอบว่า “ชอบ นุ่ม มากที่สุดและไม่ชอบ ละะ มากที่สุด” เมื่อผู้บอกภาษาตอบครบทั้ง 20 คนแล้ว ผู้วิจัยจะนับความถี่ของประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบมากที่สุด หากประเภทสัมผัสใดมีความถี่มากที่สุดในสดมภ์ที่ ชอบมากที่สุด แสดงว่าสัมผัสนั้นเป็นประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาไทยพึงพอใจหรือชื่นชอบมากที่สุดและประเภทสัมผัสใดมีความถี่มากที่สุดในสดมภ์ที่ ไม่ชอบมากที่สุด แสดงว่าประเภทสัมผัสนั้นเป็นประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาไทยไม่พึง

พอใจหรือไม่ขึ้นชอบมากที่สุด ผู้บอกภาษาไทยชอบสัมผัสประเภทใดและไม่ชอบสัมผัสประเภทใดมากที่สุดผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยในบทที่ 7

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4 คำเรียกสัมผัส

ในบทนี้ ผู้วิจัยต้องการเสนอผลการวิเคราะห์คำเรียกสัมผัส ซึ่งมีเนื้อหาดังหัวข้อต่อไปนี้
1) คำเกี่ยวกับสัมผัส 2) การแยกคำเรียกสัมผัสออกจากคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส 3) การแยกคำเรียกสัมผัสพื้นฐานออกจากคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน และ 4) สรุป

ในการวิเคราะห์คำเรียกสัมผัส ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการนำวัตถุสิ่งของที่เป็นวัตถุทั้งทางธรรมชาติและวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้นตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ไปให้ผู้บอกภาษาจำนวน 20 คน สัมผัส แล้วถามว่าเมื่อสัมผัสแล้วรู้สึกอย่างไร เช่น สัมผัส (ดินโคลน) รู้สึกอย่างไร จนครบทุกรายชื่อ (ดูในหัวข้อ 3.2.2)

4.1 คำเกี่ยวกับสัมผัส

คำเกี่ยวกับสัมผัส หมายถึง คำที่ใช้เรียกความรู้สึกทั้ง 3 ระดับที่เกิดจากการสัมผัสวัตถุสิ่งของ คือ 1) ความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัสและรับรู้คุณสมบัติของวัตถุในเชิงวัตถุวิสัย 2) ความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัสแล้วก่อให้เกิดอาการที่ผิวหนังของผู้สัมผัส 3) ความรู้สึกในเชิงอัตวิสัยซึ่งเกิดขึ้นในใจและเป็นการแสดงความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของผู้บอกภาษาที่มีต่อสัมผัสในแต่ละประเภทซึ่งเป็นทัศนคติตามปัจเจกบุคคล

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคำเรียกสัมผัสเป็นคำในระดับที่หนึ่งเท่านั้น เช่น ในที่นี้ **แข็ง** เป็นคำเรียกสัมผัส แต่ **เจ็บ** เป็นคำเรียกความรู้สึกทางผิวหนังที่เกิดจากการสัมผัส ส่วน **ขยะแขยง** เป็นคำเรียกความรู้สึกทางใจหรือทัศนคติที่เกิดจากการสัมผัส วิทยานิพนธ์เล่มนี้เน้นคำเรียกสัมผัสมากกว่าอีก 2 ประเภท

ในการเก็บข้อมูลนอกจากได้นำวัตถุสิ่งของจริงไปให้ผู้บอกภาษาสัมผัสแล้ว ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ผู้บอกภาษาว่า รู้สึกอย่างไรขณะสัมผัสวัตถุสิ่งของนั้น โดยที่ผู้บอกภาษามิได้เห็นวัตถุในขณะสัมผัส (ดูรายชื่อวัตถุสิ่งของที่ผู้บอกภาษาสัมผัสในหัวข้อ 3.3.2) คำเกี่ยวกับสัมผัสที่ผู้วิจัยรวบรวมมาได้จากการเก็บข้อมูลทั้งหมดมี 247 คำ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 คำเกี่ยวกับสัมผัส

1. กรอบ	2. กรอบๆ	3. กระจ่าง	4. เกลี้ยง
5. เกลี้ยงลิ้น	6. ชั้น	7. ชั้นๆ	8. ชั้นเหลว
9. ขยะแขยง	10. ขรุขระ	11. ขรุขระๆ	12. ขรุขระซาก
13. ขรุขระหยาบ	14. แข็ง	15. แข็งกระจ่าง	16. แข็งๆ

ตารางที่ 4.1 คำเกี่ยวกับสัมผัส (ต่อ)

17. แข็งขรุขระ	18. แข็งค้ำ	19. แข็งเนียน	20. แข็งเป็ก
21. แข็งโป๊ก	22. แข็งมัน	23. แข็งเย็น	24. แข็งแรง
25. แข็งเรียบ	26. แข็งลื่น	27. แข็งสาก	28. แข็งหยาบ
29. กล้ายฝอยขัดหม้อ	30. กล้ายวุ้น	31. ก่อนข้างขรุขระ	32. ก่อนข้างแข็ง
33. ก่อนข้างเย็น	34. ก่อนข้างลื่น	35. ก่อนข้างสาก	36. ก่อนข้างเหนียว
37. เจ็บ	38. เฉยๆ	39. และ	40. และๆ
41. ชา	42. ชื่น	43. ชื่นๆ	44. ชุ่ม
45. ชุ่มๆ	46. ชุ่มโชก	47. โชก	48. โชกๆ
49. ค้ำ	50. ค้ำๆ	51. คี	52. คีมาก
53. ตะปุ่มตะป่ำ	54. ตะปุ่มตะป่ำสาก	55. ตะปุ่มตะป่ำหยาบ	56. ตื่นตื้น
57. ธรรมดา	58. น่ำกั่ว	59. น่ำรังเกียจ	60. น่ำสัมผัส
61. นิ่ม	62. นิ่มๆ	63. นิ่มป้อย	64. นิ่มลื่น
65. นิ่มละ	66. นิ่มสาก	67. นิ่มหยุ่น	68. นุ่ม
69. นุ่มนิ่ม	70. นุ่มๆ	71. นุ่มสาก	72. เนียน
73. เนียนแข็ง	74. เนียนเรียบ	75. เนียนลื่น	76. ปวดแสบปวดร้อน
77. เป็นก้อนๆ	78. เป็นเกล็ด	79. เป็นขนๆ	80. เป็นชั้นๆ
81. เป็นขุยๆ	82. เป็นครีม	83. เป็นคลื่นๆ	84. เป็นตุ่มๆ
85. เป็นน้ำ	86. เป็นปุ่มๆ	87. เป็นปุย	88. เป็นผงๆ
89. เป็นแผ่นๆ	90. เป็นแผ่นๆฝอยๆ	91. เป็นฝอยๆ	92. เป็นฝุ่นๆ
93. เป็นเม็ดๆ	94. เป็นเมือก	95. เป็นลอนๆ	96. เป็นเส้น
97. ปุ่มป่ำ	98. เปราะ	99. เปียก	100. เปียกๆ
101. เปียกและ	102. เปียกชุ่ม	103. เปียกโชก	104. พะอืดพะอม
105. ฝืด	106. ฝืดค้ำ	107. ฝืดๆ	108. ฝืดสาก
109. เพลิดเพลิน	110. มัน	111. มันแข็ง	112. มันเรียบ
113. มันลื่น	114. มันเหลว	115. มันเหนียว	116. มันคง
117. มีความสุข	118. ไม่ดี	119. ไม่น่าสัมผัส	120. ไม่เลอะเทอะ
121. ไม่มันคง	122. ไม่สบาย	123. ไม่สะอาด	124. ไม่อันตราย
125. เย็น	126. เย็นแข็ง	127. เย็นจัด	128. เย็นเจี๊ยบ
129. เย็นเฉียบ	130. เย็นฉ่ำ	131. เย็นๆ	132. เย็นเยือก
133. เย็นลื่น	134. เย็นเหนียว	135. ร้อน	136. ร้อนจัด

ตารางที่ 4.1 คำเกี่ยวกับสัมผัส (ต่อ)

137. ร้อนจี๋	138. ร้อนผ่าว	139. ร้อนๆ	140. ร้อนวาบ
141. ร้อนวูป	142. ระคาย	143. รำคาญ	144. เรียบ
145. เรียบเกลี้ยง	146. เรียบนุ่ม	147. เรียบเนียน	148. เรียบมัน
149. เรียบๆ	150. เรียบลื่น	151. ละมุน	152. ละเอียด
153. ละเอียดลื่น	154. ละเอียดสาก	155. ลื่น	156. ลื่นเกลี้ยง
157. ลื่นแข็ง	158. ลื่นเนียน	159. ลื่นปรี๊ด	160. ลื่นมัน
161. ลื่นเย็น	162. ลื่นเรียบ	163. ลื่นๆ	164. ลื่นลื่น
165. ลื่นละ	166. ลื่นหยุ่น	167. ลื่นเหลว	168. ลื่นเหนียว
169. ละ	170. ละชั้น	171. ละลื่น	172. ละๆ
173. ละเหลว	174. ละเหนียว	175. ละอะเทอะ	176. สกปรก
177. สนุก	178. สบาย	179. สะอาด	180. สะอิดสะเอียน
181. สาก	182. สากขรุขระ	183. สากแข็ง	184. สากค้ำ
185. สากนึ่ม	186. สากฝืด	187. สากละเอียด	188. สากๆ
189. สากหยาบ	190. สากแห้ง	191. แสบปะร้อน	192. เสียวหายง่าย
193. ใส	194. ใสๆ	195. หงุดหงิด	196. หนืด
197. หนานุ่ม	198. หนามด	199. หนามดๆ	200. หยาบ
201. หยาบๆ	202. หยาบกระด้าง	203. หยาบขรุขระ	204. หยาบแข็ง
205. หยาบสาก	206. หยุ่น	207. หยุ่นๆ	208. หยุ่นลื่น
209. เหนอะหนะ	210. เหนียว	211. เหนียวชั้น	212. เหนียวมัน
213. เหนียวลื่น	214. เหนียวใส	215. เหนียวหนึบ	216. เหนียวหนืด
217. เหนียวๆ	218. เหนียวเหนอะหนะ	219. เหนียวหยุ่น	220. เหนียวเหลว
221. เหมือนกระจก	222. เหมือนกำมะหยี่	223. เหมือนผ้าแพร	224. เหมือนฟองน้ำ
225. เหมือนเยลลี่	226. เหมือนวุ้น	227. เหมือนสาquin	228. เหลว
229. เหลวชั้น	230. เหลวมัน	231. เหลวลื่น	232. เหลวละ
233. เหลวเหนียว	234. เหลวๆ	235. แหะ	236. แหะๆ
237. แห้ง	238. แห้งกรอบ	239. แห้งๆ	240. อันตราย
241. อืดอัด	242. ออกลื่น	243. ออกแห้ง	244. ออกสาก
245. อุ่น	246. อุ่นจัด	247. อุ่นๆ	

4.2 การแยกคำเรียกสัมผัสออกจากคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส

เมื่อผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำเกี่ยวกับสัมผัสเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ (ดูในหัวข้อ 3.3) ซึ่งพบว่าในการบรรยายความรู้สึกสัมผัสของผู้บอกภาษาในขณะที่ผู้วิจัยถามผู้บอกภาษาให้คำตอบที่คล้ายจะเป็นคำแสดงการรับรู้สัมผัสทางกาย แต่ที่จริงแล้วเป็นคำแสดงการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทางด้านอื่น กล่าวคือ ไม่ได้ใช้คำที่แสดงการรับรู้ที่เกิดจากการสัมผัสทางกายเพียงอย่างเดียว แต่ใช้คำแสดงถึงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา เช่น *มัน เก๋ยิ่งใส* เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้คำที่แสดงถึงทัศนคติหรือความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อการรับรู้สัมผัสด้วย เช่น *ขยะแขยง สบาย สนุก* เป็นต้น

4.2.1 หลักเกณฑ์ในการแยกคำเรียกสัมผัสออกจากคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส

คำเกี่ยวกับสัมผัสที่รวบรวมมาได้ข้างต้นอาจไม่ใช่คำเรียกสัมผัสแท้ๆ ผู้วิจัยจึงนำคำที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อจำแนกว่าคำใดเป็นคำเรียกสัมผัสแท้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในงานวิจัย ซึ่งการจำแนกข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ซึ่งคัดแปลงมาจากเกณฑ์ที่ใช้ในงานวิจัยคำเรียกรสในภาษาจีนแต่ปรับตัวตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ของพรลัดดา เมฆबंधชูร์ย์ (2547) ซึ่งคำใดก็ตามที่เป็นคำเรียกสัมผัสต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ทั้ง 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

เกณฑ์ที่กำหนดว่าคำใดเป็นคำเรียกสัมผัส

1. เกณฑ์ทางไวยากรณ์ กล่าวคือ คำเรียกสัมผัสต้องสามารถปรากฏในกรอบประโยคทดสอบต่อไปนี้ได้ “สัมผัสแล้วรู้สึก.....” เช่น สัมผัสแล้วรู้สึกเย็น สัมผัสแล้วรู้สึกเรียบ สัมผัสแล้วรู้สึกแข็ง สัมผัสแล้วรู้สึกเหลว หากปรากฏในกรอบประโยคทดสอบนี้ได้ถือว่าเป็นคำเรียกสัมผัส ดังนั้น *เย็น เรียบ แข็ง และ เหลว* ในที่นี้ถือว่าเป็นคำเรียกสัมผัสเพราะสามารถปรากฏในกรอบประโยคทดสอบดังกล่าวได้ ส่วนคำว่า *แผ่นๆ ขนๆ และ ก้อนๆ* จากเกณฑ์ดังกล่าวถือว่าเป็นคำเรียกสัมผัสเพราะไม่สามารถปรากฏในกรอบทดสอบข้างต้นได้

2. เกณฑ์ทางความหมาย

2.1 ต้องไม่เป็นคำแสดงทัศนคติที่มีความหมายแฝง กล่าวคือ คำที่ใช้แสดงความรู้สึกหรือทัศนคติที่เป็นการประเมินค่าและแสดงความรู้สึกส่วนบุคคลที่มีต่อวัตถุสิ่งของ เช่น *ขยะแขยง สนุกดี เพลิดเพลิน* เป็นต้น ผู้วิจัยตัดสินใจให้ไม่เป็นคำเรียกสัมผัสแต่เป็นคำแสดงทัศนคติต่อการสัมผัสซึ่งจะวิเคราะห์ต่อไป (ดูหัวข้อ 7.1) ส่วนคำว่า *นิ่ม เรียบ ร้อน* เป็นต้นเป็นคำเรียกสัมผัส เนื่องจากไม่ใช่คำแสดงทัศนคติแต่อย่างใดแต่เป็นคำที่ใช้เรียกคุณสมบัติของวัตถุสิ่งของซึ่งรับรู้ได้ด้วยการสัมผัสโดยตรง

2.2 คำเรียกสัมผัสต้องเป็นคำที่ใช้เรียกคุณสมบัติของวัตถุสิ่งของซึ่งรับรู้ได้ด้วยการสัมผัสโดยตรง ไม่ใช่คำที่ใช้เรียกอาการความรู้สึกทางกาย เกณฑ์นี้ทำให้คำว่า *เจ็บ ปวด ชา ปวดแสบปวดร้อน เหนอะหนะ ระคาย* ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสแต่เป็นคำเรียกความรู้สึกที่เกิด

จากการสัมผัสแล้วก่อให้เกิดอาการที่ผิวหนังของผู้สัมผัส ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องเกิดจากการสัมผัสวัตถุแต่อาจเกิดจากกลิ่นเนื้อเมื่อยล้าหรือแมลงสัตว์กัดต่อย เป็นต้น

3. เกณฑ์การตัดสินของผู้บอกภาษา

หากในกรณีที่คำศัพท์เดี่ยวที่รวบรวมมาได้สามารถปรากฏในกรอบประโยคทดสอบ “สัมผัสแล้วรู้สึก.....” ได้ และเป็นคำที่ผู้บอกภาษาบางคนใช้ในการบรรยายสัมผัส ซึ่งในเกณฑ์ข้อที่ 1 ถือว่าเป็นคำเรียกสัมผัส แต่เมื่อผู้วิจัยถามคำถามว่า “ถ้ามีสิ่งของที่เรารู้จักหรือพบเห็นมาก่อน หากเราต้องการทราบว่าสิ่งของนี้ ชื่น หรือไม่ ผู้บอกภาษาจะอย่างไร”

หากผู้บอกภาษาตอบว่า “การจะรู้ว่าวัตถุนั้น ชื่น หรือไม่จะต้องใช้ตาดู” ผู้วิจัยตัดสินจากผู้บอกภาษาเป็นสำคัญ กล่าวคือ หากผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ตัดสินตรงกันว่าต้องใช้มือในการรับรู้ ผู้วิจัยจะถือว่าคำนั้นเป็นคำเรียกสัมผัส แต่ถ้าผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ตัดสินตรงกันว่าต้องใช้ประสาทสัมผัสทางตาในการรับรู้ ผู้วิจัยจะถือว่าคำๆ นั้น ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส

4.2.2 คำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสที่พบในการเก็บข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ผู้วิจัยพบว่าคำบางคำดูเหมือนจะเป็นคำเรียกสัมผัส แต่ที่จริงแล้วเป็นคำที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสทางตาในการรับรู้เป็นสำคัญ ซึ่งคำบางคำอาจเป็นตัวแทนของความรู้สึกที่ซับซ้อนและมีองค์ประกอบหลายประการมาประกอบกันจึงจะตัดสินได้ว่าความรู้สึกนั้นคือความรู้สึกใด ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิเคราะห์โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่ใช้แยกคำเรียกสัมผัสออกจากคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 4.2.1 ดังกล่าวข้างต้นช่วยให้ตัดสินได้ว่าไม่ใช่คำเรียกสัมผัส นอกจากนี้ คำอธิบายของผู้บอกภาษายังช่วยแสดงให้เห็นว่าคำเหล่านั้นไม่ใช่คำเรียกสัมผัส ผู้วิจัยพบว่าคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสจำแนกได้ 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

4.2.2.1 ถ้อยคำบอกรูปร่างลักษณะของวัตถุที่สัมผัส หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้บรรยายลักษณะรูปทรงของวัตถุที่สัมผัส ไม่ถือว่าเป็นคำเรียกสัมผัส ถ้อยคำดังกล่าวมักขึ้นต้นด้วยคำว่า เป็น เช่น คำว่า เป็นแผ่นๆ ฝอยๆ เป็นเส้น เป็นก้อน เป็นเม็ดๆ เป็นแผ่นๆ เป็นขนๆ เป็นตุ่มๆ หรือ เป็นปุ่มๆ เป็นต้น ถ้อยคำบอกรูปร่างลักษณะของวัตถุที่พบมีดังต่อไปนี้

(1) เป็นแผ่นๆ ฝอยๆ ได้จากการสัมผัสสก็อตไบรท์ ซึ่งเมื่อถามย่ำว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า หยาบ หรือ สาก

(2) เป็นเส้น ได้จากการสัมผัสริบบิ้นซึ่งเมื่อถามย่ำว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า ลีน

(3) เป็นก้อน ได้จากการสัมผัสอิฐมอญ หินขัดเท้า ซึ่งเมื่อถามย่ำว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า แข็ง สาก

- (4) เป็นเม็ดๆ ได้จากการสัมผัสถั่วแดง ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า แข็ง
- (5) เป็นแผ่นๆ เกิดจากการสัมผัสกระดาษสา กระดาษแข็งขาวเทา กระจกส่องหน้า ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า สาก ลื่น เรียบ ตามลำดับ
- (6) เป็นขนๆ เกิดจากการสัมผัสไหมพรม ลูกก๊วย ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า นุ่ม สาก ตามลำดับ
- (7) เป็นคุ่มๆ หรือ เป็นปุ่มๆ เกิดจากการสัมผัสคางคก ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า ตะปุ่มตะป่ำ
- (8) เป็นฝอยๆ เกิดจากการสัมผัสสบวบแห้ง ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า หยาบ หรือ สาก
- (9) เป็นเกล็ดๆ เกิดจากการสัมผัสน้ำตาลก้อน ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า สากแข็ง
- (10) เป็นผงๆ เกิดจากการสัมผัสน้ำตาลก้อน ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า สาก
- (11) เป็นฝุ่นๆ เกิดจากการสัมผัสน้ำตาลก้อน ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า สาก
- (12) เป็นลอนๆ เกิดจากการสัมผัสสฟริกหวาน ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า ลื่น
- (13) เป็นคลื่นๆ เกิดจากการสัมผัส ข้าวโพดอ่อน ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า สาก
- (14) เป็นขี้ๆ เกิดจากการสัมผัสข้าวโพดอ่อน ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า สาก
- (15) เป็นขุยๆ เกิดจากการสัมผัสลูกก๊วย ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า สาก
- (16) เป็นปุย เกิดจากการสัมผัสขนุน ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า นุ่ม
- (17) เป็นเมือก เกิดจากการสัมผัสปลาช่อน เมื่อผู้วิจัยถามว่า “เมือก เป็นอย่างไร” ผู้บอกภาษาตอบว่า เมือก เป็นของเหลวที่มีลักษณะใส ส่วนใหญ่อยู่บนตัวปลาเมื่อสัมผัสแล้วจะทำให้รู้สึกลื่น
- (18) เป็นน้ำ เกิดจากการสัมผัสไข่ขาวดิบ โยเกิร์ต แอลกอฮอล์ น้ำมันพืช ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาตอบว่า ลื่น ลื่น เปียก ลื่น ตามลำดับ
- (19) เป็นครีม เกิดจากการสัมผัสโยเกิร์ต ซึ่งเมื่อถามย้าว่ารู้สึกอย่างไร

ผู้บอกภาษาตอบว่า ลื่น

4.2.2.2 คำแสดงทัศนคติ หมายถึง คำที่ใช้แสดงความรู้สึกที่เป็นความคิดเห็นส่วนตัวซึ่งเกิดขึ้นในใจและเป็นการแสดงความชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบของผู้บอกภาษาที่มีต่อสัมผัสในแต่ละประเภทซึ่งเป็นทัศนคติตามปัจเจกบุคคล คำเหล่านี้เป็นคำที่มีคุณค่าในตัวเอง กล่าวคืออาจมีความหมายในทางที่ดีหรือไม่ดีในตัวเอง ซึ่งมีได้เป็นคำที่เรียกคุณสมบัตินี้ของวัตถุสิ่งของที่เกิดจากการสัมผัสวัตถุโดยตรง แต่สามารถนำมาบรรยายลักษณะของสัมผัสได้ เช่น คำว่า *ขยะแขยง* *รำคาญ* *สบาย* *สะอิดสะเอียน* *สนุกดี* *เพลินเพลิน* *กระด้าง* และ *ละมุน* ในส่วนของคำแสดงทัศนคตินี้ผู้วิจัยจะแสดงผลการวิเคราะห์ไว้ในบทที่ 7 เรื่องทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อสัมผัสบางคำไว้เพื่อเป็นตัวอย่างให้ผู้อ่านเข้าใจในเบื้องต้น เช่น คำว่า *สบาย* เป็นคำตอบที่ผู้บอกภาษาตอบเมื่อผู้วิจัยให้สัมผัสคำแล้วถามว่าเมื่อสัมผัสสิ่งนี้ (คำนี้) แล้วรู้สึกอย่างไร ผู้บอกภาษาให้คำตอบว่า *สบาย* ผู้วิจัยจึงถามต่อไปว่า *สบายเป็นอย่างไร* ผู้บอกภาษาจึงอธิบายเพิ่มว่าสัมผัสแล้วมีความสุข เมื่อสัมผัสแล้วรู้สึก *นุ่มนวล* ทำให้เวลาสัมผัสแล้วรู้สึกสบายและผู้บอกภาษาชอบสัมผัสวัตถุที่มีลักษณะนี้ ดังนั้น *สบาย* จึงไม่จัดเป็นคำเรียกสัมผัส

4.2.2.3 คำบอกอาการความรู้สึกทางกาย หมายถึง คำที่ระบุความรู้สึกที่เกิดจากการที่เนื้อเยื่อของร่างกายถูกกระทบ เช่น แขนโดนน้ำร้อนลวกหรือโดนเข็มแทง ซึ่งสุภาณี สนธิรัตน์และคณะ (2541) กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกทางกายเหล่านี้เตือนเราถึงการที่เนื้อเยื่อถูกกระทบ ซึ่งได้แก่ คำว่า *แสบ* *แสบปะร้อน* *ปวดแสบปวดร้อน* *เหนอะหนะ* *ระคาย* เป็นคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงความรู้สึกทางกายที่เกิดขึ้นจากสัมผัส เช่น เมื่อสัมผัสน้ำเดือดแล้วรู้สึก *แสบ* *แสบปะร้อน* และ *ปวดแสบปวดร้อน* คำเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นคำเรียกสัมผัสแต่ถือเป็นคำบอกอาการความรู้สึกทางกายซึ่งอาจมีความเจ็บปวดรวมอยู่ ซึ่งสันสนีย์ สวัสดิพงษ์ (2540: 2) กล่าวว่าตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวด เรียกว่า ตัวกระตุ้นนอเชียส (noxious stimulus) ทำให้เกิดความเสียหายแก่เนื้อเยื่อก่อนแล้วความรู้สึกเจ็บปวดจะเกิดในภายหลัง

4.2.2.4 คำบอกการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา ได้แก่ คำว่า *เกลี้ยง* *มัน* *ดำน* *ขุ่น* และ *ใส* ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสถึงแม้จะได้คำนี้มาจากการสัมผัส

1) คำว่า *เกลี้ยง* ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสซึ่งพิจารณาได้จากการที่ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาสัมผัส *ผิวมะนาว* *ผิวส้ม* ซึ่งเป็นตัวแทนความรู้สึก *เกลี้ยง* ที่ผู้วิจัยได้มาจากขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากการเขียนของผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 มีผู้บอกภาษา 4 คน จาก 20 คน ตอบว่า *เกลี้ยง* ในขณะที่

ที่ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ตอบว่า *สิ้น* หรือ *เรียบ* ต่างกันไป นอกจากนั้น คำอธิบายของผู้บอกภาษายังช่วยยืนยันว่า *เกลี้ยง* ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส กล่าวคือ ผู้บอกภาษากล่าวว่า *เกลี้ยง* หมายถึงไม่มีรอย แต่จากการที่ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาสัมผัสแผ่นสแตนเลสซึ่งมีรอยขีดข่วนที่ไม่กินเนื้อลึกลงไปผิวของสแตนเลส มีผู้บอกภาษาบางคนบรรยายว่าสิ่งที่สัมผัสนั้นมีพื้นผิวเกลี้ยง แต่เมื่อผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาดูแผ่นสแตนเลส ซึ่งมีรอยขีดข่วน ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้ถามอีกครั้งว่าแผ่นสแตนเลสนี้เกลี้ยงหรือไม่ ผู้บอกภาษาเปลี่ยนคำตอบว่า *ไม่เกลี้ยง* ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า *เกลี้ยง* เป็นคำที่ใช้แสดงการรับรู้ที่เกิดจากประสาทสัมผัสทางตา มิใช่เกิดจากการรับรู้ที่ได้จากการสัมผัส

2) คำว่า *มัน* ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสซึ่งพิจารณาได้จากการที่ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาสัมผัส น้ำมัน ซึ่งเป็นตัวแทนความรู้สึก *มัน* ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากการเขียนของผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 มีผู้บอกภาษา 7 คน จาก 20 คน ตอบว่า *มัน* ส่วนผู้บอกภาษาที่เหลือจำนวน 13 คน ตอบว่า *สิ้น* เมื่อสัมผัสน้ำมัน ยิ่งไปกว่านั้น ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า *มัน* ในทันที ผู้บอกภาษาทราบว่า *มัน* หลังจากที่ถูกผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาล้างมือด้วยน้ำแล้วล้างไม่ออก ผู้บอกภาษาจึงทราบว่า *มัน*

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาจากหลักฐานทางภาษา กล่าวคือ เมื่อเราพิจารณาคำที่นำมาใช้ขยายคำว่า *มัน* จะเห็นว่า เราจะพบ *มัน* ในลักษณะต่างๆ เช่น *มันแปลบ มันแผล็บ มันปลาบ มันย่อง มันเลื่อม มันวาว* ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับแสงและเงา ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า *มัน* เป็นคำที่ใช้แสดงการรับรู้ที่เกิดจากประสาทสัมผัสทางตา มิใช่เกิดจากการรับรู้ที่ได้จากการสัมผัส

3) คำว่า *ด้าน* มีผู้บอกภาษา 2 คน จาก 20 คน ใช้คำว่า *ด้าน* บรรยายความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัสวัตถุ นอกจากนั้นแล้ว ผู้บอกภาษาคนที่ใช้คำว่า *ด้าน* อธิบายความรู้สึกบ่งบอกที่สุดจะใช้อธิบายวัตถุที่มีพื้นผิวฝืดเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ หากวัตถุใดมีพื้นผิวฝืด ผู้บอกภาษาคงกล่าวจะตอบว่า *ด้าน* เช่น ผู้วิจัยให้สัมผัส *หินขัดเท้า/กระจก/กล่องโฟม* แล้วถามว่า *รู้สึกอย่างไร* ผู้บอกภาษาตอบว่า *ด้านๆ*

เมื่อผู้วิจัยถามต่อไปว่า *ด้าน* เป็นอย่างไร ผู้บอกภาษาอธิบายว่า “เมื่อสัมผัสหินขัดเท้าแล้วจะรู้สึกฝืด ลูบไม่ค่อยไป” และเมื่อผู้วิจัยถามคำถามว่า “ถ้ามีสิ่งของที่เราไม่เคยรู้จักหรือพบเห็นมาก่อน หากเราต้องการทราบว่าสิ่งของนี้ *ด้าน* หรือไม่ ผู้บอกภาษาจะอย่างไร” ผู้บอกภาษา 18 คน จาก 20 คน ตอบว่า “การจะรู้ว่าวัตถุนั้น *ด้าน* หรือไม่จะต้องใช้ตาดู” ผู้บอกภาษายังอธิบายเพิ่มเติมว่า *ด้าน* หมายถึง ไม่มันเงา ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยอนุมานได้ว่า *ด้าน* เป็นคำที่ใช้แสดงการรับรู้ที่เกิดจากประสาทสัมผัสทางตา มิใช่เกิดจากการรับรู้ที่ได้จากการสัมผัส

4) คำว่า **ใส** มีผู้บอกภาษา 1 คน จาก 20 คนที่ใช้ในการบรรยายความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัส กาวน้ำ เมื่อผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาสัมผัสแป้งมัน 2 ซ้อนโต๊ะผสมน้ำ 10 ซีซี แป้งมัน 1 ซ้อนโต๊ะผสมน้ำ 50 ซีซีและน้ำหวานผสมน้ำ ซึ่งได้มาจากสถานการณ์ที่ผู้วิจัยทดลองขึ้น ไม่มีผู้บอกภาษาคนใดตอบว่า **ใส** เมื่อสัมผัสแป้งมัน 2 ซ้อนโต๊ะผสมน้ำ 50 ซีซี และน้ำหวานผสมน้ำ ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ตอบว่าเหนียว หรือ เป็นน้ำ และเป็นน้ำ ตามลำดับ เมื่อผู้วิจัยถามว่า **ใส** เป็นอย่างไร ผู้บอกภาษาอธิบายว่า ของเหลวที่มีลักษณะใสจะมีเนื้อในปริมาณน้อย แต่มีน้ำปนในปริมาณมาก และเมื่อผู้วิจัยถามว่า “ถ้ามีสิ่งของที่เราไม่เคยรู้จักหรือพบเห็นมาก่อน หากเราต้องการทราบว่าสิ่งของนี้ **ใส** หรือไม่ ผู้บอกภาษาจะทำอย่างไร” ผู้บอกภาษาทั้ง 20 คนตอบว่า “การจะรู้ว่าวัตถุนั้น **ใส** หรือไม่จะต้องใช้ตาดู” ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยอนุมานได้ว่า **ใส** เป็นคำที่ใช้แสดงการรับรู้ที่เกิดจากประสาทสัมผัสทางตา มิใช่เกิดจากการรับรู้ที่ได้จากการสัมผัส

5) คำว่า **ข้น** มีผู้บอกภาษา 5 คน จาก 20 คนที่ใช้คำว่า **ข้น** บรรยายความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัส โยเกิร์ต ซอสมะเขือเทศ กาวลาเท็กซ์ เจลใส่ผมและโลชั่น ซึ่งในการบรรยายการสัมผัสสิ่งของต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น จากผู้บอกภาษา 5 คนที่บรรยายการสัมผัสวัตถุว่า **ข้น** ไม่มีผู้บอกภาษาคนใดตอบตรงกันว่าวัตถุทั้ง 5 อย่างนี้ข้น ผู้บอกภาษา 5 คนมีความรู้สึกไม่ตรงกัน กล่าวคือ สิ่งของแต่ละอย่างที่กล่าวมาข้างต้น มีผู้บอกภาษาบรรยายว่า **ข้น** หลังจากสัมผัสแล้วเพียงอย่างละ 1 คน

เมื่อผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาสัมผัสแป้งมัน 2 ซ้อนโต๊ะผสมน้ำ 10 ซีซี และแป้งมัน 2 ซ้อนโต๊ะผสมน้ำ 50 ซีซี ซึ่งได้มาจากสถานการณ์ที่ผู้วิจัยทดลองขึ้น อย่างไรก็ตาม ไม่มีผู้บอกภาษาคนใดตอบว่า **ข้น** เมื่อสัมผัสแป้งมัน 2 ซ้อนโต๊ะผสมน้ำ 10 ซีซี และแป้งมัน 2 ซ้อนโต๊ะผสมน้ำ 50 ซีซี ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ตอบว่า เป็นน้ำและเป็นน้ำ เมื่อผู้วิจัยถามว่า **ข้น** เป็นอย่างไร ผู้บอกภาษาอธิบายว่า ของเหลวที่มีลักษณะข้นจะมีเนื้อในปริมาณมาก แต่มีน้ำปนในปริมาณน้อย และเมื่อผู้วิจัยถามว่า “ถ้ามีสิ่งของที่เราไม่เคยรู้จักหรือพบเห็นมาก่อน หากเราต้องการทราบว่าสิ่งของนี้ **ข้น** หรือไม่ ผู้บอกภาษาจะทำอย่างไร” ผู้บอกภาษาทั้ง 20 คนตอบว่า “การจะรู้ว่าวัตถุนั้น **ข้น** หรือไม่จะต้องใช้ตาดู” ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยอนุมานได้ว่า **ข้น** เป็นคำที่ใช้แสดงการรับรู้ที่เกิดจากประสาทสัมผัสทางตา มิใช่เกิดจากการรับรู้ที่ได้จากการสัมผัส

คำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสทั้งหมดที่คัดออกแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 คำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส

1. เกลี้ยง	2. กระจ่าง	3. ข้น	4. ข้นๆ
5. ขยะแขยง	6. แข็งแรง	7. เจ็บ	8. เฉยๆ

ตารางที่ 4.2 คำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส (ต่อ)

9. ชา	10. ด้าน	11. ด้านๆ	12. ดี
13. ดีมาก	14. ตื่นเต้น	15. ธรรมดา	16. น่ากลัว
17. น่ารังเกียจ	18. น่าสัมผัส	19. ปวดแสบปวดร้อน	20. เป็นก้อนๆ
21. เป็นเกล็ด	22. เป็นขนๆ	23. เป็นจั่นๆ	24. เป็นขุยๆ
25. เป็นครีม	26. เป็นคลื่นๆ	27. เป็นตุ่มๆ	28. เป็นน้ำ
29. เป็นปุ่มๆ	30. เป็นปุย	31. เป็นผงๆ	32. เป็นแผ่นๆ
33. เป็นแผ่นๆฝอยๆ	34. เป็นฝอยๆ	35. เป็นฝุ่นๆ	36. เป็นเม็ดๆ
37. เป็นเมือก	38. เป็นลอนๆ	39. เป็นเส้น	40. ละเอียดหอม
41. เพลิดเพลิน	42. มัน	43. มันคง	44. มีความสุข
45. ไม่ดี	46. ไม่น่าสัมผัส	47. ไม่มันคง	48. ไม่เลอะเทอะ
49. ไม่สบาย	50. ไม่สะอาด	51. ไม่อันตราย	52. ระคาย
53. รำคาญ	54. เลอะเทอะ	55. ละมุน	56. สกปรก
57. สนุก	58. สบาย	59. สะอาด	60. สะอาดสะอึ้น
61. แสบปะร้อน	62. เสียหายง่าย	63. ใส	64. ใสดุจ
65. หงุดหงิด	66. เหนอะหนะ	67. แหะๆ	68. แหะๆ
69. อันตราย	70. อืดอืด		

4.3 การแยกคำเรียกสัมผัสพื้นฐานออกจากคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน

หลังจากจำแนกคำเรียกสัมผัสออกจากคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสแล้ว เหลือคำเรียกสัมผัสทั้งหมด 177 คำ ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 คำเรียกสัมผัส

1. กรอบ	2. กรอบๆ	3. เกลี้ยงลื่น	4. ชื่นเหลว
5. ขรุขระ	6. ขรุขระๆ	7. ขรุขระซาก	8. ขรุขระหยาบ
9. แข็ง	10. แข็งกระด้าง	11. แข็งๆ	12. แข็งขรุขระ
13. แข็งด้าน	14. แข็งเนียน	15. แข็งเป็ก	16. แข็งโป๊ก
17. แข็งมัน	18. แข็งเย็น	19. แข็งเรียบ	20. แข็งลื่น
21. แข็งซาก	22. แข็งหยาบ	23. คล้ายฝอยขัดหม้อ	24. คล้ายวุ้น

ตารางที่ 4.3 คำเรียกสัมผัส (ต่อ)

25. ก่อนข้างขรุขระ	26. ก่อนข้างแข็ง	27. ก่อนข้างเย็น	28. ก่อนข้างลื่น
29. ก่อนข้างสาก	30. ก่อนข้างเหนียว	31. และ	32. และๆ
33. ซึ้น	34. ซึ้นๆ	35. ชุ่ม	36. ชุ่มๆ
37. ชุ่มโชก	38. โชก	39. โชกๆ	40. ตะปุ่มตะป่ำ
41. ตะปุ่มตะป่ำสาก	42. ตะปุ่มตะป่ำหยาบ	43. นุ่ม	44. นุ่มๆ
45. นุ่มป้อย	46. นุ่มลื่น	47. นุ่มละ	48. นุ่มสาก
49. นุ่มหยุ่น	50. นุ่ม	51. นุ่มนึ่ม	52. นุ่มๆ
53. นุ่มสาก	54. เนียน	55. เนียนแข็ง	56. เนียนเรียบ
57. เนียนลื่น	58. ปุ่มป่ำ	59. เปราะ	60. เปี้ยก
61. เปี้ยกๆ	62. เปี้ยกและ	63. เปี้ยกชุ่ม	64. เปี้ยกโชก
65. ฝืด	66. ฝืดด้าน	67. ฝืดๆ	68. ฝืดสาก
69. มันแข็ง	70. มันเรียบ	71. มันลื่น	72. มันเหลว
73. มันเหนียว	74. เย็น	75. เย็นแข็ง	76. เย็นจัด
77. เย็นเจี๊ยบ	78. เย็นเจี๊ยบ	79. เย็นล่ำ	80. เย็นๆ
81. เย็นเยือก	82. เย็นลื่น	83. เย็นเหนียว	84. ร้อน
85. ร้อนจัด	86. ร้อนจี้	87. ร้อนผ่าว	88. ร้อนๆ
89. ร้อนวาว	90. ร้อนวูบ	91. เรียบ	92. เรียบเกลี้ยง
93. เรียบนุ่ม	94. เรียบเนียน	95. เรียบมัน	96. เรียบๆ
97. เรียบลื่น	98. ละเอียด	99. ละเอียดลื่น	100. ละเอียดสาก
101. ลื่น	102. ลื่นเกลี้ยง	103. ลื่นแข็ง	104. ลื่นเนียน
105. ลื่นปรี๊ด	106. ลื่นมัน	107. ลื่นเย็น	108. ลื่นเรียบ
109. ลื่นๆ	110. ลื่นลื่น	111. ลื่นละ	112. ลื่นหยุ่น
113. ลื่นเหลว	114. ลื่นเหนียว	115. ละ	116. ละซึ้น
117. ละลื่น	118. ละๆ	119. ละเหลว	120. ละเหนียว
121. สาก	122. สากขรุขระ	123. สากแข็ง	124. สากด้าน
125. สากนึ่ม	126. สากฝืด	127. สากละเอียด	128. สากๆ
129. สากหยาบ	130. สากแห้ง	131. หนืด	132. หนานุ่ม
133. หนาด	134. หนาดๆ	135. หยาบ	136. หยาบๆ
137. หยาบกระด้าง	138. หยาบขรุขระ	139. หยาบแข็ง	140. หยาบสาก
141. หยุ่น	142. หยุ่นๆ	143. หยุ่นลื่น	144. เหนียว

ตารางที่ 4.3 คำเรียกสัมผัส (ต่อ)

145. เหนียวชั้น	146. เหนียวมัน	147. เหนียวลื่น	148. เหนียวใส
149. เหนียวหนึบ	150. เหนียวหนืด	151. เหนียวๆ	152. เหนียวเหนอะหนะ
153. เหนียวหยุ่น	154. เหนียวเหลว	155. เหมือนกระจก	156. เหมือนกำมะหยี่
157. เหมือนผ้าแพร	158. เหมือนฟองน้ำ	159. เหมือนเยลลี่	160. เหมือนวุ้น
161. เหมือนสา구	162. เหลว	163. เหลวชั้น	164. เหลวมัน
165. เหลวลื่น	166. เหลวละ	167. เหลวเหนียว	168. เหลวๆ
169. แห้ง	170. แห้งกรอบ	171. แห้งๆ	172. ออกลื่น
173. ออกแห้ง	177. ออกสาก	175. อุ่น	176. อุ่นจัด
177. อุ่นๆ			

ผู้วิจัยนำคำเรียกสัมผัสที่ได้ทั้งหมดมาจำแนกออกเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานเพื่อนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานไปวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย เพื่อให้เข้าใจระบบความคิดในเรื่องนี้ของคนไทย ในการระบุว่าคำใดเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ซึ่งคัดแปลงมาจากเกณฑ์ที่ใช้ในงานวิจัยการจำแนกศัพท์พื้นฐานในการศึกษาคำเรียกสัมผัสและการรับรู้สัทลักษณ์ของชาวอังกฤษและชาวไทยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2538) งานวิจัยคำเรียกสรรพนามในภาษาไทยถิ่นตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ของอัญชลิกา ผาสุกกิจ (2543) และงานวิจัยคำเรียกสรรพนามในภาษาจีนแต่จิวตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ของพรลัดดา เมฆบัณฑูรย์ (2547) โดยหลักเกณฑ์การระบุว่าเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นคำศัพท์เดี่ยว (monolexemic) กล่าวคือ เป็นคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำเดียวหรือคำพยางค์เดียว ไม่เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำขยายใดๆ ที่เมื่อตัดออกแล้วความหมายแก่นของคำเดิมยังคงอยู่ เช่น คำว่า *แข็ง* เป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน แต่ *แข็งโป๊ก* ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสพื้นฐานเพราะ *โป๊ก* เป็นคำขยายที่เมื่อเติมลงไปหลังคำเรียกสัมผัสพื้นฐานคำว่า *แข็ง* แล้วหมายถึง *แข็งมาก* ด้วยเหตุนี้เราจึงตัดคำว่า *โป๊ก* ออกได้โดยที่ความหมายของคำว่า *แข็ง* ยังคงอยู่

2. ปรากฏสม่ำเสมอ กล่าวคือ ผู้บอกภาษาทั้ง 20 คนใช้เหมือนกัน

3. เป็นคำที่มีความหมายไม่ซ้ำซ้อนหรือร่วมความหมายกับคำอื่น หรือจัดให้อยู่ภายใต้คำเรียกสัมผัสอื่น เช่น *นิ่ม* *หยุ่น* *ลื่น* จัดเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน แต่คำว่า *นิ่มหยุ่น* ไม่จัดเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เพราะคำว่า *นิ่มหยุ่น* สามารถจัดให้เป็นสมาชิกของคำว่า *นิ่ม* หรือ *หยุ่น* ได้

4. ไม่เป็นคำเรียกเดียวกับคำที่ใช้เรียกวัตถุเฉพาะ เช่น *เหมือนกำมะหยี่ เหมือนวุ้น* ไม่จัดเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เนื่องจากนำคำเรียกชื่อวัตถุมาใช้บอกการรับรู้สัมผัส ดังนั้น หากผู้วิจัยพบคำที่มีลักษณะเหมือนคำเหล่านี้ ผู้วิจัยจะไม่จัดให้เป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

5. มีตัวอย่างวัตถุสิ่งของที่เป็นตัวแทนของคำเรียกสัมผัสที่ชัดเจน เช่น คำว่า *แข็ง นุ่ม* เป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานเนื่องจากมีตัวอย่างวัตถุตัวแทน คือ ก้อนหินและสำลี

เมื่อนำคำเรียกสัมผัสที่ได้มาจำแนกออกเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานและคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานตามเกณฑ์ ผู้วิจัยพบว่ามีคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทยทั้งสิ้น 25 คำ แทนประเภทสัมผัส 24 ประเภท ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

1. กรอบ	2. ขรุขระ	3. แข็ง	4. ซึ้น
5. ตะปุ่มตะป่ำ/ปุ่มป่ำ	6. นุ่ม	7. นุ่ม	8. เปราะ
9. เปียก	10. ฝืด	11. เย็น	12. ร้อน
13. เรียบ	14. ละเอียด	15. ลื่น	16. เละ
17. สาก	18. หมาด	19. หยาบ	20. หยุน
21. เหนียว	22. เหลว	23. แห้ง	24. อุ่น

ตัวอย่างวัตถุสิ่งของที่เป็นตัวแทนคำเรียกสัมผัสพื้นฐานแต่ละประเภทซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาแสดงไว้ในภาคผนวก ก.

อย่างไรก็ตาม คำเรียกสัมผัสบางคำที่ได้มาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คำว่า *เนียน* และ *ชุ่ม โขก* และ *หนืด* ดูเหมือนจะเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานเนื่องจากเป็นศัพท์เดี่ยว แต่เมื่อพิจารณาคำอธิบายคุณสมบัติของคำเรียกสัมผัสที่เป็นศัพท์เดี่ยวแต่ละคำที่รวบรวมมาได้จากผู้บอกภาษา จะเห็นได้ว่าคำดังกล่าวข้างต้นไม่ใช่คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เนื่องจากผู้บอกภาษาทั้ง 20 คนอธิบายว่า *เนียน* มีลักษณะเรียบ เมื่อสัมผัสแล้วไม่สะดุด อีกทั้งเนื้อละเอียดด้วย ส่วน *หนืด* ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่อธิบายว่า *หนืด* เป็นลักษณะหนึ่งของเหนียว กล่าวคือ *หนืด* มีลักษณะเหนียวและมีการไหลช้า ยึดติดมือ

ส่วน *แฉะ ชุ่ม* และ *โขก* เป็นลักษณะหนึ่งของ *เปียก* ซึ่งแตกต่างกันตรงปริมาณของน้ำ โดยที่ *โขก* มีปริมาณน้ำมากที่สุด และ มีปริมาณน้ำรองลงมา *ชุ่ม* มีปริมาณน้ำน้อยกว่า และเมื่อพิจารณาความหมายของคำดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าหากไม่ได้เปรียบเทียบคำว่า *เปียก* กับคำว่า *แฉะ* *ชุ่ม* และ *โขก* พบว่า คำว่า *เปียก* ไม่ได้บ่งบอกปริมาณของน้ำว่าต้องมีปริมาณเท่าใดจึงเรียกว่า *เปียก* ไม่ว่าวัตถุนั้นสัมผัสน้ำมากน้อยเท่าใดก็ยังคงถือว่า *เปียก* แต่ *แฉะ* *ชุ่ม* และ *โขก* ต้องพิจารณาปริมาณของน้ำเป็นสำคัญ นอกจากนั้น เมื่อถามว่าความรู้สึก *แห้ง* ตรงข้ามกับ

ความรู้สึกละไ ผู้บอกภาษาตอบว่า เปียก แต่ไม่ได้ตอบว่า และ ชุ่ม หรือ โซก ด้วยเหตุนี้ คำว่า เปียก จึงน่าจะเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานเพราะเป็นคำที่คิดถึงได้ก่อนในลำดับต้นๆ ในขณะที่ และ ชุ่ม และ โซก ไม่น่าจะใช้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เนื่องจากไม่มีผู้บอกผู้บอกภาษาคนใดตอบออกมาก่อนว่า แห้ง ตรงข้ามกับ และ ชุ่ม หรือ โซก นอกจากนั้น ทั้ง 3 คำนี้ยังสามารถจัดให้เป็นสมาชิกย่อยของเปียกได้

คำเรียกสัมผัสที่เป็นศัพท์เดี่ยว เนียน หนืด และ ชุ่ม และ โซก ผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ไว้ในบทที่ 6 เรื่องคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย

เมื่อตัดคำเรียกสัมผัสที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน ผู้วิจัยพบว่ามีการเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่เหลือทั้งสิ้น 152 คำ ดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน

1. กรอบๆ	2. เกลี้ยงลิ้น	3. ชั้นเหลว	4. ขรุขระๆ
5. ขรุขระซาก	6. ขรุขระหยาบ	7. แข็งกระด้าง	8. แข็งๆ
9. แข็งขรุขระ	10. แข็งค้าน	11. แข็งเนียน	12. แข็งเป๊ก
13. แข็งเป๊ก	14. แข็งมัน	15. แข็งเย็น	16. แข็งเรียบ
17. แข็งลิ้น	18. แข็งซาก	19. แข็งหยาบ	20. คล้ายฝอยขัดหม้อ
21. คล้ายวุ้น	22. ค่อนข้างขรุขระ	23. ค่อนข้างแข็ง	24. ค่อนข้างเย็น
25. ค่อนข้างลิ้น	26. ค่อนข้างซาก	27. ค่อนข้างเหนียว	28. และ
29. และๆ	30. ซื่นๆ	31. ชุ่ม	32. ชุ่มๆ
33. ชุ่มโซก	34. โซก	35. โซกๆ	36. ตะปุ่มตะป่ำซาก
37. ตะปุ่มตะป่ำหยาบ	38. นิ่มๆ	39. นิ่มป้อย	40. นิ่มลิ้น
41. นิ่มละ	42. นิ่มซาก	43. นิ่มหยุ่น	44. นุ่มน่ม
45. นุ่มๆ	46. นุ่มซาก	47. เนียน	48. เนียนแข็ง
49. เนียนเรียบ	50. เนียนลิ้น	51. เปียกๆ	52. เปียกและ
53. เปียกชุ่ม	54. เปียกโซก	55. ฝืดค้าน	56. ฝืดๆ
57. ฝืดซาก	58. มันแข็ง	59. มันเรียบ	60. มันลิ้น
61. มันเหลว	62. มันเหนียว	63. เย็นแข็ง	64. เย็นจัด
65. เย็นเจี๊ยบ	66. เย็นเฉียบ	67. เย็นฉ่ำ	68. เย็นๆ
69. เย็นเอือก	70. เย็นลิ้น	71. เย็นเหนียว	72. ร้อนจัด
73. ร้อนจี๋	74. ร้อนผ่าว	75. ร้อนๆ	76. ร้อนวาว

ตารางที่ 4.5 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน (ต่อ)

77. ร้อนวูป	78. เรียบเกลี้ยง	79. เรียบนุ่ม	80. เรียบเนียน
81. เรียบมัน	82. เรียบๆ	83. เรียบลื่น	84. ละเอียดลื่น
85. ละเอียดสาก	86. ลื่นเกลี้ยง	87. ลื่นแข็ง	88. ลื่นเนียน
89. ลื่นปรี๊ด	90. ลื่นมัน	91. ลื่นเย็น	92. ลื่นเรียบ
93. ลื่นๆ	94. ลื่นลื่น	95. ลื่นละ	96. ลื่นหยุ่น
97. ลื่นเหลว	98. ลื่นเหนียว	99. ละะซึ้น	100. ละะลื่น
101. ละะๆ	102. ละะเหลว	103. ละะเหนียว	104. สากขรุขระ
105. สากแข็ง	106. สากค้าน	107. สากนึ่ม	108. สากฝืด
109. สากละเอียด	110. สากๆ	111. สากหยาบ	112. สากแห้ง
113. หนืด	114. หนานุ่ม	115. หมาดๆ	116. หยาบๆ
117. หยาบกระด้าง	118. หยาบขรุขระ	119. หยาบแข็ง	120. หยาบสาก
121. หยุ่นๆ	122. หยุ่นลื่น	123. เหนียวซึ้น	124. เหนียวมัน
125. เหนียวลื่น	126. เหนียวใส	127. เหนียวหนึบ	128. เหนียวหนืด
129. เหนียวๆ	130. เหนียวเหนอะหนะ	131. เหนียวหยุ่น	132. เหนียวเหลว
133. เหมือนกระจก	134. เหมือนกำมะหยี่	135. เหมือนผ้าแพร	136. เหมือนฟองน้ำ
137. เหมือนเซลล์	138. เหมือนวุ้น	139. เหมือนสาอู	140. เหลวซึ้น
141. เหลวมัน	142. เหลวลื่น	143. เหลวละ	144. เหลวเหนียว
145. เหลวๆ	146. แห้งกรอบ	147. แห้งๆ	148. ออกลื่น
149. ออกแห้ง	150. ออกสาก	151. อุุ่นจัด	152. อุุ่นๆ

จากตารางข้างต้นเป็นคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานทั้งหมดที่พบในการเก็บข้อมูลซึ่งในส่วนของคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ไว้ในบทที่ 6 เรื่องคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย

4.4 สรุป

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์คำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย คือ การแยกคำเรียกสัมผัสออกจากคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัส แยกคำบรรยายสัมผัสออกจากคำเรียกสัมผัส และแยกคำเรียกสัมผัสพื้นฐานออกจากคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าคำเรียกสัมผัสพื้นฐานมีทั้งหมด 25 คำ แทนประเภทสัมผัสพื้นฐาน 24 ประเภท ได้แก่ *กรอบ ขรุขระ*

แข็ง ตะปุ่มตะป่ำ/ปุ่มป่ำ นุ่ม นุ่ม ซึ้น เปียก เปราะ ฝืด เย็น ร้อน เรียบ ละเอียด
ลื่น และ สาก หมด หยาบ หย่น เหลว แห้ง เหนียว และ อุ่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

ในบทนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานตามหัวข้อดังต่อไปนี้ 1) ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2) มิติแห่งความแตกต่างและอรรถลักษณะที่ใช้ระบุความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย 3) ระบบความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย 4) องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย และ 5) สรุป

คำเรียกสัมผัสดังแสดงในหัวข้อ 4.3 จำแนกออกได้เป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานและคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน

ผู้วิจัยได้นำเอาคำเรียกสัมผัสพื้นฐานมาศึกษาความหมายของแต่ละอย่างละเอียด โดยพิจารณาความหมายทั้งหมดที่ผู้บอกภาษาอธิบายรวมทั้งจากพจนานุกรมด้วย เพื่อวิเคราะห์หาความแตกต่างกันอย่างไร ด้วยการเปรียบเทียบความหมายของคำแต่ละคำกับคำอื่น หลังจากนั้นผู้วิจัยกำหนดมิติความแตกต่างของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน (dimension of contrast) ทั้งหมด และกำหนดอรรถลักษณะ (semantic feature) ของแต่ละมิติ อรรถลักษณะเหล่านี้ใช้เป็นองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัสแต่ละคำ ซึ่งความหมายแต่ละคำสามารถแสดงออกมาในรูปของกลุ่มอรรถลักษณะ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวเสนอไว้ในบทนี้

5.1 ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย

คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน หมายถึง คำที่ใช้เรียกความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัสและรับรู้คุณสมบัติของวัตถุในเชิงวัตถุวิสัยซึ่งเป็นการสัมผัสและรับรู้คุณสมบัติของวัตถุได้โดยตรง

ในการศึกษาความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานทั้ง 25 คำ แทนประเภทสัมผัสพื้นฐาน 24 ประเภท ได้แก่ กรอบ ขรุขระ แข็ง ชื่น ตะปุ่มตะป่ำ/ปุ่มป่ำ นุ่ม นุ่ม เปียก เปราะ ผืด เย็น ร้อน เรียบ ละเอียด ลื่น และ สาก หมาด หย่น หยาบ เหนียว เหลว แห้ง และ อุ่น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำอธิบายที่ผู้บอกภาษาใช้บรรยายเกี่ยวกับความรู้สึกสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งเป็นคำตอบที่ได้ระหว่างการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ความหมายของคำเรียกสัมผัส (ดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.2.4) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาความหมายของคำเรียกสัมผัสจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับคุณสมบัติเชิงกลของวัตถุในเชิงวิทยาศาสตร์และวัสดุศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติทางด้านความลื่น (Brungraber, 1967 อ้างใน Li et al, 2004: 548) และการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติทางด้านความยืดหยุ่น (Courtney, 1990: 2) ซึ่งงานวิจัย 2 ชิ้นนี้แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติของความลื่นและความยืดหยุ่นของวัตถุ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับวิธีการสำรวจวัตถุต่างๆด้วยมือ (Lederman and Klatzky, 1990) ซึ่ง

แสดงให้เห็นว่าเมื่อมนุษย์สัมผัสวัตถุหรือวัตถุใดอย่างจงใจนั้นมนุษย์จะสัมผัสวัตถุด้วยวิธีการต่างๆกันไป การสำรวจวัตถุด้วยวิธีการแตะ (static contact) จะให้การรับรู้ด้านอุณหภูมิ (temperature) เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่าคุณสมบัติเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของความหมายที่ได้จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยด้วย

เพื่อให้ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานแต่ละคำ ผู้วิจัยได้นำคำอธิบายของผู้บอกภาษาและจากพจนานุกรม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525) รวมทั้งตัวอย่างวัตถุสิ่งของที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าวจากผู้บอกภาษามาแสดงไว้ในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

คำ	ความหมาย
1) กรอบ	<p>สภาพของวัตถุที่สามารถบีบหรือกดแล้วทำให้วัตถุนั้นแตกหักเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยได้ง่าย</p> <p>ตัวอย่างเช่น ถ้าจับใบไม้แห้งจะรู้สึกว่าการกรอบแตกเป็นชิ้นๆ คามือ</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>กรอบ</i> เรียกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีคุณสมบัติ <i>กรอบ</i> เป็นวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูปและวัตถุที่มีในธรรมชาติ เช่น ใบไม้แห้ง กระดาษหนังสือเก่าที่มีสีเหลือง พลาสติกที่ตากแดดเป็นเวลานาน เปลือกไข่ เป็นต้น</p> <p>อย่างไรก็ตาม ผู้บอกภาษามักจะคิดถึงลักษณะ<i>กรอบ</i>กับของกินมากกว่า เช่น ข้าวเกรียบว้าว ทองม้วน ขนมห้าง มันทิ้ง หมูแผ่น ซึ่ง <i>กรอบ</i> ในที่นี้ส่วนใหญ่จะรับรู้ด้วยอวัยวะภายในปากมากกว่าการใช้มือสัมผัส</p>
2) ขรุขระ	<p>ลักษณะพื้นผิวไม่เรียบราบ ไม่เสมอ เป็นปุ่มเป็นแ่ง เมื่อลูบแล้วรู้สึกสะดุด</p> <p>ตัวอย่างเช่น ลูบผิวมะระแล้วรู้สึกขรุขระ ถนนนี้ขรุขระ</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>ขรุขระ</i> เรียกการรับรู้ลักษณะของพื้นผิววัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งพื้นผิวของวัตถุที่มีลักษณะ <i>ขรุขระ</i> เป็นพื้นผิวของวัตถุที่มีอยู่ในธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์กระทำขึ้น เช่น มะระจีน มะกรูด ถนนขรุขระ เป็นต้น</p>
3) แข็ง	<p>สภาพของวัตถุที่ไม่สามารถบีบหรือกดให้ยุบตัวลงได้</p> <p>ตัวอย่างเช่น จับขนมปังแล้วรู้สึกแข็งปัง ไม้แข็งโป๊ก</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>แข็ง</i> เรียกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีคุณสมบัติ <i>แข็ง</i> เป็นวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูปและวัตถุที่มีในธรรมชาติ เช่น หิน เหล็ก ไม้ เพชร หินอ่อน เป็นต้น</p>

ตารางที่ 5.1 ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน (ต่อ)

คำ	ความหมาย
4) ชื่น	<p>สภาพของวัตถุที่มีไอน้ำซึมซาบอยู่ ไม่แห้งทีเดียว</p> <p>ตัวอย่างเช่น ฝ้ายยังชื้นอยู่เลย</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า ชื่น เรียกการรับรู้สภาพของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีสภาพ ชื่น คือวัตถุที่มีน้ำซึมซาบอยู่แล้วน้ำระเหยออกจากวัตถุนั้นจนเหลือปริมาณไม่มาก เช่น ฝ้ายที่ตากในเวลากลางคืน ฝ้ายชื้น เป็นต้น</p>
5) ตะปุ่มตะป่ำ/ ปุ่มป่ำ	<p>ลักษณะของพื้นผิวไม่เสมอเป็นปุ่มปมที่นูนขึ้นเมื่อลูบแล้วสะดุด</p> <p>ตัวอย่างเช่น ถ้าลูบผิวคางคกจะรู้สึกตะปุ่มตะป่ำ</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า ตะปุ่มตะป่ำ เรียกการรับรู้ลักษณะของพื้นผิววัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งพื้นผิวของวัตถุที่มีลักษณะ ตะปุ่มตะป่ำ เป็นพื้นผิวของวัตถุที่มีอยู่ในธรรมชาติและผิวของสิ่งมีชีวิต เช่น คางคก มะระจีนก เป็นต้น</p> <p>อย่างไรก็ตาม ผู้บอกภาษาบางคนใช้คำว่า ตะปุ่มตะป่ำ และ ปุ่มป่ำ สลับไปมาซึ่งความหมายไม่เปลี่ยนแปลงแสดงว่า ตะปุ่มตะป่ำ และ ปุ่มป่ำ เป็นคำที่ใช้แปรกัน</p>
6) นุ่ม	<p>สภาพของวัตถุที่สามารถบีบหรือกดให้ยุบตัวลงแล้วรู้สึกอ่อนนุ่ม</p> <p>ตัวอย่างเช่น มือนุ่ม กวядัดเส้นนุ่ม เนื่อนุ่ม มะตุนุ่ม ฝ้านุ่ม</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า นุ่ม เรียกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีคุณสมบัติ นุ่ม เป็นวัตถุที่มีในธรรมชาติวัตถุ เช่น มะม่วงสุกที่ยังไม่ปอกเปลือก กล้วยสุกที่ยังไม่ปอกเปลือก เป็นต้น</p> <p>อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า คำว่า นุ่ม และ นุ่ม มีการสลับใช้กันไปมาระหว่างผู้บอกภาษาที่มีอายุน้อย ส่วนผู้บอกภาษาที่มีอายุมากจะใช้แต่คำว่า นุ่ม เท่านั้น ไม่ว่าวัตถุนั้นจะนุ่มหรือนุ่มก็ตาม</p>
7) นุ่ม	<p>สภาพของวัตถุที่บีบหรือกดแล้วยุบตัวลงแล้วคืนตัวซึ่งทำให้รู้สึกอ่อนละมุนอ่อนนุ่ม</p> <p>ตัวอย่างเช่น เบาะนุ่ม ขนนุ่ม</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า นุ่ม เรียกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีคุณสมบัติ นุ่ม เป็นวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูปและวัตถุที่มีในธรรมชาติ เช่น ลำลี นุ่น หมอน ฝ้ายขนหนู เป็นต้น</p>

ตารางที่ 5.1 ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน (ต่อ)

คำ	ความหมาย
8) เปียก	<p>สภาพที่มีน้ำชุ่มปนผสมอยู่หรือติดอยู่</p> <p>ตัวอย่างเช่น ผ้ายังเปียกอยู่เลยสงสัยจะโดนฝน เป็นต้น</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>เปียก</i> เรียกการรับรู้สภาพของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีสภาพ <i>เปียก</i> คือ วัตถุที่ถูกน้ำ เช่น ผ้าที่เปียกน้ำ เป็นต้น</p>
9) เปราะ	<p>สภาพของวัตถุที่แตกหรือหักง่าย</p> <p>ตัวอย่างเช่น ไม้คันท่อนี้เปราะมาก เป็นต้น</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>เปราะ</i> เรียกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีสภาพ <i>เปราะ</i> เป็นวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูปและวัตถุที่มีในธรรมชาติ เช่น กิ่งไม้แห้ง แก้วเจียรไน ไม้คันท่อนไฟฟ้า เป็นต้น</p>
10) ฝืด	<p>ลักษณะของพื้นผิวที่เคลื่อนไหวไม่สะดวกไม่คล่องเพราะแรงต้านทานมีการเสียดสี</p> <p>ตัวอย่างเช่น ลูบพื้นนี้แล้วรู้สึกฝืดมาก</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>ฝืด</i> เรียกการรับรู้ลักษณะของพื้นผิววัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งพื้นผิวของวัตถุที่มีลักษณะ <i>ฝืด</i> เป็นพื้นผิวที่มนุษย์สร้างขึ้นและพื้นผิวของวัตถุที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น พื้นผิวปูนซีเมนต์ พื้นผิวดันมะพร้าว เป็นต้น</p>
11) เย็น	<p>สภาพของวัตถุที่มีความเย็น</p> <p>ตัวอย่างเช่น แตะน้ำแข็งแล้วรู้สึกเย็นเฉียบ</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>เย็น</i> เรียกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีคุณสมบัติ <i>เย็น</i> เป็นวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูปและวัตถุที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น น้ำแข็ง น้ำฝน เป็นต้น</p>
12) ร้อน	<p>สภาพของวัตถุที่แตะแล้วรู้สึกเหมือนถูกไฟ</p> <p>ตัวอย่างเช่น แตะหน้าผากเธอแล้วรู้สึกร้อนจี๋สงสัยจะเป็นไข้</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>ร้อน</i> เรียกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีคุณสมบัติ <i>ร้อน</i> เป็นวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูปและวัตถุที่มีในธรรมชาติ เช่น ไฟ น้ำเดือด เป็นต้น</p>
13) เรียบ	<p>ลักษณะของพื้นผิวเสมอกันโดยตลอดไม่ขรุขระ เช่น พื้นเรียบ</p> <p>ตัวอย่างเช่น ลูบแผ่นกระจกแล้วรู้สึกเรียบ</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>เรียบ</i> เรียกการรับรู้ลักษณะของพื้นผิววัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งพื้นผิวของวัตถุที่มีลักษณะ <i>เรียบ</i> เป็นพื้นผิวของวัตถุซึ่งมนุษย์ได้มาจากการแปรรูป เช่น แผ่นกระจก เป็นต้น</p>

ตารางที่ 5.1 ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน (ต่อ)

คำ	ความหมาย
14) ละเอียด	<p>ลักษณะของวัตถุประกอบด้วยส่วนประกอบเล็กๆ/ไม่หยาบ, เล็ก, เป็นผง, เป็นจูน</p> <p>ตัวอย่างเช่น หาดนี้ทรายละเอียดมาก ข้าวคั่วนี้ตำจนละเอียด เป็นต้น</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>ละเอียด</i> เรียกการรับรู้สภาพของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีสภาพ <i>ละเอียด</i> คือวัตถุที่ประกอบไปด้วยชิ้นส่วนเล็กๆ ซึ่งมนุษย์ได้มาจากการแปรรูปหรือวัตถุที่มีในธรรมชาติวัตถุ เช่น น้ำตาลทราย เม็ดทราย เป็นต้น</p>
15) ลื่น	<p>ลักษณะพื้นผิวเรียบเกลี้ยงเป็นมันเป็นเมือก ทำให้พลาตไถลหรือเคลื่อนไปได้คล่อง เช่น ทางลื่น ตัวลื่น ไม่ฝืดหรือสภาพของของเหลวที่เมื่อสัมผัสโดยการถูไปมาแล้วทำให้รู้สึกเคลื่อนที่ได้สะดวก</p> <p>ตัวอย่างเช่น สบู่ น้ำลื่นมากกว่าสบู่ก้อนทำให้ล้างออกยาก</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>ลื่น</i> เรียกการรับรู้ลักษณะของพื้นผิววัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งพื้นผิวของวัตถุที่มีลักษณะ <i>ลื่น</i> เป็นวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูป หรือพื้นผิวของวัตถุที่มีในธรรมชาติหรือสิ่งมีชีวิต เช่น น้ำมันพืช ตะไคร่น้ำ เมือกที่อยู่ที่ปลาไหลหรือปลาหมึก เป็นต้น</p>
16) เละ	<p>สภาพของวัตถุที่เมื่อสัมผัสแล้วรู้สึกมีชิ้นเนื้อแตกเหลว</p> <p>ตัวอย่างเช่น เนื้อละเอียดไม่มีชิ้นดี</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>เละ</i> เรียกการรับรู้สภาพของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีสภาพ <i>เละ</i> เป็นวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูปและวัตถุที่มีในธรรมชาติหรือของเสียของมนุษย์ เช่น โจ๊ก ผลไม้เน่า อาเจียน เป็นต้น</p>
17) สาก	<p>ลักษณะพื้นผิวที่มีผงหรือขนแข็งตำมือ ไม่ละเอียดอ่อน ไม่นุ่มนวลซึ่งลูบแล้วก่อให้เกิดความรู้สึกระคาย</p> <p>ตัวอย่างเช่น ถ้าลูบหนวดที่โคนไม่เกลี้ยงจะรู้สึกว้าสากมาก</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>สาก</i> เรียกการรับรู้ลักษณะของพื้นผิววัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งพื้นผิวของวัตถุที่มีลักษณะ <i>สาก</i> เป็นพื้นผิวของวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูปและพื้นผิวของวัตถุที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น กระดาษทราย หินลับมีด ใบไม้ที่มีขน เป็นต้น</p>

ตารางที่ 5.1 ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน (ต่อ)

คำ	ความหมาย
18) หมาด	<p>สภาพของวัตถุที่แห้งไม่สนิท หรือ เกือบแห้ง</p> <p>ตัวอย่างเช่น ผ้าที่ตากไว้อย่างหมาดอยู่ คงยังเก็บไปพับไม่ได้ เป็นต้น</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>หมาด</i> เรียกการรับรู้สภาพของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีสภาพ <i>หมาด</i> คือวัตถุที่มีน้ำซึมซับอยู่ในปริมาณไม่มาก เช่น น้ำที่ซึมซับอยู่ในผ้าแล้วเกิดจากการบิดจนไม่มีน้ำไหลออกมาจากผ้าได้อีก เป็นต้น</p>
19) หยาบ	<p>สภาพของวัตถุที่จับแล้วประกอบด้วยส่วนประกอบใหญ่ๆ</p> <p>ตัวอย่างเช่น ถ้าจับทรายเม็ดใหญ่จะรู้สึกว่ายวบ</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>หยาบ</i> เรียกการรับรู้สภาพของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีสภาพ <i>หยาบ</i> เป็นวัตถุที่ประกอบไปด้วยชิ้นส่วนใหญ่ๆ ซึ่งมนุษย์ได้มาจากการแปรรูปหรือวัตถุที่มีในธรรมชาติ เช่น น้ำตาลกรวด ทราย เป็นต้น</p>
20) หยุ่น	<p>สภาพของวัตถุที่บีบหรือกดแล้วยุบลงไปแล้วตั้ง</p> <p>ตัวอย่างเช่น บีบเชลล์ที่รานี้หยุ่นๆจัง</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>หยุ่น</i> เรียกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีคุณสมบัติ <i>หยุ่น</i> เป็นวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูปและวัตถุที่มีในธรรมชาติ เช่น เชลล์ ยางสังเคราะห์ ปลิงทะเล เป็นต้น</p>
21) เหนียว	<p>สภาพของของเหลวที่เป็นยางคิดสิ่งอื่นได้</p> <p>ตัวอย่างเช่น เคี้ยวน้ำตาลจนเหนียวหนับ จับยางมะละกอจะรู้สึกว่ายเหนียวหนับ</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>เหนียว</i> เรียกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีคุณสมบัติ <i>เหนียว</i> เป็นวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูปและวัตถุที่มีในธรรมชาติ เช่น กาวลาเท็กซ์ แป้งเปียก ยางมะละกอ ยางขุ่น เป็นต้น</p>
22) เหลว	<p>สภาพของวัตถุที่มีเนื้อและน้ำผสมกันจนเป็นเนื้อเดียวกันหรือวัตถุที่เป็นของไหลไร้รูปร่าง เช่น โคลน เป็นต้น</p> <p>ตัวอย่างเช่น จับดินโคลนจะรู้สึกว่ายเหลวมาก</p> <p>ผู้บอกภาษาใช้คำว่า <i>เหลว</i> เรียกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีคุณสมบัติ <i>เหลว</i> เป็นวัตถุที่มนุษย์ได้มาจากการแปรรูปและวัตถุที่มีในธรรมชาติ เช่น ซอสมะเขือเทศ โคลน เป็นต้น</p>

ตารางที่ 5.1 ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน (ต่อ)

คำ	ความหมาย
23) แห้ง	สภาพที่ไม่มีน้ำปนอยู่ในวัตถุ ไม่เปียก ตัวอย่างเช่น ฝ้ายตากแดดจนานๆนี้แห้งมาก ผู้บอกภาษาใช้คำว่า แห้ง เรียกการรับรู้สภาพของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีสภาพแห้ง คือ วัตถุที่ไม่สัมผัสน้ำ เช่น ฝ้ายแห้ง ปลาหมึกแห้ง เป็นต้น
24) อุ่น	สภาพค่อนข้างร้อน หรือ ไม่ร้อนไม่เย็น ตัวอย่างเช่น ขอน้ำอุ่นสักแก้วได้ไหม ผู้บอกภาษาใช้คำว่า อุ่น เรียกการรับรู้สภาพของวัตถุโดยการสัมผัส ซึ่งวัตถุที่มีสภาพ อุ่น คือ วัตถุที่มีอุณหภูมิไม่สูงมาก เช่น น้ำอุ่น ตัวอุ่น เป็นต้น

5.2 มิติความแตกต่าง (dimension of contrast) และอรรถลักษณะใช้ระบุความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย

หลังจากได้ศึกษาความหมายของคำเรียกสัมผัสแต่ละประเภทอย่างละเอียด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำเรียกสัมผัสพื้นฐานโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ ตามแนวทางการวิเคราะห์ในงานของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2001) เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบคำเรียกเรียกญาติในภาษาไทย งานของอัญชลิกา ผาสุกกิจ (2543) และงานของพรลัดดา เมฆบัณฑิต (2547) ซึ่งเป็นการศึกษาคำเรียกกรสในภาษาไทยถิ่นและในภาษาจีนแต้จิ๋ว ตามลำดับ เพื่อแยกแยะความหมายและความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานแต่ละคำโดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1. การกำหนดมิติแห่งความแตกต่างของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน (dimension of contrast)

2. การระบุอรรถลักษณะ (semantic feature) แต่ละมิติ โดยกำหนดการใช้อรรถลักษณะของมิติความแตกต่างในแบบทวิลักษณ์ (binary) กล่าวคือ กำหนดให้ความหมายหนึ่งมีค่าเป็น + ซึ่งหมายถึง มี หรือ เป็น ส่วนอีกความหมายหนึ่งตรงกันข้ามกันมีค่าเป็น - ซึ่งหมายถึง ไม่มี หรือ ไม่เป็น และใช้อรรถลักษณะแบบบรรยาย (descriptive feature) กล่าวคือ อรรถลักษณะดังกล่าวจะมีค่าที่เป็น + เท่านั้น ซึ่งเป็นอรรถลักษณะที่ให้ความหมายเฉพาะเจาะจงลงไป

ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบอรรถลักษณะในการแสดงความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานตามแนวคิดที่เพียรศิริ วงศ์วิธานนท์ (2525) กล่าวคือ อรรถลักษณะที่ใช้อธิบายความหมายในงานวิจัยนี้มี 3 ประเภท คือ 1) อรรถลักษณะชนิดที่ไม่เกี่ยวข้องในการอธิบายความหมายของคำเรียกสัมผัส (irrelevant feature) แสดงด้วยช่องที่ว่างเปล่า เช่น คำเรียกสัมผัส แห้ง ไม่เกี่ยวกับอรรถลักษณะใดๆ ในมิติพื้นผิวและมิติอุณหภูมิ ดังนั้นอรรถลักษณะในช่องมิติพื้นผิวและอุณหภูมิจึงเป็นช่องว่างเปล่า ไม่มีเครื่องหมาย ✓ เป็นต้น 2) อรรถลักษณะชนิดเคาได้ (redundant feature) แสดงด้วยช่องที่มี

เครื่องหมาย √ อรรถลักษณะชนิดนี้มีอรรถลักษณะอื่นบ่งบอกความหมายโดยนัยอยู่แล้ว ซึ่งอรรถลักษณะประเภทนี้สามารถละได้ เช่น คำเรียกสัมผัส *แข็ง* ไม่จำเป็นต้องแสดงเครื่องหมาย √ ในช่องอรรถลักษณะ [-คั่นตัว] เพราะอรรถลักษณะ [-ยุบตัว] บ่งบอกความหมายเป็นนัยอยู่แล้วว่าเมื่อไม่ยุบตัวก็ต้องไม่มีการคั่นตัว ดังนั้น อรรถลักษณะในช่อง [-คั่นตัว] จึงละได้ อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยนี้แสดงอรรถลักษณะชนิดนี้ได้ไว้ด้วย เนื่องจากต้องการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายของคำศัพท์กลุ่มนี้ว่าไม่ได้้อยู่อย่างเป็นเอกเทศ อีกทั้งมีลักษณะบางประการร่วมกัน นอกจากนั้นแล้วยังแสดงให้เห็นความเป็นระบบของคำกลุ่มนี้อีกด้วย และ 3) อรรถลักษณะเด่น (distinctive feature) แสดงด้วยช่องที่มีเครื่องหมาย √ เช่นกัน แต่อรรถลักษณะชนิดนี้ละไม่ได้ เพราะถ้าหากไม่แสดงเครื่องหมาย √ จะทำให้ไม่เห็นความหมายย่อยที่โดดเด่นของคำศัพท์ อีกทั้งยังทำให้ไม่เห็นความแตกต่างทางความหมายของคำหนึ่งกับอีกคำหนึ่ง เช่น คำเรียกสัมผัส *แข็ง* จำเป็นต้องแสดงเครื่องหมาย √ ในช่องอรรถลักษณะ [-ยุบตัว] เพราะต้องแสดงให้เห็นว่า *แข็ง* แตกต่างจาก *นุ่ม* ตรงที่ *แข็ง* ไม่ยุบตัว ในขณะที่ *นุ่ม* ยุบตัวจึงต้องแสดงเครื่องหมาย √ ในช่อง [+ยุบตัว] เป็นต้น

3. การแสดงความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทยในรูปแบบของตาราง

4. การแสดงการแจกแจงความหมายด้วยการใช้อรรถลักษณะในแต่ละมิติมารวมกันในการจำแนกคำเรียกสัมผัสพื้นฐานแต่ละคำออกจากกัน

จากการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน ผู้วิจัยพบว่าการรับรู้สัมผัสพื้นฐานแต่ละประเภทนั้นทำให้เกิดคุณสมบัติหลายประการ เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดแล้วพบว่าคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทยทั้ง 25 คำ แทนประเภทสัมผัสพื้นฐาน 24 ประเภท ได้แก่ *กรอบ ขรุขระ แข็ง ชื่น ตะปุ่มตะป่ำ/ปุ่มป่ำ นุ่ม นุ่ม เปียก เปราะ ฝืด เย็น ร้อน เรียบ ละเอียด ลื่น และ สาก หนาค หนาบ หนุ่น หนึบ หนืด หนืด และ อุ่น* มีความแตกต่างกันใน 4 มิติใหญ่ คือ เนื้อสาร พื้นผิว ความเปียก และ อุณหภูมิ

5.2.1 เนื้อสาร

เนื้อสารเป็นมิติความแตกต่างทางความหมายที่ผู้วิจัยอนุมานได้จากการตอบคำถามของผู้บอกราย กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยได้รับคำตอบซึ่งเป็นคำเรียกสัมผัสตามเกณฑ์คุณสมบัติการเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานว่า *แข็ง/หนืด* หลังจากนั้นผู้วิจัยถามคำถามต่อไปว่า *แข็ง/หนืด* เป็นอย่างไร แล้วแตกต่างกันอย่างไร จากคำถามนี้ผู้บอกรายอธิบายว่า ‘เมื่อสัมผัสโดยการกดหรือจับแล้วทำให้รับรู้ว่าสิ่งของ 2 สิ่งนี้มีลักษณะเนื้อสารไม่เหมือนกัน เนื้อสารที่มีลักษณะแข็งมีรูปร่างที่แน่นอนถือได้ว่าเป็นของแข็ง ในขณะที่เนื้อสารที่มีลักษณะหนืดมีรูปร่างที่ไม่แน่นอนถือ

ได้ว่าเป็นของเหลว ด้วยเหตุนี้ เนื้อสารจึงเป็นหนึ่งในมิติความแตกต่างทางความหมายที่ทำให้ผู้บอกภาษาใช้มิติความแตกต่างนี้ในการแยกความแตกต่างของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *กรอบ* *เปราะ* *แข็ง* *ชื้น* *นิ่ม* *นุ่ม* *หยุ่น* *เหนียว* *เหลว* *ละเอียด* *และ* *ลื่น* *ขรุขระ* *ตะปุ่มตะป่ำ* *เรียบ* *ลื่น* *ฝืด* *สาก* *หยาบ* *แห้ง* *และ* *เปียก* ที่มีคุณสมบัติเรื่องเนื้อสารออกจากคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *ร้อน* *อุ่น* *และ* *เย็น* ที่ไม่มีคุณสมบัติเรื่องเนื้อสารเข้ามาเกี่ยวข้องแต่เกี่ยวข้องกับมิติของอุณหภูมิ

ในมิติความแตกต่าง *เนื้อสาร* ผู้วิจัยแบ่งเป็นมิติย่อยอีก 10 มิติ ได้แก่ *การเป็นของแข็ง* *การยุบตัว* *การคืนตัว* *การคืนตัวเร็ว* *ความแน่น* *ความเหนอะ* *การแตกง่าย* *การแตกเป็นหลายชิ้น* *การมีชิ้นเนื้อ* *และ* *การเป็นเนื้อสารขนาดใหญ่* ซึ่งแต่ละมิติมีอรรถลักษณะแบบทวิลักษณ์ ดังต่อไปนี้

5.2.1.1 การเป็นของแข็ง หมายถึง การมีรูปร่างคงที่เมื่อกดหรือจับวัตถุสิ่งของแล้วรับรู้ว่าป็นวัตถุที่มีรูปทรง ไม่ได้มีรูปร่างตามภาษาขณะที่ใส่ ผู้วิจัยใช้อรรถลักษณะ [+ของแข็ง] และ [-ของแข็ง] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+ของแข็ง] หมายถึง มีรูปร่างคงที่เมื่อกดหรือจับวัตถุสิ่งของแล้วรับรู้ว่าป็นวัตถุที่มีรูปทรงแน่นอน ไม่ได้มีรูปร่างตามภาษาขณะที่ใส่ ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีอรรถลักษณะ [+ของแข็ง] ได้แก่ คำว่า *กรอบ* *เปราะ* *แข็ง* *นิ่ม* *นุ่ม* *หยุ่น* *หยาบ* *ละเอียด* *ขรุขระ* *ตะปุ่มตะป่ำ* *เรียบ* *ฝืด* *สาก* *แห้ง* *ชื้น* *หยาบ* *และ* *เปียก*

[-ของแข็ง] หมายถึง ไม่มีรูปร่างคงที่เมื่อกดหรือจับวัตถุสิ่งของแล้วรับรู้ว่าป็นวัตถุที่ไม่มีรูปทรง แต่มีรูปร่างไปตามภาษาขณะที่ใส่ ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีอรรถลักษณะ [-ของแข็ง] ได้แก่ *เหนียว* *เหลว* *และ* *ละเอียด*

5.2.1.2 การยุบตัว หมายถึง การยวบตัวลงไปของวัตถุหรือวัตถุมีรอยเว้านุ่มเมื่อบีบหรือกดวัตถุนั้น ผู้วิจัยใช้อรรถลักษณะ [+ยุบตัว] และ [-ยุบตัว] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+ยุบตัว] หมายถึง มีการยวบตัวลงไปของวัตถุหรือวัตถุมีรอยเว้านุ่มเมื่อบีบหรือกดวัตถุนั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีอรรถลักษณะ [+ยุบตัว] ได้แก่ คำว่า *กรอบ* *เปราะ* *นิ่ม* *นุ่ม* *หยุ่น* *เหนียว* *เหลว* *และ* *ละเอียด*

[-ยุบตัว] หมายถึง ไม่มีมีการยวบตัวลงไปของวัตถุหรือวัตถุไม่มีรอยเว้านุ่มเมื่อบีบหรือกดวัตถุนั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีอรรถลักษณะ [-ยุบตัว] ได้แก่ คำว่า *แข็ง* *เรียบ* *ขรุขระ* *ตะปุ่มตะป่ำ* *ลื่น* *ฝืด* *สาก* *ละเอียด* *และ* *หยาบ*

5.2.1.3 การคืนตัว หมายถึง การยุบตัวของวัตถุแล้วคืนตัวกลับสู่สภาพเดิม หลังจากบีบหรือกดวัตถุนั้น ผู้วิจัยใช้บรรดลัทธิ [+คืนตัว] และ [-คืนตัว] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+คืนตัว] หมายถึง มีการยุบตัวของวัตถุแล้วคืนตัวกลับสู่สภาพเดิมหลังจากบีบหรือกดวัตถุนั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดลัทธิ [+คืนตัว] ได้แก่ คำว่า *นุ่ม หยุ่น และ เหลว และ เหนียว*

[-คืนตัว] หมายถึง ไม่มีการยุบตัวของวัตถุหรือมีการยุบตัวของวัตถุ แต่ไม่มีการคืนตัวกลับสู่สภาพเดิมหลังจากบีบหรือกดวัตถุนั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดลัทธิ [-คืนตัว] ได้แก่ คำว่า *แข็ง กรอบ เปราะ นิ่ม ละเอียด หยาบ เรียบ ตะปุ่มตะป่ำ ลื่น ฝืด และ สาก*

5.2.1.4 การคืนตัวเร็ว หมายถึง การคืนตัวอย่างรวดเร็วในขณะที่บีบหรือกดวัตถุ นั้น ผู้วิจัยใช้บรรดลัทธิ [+คืนตัวเร็ว] และ [-คืนตัวเร็ว] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+คืนตัวเร็ว] หมายถึง มีการคืนตัวอย่างรวดเร็วในขณะที่บีบหรือกดวัตถุ นั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดลัทธิ [+คืนตัวเร็ว] ได้แก่ คำว่า *หยุ่น*

[-คืนตัวเร็ว] หมายถึง ไม่มีการคืนตัวอย่างรวดเร็วในขณะที่บีบหรือกดวัตถุ นั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดลัทธิ [-คืนตัวเร็ว] ได้แก่ คำว่า *แข็ง นิ่ม นุ่ม เหลว และ เหนียว กรอบ และ เปราะ*

5.2.1.5 ความแน่น หมายถึง การที่เนื้อสารรวมตัวอยู่ชิดกัน ผู้วิจัยใช้บรรดลัทธิ [+แน่น] และ [-แน่น] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+แน่น] หมายถึง มีเนื้อสารที่มาประกอบกันเป็นวัตถุหรือเนื้อสารรวมตัวอยู่ชิดกัน ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดลัทธิ [+แน่น] ได้แก่ คำว่า *แข็ง เหนียว หยุ่น และ สาก*

[-แน่น] หมายถึง ไม่มีเนื้อสารที่มาประกอบกันเป็นวัตถุหรือเนื้อสารรวมตัวอยู่ชิดกัน ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดลัทธิ [-แน่น] ได้แก่ คำว่า *นุ่ม นิ่ม และ เหลว กรอบ และ เปราะ*

5.2.1.6 ความเหนอะ หมายถึง การที่เนื้อสารติดมือและเกาะออกยากเมื่อจับวัตถุ นั้น ผู้วิจัยใช้บรรดลัทธิ [+เหนอะ] และ [-เหนอะ] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+เหนอะ] หมายถึง มีเนื้อสารติดมือและเกาะออกยากเมื่อจับวัตถุ นั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดลัทธิ [+เหนอะ] ได้แก่ คำว่า *เหนียว*

[-เหนอะ] หมายถึง มีเนื้อสารติดมือแต่ไม่ได้แกะออกยากเมื่อจับวัตถุนั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีวรรณลักษณะ [-เหนอะ] ได้แก่ คำว่า *เหลว*

5.2.1.7 การแตกง่าย หมายถึง การแยกออกเป็นชิ้นได้โดยง่ายในเวลาที่กดหรือบีบวัตถุนั้น ผู้วิจัยใช้วรรณลักษณะ [+แตก] และ [-แตก] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+แตก] หมายถึง มีการแยกออกเป็นชิ้นได้โดยง่ายในเวลาที่กดหรือบีบวัตถุนั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีวรรณลักษณะ [+แตก] ได้แก่ คำว่า *กรอบ* และ *เปราะ*

[-แตก] หมายถึง ไม่มีการแยกออกเป็นชิ้นได้โดยง่ายในเวลาที่กดหรือบีบวัตถุนั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีวรรณลักษณะ [-แตก] ได้แก่ คำว่า *แข็ง* *นุ่ม* *นิ่ม* *เหลว* *เหนียว* *หยุ่น* *หยาบ* และ *ละเอียด*

5.2.1.8 การแตกเป็นหลายชิ้น หมายถึง การแยกออกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยในเวลาที่กดหรือบีบวัตถุนั้น ผู้วิจัยใช้วรรณลักษณะ [+แตกเป็นหลายชิ้น] และ [-แตกเป็นหลายชิ้น] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+แตกเป็นหลายชิ้น] หมายถึง มีการแยกออกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยในเวลาที่กดหรือบีบวัตถุนั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีวรรณลักษณะ [+แตกเป็นหลายชิ้น] ได้แก่ คำว่า *กรอบ*

[-แตกเป็นหลายชิ้น] หมายถึง ไม่มีการแยกออกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยในเวลาที่กดหรือบีบวัตถุนั้น ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีวรรณลักษณะ [-แตกเป็นหลายชิ้น] ได้แก่ คำว่า *เปราะ* *แข็ง* *นุ่ม* *นิ่ม* *และ* *เหลว* *เหนียว* *หยุ่น* *หยาบ* และ *ละเอียด*

5.2.1.9 การมีชิ้นเนื้อ หมายถึง การที่เนื้อสารหรือสิ่งที่มาประกอบกันเป็นวัตถุหนึ่งๆยังคงมีลักษณะเป็นชิ้นเนื้อ ผู้วิจัยใช้วรรณลักษณะ [+มีชิ้นเนื้อ] และ [-มีชิ้นเนื้อ] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+มีชิ้นเนื้อ] หมายถึง มีเนื้อสารหรือสิ่งที่มาประกอบกันเป็นวัตถุหนึ่งๆยังคงมีลักษณะเป็นชิ้นเนื้อ ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีวรรณลักษณะ [+มีชิ้นเนื้อ] ได้แก่ คำว่า *หยาบ* และ *ละเอียด*

[-มีชิ้นเนื้อ] หมายถึง เนื้อสารหรือสิ่งที่มาประกอบกันเป็นวัตถุหนึ่งๆมีขนาดเล็กมากจนไม่เห็นชิ้นเนื้อ ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีวรรณลักษณะ [-มีชิ้นเนื้อ] ได้แก่ คำว่า *ละเอียด* และ *เหลว*

5.2.1.10 การเป็นเนื้อสารขนาดใหญ่ หมายถึง การที่เนื้อสารหรือสิ่งที่มาประกอบกันเป็นวัตถุหนึ่งๆมีขนาดไม่เล็ก ผู้วิจัยใช้บรรดาลักษณะ [+เนื้อสารขนาดใหญ่] และ [-เนื้อสารขนาดใหญ่] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+เนื้อสารขนาดใหญ่] หมายถึง มีเนื้อสารหรือสิ่งที่มาประกอบกันเป็นวัตถุหนึ่งๆมีขนาดไม่เล็ก ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดาลักษณะ [+เนื้อสารขนาดใหญ่] ได้แก่ คำว่า *หยาบ* และ *ละ*

[-เนื้อสารขนาดใหญ่] หมายถึง เนื้อสารหรือสิ่งที่มาประกอบกันเป็นวัตถุหนึ่งๆมีขนาดเล็ก ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดาลักษณะ [-เนื้อสารขนาดใหญ่] ได้แก่ คำว่า *ละเอียด* และ *เหลว*

5.2.2 พื้นผิว

พื้นผิวเป็นมิติความแตกต่างที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษาของลีเดอร์แมนและคลาตสกี (Lederman and Klatzky , 1990) เรื่อง flexible exploration by human and robotic haptic system ซึ่งต้องการศึกษาว่ามนุษย์มีวิธีการสำรวจวัตถุต่างๆด้วยมืออย่างไร ผลการทดลองพบว่าเมื่อผู้รับการทดลองได้รับการบอกว่าจะสัมผัสวัตถุด้วยวิธีการใดๆก็ได้ พวกเขาจะเลือกวิธีการสัมผัสวัตถุ (exploratory procedure) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับมิติของวัตถุนั้นๆ ซึ่งได้ระบุไว้ใน การทดลอง เช่น เมื่อถามว่าพื้นผิวเป็นอย่างไร ผู้รับการทดลองก็จะลูบผิวภายนอกของวัตถุนั้นไปมา ยิ่งไปกว่านั้นงานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่าเมื่อมนุษย์สัมผัสวัตถุหรือวัตถุใดอย่างจงใจนั้น มนุษย์จะสัมผัสวัตถุด้วยวิธีการต่างๆกันไปโดยที่วิธีการสัมผัสต่างๆนั้นจะสอดคล้องกันตามมิติของวัตถุ ได้แก่ การลูบ (lateral motion) ซึ่งจะทำให้การรับรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับพื้นผิว (texture) ผู้วิจัยจึงได้นำเอามิติความแตกต่างนี้มาแยกความแตกต่างในเรื่องพื้นผิวที่รับรู้ได้โดยการลูบ ได้แก่ คำว่า *ขรุขระ* *ตะปุ่มตะป่ำ* *ฝืด* *เรียบ* *ลื่น* *สาก* ออกจาก *กรอบ* *เปราะ* *แข็ง* *นิ่ม* *นุ่ม* *หมาด* *ชื้น* *เปียก* *เย็น* *อุ่น* *ร้อน* และ *หยาบ* *หยุ่น* *เหนียว* *เหลว* และ *แห้ง* ที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติเรื่องเนื้อสาร ความเปียก และ อุณหภูมิ

ในมิติความแตกต่าง *พื้นผิว* ผู้วิจัยแบ่งเป็นมิตีย่อยอีก 3 มิติ ได้แก่ *ความเสมอของพื้นผิว* *ความเป็นปุ่มนูน* และ *ความเสียดทาน* ซึ่งแต่ละมิตีมีบรรดาลักษณะแบบทวิลักษณ์ดังต่อไปนี้

5.2.2.1 ความเสมอของพื้นผิว หมายถึง การมีพื้นผิวอยู่ในระนาบเดียวกันและเท่ากันโดยตลอด เมื่อลูบแล้วไม่สะดุด ผู้วิจัยใช้บรรดาลักษณะ [+ผิวเสมอ] และ [-ผิวเสมอ] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+ผิวเสมอ] หมายถึง มีพื้นผิวอยู่ในระนาบเดียวกันและเท่ากันโดยตลอด เมื่อลูบพื้นผิวของวัตถุแล้วไม่สะดุด ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดาลักษณะ [+ผิวเสมอ] ได้แก่ คำว่า *เรียบ*

[-ผิวเสมอ] หมายถึง พื้นผิวไม่อยู่ในระนาบเดียวกันและไม่เท่ากันโดยตลอด เมื่อลูบพื้นผิวของวัตถุแล้วสะดุด ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีอรรถลักษณะ [-ผิวเสมอ] ได้แก่ คำว่า *ขรุขระ ตะปุ่มตะป่ำ และ สาก*

5.2.2.2 ความเป็นปุ่มนูน หมายถึง การมีปุ่มสูงๆต่ำๆขึ้นมาจากพื้นเดิม เมื่อลูบพื้นผิวของวัตถุแล้วสะดุด ผู้วิจัยกำหนดใช้อรรถลักษณะ [+ปุ่มนูน] และ [-ปุ่มนูน] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+ปุ่มนูน] หมายถึง มีปุ่มสูงๆต่ำๆขึ้นมาจากพื้นเดิม เมื่อลูบพื้นผิวของวัตถุแล้วสะดุด ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีอรรถลักษณะ [+ปุ่มนูน] ได้แก่ คำว่า *ตะปุ่มตะป่ำ และ สาก*

[-ปุ่มนูน] หมายถึง ไม่มีปุ่มสูงๆต่ำๆขึ้นมาจากพื้นเดิม เมื่อลูบพื้นผิวของวัตถุแล้วสะดุด ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีอรรถลักษณะ [-ปุ่มนูน] ได้แก่ คำว่า *ขรุขระ และ เรียบ*

5.2.2.3 ความเสียดทาน หมายถึง ความติดขัดเนื่องจากเคลื่อนที่ไม่สะดวก ผู้วิจัยใช้อรรถลักษณะ [+เสียดทาน] และ [-เสียดทาน] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+เสียดทาน] หมายถึง มีความติดขัดเนื่องจากเคลื่อนที่ไม่สะดวกในขณะที่ลูบพื้นผิวของวัตถุ ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีอรรถลักษณะ [+เสียดทาน] ได้แก่ คำว่า *ฝืด ตะปุ่มตะป่ำ สาก และ ขรุขระ*

[-เสียดทาน] หมายถึง ไม่มีความติดขัดเนื่องจากเคลื่อนที่สะดวกในขณะที่ลูบพื้นผิวของวัตถุ ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีอรรถลักษณะ [-เสียดทาน] ได้แก่ คำว่า *ลื่น*

5.2.3 ความเป็ยก

ความเป็ยกเป็นมิติความแตกต่างทางความหมายที่ผู้วิจัยอนุมานได้จากการตอบคำถามของผู้บอกภาษา กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยได้รับคำตอบซึ่งเป็นคำเรียกสัมผัสตามเกณฑ์คุณสมบัติการเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานว่า *เป็ยก/แห้ง* หลังจากนั้นผู้วิจัยถามคำถามต่อไปว่า *เป็ยก/แห้ง* เป็นอย่างไร แล้วแตกต่างกันอย่างไร จากคำถามนี้ผู้บอกภาษาอธิบายว่า ‘เมื่อแตะหรือจับวัตถุใดแล้วทำให้รับรู้ว่ามีลักษณะไม่เหมือนกัน คือ วัตถุหนึ่งเป็ยก ส่วนอีกวัตถุหนึ่งแห้งเนื่องจากไม่ได้สัมผัสกับน้ำ ด้วยเหตุนี้ ความเป็ยกจึงเป็น 1 มิติความแตกต่างทางความหมายที่ทำให้ผู้บอกภาษาใช้มิติความแตกต่างนี้ในการแยกความแตกต่างของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *เป็ยก* และ *แห้ง* ที่มีคุณสมบัติเรื่องความเป็ยกออกจากคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *เรียบ ตะปุ่มตะป่ำ ขรุขระ สาก ลื่น ฝืด ร้อน อุ่น เย็น หยุ่น นุ่ม นิ่ม แข็ง กรอบ เปราะ และ เหลว เหนียว หยาบ และ ละเอียด* ที่ไม่มีคุณสมบัติเรื่องความเป็ยกเข้ามา

เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้บรรดลักษณ์ [+น้ำมาก] [+น้ำน้อย] [+น้ำน้อยมาก] และ [+ไม่มีน้ำ]

ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+น้ำมาก] หมายถึง เมื่อสัมผัสวัตถุที่มีน้ำซึมซับแล้วรู้สึกว่ามีน้ำมาก ซึ่งคำที่มีการใช้บรรดลักษณ์ [+น้ำมาก] ได้แก่ คำว่า เปียก เหลว และ เตะ

[+น้ำน้อย] หมายถึง เมื่อสัมผัสวัตถุที่มีน้ำซึมซับแล้วรู้สึกว่ามีน้ำน้อย ซึ่งคำที่มีการใช้บรรดลักษณ์ [+น้ำน้อย] ได้แก่ คำว่า หมาด และ เหนียว

[+น้ำน้อยมาก] หมายถึง เมื่อสัมผัสวัตถุที่มีน้ำซึมซับแล้วรู้สึกว่ามีน้ำแห้ง ซึ่งคำที่มีการใช้บรรดลักษณ์ [+น้ำน้อยมาก] ได้แก่ คำว่า ชื้น

[+ไม่มีน้ำ] หมายถึง เมื่อแตะวัตถุแล้วรับรู้ว่ามีน้ำเปียกมือหรือไม่มีน้ำอยู่เลย ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดลักษณ์ [-น้ำ] ได้แก่ คำว่า เรียบ ตะปุ่มตะป่ำ ขรุขระ สาก ฝืด ร้อน อุ่น เย็น หยุ่น นุ่ม นิ่ม แข็ง กรอบ เปราะ หยาบ ละเอียด และ แข็ง

5.2.4 อุณหภูมิ

อุณหภูมิเป็นมิติความแตกต่างทางความหมายที่ผู้วิจัยพิจารณาได้จากงานของลีเดอร์แมน และคลาตสกี (Lederman and Klatzky, 1990) เรื่อง flexible exploration by human and robotic haptic system ซึ่งมุ่งศึกษาว่ามนุษย์มีวิธีการสำรวจวัตถุต่างๆด้วยมืออย่างไร ผลการทดลองพบว่า เมื่อมนุษย์สัมผัสวัตถุหรือวัตถุใดอย่างจงใจนั้น มนุษย์จะสัมผัสวัตถุด้วยวิธีการต่างๆกันไปโดยที่วิธีการสัมผัสต่างๆนั้นจะสอดคล้องกันตามมิติของวัตถุ ซึ่งมีด้วยกัน 6 วิธี และ 1 ใน 6 วิธีนั้นก็คือการแตะ (static contact) ซึ่งทำให้รับรู้ด้านอุณหภูมิ (temperature) ด้วยเหตุนี้ อุณหภูมิจึงเป็นมิติความแตกต่างทางความหมายที่สามารถทำให้คำเรียกสัมผัสพื้นฐานที่มีการรับรู้ในเรื่องของอุณหภูมิ ได้แก่ คำว่า ร้อน อุ่น และ เย็น ซึ่งแยก ร้อน อุ่น และ เย็น ให้แตกต่างจากคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เรียบ ตะปุ่มตะป่ำ ขรุขระ สาก ลื่น ฝืด หยุ่น นุ่ม นิ่ม แข็ง กรอบ เปราะ เปียก แข็ง เหลว เตะ เหนียว หยาบ และ ละเอียด ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับอุณหภูมิ ผู้วิจัยใช้บรรดลักษณ์ [+อุณหภูมิสูง] [+อุณหภูมิกกลาง] และ [+อุณหภูมิต่ำ] ในการแสดงองค์ประกอบทางความหมาย

[+อุณหภูมิสูง] หมายถึง เมื่อแตะวัตถุแล้วจะทำให้รับรู้ระดับอุณหภูมิของวัตถุนั้นสูง ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดลักษณ์ [+อุณหภูมิสูง] ได้แก่ คำว่า ร้อน

[+อุณหภูมิกกลาง] หมายถึง เมื่อแตะวัตถุแล้วจะทำให้รับรู้ระดับอุณหภูมิของวัตถุซึ่งไม่สูงและไม่ต่ำ ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดลักษณ์ [+อุณหภูมิกกลาง] ได้แก่ คำว่า อุ่น

[+อุณหภูมิต่ำ] หมายถึง เมื่อสัมผัสวัตถุโดยการแตะแล้วจะทำให้รับรู้ระดับอุณหภูมิของวัตถุนั้นต่ำ ซึ่งคำเรียกสัมผัสที่มีบรรดลักษณ์ [+อุณหภูมิต่ำ] ได้แก่ คำว่า เย็น

5.3 ระบบความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย

หลังจากได้แสดงมิตិความแตกต่างและอรรถลักษณะที่ใช้ระบุความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทยแล้ว ผู้วิจัยวิเคราะห์ระบบคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 5.2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 5.2 ความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย (ต่อ)

มิติต่าง ใหญ่	เนื้อสาร											พื้นผิว			ความเป็ยก				อุณหภูม					
	การเป็น ของแข็ง	การขุดตัว	การคืบตัว	การคืบตัว เร็ว	ความแน่น	ความ เหนอะ	การแตก ง่าย	การแตก เป็น หลายชิ้น	การมี ชิ้นเนื้อ	การเป็น เนื้อสาร ขนาด ใหญ่	พื้นผิว เสมอ	ความเป็น ปุ่มนูน	ความ เล็คทาน											
อรรถลักษณะ	[+ของแข็ง]	[+ขุดตัว]	[+คืบตัว]	[+คืบตัวเร็ว]	[+แน่น]	[+เหนอะ]	[+แตก]	[+แตกออกหลายชิ้น]	[+มีชิ้นเนื้อ]	[+เนื้อสารขนาดใหญ่]	[+ผิวเสมอ]	[+ผิวเสมอ]	[+ปุ่มนูน]								[+ปุ่มนูน]	[+เล็คทาน]	[+เล็คทาน]	[+น้ำมาก]
11. สะเอียด	✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓										✓				
12. เรียบ	✓		✓	✓							✓									✓				
13. ปุ่มป่า/ ตะปุ่มตะป่ำ	✓		✓	✓						✓		✓	✓	✓						✓				
14. ขรุขระ	✓		✓									✓	✓	✓	✓					✓				
15. ฝืด	✓		✓	✓									✓							✓				
16. ลื่น			✓	✓											✓									
17. สาก	✓		✓			✓						✓	✓	✓	✓					✓				
18. เป็ยก	✓																✓							
19. หมด	✓																	✓						

จากตารางความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทยสามารถสรุปให้เห็นด้วยกลุ่มอรรถลักษณะได้อย่างเด่นชัด ดังแสดงในหัวข้อ 5.4

5.4 องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย

หลังจากได้แสดงระบบคำเรียกสัมผัสพื้นฐานด้วยตารางแล้ว ผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน โดยแสดงผลรวมของอรรถลักษณะสำหรับคำเรียกสัมผัสแต่ละคำ ดังนี้

แข็ง

- + ของแข็ง
- ยวบตัว
- คิ่นตัว
- คิ่นตัวเร็ว
- + แน่น
- แตก
- แตกออกหลายชิ้น
- + ไม่มีน้ำ

เหลว

- ของแข็ง
- + ยวบตัว
- + คิ่นตัว
- คิ่นตัวเร็ว
- แน่น
- แตก
- แตกออกหลายชิ้น
- มีชิ้นเนื้อ
- เนื้อสารขนาดใหญ่
- + น้ำมาก

เหนียว

- ของแข็ง
- + ยวบตัว
- + คิ่นตัว
- คิ่นตัวเร็ว
- + แน่น
- + เหนอะ
- แตก
- แตกออกเป็นหลายชิ้น
- + นำน้อย

ละเอียด

- ของแข็ง
- + ยวบตัว
- + คิ่นตัว
- คิ่นตัวเร็ว
- แน่น
- แตก
- แตกออกเป็นหลายชิ้น
- + มีชิ้นเนื้อ
- + เนื้อสารขนาดใหญ่
- + น้ำมาก

<p style="text-align: center;">นุ่ม</p> <p>+ ของแข็ง</p> <p>+ ยุบตัว</p> <p>+ คืบตัว</p> <p>- คืบตัวเร็ว</p> <p>- แน่น</p> <p>- แตก</p> <p>- แตกออกเป็นหลายชิ้น</p> <p>+ ไม่มีน้ำ</p>	<p style="text-align: center;">หยุ่น</p> <p>+ ของแข็ง</p> <p>+ ยุบตัว</p> <p>+ คืบตัว</p> <p>+ คืบตัวเร็ว</p> <p>- แน่น</p> <p>- แตก</p> <p>- แตกออกเป็นหลายชิ้น</p> <p>+ ไม่มีน้ำ</p>	<p style="text-align: center;">นึ่ม</p> <p>+ ของแข็ง</p> <p>+ ยุบตัว</p> <p>- คืบตัว</p> <p>- คืบตัวเร็ว</p> <p>- แน่น</p> <p>- แตก</p> <p>- แตกออกเป็นหลายชิ้น</p> <p>+ ไม่มีน้ำ</p>
---	--	---

<p style="text-align: center;">กรอบ</p> <p>+ ของแข็ง</p> <p>+ ยุบตัว</p> <p>- คืบตัว</p> <p>- คืบตัวเร็ว</p> <p>- แน่น</p> <p>+ แตก</p> <p>+ แตกออกเป็นหลายชิ้น</p> <p>+ ไม่มีน้ำ</p>	<p style="text-align: center;">เปราะ</p> <p>+ ของแข็ง</p> <p>+ ยุบตัว</p> <p>- คืบตัว</p> <p>- คืบตัวเร็ว</p> <p>- แน่น</p> <p>+ แตก</p> <p>- แตกออกเป็นหลายชิ้น</p> <p>+ ไม่มีน้ำ</p>
---	--

<p style="text-align: center;">หยาบ</p> <p>+ ของแข็ง</p> <p>- ยุบตัว</p> <p>- คืบตัว</p> <p>- แตก</p> <p>- แตกออกเป็นหลายชิ้น</p> <p>+ มีชิ้นเนื้อ</p> <p>+ เนื้อสารขนาดใหญ่</p> <p>+ ไม่มีน้ำ</p>	<p style="text-align: center;">ละเอียด</p> <p>+ ของแข็ง</p> <p>- ยุบตัว</p> <p>- คืบตัว</p> <p>- แตก</p> <p>- แตกออกเป็นหลายชิ้น</p> <p>- มีชิ้นเนื้อ</p> <p>- เนื้อสารขนาดใหญ่</p> <p>+ ไม่มีน้ำ</p>
--	---

เรียบ

- + ของแข็ง
- ยุบตัว
- คืบตัว
- + ผิวเสมอ
- ปุ่มนูน
- + ไม่มีน้ำ

ตะปุ่มตะป่ำ

- + ของแข็ง
- ยุบตัว
- คืบตัว
- ผิวเสมอ
- + ปุ่มนูน
- + เนื้อสารขนาดใหญ่
- + เสียดทาน
- + ไม่มีน้ำ

สาก

- + ของแข็ง
- ยุบตัว
- + แน่น
- ผิวเสมอ
- + ปุ่มนูน
- เนื้อสารขนาดใหญ่
- + เสียดทาน
- + ไม่มีน้ำ

ขรุขระ

- + ของแข็ง
- ยุบตัว
- ผิวเสมอ
- ปุ่มนูน
- เนื้อสารขนาดใหญ่
- + เสียดทาน
- + ไม่มีน้ำ

ลื่น

- ยุบตัว
- คืบตัว
- เสียดทาน

ฝืด

- + ของแข็ง
- ยุบตัว
- คืบตัว
- + เสียดทาน
- + ไม่มีน้ำ

เปียก

- + ของแข็ง
- + น้ำมาก

หมาด

- + ของแข็ง
- + นำน้อย

$$\begin{array}{ccc} \text{ชื้น} & & \text{แห้ง} \\ \left(\begin{array}{c} + \text{ของแข็ง} \\ + \text{น้ำน้อยมาก} \end{array} \right) & & \left(\begin{array}{c} + \text{ของแข็ง} \\ + \text{ไม่มีน้ำ} \end{array} \right) \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} \text{ร้อน} & \text{อุ่น} & \text{เย็น} \\ \left(+ \text{อุณหภูมิสูง} \right) & \left(+ \text{อุณหภูมิกกลาง} \right) & \left(+ \text{อุณหภูมิต่ำ} \right) \end{array}$$

การวิเคราะห์ห้วงคำประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทยข้างต้น ทำให้เห็นความหมายของแต่ละคำได้อย่างชัดเจนและเห็นความแตกต่างของคำทั้งหมดอย่างเป็นระบบ คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *แข็ง นุ่ม นิ่ม หย่น กรอบ เปราะ หยาบ ละเอียด และ เหลว* และ *เหนียว* เป็นกลุ่มคำเรียกสัมผัสที่เกี่ยวข้องกับเนื้อสารเป็นสำคัญ ซึ่งยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ *เหลว เหนียว และ ละ* เป็นกลุ่มคำเรียกสัมผัสที่เกี่ยวข้องกับของเหลว ส่วนคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *แข็ง นุ่ม นิ่ม หย่น กรอบ เปราะ หยาบ และ ละเอียด* เป็นกลุ่มคำเรียกสัมผัสที่เกี่ยวข้องกับของแข็ง

คำเรียกสัมผัสคำว่า *แข็ง* แตกต่างจาก *เหลว* ตรงที่ *แข็ง* มีคุณสมบัติของการเป็นของแข็ง ไม่ยุบตัว ไม่คืนตัว เนื้อแน่น ไม่แตกออกเป็นชิ้นเล็กๆ และไม่มีน้ำ ในขณะที่ *เหลว* ไม่มีคุณสมบัติของการเป็นของแข็ง มีการยุบตัว คืนตัวแต่ไม่คืนตัวเร็ว เนื้อไม่แน่น ไม่แตก ไม่มีชิ้นเนื้อและมีน้ำมาก

กลุ่มคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *เหลว เหนียว และ ละ* เป็นกลุ่มคำเรียกสัมผัสที่เกี่ยวข้องกับของเหลวเหมือนกัน แต่ *เหลว* ต่างจาก *ละ* ตรงที่ *เหลว* ไม่มีชิ้นเนื้อ แต่ *ละ* มีชิ้นเนื้อสารขนาดใหญ่ นอกนั้น *ละ* และ *เหลว* มีคุณสมบัติเหมือนกันทุกประการ คือ เป็นของเหลว ยุบตัว คืนตัว เนื้อไม่แน่น ไม่แตกและมีน้ำในปริมาณมากเป็นส่วนประกอบ ส่วน *เหนียว* ต่างจาก *เหลว* และ *ละ* ตรงที่ *เหนียว* มีเนื้อแน่น มีความเหนียวและมีน้ำในปริมาณน้อยเป็นส่วนประกอบ ในขณะที่ *เหลว* และ *ละ* ไม่มีคุณสมบัติ 2 ประการแรกและยังมีน้ำในปริมาณมากเป็นส่วนประกอบด้วย

กลุ่มคำเรียกสัมผัสที่เกี่ยวข้องกับเนื้อสารที่เป็นของแข็ง ได้แก่ *แข็ง นุ่ม นิ่ม หย่น กรอบ เปราะ หยาบ และ ละเอียด* ยังมีความแตกต่างกันตรงที่ *นุ่ม นิ่ม หย่น กรอบ* และ *เปราะ* มีคุณสมบัติของการยุบตัว ในขณะที่ *แข็ง หยาบ และ ละเอียด* ไม่มีคุณสมบัติของการยุบตัวเหมือนกัน แต่ *แข็ง* ยังคงแตกต่างจาก *หยาบ และ ละเอียด* ตรงที่ *แข็ง* มีคุณสมบัติเนื้อแน่น ในขณะที่ *หยาบ และ ละเอียด* ไม่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติการมีเนื้อแน่น แต่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติการมีชิ้นเนื้อสารขนาดใหญ่หรือเล็ก โดยที่

หยาบ และ ละเอียด ต่างกันตรงที่ หยาบ มีเนื้อสารขนาดใหญ่ ส่วน ละเอียด มีเนื้อสารขนาดเล็ก นอกนั้นคุณสมบัติของ หยาบ และ ละเอียด เหมือนกันทุกประการ คือ ไม่มีคุณสมบัติของการยุบตัวหรือคิ่นตัว ไม่แตกและไม่มีน้ำ

ส่วนคำเรียกสัมผัส นุ่ม นิ่ม หยุ่น กรอบ และ เปราะ มีคุณสมบัติของการยุบตัวเหมือนกัน แต่ยังคงมีความแตกต่างกันตรงที่ นุ่ม และ หยุ่น มีคุณสมบัติของการคิ่นตัว แต่ นิ่ม กรอบ และ เปราะ ไม่มีคุณสมบัติของการคิ่นตัวเหมือนกัน แต่ นุ่ม ก็แตกต่างจาก หยุ่น ตรงที่ นุ่ม ไม่คิ่นตัวเร็ว แต่ หยุ่น คิ่นตัวเร็ว นอกนั้น นุ่ม และ หยุ่น มีคุณสมบัติเหมือนกันทุกประการ คือ เนื้อไม่แน่น ไม่แตกและไม่มีน้ำ ส่วน นิ่ม กรอบ และ เปราะ ต่างกันตรงที่ นิ่ม ไม่แตก แต่ กรอบ และ เปราะ แตกได้ ซึ่ง กรอบ มีการแตกออกเป็นหลายชั้น ส่วน เปราะ ไม่ต้องแตกออกเป็นหลายชั้น นอกนั้น กรอบ และ เปราะ มีคุณสมบัติเหมือนกันทุกประการ

ส่วนคำเรียกสัมผัสกลุ่มที่มีคุณสมบัติเป็นของแข็งแต่เกี่ยวข้องกับเรื่องพื้นผิวเป็นสำคัญ ได้แก่ เรียบ ตะปุ่มตะป่ำ ขรุขระ ฝืด และ สาก โดยที่คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เรียบ แตกต่างจาก ตะปุ่มตะป่ำ ขรุขระ และ สาก ตรงที่ เรียบ มีพื้นผิวเสมอกัน แต่ ตะปุ่มตะป่ำ ขรุขระ และ สาก มีพื้นผิวไม่เสมอกัน อย่างไรก็ตาม ตะปุ่มตะป่ำ และ สาก ก็ยังคงมีความแตกต่างกับ ขรุขระ ตรงที่ ตะปุ่มตะป่ำ และ สาก มีปุ่มนูนขึ้นมา แต่ ตะปุ่มตะป่ำ มีปุ่มขนาดใหญ่ ในขณะที่ สาก ไม่ได้มีปุ่มขนาดใหญ่แต่มีเนื้อแน่น ส่วน ขรุขระ ไม่มีปุ่มนูนขึ้นมาและไม่มีความเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติเรื่องการมีเนื้อสารขนาดใหญ่ นอกนั้น ตะปุ่มตะป่ำ ขรุขระ และ สาก มีคุณสมบัติเหมือนกัน คือ มีความเสียดทาน แต่ไม่มีน้ำเข้ามาเป็นส่วนประกอบ

สำหรับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน ฝืด ลื่น เป็นคำเรียกสัมผัสที่เกี่ยวกับพื้นผิวเหมือนกัน แต่คำเรียกสัมผัส ฝืด มีความแตกต่างจาก ลื่น ตรงที่ ฝืด มีความเสียดทาน ในขณะที่ ลื่น ไม่มีความเสียดทาน แต่ไม่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติที่ต้องมีพื้นผิวเสมอกันหรือไม่เสมอกันเนื่องจากไม่ว่าจะมีพื้นผิวเสมอกันหรือไม่เสมอกันก็สามารถลื่นและฝืดได้

ส่วนคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เปียก หมาด ชื้น และ แห้ง เป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความเปียกเหมือนกัน แต่คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 4 คำนี้แตกต่างกันที่คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เปียก มีน้ำมาก หมาด มีน้ำน้อย ชื้น มีน้ำน้อยมาก แต่ แห้ง ไม่มีน้ำเลย

ส่วนคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน ร้อน อุ่น และ เย็น เป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับอุณหภูมิเหมือนกัน แต่คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 3 คำนี้แตกต่างกันที่คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน ร้อน มีอุณหภูมิสูง ในขณะที่ อุ่น มีอุณหภูมิปานกลาง และ เย็น มีอุณหภูมิต่ำ

5.5 สรุป

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทยโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า คำเรียกสัมผัสพื้นฐานมีทั้งหมด 25 คำ แทนประเภทสัมผัสพื้นฐาน 24 ประเภท ได้แก่ เรียบ ตะปุ่มตะป่ำ/ปุ่มป่ำ ขรุขระ สาก ลื่น ฝืด ร้อน อุ่น เย็น หย่น นุ่ม นิ่ม แข็ง กรอบ เปราะ เปี้ยก หมาด ชื่น แห้ง เหลว และ เหนียว หยาบ และ ละเอียด คำเรียกสัมผัสพื้นฐานมีความแตกต่างกันทางความหมาย โดยสามารถแยกความแตกต่างของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานเหล่านี้ได้ด้วยมิติความแตกต่างทั้งหมด 4 มิติใหญ่ ได้แก่ 1) เนื้อสาร ซึ่งมีมิติย่อย 10 มิติ ได้แก่ การเป็นของแข็ง การยุบตัว การคืนตัว การคืนตัวเร็ว ความแน่น ความเหนอะ การแตกง่าย การแตกเป็นหลายชิ้น การมีชิ้นเนื้อ และการเป็นเนื้อสารขนาดใหญ่ 2) พื้นผิว ซึ่งมีมิติย่อย 3 มิติ ได้แก่ ความเสมอของพื้นผิว ความเป็นปุ่มนูน และความเสียดทาน 3) ความเปี้ยก และ 4) อุณหภูมิ

บทที่ 6

คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย

ในบทนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์ที่จะเสนอผลการวิเคราะห์การสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน โดยเสนอเนื้อหาตามหัวข้อต่อไปนี้ 1) ลักษณะของคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย 2) กลวิธีการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน 3) การจัดประเภทคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย และ 4) สรุป

6.1 ลักษณะของคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย

คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานเป็นคำเรียกสัมผัสที่ไม่ได้เป็นตัวแทนของประเภทสัมผัส แต่สามารถจัดให้เป็นสมาชิกย่อยของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานคำใดคำหนึ่งได้ คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน กล่าวคือ เป็นคำที่ใช้เรียกความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัสและรับรู้คุณสมบัติของวัตถุในเชิงวัตถุวิสัย ซึ่งเป็นการสัมผัสและรับรู้คุณสมบัติของวัตถุได้โดยตรง ไม่ใช่คำที่ใช้แสดงอาการความรู้สึกทางกายและไม่ใช่คำที่ใช้แสดงความรู้สึกทางใจหรือทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัส

ในการวิเคราะห์หว่าคำเรียกสัมผัสใดเป็นคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานนั้น ผู้วิจัยได้นำคำเรียกสัมผัสทั้งหมดมาจำแนก โดยคัดแยกคำเรียกสัมผัสพื้นฐานออกจากคำเรียกสัมผัสทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้ก่อน (ดูรายละเอียดในบทที่ 4) โดยคำเรียกสัมผัสคำใดเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานต้องมีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ทั้ง 5 ข้อ ดังต่อไปนี้ คือ 1. เป็นคำศัพท์เดี่ยว 2. ปรากฏสม่ำเสมอ 3. ไม่ซ้ำความหมายกับคำเรียกสัมผัสอื่น 4. ไม่เป็นคำเรียกเดียวกับคำที่ใช้เรียกวัตถุเฉพาะ และ 5. มีตัวอย่างวัตถุสิ่งของที่เป็นตัวแทนของคำเรียกสัมผัสที่ชัดเจน

คำเรียกสัมผัสใดไม่เป็นไปตามเกณฑ์ครบทั้ง 5 ข้อดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยถือว่าเป็นคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน เช่น คำเรียกสัมผัส และ ถึงแม้จะเป็นคำศัพท์เดี่ยวแต่อาจใช้โดยผู้บอกภาษาบางคนเท่านั้นและอาจสามารถจัดให้อยู่ภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐานประเภทใดประเภทหนึ่งได้ ซึ่งในที่นี้ ผู้บอกภาษาจัดให้อยู่ภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *เปล็ก*

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน คือ คำที่สามารถจัดให้เป็นสมาชิกของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานคำใดคำหนึ่งได้ ซึ่งคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมีรูปคำหลายแบบจึงน่าสนใจที่จะพิจารณาวิธีการสร้างคำ

6.2 กลวิธีการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย

คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทยเป็นคำประสมที่เกิดจากกลวิธีการสร้างคำ 7 กลวิธีใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

- 6.2.1 กลวิธีการซ้ำคำ
- 6.2.2 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัส 2 คำเข้าด้วยกัน
- 6.2.3 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยาย
- 6.2.4 กลวิธีการใช้คำเรียกวัตถุเฉพาะ
- 6.2.5 กลวิธีการใช้ศัพท์เดี่ยว
- 6.2.6 กลวิธีการใช้คำว่า *ค่อนข้าง* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน
- 6.2.7 กลวิธีการใช้คำว่า *ออก* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

ในการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับกลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานต่างๆ ผู้วิจัยอธิบายกลวิธีแต่ละกลวิธีตามประเภทย่อยทั้งหมด 11 กลวิธีย่อย เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทยเกิดจากการประสมของคำชนิดใด พร้อมทั้งแสดงคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่พบทั้งหมดในแต่ละกลวิธี ดังต่อไปนี้

6.2.1 กลวิธีการซ้ำคำ

กลวิธีการซ้ำคำเป็นกลวิธีที่ผู้บอกภาษานำคำเรียกสัมผัสคำใดคำหนึ่งมาซ้ำคำ โดยนำคำเรียกสัมผัสมาซ้ำคำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิดย่อย คือ การซ้ำคำแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ และการซ้ำคำแบบเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ ดังต่อไปนี้

6.2.1.1 กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์

กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทยยังสามารถแบ่งได้อีก 2 ชนิดย่อย ดังต่อไปนี้

ก) กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์

กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานคำใดคำหนึ่งมาซ้ำคำ เช่น นุ่มๆ แข็งๆ สากๆ เป็นต้น โดยไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ซึ่งเพชรศิริ วงศ์วิภาณนท์ (2525) กล่าวว่า การซ้ำคำโดยไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เป็นการซ้ำเพื่อแสดงความหมายลดลง ในที่นี้หมายถึงบอกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุในระดับลดลง เช่น คำว่า *แข็ง* และ *แข็งๆ* มีความหมายไม่เหมือนกัน กล่าวคือ คำว่า *แข็ง* หมายถึง ความแข็งที่อยู่ในระดับปกติ เช่น เมื่อสัมผัส หิน หรือ เหล็ก แต่ *แข็งๆ* เป็นการแสดงการรับรู้คุณสมบัติความแข็งที่แข็งน้อยลงจากระดับปกติเล็กน้อย เช่น เมื่อสัมผัสมะเขือเปราะ มะกรูด แอปเปิ้ล เป็นต้น ในที่นี้ผู้วิจัยเรียกคำเรียกสัมผัสพื้นฐานคำใดคำหนึ่งว่า “คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 1” ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีนี้ทั้งหมด 21 คำด้วยกัน ดังแสดงในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการซ้ำคำพื้นฐานแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์

กลวิธีการซ้ำคำพื้นฐานแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์			
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 1	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 1
1. กรอบๆ		กรอบ	กรอบ
2. ขรุขระๆ		ขรุขระ	ขรุขระ
3. แข็งๆ		แข็ง	แข็ง
4. ชื้นๆ		ชื้น	ชื้น
5. นุ่มๆ		นุ่ม	นุ่ม
6. นุ่มๆ		นุ่ม	นุ่ม
7. เปียกๆ		เปียก	เปียก
8. ฝืดๆ		ฝืด	ฝืด
9. เย็นๆ		เย็น	เย็น
10. ร้อนๆ		ร้อน	ร้อน
11. เรียบๆ		เรียบ	เรียบ
12. เลอะๆ		เลอะ	เลอะ
13. ลื่นๆ		ลื่น	ลื่น
14. สากๆ		สาก	สาก
15. หมาด		หมาด	หมาด
16. หยาบๆ		หยาบ	หยาบ
17. หยุ่นๆ		หยุ่น	หยุ่น
18. เหนียวๆ		เหนียว	เหนียว
19. เหลวๆ		เหลว	เหลว
20. แห้งๆ		แห้ง	แห้ง
21. อุ่นๆ		อุ่น	อุ่น

จากผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีนี้ทั้งหมด 21 คำด้วยกัน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ส่วนใหญ่คำที่มีหลายพยางค์จะไม่เกิดการสร้างคำด้วยวิธีการซ้ำคำ

ข) กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์

กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การนำคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานคำใดคำหนึ่งมาซ้ำคำ เช่น *แฉะๆ โขกๆ* ซึ่งเพชรศิริ วงศ์วิธานนท์ (2525) กล่าวว่า การซ้ำคำโดยไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เป็นการซ้ำเพื่อแสดงความหมายลดลง ในที่นี้หมายถึงบอกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุในระดับลดลงซึ่งเหมือนกับในกลการวิธีซ้ำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ ในที่นี้ผู้วิจัยเรียกคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานคำใดคำหนึ่งว่า “คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน 1” ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีซ้ำคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ ทั้งหมด 3 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.2

ตารางที่ 6.2 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการซ้ำคำไม่พื้นฐานแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์

กลวิธีการซ้ำคำไม่พื้นฐานแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์			
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน 1	คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน 1
1. แฉะๆ		แฉะ	แฉะ
2. ชุ่มๆ		ชุ่ม	ชุ่ม
3. โขกๆ		โขก	โขก

6.2.1.2 กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสแบบเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์

กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสแบบเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานคำใดคำหนึ่งมาซ้ำคำโดยเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งเพชรศิริ วงศ์วิธานนท์ (2525) กล่าวว่า การซ้ำคำโดยเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เป็นการซ้ำเพื่อเน้นความหมายของคำเดิมให้เด่นชัด หรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น ในที่นี้หมายถึงบอกการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุในระดับมากขึ้นกว่าระดับปกติ หรือเน้นความหมายของคำเดิมให้เด่นชัด หรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น เช่น คำว่า *ลื่น* และ *ลื่นลื่น* มีความหมายไม่เหมือนกัน กล่าวคือ คำว่า *ลื่น* หมายถึง ความลื่นที่อยู่ในระดับปกติ เช่น เมื่อสัมผัสน้ำมัน แต่ *ลื่นลื่น* เป็นการแสดงการรับรู้คุณสมบัติความลื่นที่ลื่นมากขึ้นจากระดับปกติ เช่น เมื่อสัมผัสสบู่เปียกน้ำ เป็นต้น จากผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีนี้ทั้งหมด 1 คำด้วยกัน ได้แก่ *ลื่นลื่น* อย่างไรก็ตาม การซ้ำคำเรียกสัมผัสแบบเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์สามารถซ้ำได้ทุกคำ ซึ่งกาญจนา นาคสกุล (2541) กล่าวว่า คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์เดิมเป็นเสียงสามัญ เอก โท หรือจัตวา เมื่อซ้ำคำแบบเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ วรรณยุกต์จะเปลี่ยนเป็น

เสียงตรี เช่น เย็นเย็น แกลงแกลง แอ้งแอ้ง เป็นต้น ส่วนคำที่มีเสียงวรรณยุกต์เดิมเป็นเสียงตรีอยู่แล้ว เมื่อซ้ำคำแบบเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ วรรณยุกต์ตรีจะเปลี่ยนเป็นเสียงวรรณยุกต์เน้น ซึ่งสูงกว่าเสียงวรรณยุกต์ตรีปกติ

6.2.2 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัส 2 คำเข้าด้วยกัน

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัส 2 คำเข้าด้วยกันเพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การนำคำเรียกสัมผัส 2 คำมาประสมเข้าด้วยกัน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ชนิดย่อย คือ ก) นำคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 1 มาประสมกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2 ข) นำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานมาประสมคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ค) นำคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมาประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน และ ง) นำคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมาประสมคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ดังต่อไปนี้

ก) กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2 คำเข้าด้วยกัน

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2 คำเข้าด้วยกันเพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 1 มาประสมกับคำเรียกสัมผัส 2 เพื่อแสดงการรับรู้ทั้ง 2 ประเภทสัมผัสในปริมาณพอๆกัน เช่น *เรียบลื่น* ผู้บอกภาษาใช้อธิบายคุณสมบัติของวัตถุที่รับรู้จากการสัมผัสแผ่นกระเบื้องเซรามิกซึ่งผู้บอกภาษารับรู้คุณสมบัติของวัตถุ 2 คุณสมบัติเท่าๆกัน คือ การรับรู้ว่า *เรียบ* และ *ลื่น* เมื่อผู้วิจัยถามว่า *เรียบลื่น* นี้คือคุณสมบัติใด คือ คุณสมบัติ *เรียบ* หรือ *ลื่น* ผู้บอกภาษาตอบว่าสามารถจัดให้เป็นคุณสมบัติใดก็ได้ อาจจัดให้เป็นคุณสมบัติ *เรียบ* ก็ได้ หรือ อาจจัดให้เป็นคุณสมบัติ *ลื่น* ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจให้คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานชนิดนี้เป็นคำที่มีความหมายคลุมเครือ เนื่องจากอาจจัดให้เป็นสมาชิกของสัมผัสพื้นฐานใดก็ได้ที่ปรากฏอยู่ในคำเรียกสัมผัสนั้นและการสลับที่ของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 1 และ 2 ไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น คำว่า *เรียบลื่น* และ *ลื่นเรียบ* มีความหมายคงเดิม ในที่นี้ผู้วิจัยเรียกคำเรียกสัมผัสพื้นฐานคำใดคำหนึ่งว่า “คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 1” และคำเรียกสัมผัสพื้นฐานอีกคำหนึ่งว่า “คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2” ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2 คำเข้าด้วยกัน ทั้งหมด 52 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.3

ตารางที่ 6.3 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2 คำ
เข้าด้วยกัน

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2 คำเข้าด้วยกัน			
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 1	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2
1. ขรุขระซาก		ขรุขระ	ซาก
2. ขรุขระหยาบ		ขรุขระ	หยาบ
3. แข็งขรุขระ		แข็ง	ขรุขระ
4. แข็งเย็น		แข็ง	เย็น
5. แข็งเรียบ		แข็ง	เรียบ
6. แข็งลื่น		แข็ง	ลื่น
7. แข็งซาก		แข็ง	ซาก
8. แข็งหยาบ		แข็ง	หยาบ
9. ตะปุ่มตะป๋าสาก		ตะปุ่มตะป๋่า	ซาก
10. ตะปุ่มตะป๋่าหยาบ		ตะปุ่มตะป๋่า	หยาบ
11. นุ่มลื่น		นุ่ม	ลื่น
12. นุ่มละ		นุ่ม	ละ
13. นุ่มซาก		นุ่ม	ซาก
14. นุ่มหยุ่น		นุ่ม	หยุ่น
15. นุ่มนึ่ม		นุ่ม	นึ่ม
16. นุ่มซาก		นุ่ม	ซาก
17. ฝืดซาก		ฝืด	ซาก
18. เย็นแข็ง		เย็น	แข็ง
19. เย็นลื่น		เย็น	ลื่น
20. เย็นเหนียว		เย็น	เหนียว
21. เรียบนุ่ม		เรียบ	นุ่ม
22. เรียบลื่น		เรียบ	ลื่น
23. ละเอียดลื่น		ละเอียด	ลื่น
24. ละเอียดซาก		ละเอียด	ซาก
25. ลื่นแข็ง		ลื่น	แข็ง
26. ลื่นเย็น		ลื่น	เย็น

ตารางที่ 6.3 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2 คำ
เข้าด้วยกัน (ต่อ)

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2 คำเข้าด้วยกัน			
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 1	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2
27. ลิ่นเรียบ		ลิ่น	เรียบ
28. ลิ่นละ		ลิ่น	ละ
29. ลิ่นหยุ่น		ลิ่น	หยุ่น
30. ลิ่นเหลว		ลิ่น	เหลว
31. ลิ่นเหนียว		ลิ่น	เหนียว
32. ละลิ่น		ละ	ลิ่น
33. ละเหลว		ละ	เหลว
34. ละเหนียว		ละ	เหนียว
35. สากขรุขระ		สาก	ขรุขระ
36. สากแข็ง		สาก	แข็ง
37. สากน่ม		สาก	น่ม
38. สากฝืด		สาก	ฝืด
39. สากละเอียด		สาก	ละเอียด
40. สากหยาบ		สาก	หยาบ
41. สากแห้ง		สาก	แห้ง
42. หยาบขรุขระ		หยาบ	ขรุขระ
43. หยาบแข็ง		หยาบ	แข็ง
44. หยาบสาก		หยาบ	สาก
45. หยุ่นลิ่น		หยุ่น	ลิ่น
46. เหนียวลิ่น		เหนียว	ลิ่น
48. เหนียวเหลว		เหนียว	เหลว
49. เหลวละ		เหลว	ละ
50. เหลวลิ่น		เหลว	ลิ่น
51. เหลวเหนียว		เหลว	เหนียว
52. แห้งกรอบ		แห้ง	กรอบ

เป็นที่น่าสังเกตว่าคำประสมที่พบในงานวิจัยนี้อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) คำที่มีลักษณะเป็นคำประสมแท้ซึ่งมักเกิดคู่กันเสมอ เช่น *นุ่มนุ่ม หยาบซาก* และ *เหลวละ* เป็นต้น ซึ่งคำหน้ามักจะเป็นคำหลัก 2) คำประสมที่อาจมีลักษณะเชื่อมด้วยคำว่า *และ* แต่ในที่นี้ ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ละคำว่า *และ* อีกทั้งมักจะพูดคำเรียกสัมผัส 2 คำติดกันไป ซึ่งโดยปกติแล้วคำประสมลักษณะนี้มักจะไม่มีเกิดคู่กัน เช่น *นุ่มซาก เรียบนุ่ม* อย่างไรก็ตาม คำประสมลักษณะนี้สามารถเกิดได้มากมาย เนื่องจากมนุษย์สามารถรับรู้คุณสมบัติของวัตถุได้หลายมิติพร้อมๆกัน ดังนั้นจึงสามารถสร้างคำประสมในลักษณะข้ามมิติกันได้มากมายเท่าที่ความหมายของคำทั้ง 2 ไม่ขัดแย้งกันจนเป็นที่ยอมรับไม่ได้ ซึ่งงานวิจัยของลีเดอร์แมนและคลาซกี (Lederman and Klatzky, 1990) เรื่อง flexible exploration by human and robotic haptic system อธิบายว่าการสัมผัสด้วยวิธีการหนึ่งๆไม่ได้บอกได้แต่เพียงว่าวัตถุมีลักษณะอย่างไรเพียงมิติเดียวแต่อาจบอกถึงมิติอื่นๆได้อีกด้วย เช่น การสัมผัสด้วยการลูบนั้นทำให้รับรู้ในเรื่องพื้นผิวดีที่สุดในขณะนั้นก็ตามการลูบยังทำให้รับรู้เรื่องความแข็งได้อีกด้วย ส่วนการสัมผัสด้วยการกดหรือบีบจะให้การรับรู้เรื่องความแข็งดีที่สุดในขณะนั้นก็อาจให้ความรู้ทางด้านพื้นผิวด้วย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงช่วยยืนยันปรากฏการณ์การประสมคำในลักษณะที่โดยปกติ คำ 2 คำมักจะไม่มีเกิดคู่กันแต่ก็อาจเกิดคู่กันได้

ข) กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานเข้ากับคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานเข้าด้วยกัน

เพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานมาประสมกับคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน เพื่อแสดงการรับรู้ทั้ง 2 ประเภทสัมผัสในปริมาณพอๆกัน เช่น *เรียบเนียน* ผู้บอกภาษาใช้อธิบายคุณสมบัติของวัตถุที่รับรู้จากการสัมผัสหยาบกลด้วย ซึ่งผู้บอกภาษารับรู้คุณสมบัติของวัตถุ 2 คุณสมบัติเท่าๆกัน คือ การรับรู้ว่า *เรียบ* และ *เนียน* เมื่อผู้วิจัยถามว่า *เรียบเนียน* นี้คือคุณสมบัติใด ก็คือ คุณสมบัติ *เรียบ* หรือ *เนียน* ผู้บอกภาษาตอบว่า สามารถจัดให้เป็นคุณสมบัติใดก็ได้ อาจจัดให้เป็นคุณสมบัติ *เรียบ* ก็ได้ หรือ *เนียน* ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจให้คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานชนิดนี้เป็นคำที่มีความหมายคลุมเครือเนื่องจากอาจจัดให้เป็นสมาชิกของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานหรือคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานใดก็ได้ที่ปรากฏอยู่ในคำเรียกสัมผัสนั้น แต่ในที่นี้ผู้วิจัยจัดให้เป็นสมาชิกของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน นอกจากนั้น การสลับที่ของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น คำว่า *เรียบเนียน* หรือ *เนียนเรียบ* มีความหมายคงเดิม ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานเข้ากับคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานทั้งหมด 7 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.4

ตารางที่ 6.4 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการประสมคำพื้นฐานกับคำไม่พื้นฐานเข้าด้วยกัน

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานเข้าด้วยกัน			
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน	คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน
1. แข็งเนียน		แข็ง	เนียน
2. เปียกและ		เปียก	และ
3. เปียกชุ่ม		เปียก	ชุ่ม
4. เปียกโชค		เปียก	โชค
5. เรียบเนียน		เรียบ	เนียน
6. ลื่นเนียน		ลื่น	เนียน
7. เหนียวหนืด		เหนียว	หนืด

เป็นที่น่าสังเกตว่าคำประสมที่เกิดจากกลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานเข้าด้วยกัน คำแรกมักจะเป็นคำพื้นฐาน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่สามารถเกิดแบบสลับที่กันได้ เช่น *เปียกและ* *เหนียวหนืด* แต่ไม่พบคำว่า *และเปียก* และ *หนืดเหนียว* ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าหากเป็นคำประสมแท้ๆ คำไม่พื้นฐานไม่สามารถปรากฏเป็นคำหลักได้ อย่างไรก็ตาม คำประสมที่เกิดจากกลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานเข้าด้วยกัน บางคำสามารถเกิดสลับที่กันได้ เช่น *เรียบเนียน* *ลื่นเนียน* ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะคำพื้นฐานและคำไม่พื้นฐานมีลักษณะหรือคุณสมบัติใกล้เคียงกันมาก หรือ เมื่อมีลักษณะหนึ่งหรือคุณสมบัติหนึ่งแล้วก่อให้เกิดอีกลักษณะหนึ่งตามไปด้วย ดังนั้นคำประสมที่เกิดจากกลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานบางคำจึงสามารถเกิดสลับที่กันได้

ค) กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานเข้ากับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐานเข้าด้วยกันเพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การนำคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมาประสมกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เพื่อแสดงการรับรู้ทั้ง 2 ประเภทสัมผัสในปริมาณพอๆกัน เช่น *เนียนเรียบ* ผู้บอกภาษาใช้อธิบายคุณสมบัติของวัตถุที่รับรู้ได้จากการสัมผัสแผ่นเซรามิก ซึ่งผู้ภาษารับรู้คุณสมบัติของวัตถุ 2 คุณสมบัติเท่าๆกัน คือ การรับรู้ที่ *เนียน* และ *เรียบ* เมื่อผู้วิจัยถามว่า *เนียนเรียบ* นี้คือคุณสมบัติใด คือ คุณสมบัติ *เนียน* หรือ *เรียบ* ผู้บอกภาษาตอบว่าสามารถจัดให้เป็นคุณสมบัติใดก็ได้ อาจจัดให้เป็นคุณสมบัติ *เนียน* ก็ได้ หรือ *เรียบ* ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจให้คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานชนิดนี้เป็นคำที่มีความหมายคลุมเครือ

เนื่องจากอาจจัดให้เป็นสมาชิกของสัณ्ษัต์พื้นฐานหรือคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานใดก็ได้ที่ปรากฏอยู่ในคำเรียกสัณ्ษัต์นั้น แต่ในที่นี้ผู้วิจัยจัดให้เป็นสมาชิกของคำเรียกสัณ्ษัต์พื้นฐาน นอกจากนั้น การสลับที่ของคำเรียกสัณ्ษัต์พื้นฐานกับคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น คำว่า *เนียนเรียบ* หรือ *เรียบเนียน* มีความหมายคงเดิม ผู้วิจัยพบคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานในกลวิธีการประสมคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานเข้ากับคำเรียกสัณ्ษัต์พื้นฐานทั้งหมด 3 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.5

ตารางที่ 6.5 คำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการประสมคำไม่พื้นฐานกับคำพื้นฐานเข้าด้วยกัน

กลวิธีการประสมคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานกับคำเรียกสัณ्ษัต์พื้นฐานเข้าด้วยกัน		
โครงสร้าง	คำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐาน	คำเรียกสัณ्ษัต์พื้นฐาน
คำ		
1. เนียนแข็ง	เนียน	แข็ง
2. เนียนเรียบ	เนียน	เรียบ
3. เนียนลื่น	เนียน	ลื่น

ง) กลวิธีการประสมคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานกับคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐาน

กลวิธีการประสมคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานกับคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การนำคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานมาประสมกับคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐาน เพื่อแสดงการรับรู้ทั้ง 2 ประเภทในปริมาณพอๆกันและเน้นการรับรู้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้นกว่าเดิม เช่น *ซุ่มโขก* ผู้บอกภาษาใช้อธิบายความรู้สึกที่ได้จากการสัณ्ษัต์สาลี่ชุบน้ำ 25 ซีซี ซึ่งเป็นคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานที่แสดงการมี 2 คุณสมบัติที่ใกล้เคียงกัน คือ การรับรู้ว่า *ซุ่ม* และ *โขก* สามารถจัดให้อยู่ภายใต้สมาชิกย่อยของ *เปียก* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานในกลวิธีการประสมคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานเข้ากับคำเรียกสัณ्ษัต์ไม่พื้นฐานทั้งหมด 1 คำด้วยกัน ได้แก่ *ซุ่มโขก* อย่างไรก็ตาม การประสมคำลักษณะนี้อาจเกิดขึ้นได้ เช่น *ซุ่มแฉะ* เป็นต้น

6.2.3 กลวิธีการประสมคำเรียกสัณ्ษัต์พื้นฐานกับคำขยาย

กลวิธีการประสมคำเรียกสัณ्ษัต์พื้นฐานกับคำขยาย หมายถึง การนำคำเรียกสัณ्ษัต์พื้นฐานมาประสมกับคำขยายในลักษณะต่างๆ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ชนิดย่อย คือ 1) การประสมคำเรียกสัณ्ษัต์พื้นฐานกับคำขยายบอกปริมาณ 2) กลวิธีการประสมคำเรียกสัณ्ษัต์พื้นฐานกับ

คำขยายบอกลักษณะอาการความรู้สึกทางกาย และ 3) กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา ดังต่อไปนี้

6.2.3.1 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกปริมาณ

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกปริมาณ หมายถึง การนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานมาประสมกับคำขยายบอกปริมาณ เพื่อแสดงการรับรู้สัมผัสลักษณะนั้นเพิ่มขึ้นกว่าปริมาณปกติ เช่น *เย็นเจี๊ยบ เย็นเฉียบ เย็นจัด* ผู้บอกภาษาใช้อธิบายคุณสมบัติที่ได้จากการสัมผัสน้ำแข็ง ซึ่งเป็นคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่แสดงการรับรู้ที่เพิ่มขึ้นมากกว่าในระดับปกติ ในที่นี้หมายถึงการรับรู้ถึงคุณสมบัติของน้ำแข็งว่าเย็นมาก คำขยายบอกปริมาณในที่นี้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) คำขยายบอกปริมาณที่ไม่มีความหมายในตัวเอง เช่น *เจี๊ยบ เฉียบ ป้อย เป็ก* เป็นต้น หรืออีกนัยหนึ่ง คือ เป็นคำไร้ความหมาย ซึ่งกาญจนา นาคสกุล (2540) กล่าวว่า คำไร้ความหมาย คือ หน่วยคำซึ่งเกิดขึ้นในโครงสร้างของคำเสริมสร้อย หน่วยคำเหล่านี้มีรูปและเสียงเช่นเดียวกับคำทั่วไปในภาษา แต่ไม่มีความหมายใดๆที่จะอ้างถึงได้ หน้าที่ของหน่วยคำเหล่านี้มีเพียงเพื่อเติมคำเสริมสร้อยให้ได้แบบตามที่ต้องการเท่านั้น ความหมายหากจะมีก็เป็นความหมายที่ได้ในหน้าที่คำเสริมสร้อยเท่านั้นเอง คำไร้ความหมาย ซึ่งในงานวิจัยนี้เรียกว่าคำขยายบอกปริมาณที่ไม่มีความหมายในตัวเอง กาญจนา นาคสกุล (2540 : 8) เรียกว่า เป็นการสร้างคำโดยการเสริมซ้อนด้วยคำซึ่งมีที่ใช้เฉพาะเมื่อต้องการเน้นความหมายของคำหลักให้หนักแน่นขึ้น แต่ละคำก็มีที่ใช้เฉพาะเมื่อขยายคำนั้นๆเท่านั้น โดยลำพังแล้วคำขยายพวกนี้ไม่ปรากฏความหมายเด่นออกมา เช่น ร้อนจี๋ จี๋ จะใช้กับคำว่า ร้อน เท่านั้น แต่จะไม่ใช้กับคำว่า เย็น ดังนั้น คำว่า เย็นจี๋ จึงไม่มีในภาษาไทย เป็นต้น และ 2) คำขยายบอกปริมาณที่มีความหมายในตัวเองซึ่งมีความหมายว่า *มาก* ได้แก่ คำว่า *จัด* ที่เติมท้ายคำว่า *ร้อน อุ่น เย็น* เป็นต้น จากผลการวิเคราะห์พบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกปริมาณทั้งหมด 11 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.6

ตารางที่ 6.6 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกปริมาณ

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกปริมาณ			
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน	คำขยายบอกปริมาณ
1. แข็งเป็ก		แข็ง	เป็ก
2. แข็งโป๊ก		แข็ง	โป๊ก
3. นุ่มป้อย		นุ่ม	ป้อย

ตารางที่ 6.6 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกปริมาณ (ต่อ)

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกปริมาณ			
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน	คำขยายบอกปริมาณ
4. เย็นจัด		เย็น	จัด
5. เย็นเจียบ		เย็น	เจียบ
6. เย็นเฉียบ		เย็น	เฉียบ
7. ร้อนจัด		ร้อน	จัด
8. ร้อนจี		ร้อน	จี
9. ลั่นปรืด		ลั่น	ปรืด
10. เหนียวหนึบ		เหนียว	หนึบ
11. อุ่นจัด		อุ่น	จัด

6.2.3.2 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกลักษณะอาการ

ความรู้สึกทางกาย

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกลักษณะอาการความรู้สึกทางกาย หมายถึง การนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานมาประสมกับคำขยายบอกลักษณะอาการความรู้สึกทางกายเพื่อแสดงการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุ นอกจากนั้น คุณสมบัติของวัตถุนั้นยังก่อให้เกิดอาการความรู้สึกทางกายด้วย เช่น เย็นเยือก เย็นจ๋า เป็นต้น ซึ่งเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานที่แสดงการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุแล้วคุณสมบัติของวัตถุนั้นยังก่อให้เกิดอาการความรู้สึกทางกายด้วย ซึ่ง เย็นเยือก ในที่นี้หมายถึงเย็นเข้าไปถึงหัวใจซึ่งดูเหมือนจะเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าเย็นมาก ส่วน เย็นจ๋า หมายถึง เย็นที่เกิดจากการได้สัมผัสกับน้ำหรือลมจากเครื่องปรับอากาศ จากผลการวิเคราะห์พบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกลักษณะทั้งหมด 6 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.7

ตารางที่ 6.7 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอก
ลักษณะอาการความรู้สึกทางกาย

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกลักษณะอาการความรู้สึกทางกาย		
คำ	โครงสร้าง	คำบอกอาการความรู้สึกทางกาย
1. เย็นจ๋า	เย็น	น้ำ
2. เย็นเยือก	เย็น	เยือก
3. ร้อนผ่าว	ร้อน	ผ่าว
4. ร้อนวาบ	ร้อน	วาบ
5. ร้อนวูบ	ร้อน	วูบ
6. เหนียวเหนอะหนะ	เหนียว	เหนอะหนะ

6.2.3.3 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายแสดงการรับรู้ด้วย ประสาทสัมผัสทางตา

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา หมายถึง การนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานมาประสมกับคำแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา เพื่อแสดงการรับรู้ทั้ง 2 ประสาทสัมผัสพร้อมๆกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ชนิดย่อย ได้แก่ ก) การนำคำเรียกสัมผัสมาประสมกับคำแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา ข) การนำคำแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตามาประสมกับคำเรียกสัมผัส ดังต่อไปนี้

ก) กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา หมายถึง การนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานมาประสมกับคำแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา เพื่อแสดงการรับรู้ทั้ง 2 ประสาทสัมผัสพร้อมๆกัน เช่น *แข็งดำน* ผู้บอกภาษาใช้อธิบายคุณสมบัติของวัตถุจากการได้สัมผัสน้ำมัน ซึ่งเป็นคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่แสดงการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุจากประสาทสัมผัส 2 ประสาทสัมผัส คือ การรับรู้ว่า *แข็ง* และ *ดำ* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีนี้ทั้งหมด 14 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.8

ตารางที่ 6.8 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยาย
แสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา			
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน	คำแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา
1. แข็งด้าน		แข็ง	ด้าน
2. แข็งมัน		แข็ง	มัน
3. ฝืดด้าน		ฝืด	ด้าน
4. เรียบเกลี้ยง		เรียบ	เกลี้ยง
5. เรียบมัน		เรียบ	มัน
6. ลื่นเกลี้ยง		ลื่น	เกลี้ยง
7. ลื่นมัน		ลื่น	มัน
8. สากด้าน		สาก	ด้าน
9. ละะชั้น		ละะ	ชั้น
10. เหนียวชั้น		เหนียว	ชั้น
11. เหลวชั้น		เหลว	ชั้น
12. เหนียวมัน		เหนียว	มัน
13. เหนียวใส		เหนียว	ใส
14. เหลวมัน		เหลว	มัน

ข) กลวิธีการประสมคำขยายแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตากับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

กลวิธีการประสมคำขยายแสดงการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทางตากับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน หมายถึง การนำคำขยายแสดงการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทางตาประสมกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เพื่อแสดงการรับรู้ทั้ง 2 ประสาทสัมผัสพร้อมๆกัน เช่น *มันเหลว* ผู้บอกภาษาใช้อธิบายคุณสมบัติของวัตถุจากการได้สัมผัสน้ำมัน ซึ่งเป็นคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่แสดงการรับรู้จากประสาทสัมผัส 2 ประสาทสัมผัส คือ การรับรู้ว่า *มัน* และ *เหลว* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีการประสมคำขยายแสดงการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทางตากับคำเรียกสัมผัสพื้นฐานทั้งหมด 8 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.9

ตารางที่ 6.9 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการประสมคำขยายแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตากับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

กลวิธีการประสมคำขยายแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตากับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน		
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน
1. เกลี้ยงลิ้น	คำแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา	ลิ้น
2. ชั้นเหลว	ชั้น	เหลว
3. มันแข็ง	มัน	แข็ง
4. มันเรียบ	มัน	เรียบ
5. มันลื่น	มัน	ลื่น
6. มันเหลว	มัน	เหลว
7. มันเหนียว	มัน	เหนียว
8. หนานุ่ม	หนา	นุ่ม

6.2.4 กลวิธีสร้างคำโดยการใช้คำเรียกวัตถุเฉพาะ

กลวิธีการสร้างคำโดยการใช้คำเรียกวัตถุเฉพาะเพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การนำคำ *เหมือน* หรือ *คล้าย* มาประสมกับคำเรียกวัตถุเฉพาะ เช่น *คล้ายผอยขัดหม้อ* *เหมือนผ้าแพร* แบ่งได้เป็น 2 ชนิดย่อย ดังต่อไปนี้

6.2.4.1 กลวิธีการใช้คำว่า *เหมือน* กับคำเรียกวัตถุเฉพาะ

กลวิธีการใช้คำว่า *เหมือน* กับคำเรียกวัตถุเฉพาะเพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การนำคำ *เหมือน* มาประสมกับคำเรียกวัตถุเฉพาะ เช่น *เหมือนผ้าแพร* ซึ่งได้จากการที่ผู้บอกภาษาสัมผัสผ้าตัวนเพื่ออธิบายลักษณะวัตถุที่สัมผัสว่ามีลักษณะเหมือนสิ่งที่ผู้บอกภาษารู้จักหรือคุ้นเคย จากผลการวิเคราะห์พบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีสร้างคำโดยการใช้คำเรียกวัตถุเฉพาะทั้งหมด 7 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.10

ตารางที่ 6.10 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานโดยการใช้คำว่า *เหมือน* กับคำเรียกวัตถุเฉพาะ

กลวิธีสร้างคำโดยการใช้คำว่า <i>เหมือน</i> กับคำเรียกวัตถุเฉพาะ		
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกวัตถุเฉพาะ
1. เหมือนกำมะหยี่	<i>เหมือน</i>	กำมะหยี่
2. เหมือนผ้าแพร	<i>เหมือน</i>	ผ้าแพร

ตารางที่ 6.10 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานโดยการใช้คำว่า *เหมือน* กับคำเรียกวัตถุเฉพาะ
(ต่อ)

กลวิธีสร้างคำโดยการใช้คำ <i>เหมือน</i> กับคำเรียกวัตถุเฉพาะ		
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกวัตถุเฉพาะ
3. เหมือนฟองน้ำ	เหมือน	ฟองน้ำ
4. เหมือนเขल्ली	เหมือน	เขल्ली
5. เหมือนวุ้น	เหมือน	วุ้น
6. เหมือนสาธุ	เหมือน	สาธุ
7. เหมือนกระจก	เหมือน	กระจก

6.2.4.2 กลวิธีการใช้คำว่า *คล้าย* กับคำเรียกวัตถุเฉพาะ

กลวิธีการใช้คำว่า *คล้าย* กับคำเรียกวัตถุเฉพาะเพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การนำคำ *คล้าย* มาประสมกับคำเรียกวัตถุเฉพาะ เช่น *คล้ายวุ้น* ซึ่งได้จากการที่ผู้ออกภาษาสัมผัสส่วนหางสระเข้าเพื่ออธิบายลักษณะวัตถุที่ได้สัมผัสว่ามีลักษณะคล้ายสิ่งที่ผู้ออกภาษารู้จัก คู่เคียงหรือเคยมีประสบการณ์ในการสัมผัสวัตถุที่นำมาเปรียบมากกว่าอีกวัตถุหนึ่งที่กำลังสัมผัสอยู่ จากผลการวิเคราะห์พบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีการใช้คำว่า *คล้าย* กับคำเรียกวัตถุเฉพาะทั้งหมด 2 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.11

ตารางที่ 6.11 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานโดยการใช้คำว่า *คล้าย* กับคำเรียกวัตถุเฉพาะ

กลวิธีการใช้คำว่า <i>คล้าย</i> กับคำเรียกวัตถุเฉพาะ		
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกวัตถุเฉพาะ
1. คล้ายฟอยซ์ดหม้อ	<i>คล้าย</i>	ฟอยซ์ดหม้อ
2. คล้ายวุ้น	<i>คล้าย</i>	วุ้น

6.2.5 กลวิธีการใช้ศัพท์เดี่ยว

กลวิธีการใช้ศัพท์เดี่ยวเพื่อสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย หมายถึง การใช้คำศัพท์เดี่ยวแต่สามารถจัดให้อยู่ภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐานคำใดคำหนึ่งได้ เช่น *แฉะ ชุ่ม* จากผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีนี้ทั้งหมด 5 คำด้วยกัน ได้แก่ *แฉะ ชุ่ม โขก เนียน และ หนืด*

6.2.6 กลวิธีการใช้คำว่า *ค่อนข้าง* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

กลวิธีการใช้คำว่า *ค่อนข้าง* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน หมายถึง การนำคำว่า *ค่อนข้าง* มาใช้ร่วมกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เพื่อแสดงการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุในระดับที่น้อยลง เช่น *ค่อนข้างแข็ง* *ค่อนข้างลื่น* หมายถึง ความแข็งหรือความลื่นน้อยกว่าในระดับปกติ ซึ่งคำเหล่านี้เป็นคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่แสดงการรับรู้ว่าคุณสมบัตินั้นของวัตถุน้อยลงกว่าระดับปกติ จากผลการวิเคราะห์พบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีการใช้คำว่า *ค่อนข้าง* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐานทั้งหมด 6 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.12

ตารางที่ 6.12 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการใช้คำว่า *ค่อนข้าง* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

กลวิธีการใช้คำว่า <i>ค่อนข้าง</i> กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน		
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน
1. ค่อนข้างขรุขระ	ค่อนข้าง	ขรุขระ
2. ค่อนข้างแข็ง	ค่อนข้าง	แข็ง
3. ค่อนข้างเย็น	ค่อนข้าง	เย็น
4. ค่อนข้างลื่น	ค่อนข้าง	ลื่น
5. ค่อนข้างสาก	ค่อนข้าง	สาก
6. ค่อนข้างเหนียว	ค่อนข้าง	เหนียว

6.2.7 กลวิธีการใช้คำว่า *ออก* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

กลวิธีการใช้คำว่า *ออก* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน หมายถึง การนำคำว่า *ออก* มาใช้ร่วมกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เพื่อแสดงการรับรู้คุณสมบัติของวัตถุในระดับที่น้อยลง เช่น *ออกสาก* ซึ่งผู้บอกภาษาใช้อธิบายการรับรู้ที่ได้จากการสัมผัสหีนลับมีด ซึ่งเป็นคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่แสดงการรับรู้ว่าคุณสมบัตินั้นของวัตถุน้อยลงกว่าระดับปกติ จากผลการวิเคราะห์พบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในกลวิธีการใช้คำว่า *ออก* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐานทั้งหมด 3 คำด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 6.13

ตารางที่ 6.13 คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ใช้กลวิธีการใช้คำว่า ออก กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

กลวิธีการใช้คำว่า ออก กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน		
คำ	โครงสร้าง	คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน
1. ออกสั้น	ออก	สั้น
2. ออกสาก	ออก	สาก
3. ออกแห้ง	ออก	แห้ง

6.3 การจัดประเภทคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย

คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานสามารถจัดให้อยู่ภายใต้หรือเป็นสมาชิกย่อยของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานประเภทต่างๆ ได้ การที่ผู้วิจัยตัดสินใจให้คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานแต่ละคำเป็นสมาชิกย่อยของสัมผัสพื้นฐานประเภทใดทำโดยพิจารณาโครงสร้างของคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ซึ่งมักปรากฏในรูปแบบของคำประสมที่ประกอบด้วยคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายอื่นๆ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยทราบว่าคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานคำดังกล่าวน่าจะจัดให้เป็นสมาชิกย่อยของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานประเภทใด แม้กระนั้นก็ตาม เพื่อเป็นการยืนยันการจัดประเภทให้ตรงกับการจัดของผู้พูดภาษาไทย เมื่อผู้วิจัยได้คำตอบเป็นคำประสม (ดูรายละเอียดในบทที่ 3) ผู้วิจัยจะถามผู้บอกภาษาว่าผู้บอกภาษาจะจัดให้คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานคำดังกล่าวเป็นคำเรียกสัมผัสย่อยของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานคำใด เช่น หากผู้บอกภาษาตอบว่า *สั้นมัน* ผู้วิจัยจะถามผู้บอกภาษาว่า *สั้นมัน* นี้ เมื่อสัมผัสแล้ว *สั้น* หรือ *มัน* ผู้บอกภาษาตอบว่า *สั้น* แต่มีลักษณะ *มัน* ด้วย ซึ่งเป็นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตาจึงเป็นการยืนยันว่า *สั้นมัน* สามารถจัดให้เป็นสมาชิกย่อยของประเภท *สั้น* เป็นต้น ส่วนคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่เกิดจากกลวิธีประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 1 กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 2 ผู้วิจัยได้ยึดเอาคำตอบของผู้บอกภาษาเป็นหลักเช่นกัน โดยผู้บอกภาษาจัดให้คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานประเภทนี้เป็นสมาชิกย่อยของประเภทสัมผัสทั้ง 2 ประเภทที่ปรากฏในคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานนั้น (ดูรายละเอียดใน 6.2.2) เช่น *สั้นเหลว* เป็นคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่เป็นสมาชิกย่อยของประเภทสัมผัส *สั้น* และ *เหลว*

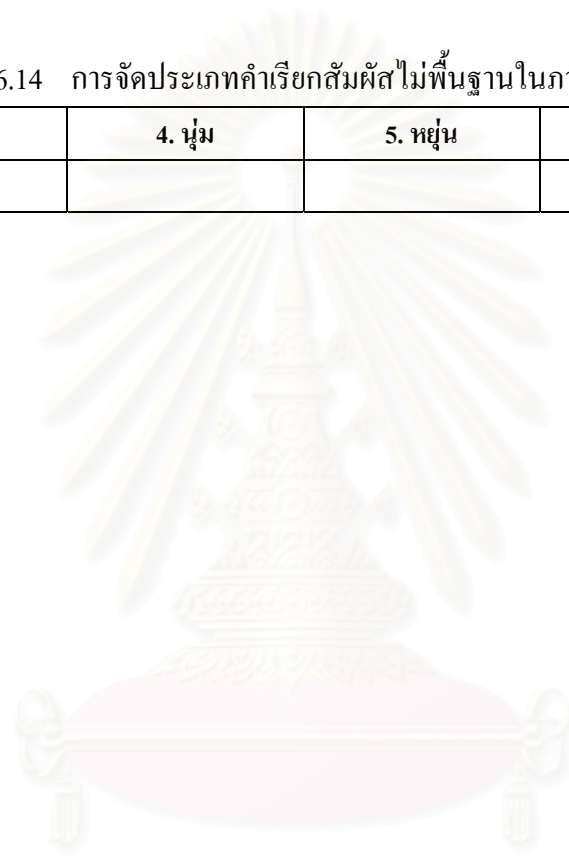
จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานที่ไม่ซ้ำกันจากกลวิธีทั้ง 7 กลวิธีใหญ่ 11 กลวิธีย่อยที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นเป็นจำนวน 152 คำ ซึ่งสามารถจัดให้เป็นสมาชิกย่อยของสัมผัสพื้นฐานประเภทต่างๆ แสดงให้เห็นในตารางที่ 6.14

ตารางที่ 6.14 การจัดประเภทคำเรียกสัมผัสไม้พื้นฐานในภาษาไทย

1. กรอบ	2. แข็ง	3. นุ่ม	4. นุ่ม	5. หยุน	6. ละ	7. เหลว	8. เหนียว
1. กรอบๆ	1. แข็งกระด้าง	1. นุ่มๆ	1. นุ่มนุ่ม	1. คล้ายวุ้น	1. ละชั้น	1. ชั้นเหลว	1. ค่อนข้างเหนียว
2. แข็งกรอบ	2. แข็งๆ	2. นุ่มป้อย	2. นุ่มๆ	2. หยุนๆ	2. ละลื่น	2. มันเหลว	2. มันเหนียว
	3. แข็งขรุขระ	3. นุ่มลื่น	3. นุ่มสาก	3. หยุนลื่น	3. ละๆ	3. เหลวชั้น	3. หนืด
	4. แข็งด้าน	4. นุ่มละ	4. หนานุ่ม	4. เหมือนฟองน้ำ	4. ละเหลว	4. เหลวมัน	4. เหนียวชั้น
	5. แข็งเนียน	5. นุ่มสาก	5. เหมือนกำมะหยี่	5. เหมือนเซลล์	5. ละเหนียว	5. เหลวลื่น	5. เหนียวมัน
	6. แข็งเป็ก	6. นุ่มหยุน	6. เหมือนฟองน้ำ	6. เหมือนวุ้น	6. ลื่นละ	6. เหลวละ	6. เหนียวลื่น
	7. แข็งโป๊ก	7. สากนุ่ม	7. เรียบนุ่ม	7. เหมือนสาตุ	7. เหลวละ	7. เหลวเหนียว	7. เหนียวใส
	8. แข็งมัน	8. นุ่มนุ่ม		8. ลื่นหยุน		8. เหลวๆ	8. เหนียวหนึบ
	9. แข็งเย้น	9. เหมือนกำมะหยี่		9. นุ่มหยุน		9. ลื่นเหลว	9. เหนียวหนืด
	10. แข็งเรียบ			10. เหนียวหยุน		10. เหนียวเหลว	10. เหนียวๆ
	11. แข็งลื่น						11. เหนียวเหนอะหนะ
	12. แข็งสาก						12. เหนียวหยุน
	13. แข็งหยาบ						13. เหนียวเหลว
	14. ค่อนข้างแข็ง						14. เย้นเหนียว
	15. มันแข็ง						15. ลื่นเหนียว
	16. เย้นแข็ง						16. ละเหนียว
	17. ลื่นแข็ง						17. เหลวเหนียว
	18. สากแข็ง						
	19. เนียนแข็ง						

ตารางที่ 6.14 การจัดประเภทคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย (ต่อ)

1. กรอบ	2. แข็ง	3. นิ่ม	4. นุ่ม	5. หยุน	6. ละ	7. หลว	8. เหนียว
	20. หยาบแข็ง						

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.14 การจัดประเภทคำเรียกสัมผัสไม้พื้นฐานในภาษาไทย (ต่อ)

9. หยาบ	10. ละเอียด	11. เปราะ	12. เรียบ	13. ตะปุ่มตะป่ำ/ปุ่มป่ำ	14. ขรุขระ	15. สาก	16. ลื่น
1. คล้ายฝอยขัดหม้อ	1. ละเอียดลื่น	-	1. เนียน	1. ตะปุ่มตะป่ำสาก	1. ขรุขระๆ	1. ค่อนข้างสาก	1. เกลี้ยงลื่น
2. หยาบกระด้าง	2. ละเอียดสาก		2. เนียนแข็ง	2. ตะปุ่มตะป่ำหยาบ	2. ขรุขระสาก	2. สากขรุขระ	2. ค่อนข้างลื่น
3. หยาบๆ	3. สากละเอียด		3. เนียนเรียบ		3. ขรุขระหยาบ	3. สากแข็ง	3. มันลื่น
4. หยาบขรุขระ			4. เนียนลื่น		4. ค่อนข้างขรุขระ	4. สากด้าน	4. ลื่นเกลี้ยง
5. หยาบแข็ง			5. มันเรียบ		5. แข็งขรุขระ	5. สากนุ่ม	5. ลื่นแข็ง
6. หยาบสาก			6. เรียบเกลี้ยง		6. สากขรุขระ	6. สากฝืด	6. ลื่นเนียน
7. แข็งหยาบ			7. เรียบนุ่ม		7. หยาบขรุขระ	7. สากละเอียด	7. ลื่นปรี๊ด
8. ขรุขระหยาบ			8. เรียบเนียน			8. สากๆ	8. ลื่นมัน
9. สากหยาบ			9. เรียบมัน			9. สากหยาบ	9. ลื่นเย็น
10. ตะปุ่มตะป่ำหยาบ			10. เรียบๆ			10. สากแห้ง	10. ลื่นเรียบ
			11. เรียบลื่น			11. ออกสาก	11. ลื่นๆ
			12. แข็งเรียบ			12. แข็งสาก	12. ลื่นลื่น
			13. ลื่นเรียบ			13. นุ่มสาก	13. ลื่นละ
			14. เหมือนกระจก			14. ขรุขระสาก	14. ลื่นหยุ่น
						15. ฝืดสาก	15. ลื่นเหลว
						16. ตะปุ่มตะป่ำสาก	16. ลื่นเหนียว
						17. นุ่มสาก	17. เหมือนกระจก
						18. หยาบสาก	18. เหมือนผ้าแพร
						19. ละเอียดสาก	19. ออกลื่น

ตารางที่ 6.14 การจัดประเภทคำเรียกสัตว์ไม่พื้นฐานในภาษาไทย (ต่อ)

9. หยาบ	10. ละเอียด	11. เปราะ	12. เรียบ	13. ตะปุ่มตะป่ำ	14. ขรุขระ	15. สาก	16. ลื่น
						20. คล้ายฝอยขัดหม้อ	20. แข็งลื่น
							21. เย็นลื่น
							22. นุ่มลื่น
							23. หยุนลื่น
							24. เหนียวลื่น
							25. เนียนลื่น
							26. เรียบลื่น
							27. ละเอียดลื่น
							28. เละลื่น
							29. เหลวลื่น
							30. คล้ายวุ้น
							31. เหมือนเซลล์
							32. เหมือนวุ้น
							33. เหมือนกระจก

ตารางที่ 6.14 การจัดประเภทคำเรียกสัมผัสไม้พื้นฐานในภาษาไทย (ต่อ)

17. ฝืด	18. เปียก	19. หมาด	20. ชื่น	21. แห้ง	22. ร้อน	23. อุุ่น	24. เย็น
1. ฝืดค้ำ	1. แฉะ	1. หมาดๆ	1. ชื่นๆ	1. แห้งๆ	1. ร้อนจัด	1. อุุ่นๆ	1. ค่อนข้างเย็น
2. ฝืดๆ	2. แฉะๆ			2. ออกแห้ง	2. ร้อนจี	2. อุุ่นจัด	2. เย็นแจ็ง
3. ฝืดสาก	3. ชุ่ม			3. สากแห้ง	3. ร้อนผ่าว		3. เย็นจัด
4. สากฝืด	4. ชุ่มๆ			4. แห้งกรอบ	4. ร้อนๆ		4. เย็นเจี๊ยบ
	5. ชุ่มโชก				5. ร้อนวาบ		5. เย็นเจี๊ยบ
	6. โชก				6. ร้อนวูบ		6. เย็นน้ำ
	7. โชกๆ						7. เย็นๆ
	8. เปียกๆ						8. เย็นเอือก
	9. เปียกแฉะ						9. เย็นลั่น
	10. เปียกชุ่ม						10. เย็นเหนียว
	11. เปียกโชก						11. แจ็งเย็น
							12. ลั่นเย็น

จากตารางที่ 6.14 เห็นได้ว่า คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานจาก 7 กลวิธีใหญ่ 11 กลวิธีย่อย จำนวน 152 คำถูกจัดให้เป็นสมาชิกย่อยของประเภทสัมผัสพื้นฐาน 24 ประเภท คือ ลิ่น สาก แข็ง เหนียว เรียบ เย็น เปียก หย่น เหลว หยาบ นุ่ม นุ่ม และ ขรุขระ ร้อน ฝืด ละเอียด แห้ง อุ่น ตะปุ่มตะป่ำ/ปุ่มป่ำ กรอบ หมาด ชื่น และ เปราะ ซึ่งมีสมาชิกย่อย ดังต่อไปนี้

1) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน ลิ่น ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 33 คำ ซึ่งถือได้ว่ามีจำนวนคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐานคำอื่น คำที่พบได้แก่ คำว่า เกลี้ยงลิ่น ก่อนข้างลิ่น มั่นลิ่น ลิ่นเกลี้ยง ลิ่นแข็ง ลิ่นเนียน ลิ่นปรืด ลิ่นมัน ลิ่นเย็น ลิ่นเรียบ ลิ่นๆ ลิ่นลื่น ลิ่นและ ลิ่นหย่น ลิ่นเหลว ลิ่นเหนียว ออกลิ่น แข็งลิ่น เย็นลิ่น นุ่มลิ่น หย่นลิ่น เหนียวลิ่น เนียนลิ่น เรียบลิ่น ละเอียดลิ่น และลิ่น เหลวลลิ่น เหมือนกระจก เหมือนเยลลี่ เหมือนวุ้น เหมือนผ้าแพร เหมือนกระจก และ คล้ายวุ้น

2) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน สาก ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 20 คำ คำที่พบได้แก่ ก่อนข้างสาก สากขรุขระ สากแข็ง สากค้ำ สากนึ้ม สากฝืด สากๆ สากหยาบ สากแห้ง สากละเอียด ออกสาก แข็งสาก นึ้มสาก ขรุขระสาก ฝืดสาก ตะปุ่มตะป่ำสาก นุ่มสาก หยาบสาก ละเอียดสาก และ คล้ายฝอยขัดหม้อ

3) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน แข็ง ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 20 คำ คำที่พบได้แก่ แข็งกระด้าง แข็งๆ แข็งค้ำน แข็งขรุขระ แข็งเนียน แข็งเป๊ก แข็งโป๊ก แข็งมัน แข็งเย็น แข็งเรียบ แข็งลื่น แข็งสาก แข็งหยาบ ก่อนข้างแข็ง มันแข็ง เย็นแข็ง ลิ่นแข็ง สากแข็ง เนียนแข็ง และ หยาบแข็ง

4) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เหนียว ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 17 คำ คำที่พบได้แก่ ก่อนข้างเหนียว มันเหนียว หนืด เหนียวขุ่น เหนียวมัน เหนียวลื่น เหนียวใส เหนียวหนึบ เหนียวหนืด เหนียวๆ เหนียวหย่น เหนียวเหนอะหนะ เหนียวเหลว เย็นเหนียว ลิ่นเหนียว ละเหนียว และ เหลวเหนียว

5) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เรียบ ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 14 คำ คำที่พบได้แก่ เนียน เนียนแข็ง เนียนเรียบ เนียนลื่น เรียบเกลี้ยง เรียบนุ่ม เรียบเนียน เรียบมัน เรียบๆ เรียบลื่น แข็งเรียบ มันเรียบ ลิ่นเรียบ และ เหมือนกระจก

6) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *เย็น* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 12 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *ค่อนข้างเย็น เย็นแข็ง เย็นจัด เย็นจีบ เย็นเฉียบ เย็นน้ำ เย็นเยือก เย็นๆ เย็นลั่น เย็นเหนียว แข็งเย็น และ ลั่นเย็น*

7) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *เปียก* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 11 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *แฉะ แฉะๆ ชุ่ม ชุ่มๆ ชุ่มโชก โชก โชกๆ เปียกๆ เปียกแฉะ เปียกชุ่ม และ เปียกโชก*

8) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *หยุ่น* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 10 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *คล้ายหยุ่น หยุ่นๆ หยุ่นลั่น เหมือนเยลลี่ เหมือนวุ้น เหมือนฟองน้ำ เหมือนสาकु ลั่นหยุ่น นิมหยุ่น และ เหนียวหยุ่น*

9) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *เหลว* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 10 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *ข้นเหลว มั่นเหลว เหลวข้น เหลวมั่น เหลวลั่น เหลวละ เหลวเหนียว เหลวๆ ลั่นเหลว และ เหนียวเหลว*

10) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *หยาบ* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 10 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *คล้ายฝอยขัดหม้อ หยาบกระด้าง หยาบๆ หยาบขรุขระ หยาบแข็ง แข็งหยาบ ขรุขระหยาบ สากหยาบ หยาบสาก และ ตะปุ่มตะป่ำหยาบ*

11) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *นิ่ม* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 9 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *นิ่มๆ นิ่มป้อย นิ่มลั่น นิ่มละ นิ่มสาก นิ่มหยุ่น สากนิ่ม นุ่มนิ่ม และ เหมือนกำมะหยี่*

12) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *นุ่ม* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 7 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *นุ่มๆ นุ่มสาก นุ่มนิ่ม นานนุ่ม เรียบนุ่ม เหมือนฟองน้ำ และ เหมือนกำมะหยี่*

13) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *ละ* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 7 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *ละข้น ละลั่น ละๆ ละเหลว ละเหนียว ลั่นละ และ เหลวละ*

14) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *ขรุขระ* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 7 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *ขรุขระๆ ขรุขระหยาบ ขรุขระสาก ค่อนข้างขรุขระ แข็งขรุขระ สากขรุขระ และ หยาบขรุขระ*

15) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *ร้อน* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 6 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *ร้อนจัด ร้อนจี ร้อนผ่าว*

ร่อนวาบ ร่อนวูป และ ร่อนๆ

16) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *แห้ง* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 4 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *แห้งๆ ออกแห้ง* *แห้งกรอบ* และ *ซากแห้ง*

17) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *ฝืด* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 4 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *ฝืดค้ำน ฝืดๆ ฝืดซาก* และ *ซากฝืด*

18) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *ละเอียดย* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 3 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *ละเอียดยล้น ละเอียดยซาก* และ *ซากละเอียดย*

19) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *อุ่น* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 2 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *อุ่นๆ* และ *อุ่นจัด*

20) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *ตะปุมตะป้า* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 2 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *ตะปุมตะป้าซาก* และ *ตะปุมตะป้าหยาบ*

21) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *กรอบ* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 2 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *กรอบๆ* และ *แห้งกรอบ*

22) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *หมาด* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 1 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *หมาดๆ*

23) สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *ชื้น* ผู้วิจัยพบคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ภายใต้คำเรียกสัมผัสประเภทนี้ทั้งสิ้น 1 คำ คำที่พบได้แก่ คำว่า *ชื้นๆ*

24) ส่วนคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *เปราะ* นั้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยไม่พบ สมาชิกย่อยภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐาน *เปราะ* ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยนำวัสดุสิ่งของที่มี ลักษณะเปราะ ไปให้ผู้บอกภาษาสัมผัสมีจำนวนน้อย ดังนั้นจึงไม่พบสมาชิกย่อยในผลการวิเคราะห์นี้

6.4 สรุป

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน พบว่าคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมักเป็นคำประสม ผู้บอกภาษาใช้ไม่สม่ำเสมอและสามารถจัดให้อยู่ภายใต้คำเรียกสัมผัสพื้นฐานประเภทใดประเภทหนึ่งได้ คำเรียกสัมผัสพื้นฐานที่มีสมาชิกย่อยเป็นคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมากที่สุด 33 คำ คือคำว่า *ล้น* และคำเรียกสัมผัสพื้นฐานคำว่า *หมาด* และ *ชื้น* มีคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานเป็นสมาชิกย่อยน้อยที่สุดเพียง 1 คำ ส่วนกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ใน

การสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมีทั้งสิ้น 7 กลวิธีใหญ่ 11 กลวิธีย่อย ได้แก่ 1) การซ้ำคำแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ และแบบเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ 2) การประสมคำเรียกสัมผัส 2 คำเข้าด้วยกัน 3) การประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายซึ่งคำที่นำมาประสม ได้แก่ คำขยายเพื่อบอกปริมาณ คำขยายเพื่อบอกลักษณะอาการความรู้สึกทางกาย และคำขยายแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา 4) การใช้คำเรียกวัตถุเฉพาะซึ่งคำที่นำมาใช้ร่วมกับคำเรียกวัตถุเฉพาะ ได้แก่ คำว่า *เหมือน* และ คำว่า *คล้าย* 5) การใช้ศัพท์เดี่ยว 6) การใช้คำว่า *ค่อนข้าง* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน และ 7) การใช้คำว่า *ออก* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทย

หลังจากวิเคราะห์คำเรียกสัมผัสพื้นฐานและคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทยแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสของผู้พูดภาษาไทย โดยวิเคราะห์จากคำที่ใช้ในการแสดงทัศนคติ หรือความรู้สึกของผู้บอกภาษาที่ได้จากการถามผู้บอกภาษาว่าชอบหรือไม่ชอบความรู้สึกสัมผัสนั้นๆ และเพราะเหตุใดผู้บอกภาษาจึงชอบหรือไม่ชอบสัมผัสประเภทนั้น

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์คำที่แสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่พบในภาษาไทย 2) ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงทัศนคติกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน 3) การแสดงประเภทของสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบและไม่ชอบมากที่สุด และ 4) สรุป

คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัส คือ คำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงความรู้สึกทางอัตวิสัยที่เกิดขึ้นเมื่อสัมผัสวัตถุ โดยความรู้สึกดังกล่าวนี้หมายถึงความชื่นชอบและไม่ชื่นชอบของผู้บอกภาษาที่มีต่อประเภทสัมผัสแต่ละประเภท คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสมิใช่คำที่ใช้เรียกประเภทของสัมผัสจึงไม่จัดเป็นคำเรียกสัมผัส แต่เป็นคำที่อาจเหมือนหรือแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล และคำแสดงทัศนคติบางคำยังใช้กับการรับรู้จากประสาทสัมผัสทางตาด้วย ตัวอย่างเช่น ผู้บอกภาษาที่ชอบสัมผัสวัตถุสิ่งของที่มีลักษณะ *หย่น* จะใช้คำว่า *สนุกดี* หรือ *เพลินดี* ในขณะที่ผู้บอกภาษาที่ไม่ชอบสัมผัสวัตถุสิ่งของที่มีลักษณะ *หย่น* อาจใช้คำว่า *ขยะแขยง* หรือ *รำคาญ* หรือผู้บอกภาษาที่ชอบสัมผัสวัตถุสิ่งของที่มีลักษณะ *แห้ง* จะใช้คำว่า *สะอาดดี* ผลการวิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับคำเรียกสัมผัสจะนำไปสู่การตีความเกี่ยวกับค่านิยมที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เช่น หากคนไทยมีทัศนคติลบต่อ *เปียก* อาจตีความได้ว่าคนไทยไม่ชอบความรู้สึก *เปียก* เนื่องจากฤดูฝนของไทย ฝนตกชุก เมื่อคนไทยต้องออกไปทำงานนอกบ้านแล้วฝนตกทำให้เปียกเฉอะแฉะและเดินทางไม่สะดวกอีกด้วย

7.1 คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่พบในภาษาไทย

ผลการวิเคราะห์พบว่าคำที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงทัศนคติที่มีต่อสัมผัส จำแนกได้เป็น 3 ประเภทตามความหมายของคำ คือ 1) คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายทางบวก 2) คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายทางลบ 3) คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายเป็นกลาง

ผู้วิจัยขอนำเสนอคำแสดงทัศนคติประเภทต่างๆตามลำดับที่กล่าวไว้ข้างต้น พร้อมทั้ง
คำอธิบายความหมายของคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่พบในแต่ละประเภท ดังต่อไปนี้

7.1.1 คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายทางบวก

ในการแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัส ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้คำที่มีความหมายทางบวกแสดง
ความรู้สึกชอบหรือพึงพอใจของตนต่อสัมผัสประเภทต่างๆและผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็น
ว่าผู้บอกภาษาใช้คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายทางบวกกับสัมผัสบางประเภทซึ่ง
แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล คำแสดงทัศนคติทางบวกปรากฏกับประเภทสัมผัสในทุกมิติ
กล่าวคือ ในมิติเนื้อสารคำแสดงทัศนคติทางบวกปรากฏกับประเภทสัมผัส *กรอบ แข็ง นุ่ม
นุ่ม หยุน เหลว และ ละเอียดย* ส่วนมิติพื้นผิว คำแสดงทัศนคติทางบวกปรากฏกับ
ประเภทสัมผัส *เรียบ ฝืด ลื่น และ สาก* ส่วนมิติความเปียก คำแสดงทัศนคติทางบวกปรากฏ
กับประเภทสัมผัส *แห้ง* ส่วนมิติอุณหภูมิ คำแสดงทัศนคติทางบวกปรากฏกับประเภทสัมผัส
อุ่น และ เย็น

ผู้วิจัยนำเสนอคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายทางบวกที่พบโดยจัดกลุ่มตาม
ความหมายที่คล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มคำที่มีความหมายบางกลุ่มมีสมาชิก
เพียง 1 คำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีจำนวนน้อย หากกลุ่มตัวอย่างมี
ขนาดใหญ่ขึ้นอาจได้คำแสดงทัศนคติมากขึ้นกว่าที่ปรากฏ

คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายทางบวกมี 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคำที่มี
ความหมายว่า *สบาย สนุก ดี แข็งแรง ไม่อันตราย และ สะอาด*

7.1.1.1 สบาย

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *สบาย* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติ
ทางบวกที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ
ได้แก่ *สบาย ละมุน นำสัมผัส และ มีความสุข*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *สบาย* หรือ *นำสัมผัส* หรือ *มีความสุข* ปรากฏกับ
ประเภทสัมผัส *นุ่ม นุ่ม เหลว หยุน เรียบ แห้ง อุ่น และ เย็น*

7.1.1.2 สนุก

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *สนุก* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติ
ทางบวกที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ
ได้แก่ *เพลิดเพลิน สนุกดี และ ตื่นเต้น*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *เพลิดเพลิน* หรือ *สนุกดี* หรือ *ตื่นเต้น* ปรากฏกับ

ประเภทสัมผัส *หย่น กรอบ ลื่น และ สาก*

7.1.1.3 ดี

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *ดี* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติทางบวกที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *ดี* และ *ดีมาก*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *ดี* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *ละเอียดย เรียบ* และ *แห้ง*

7.1.1.4 แข็งแรง

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *แข็งแรง* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติทางบวกที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *แข็งแรง* และ *มั่นคง*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *แข็งแรง* หรือ *มั่นคง* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *แข็ง*

7.1.1.5 ไม่อันตราย

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *ไม่อันตราย* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติทางบวกที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *ไม่อันตราย*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *ไม่อันตราย* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *ฝืด*

7.1.1.6 สะอาด

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *สะอาด* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติทางบวกที่มีต่อสัมผัส ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *ไม่เลอะเทอะ* และ *สะอาด*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *ไม่เลอะเทอะ* หรือ *สะอาด* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *แห้ง*

7.1.2 คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายทางลบ

นอกจากพบคำแสดงทัศนคติทางบวกแล้ว ยังพบว่า ผู้บอกภาษาใช้คำที่มีความหมายทางลบแสดงการรับรู้ไม่ชอบต่อสัมผัสประเภทต่างๆด้วย

คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายทางลบจัดเป็นกลุ่มได้ 7 กลุ่ม คือ *ไม่สบาย* *ขยะแขยง* *ไม่ดี* *ไม่แข็งแรง* *สกปรก* *รำคาญ* และ *อันตราย*

7.1.2.1 ไม่สบาย

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *ไม่น่าสัมผัส* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติทางลบที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาไม่ชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *ไม่สบาย* และ *ไม่น่าสัมผัส*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *ไม่สบาย* หรือ *ไม่น่าสัมผัส* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *แข็ง หยุ่น กรอบ หยาบ ขรุขระ ฝืด เปียก หมด ชื่น ร้อน* และ *เย็น*

7.1.2.2 ขยะแขยง

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *ขยะแขยง* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติทางลบที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาไม่ชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *น่ารังเกียจ สะอิดสะเอียน ะอืดระออม ขยะแขยง* และ *ແຍະ*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *น่ารังเกียจ* หรือ *สะอิดสะเอียน* หรือ *ะอืดระออม* หรือ *ขยะแขยง* หรือ *ແຍະ* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *เหลว ละ เหนียว หยุ่น สากลัน* และ *ตะปุมตะป้า*

7.1.2.3 ไม่ดี

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *ไม่ดี* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติทางลบที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาไม่ชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *ไม่ดี* และ *กระด้าง*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *ไม่ดี* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *กรอบ แข็ง หยาบ สาก ชื่น* และ *หมด*

7.1.2.4 ไม่แข็งแรง

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *ไม่มั่นคง* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติทางลบที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาไม่ชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *ไม่แข็งแรง ไม่มั่นคง เสียหายง่าย*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *ไม่มั่นคง* *ไม่แข็งแรง* *เสียหายง่าย* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *เปราะ*

7.1.2.5 สกปรก

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *สกปรก* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติ

ทางลบที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาไม่ชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *ไม่สะอาด เลอะเทอะ และ สกปรก*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *ไม่สะอาด* หรือ *เลอะเทอะ* หรือ *สกปรก* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *เหลว และ เหนียว สาก ลื่น และ เปียก*

7.1.2.6 รำคาญ

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *รำคาญ* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติทางลบที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาไม่ชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *อึดอัด รำคาญ และ หงุดหงิด*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *อึดอัด* หรือ *รำคาญ* หรือ *หงุดหงิด* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *หยุ่น เหนียว สาก ลื่น ฝืด เปียก ชื่น และ หมาด*

7.1.2.7 อันตราย

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *อันตราย* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติทางลบที่มีต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาไม่ชอบประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *น่ากลัว และ อันตราย*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *อันตราย* หรือ *น่ากลัว* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *หยุ่น และ ร้อน*

7.1.3 คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายเป็นกลาง

นอกจากคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่มีความหมายทางบวกและลบแล้ว ผู้วิจัยยังพบคำที่มีความหมายเป็นกลางซึ่งไม่ได้บ่งบอกความรู้สึกว่าชอบหรือไม่ชอบต่อการรับรู้ประเภทสัมผัสต่างๆด้วย ซึ่งมี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *เฉยๆ* และ *ธรรมดา*

7.1.3.1 เฉยๆ

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *เฉยๆ* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติเป็นกลางต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาไม่ได้มีความรู้สึกใดๆต่อประเภทสัมผัสนั้น คำที่พบ ได้แก่ *เฉยๆ*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *เฉยๆ* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *เหลว แข็ง กรอบ ลื่น แห้ง และ เปียก*

7.1.3.2 ธรรมดา

กลุ่มคำที่มีความหมายว่า *ธรรมดา* เป็นกลุ่มคำที่ผู้บอกภาษาใช้แสดงทัศนคติ เป็นกลางต่อสัมผัสประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาไม่ได้รู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสัมผัสประเภทนั้นๆ คำที่พบได้แก่ *ธรรมดา*

ตัวอย่างการใช้คำว่า *ธรรมดา* ปรากฏกับประเภทสัมผัส *เหลว* และ *แข็ง*

7.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงทัศนคติกับประเภทสัมผัสพื้นฐาน

ผู้วิจัยพบว่าคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสมีความสัมพันธ์กับประเภทสัมผัสแต่ละประเภท และเพื่อให้ประเด็นนี้เด่นชัด การแสดงความถี่ของการปรากฏร่วมของคำแสดงทัศนคติกับสัมผัสแต่ละประเภทจะทำให้ทราบแนวโน้มว่าผู้พูดภาษาไทยจีนชอบหรือไม่จีนชอบสัมผัสประเภทใด ดังแสดงในตารางที่ 7.1

ตารางที่ 7.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงทัศนคติกับประเภทสัมผัสพื้นฐาน

ประเภทสัมผัส	ทัศนคติทางบวก		ทัศนคติทางลบ		ทัศนคติความหมาย กลางๆ		รวม เปอร์เซ็นต์
	จำนวน คน	คิดเป็น เปอร์เซ็นต์	จำนวน คน	คิดเป็น เปอร์เซ็นต์	จำนวนคน	คิดเป็น เปอร์เซ็นต์	
1. นุ่ม	20	100	-	-	-	-	100
2. นิ่ม	20	100	-	-	-	-	100
3. เรียบ	20	100	-	-	-	-	100
4. ละเอียด	20	100	-	-	-	-	100
5. อุ่น	20	100	-	-	-	-	100
6. เย็น	19	95	1	5	-	-	100
7. แข็ง	18	90	-	-	2	10	100
8. หยุ่น	9	45	11	55	-	-	100
9. กรอบ	5	25	13	65	2	10	100
10. แข็ง	4	20	14	70	2	10	100
11. เหลว	2	10	16	80	2	10	100
12. ลื่น	2	10	17	85	1	10	100
13. เปียก	-	-	18	90	2	10	100
14. สาก	1	5	19	95	-	-	100
15. ฝืด	1	5	19	95	-	-	100

ตารางที่ 7.1 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าแสดงทัศนคติกับประเภทสัมผัสพื้นฐาน (ต่อ)

ประเภทสัมผัส	ทัศนคติทางบวก		ทัศนคติทางลบ		ทัศนคติความหมาย กลางๆ		รวม เปอร์เซ็นต์
	จำนวน คน	คิดเป็น เปอร์เซ็นต์	จำนวน คน	คิดเป็น เปอร์เซ็นต์	จำนวนคน	คิดเป็น เปอร์เซ็นต์	
16. หยาบ	-	-	19	95	1	5	100
17. หมาด	-	-	20	100	-	-	100
18. ชื่น	-	-	20	100	-	-	100
19. เปราะ	-	-	20	100	-	-	100
20. เละ	-	-	20	100	-	-	100
21. ตะปุ่มตะป่ำ	-	-	20	100	-	-	100
22. ร้อน	-	-	20	100	-	-	100
23. เหนียว	-	-	20	100	-	-	100
24. ขรุขระ	-	-	20	100	-	-	100

ตาราง 7.1 แสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษาไทยใช้ค่าแสดงทัศนคติทางบวกกับประเภทสัมผัส *นุ่ม นิ่ม ละเอียดย เรียบ และ อุ่น* มากที่สุด ซึ่งความถี่ที่นับได้ของแต่ละประเภทมีทั้งสิ้น 20 ครั้งทั้ง 5 ประเภทสัมผัส ถือเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ของการใช้ค่าแสดงทัศนคติทางบวกทั้งหมด ส่วนประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาไทยใช้ค่าแสดงทัศนคติทางลบที่มีความถี่รองลงมาจากระเภทสัมผัส *นุ่ม นิ่ม ละเอียดย เรียบ และ อุ่น* คือ *เย็น* และ *แห้ง* คิดเป็น 95 และ 90% ตามลำดับ สำหรับค่าแสดงทัศนคติทางลบที่ผู้บอกภาษาไทยใช้บ่อยที่สุด ได้แก่ คำว่า *สบาย* ซึ่งปรากฏในผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมากที่สุดเป็นจำนวนทั้งสิ้น 99 ครั้ง จากค่าแสดงทัศนคติทางลบที่ใช้กับประเภทสัมผัสรวมกัน 161 ครั้งซึ่งถือว่ามากกว่าการใช้คำอื่นๆทั้งหมด

ส่วนทัศนคติทางลบนั้นผู้บอกภาษาไทยใช้ค่าแสดงทัศนคติทางลบกับประเภทสัมผัส *ละเอียด เหนียว เปราะ ตะปุ่มตะป่ำ ขรุขระ ชื่น หมาด เปี้ยก และ ร้อน* มากที่สุด ซึ่งความถี่ที่นับได้แต่ละประเภทมีทั้งสิ้น 20 ครั้งทั้ง 9 ประเภทสัมผัส ถือเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ของการใช้ค่าแสดงทัศนคติทางลบทั้งหมด ส่วนสัมผัสที่ผู้บอกภาษาไทยใช้ค่าแสดงทัศนคติทางลบที่มีความถี่รองลงมาจากระเภทสัมผัส *ละเอียด เหนียว เปราะ ตะปุ่มตะป่ำ ขรุขระ และ ร้อน* ได้แก่ *หยาบ สาก และ ผืด* คิดเป็น 95% ส่วนประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาไทยใช้ค่าแสดงทัศนคติทางลบที่มีความถี่รองลงมาจากระเภทสัมผัส *หยาบ สาก และ ผืด* คือ *เปี้ยก ลื่น เหลว แฉง กรอบ และ หยุ่น* คิดเป็น 90 85 80 70 65 และ 55% ตามลำดับ สำหรับค่าแสดงทัศนคติทางลบที่ผู้บอกภาษาไทยใช้บ่อยมากที่สุด ได้แก่ คำว่า *รำคาญ* ซึ่งปรากฏในผลที่ได้จาก

การวิเคราะห์ข้อมูลมากที่สุด เป็นจำนวนทั้งสิ้น 57 ครั้ง จากคำแสดงทัศนคติทางลบที่ใช้กับ สัมผัสรวมกัน 305 ครั้ง ซึ่งถือว่ามากกว่าการใช้คำอื่นๆทั้งหมด

ส่วนคำแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลางนั้น ผู้บอกภาษาไทยใช้คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลางกับประเภทสัมผัสใน 3 มิติ ได้แก่ ในมิติเนื้อสาร คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลางปรากฏกับประเภทสัมผัส *กรอบ แข็ง เหลว หยาบ* ส่วนในมิติพื้นผิว คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลางปรากฏกับประเภทสัมผัส *ลื่น* สำหรับมิติความเปียก คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลางปรากฏกับประเภทสัมผัส *เปียก* และ *แห้ง* ซึ่งความถี่ที่นับได้ในแต่ละประเภทมีเพียง 1 หรือ 2 ครั้งเท่านั้น ถือเป็น 5-10 เปอร์เซ็นต์ของการใช้คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลางทั้งหมด สำหรับคำแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลางที่ผู้บอกภาษาไทยชอบมากที่สุด ได้แก่ คำว่า *เฉยๆ* ซึ่งปรากฏในผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมากที่สุด เป็นจำนวนทั้งสิ้น 12 ครั้ง จากคำแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลางที่ใช้กับประเภทสัมผัสรวมกัน 14 ครั้ง ซึ่งถือว่ามากกว่าการใช้คำอื่นๆทั้งหมด

จะเห็นได้ว่าผู้บอกภาษาไทยส่วนใหญ่ชอบประเภทสัมผัส *นุ่ม* และ *นิ่ม* เนื่องจากคนไทยอาจชอบวัตถุดิบของที่มีลักษณะนุ่มและนิ่ม เช่น *ลำลี นุ่น ตู๊กตา หมอน ที่นอน* และ *ผ้าขนหนู* เป็นต้น ซึ่งเมื่อสัมผัสแล้วก่อให้เกิดความรู้สึกสบาย แต่คนไทยส่วนใหญ่กลับไม่ชอบประเภทสัมผัส *แข็ง* อาจเป็นเพราะเมื่อสัมผัสแล้วก่อให้เกิดความรู้สึกไม่สบาย *ไม่นุ่มนวล*

ส่วนประเภทสัมผัส *เรียบ* คนไทยส่วนใหญ่ชอบ เนื่องจากคนไทยชอบผ้าที่รีดเรียบ เพราะดูเรียบร้อย ด้วยเหตุนี้ ผ้าที่รีดเรียบจึงอาจส่งผลให้คนไทยชอบสัมผัสประเภท *เรียบ* แต่กลับไม่ชอบประเภทสัมผัส *ตะปุ่มตะป่ำ* อาจเป็นเพราะไม่ชอบผิวหนังคางคก หรือผิวหนังที่มีลักษณะเหมือนท้าวแสนปม ด้วยเหตุนี้ ผิวหนังคางคกและผิวหนังที่มีลักษณะเหมือนท้าวแสนปมจึงอาจส่งผลให้คนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบประเภทสัมผัส *ตะปุ่มตะป่ำ* ส่วนประเภทสัมผัส *ขรุขระ* คนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบเช่นกัน เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบถนนขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อเนื่องจากทำให้เดินทางไม่สะดวก *ล่าช้า* และทำให้เหน็ดเหนื่อยมากขณะเดินทาง ด้วยเหตุนี้ ถนนขรุขระจึงอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส *ขรุขระ* ส่วนประเภทสัมผัส *สาก* คนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบเช่นกัน อาจเป็นเพราะคนไทยไม่ชอบสิ่งของหรือพื้นที่มีฝุ่นจับเนื่องจากทำให้เสียดสีสกปรก เมื่อสัมผัสแล้วทำให้รู้สึกไม่สะอาดและไม่สบายผิว ด้วยเหตุนี้ พื้นที่มีฝุ่นจับจึงอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส *สาก* ด้วย

คนไทยส่วนใหญ่ชอบประเภทสัมผัส *ละเอียด* อาจเป็นเพราะชอบสิ่งของหรือผิวที่มีลักษณะละเอียด เมื่อสัมผัสแล้วทำให้รู้สึกสบายและดูสวยงาม ด้วยเหตุนี้ สิ่งของที่ละเอียดและผิวที่มีลักษณะละเอียด จึงอาจส่งผลให้คนไทยชอบประเภทสัมผัส *ละเอียด* แต่กลับไม่ชอบประเภทสัมผัส *หยาบ* อาจเป็นเพราะคนไทยไม่ชอบสิ่งของหรือผิวหรือพื้นผิวที่มีลักษณะหยาบ

เนื่องจากสัมผัสแล้วทำให้รู้สึกไม่นุ่มนวลและดูไม่สวยงาม ด้วยเหตุนี้ สิ่งของที่หยาบและผิวที่มีลักษณะหยาบจึงอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส *หยาบ*

คนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบประเภทสัมผัส *ร้อน* เนื่องจากภูมิประเทศของไทยตั้งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร ดังนั้นในฤดูร้อนอากาศจึงร้อนอบอ้าว ด้วยเหตุนี้ อากาศร้อนจึงอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส *ร้อน* ในทางตรงกันข้ามกลับชอบประเภทสัมผัส *อุ่น* และ *เย็น* อาจเป็นเพราะเมื่อประสบกับสภาพอากาศเย็น การอาบน้ำอุ่นก่อนให้เกิดความรู้สึกสบายอาจส่งผลให้คนไทยชอบสัมผัสประเภท *อุ่น* ส่วนประเภทสัมผัส *เย็น* ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าประเทศไทยเป็นเมืองร้อน ในฤดูร้อนอากาศร้อนอบอ้าว เมื่อต้องประสบกับสภาพอากาศร้อนอบอ้าวซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยไม่ชอบ เมื่อได้อาบน้ำเย็นหรือดื่มน้ำเย็นซึ่งช่วยบรรเทาและคลายความร้อนลงได้ น้ำเย็นอาจส่งผลให้คนไทยชอบประเภทสัมผัส *เย็น*

คนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบประเภทสัมผัส *เปียก* เนื่องจากฤดูฝนของไทย ฝนตกชุกเมื่อคนไทยต้องเดินทางออกไปทำงานนอกบ้านแล้วฝนตกทำให้เปียกเฉอะแฉะ อีกทั้งยังเดินทางไม่สะดวกอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ ฝนตกซึ่งทำให้เปียกจึงอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส *เปียก* ไปด้วย ส่วนประเภทสัมผัส *ชื้น* และ *หมาด* คนไทยก็ไม่ชอบเช่นกัน อาจเป็นเพราะฝนตกทำให้ผ้าที่ตากไว้ไม่แห้งและอับชื้นหรือมีลักษณะหมาดๆ กล่าวคือ ไม่เปียกแต่ไม่แห้ง อาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบสัมผัสประเภท *ชื้น* และ *หมาด* ไปด้วย แต่กลับชอบประเภทสัมผัส *แห้ง* อาจเป็นเพราะไม่ทำให้รู้สึกเปียกเฉอะแฉะ นำรำคาญ

คนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบประเภทสัมผัส *เหนียว* อาจเป็นเพราะคนไทยไม่ชอบยางผลไม้ที่ติดมือหรือเลอะเสื้อผ้าแล้วทำให้ทำความสะอาด ด้วยเหตุนี้ ยางผลไม้จึงอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส *เหนียว*

คนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบประเภทสัมผัส *ละเอียด* และ *เหลว* อาจเป็นเพราะคนไทยไม่ชอบสิ่งของที่มีลักษณะละเอียด เช่น อาเจียน ผลไม้สุกงอม ด้วยเหตุนี้ อาเจียนและผลไม้สุกงอมจึงอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส *ละเอียด* และ *เหลว*

คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส *ลื่น* อาจเป็นเพราะไม่ชอบพื้นผิว *ลื่น* เพราะอาจก่อให้เกิดอันตรายได้เมื่อสัมผัสพื้นผิวนั้น เช่น ถนนลื่นทำให้ต้องขับรถระวังมากเป็นพิเศษ เพราะหากห้ามล้อไม่ทันอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ ส่วนพื้นลื่นก็อาจทำให้เดินหกล้มได้ ด้วยเหตุนี้ ถนนลื่นและพื้นลื่นอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส *ลื่น*

คนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบประเภทสัมผัส *ฝืด* อาจเป็นเพราะไม่ชอบประตูฝืดซึ่งเปิดปิดได้ยากซึ่งก่อให้เกิดความรำคาญหรือเลื่อยฝืดซึ่งเลื่อยไม่สะดวกและต้องใช้กำลังมากเมื่อจะเลื่อยวัตถุใดวัตถุหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ ประตูฝืดหรือเลื่อยฝืดอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส *ฝืด*

คนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบประเภทสัมผัส หยุ่น อาจเป็นเพราะไม่ชอบสิ่งของที่มีลักษณะหยุ่นซึ่งทำให้เกิดความรำคาญ ด้วยเหตุนี้ สิ่งของที่ทำจากยางซึ่งมีลักษณะหยุ่นอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส หยุ่น ไปด้วย

คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส เปราะ และ กรอบ อาจเป็นเพราะเมื่อสัมผัสแล้วทำให้ของเสียหายได้ง่าย เช่น แก้วที่มีลักษณะบาง ใส่ดินสอเปราะหรือพลาสติกที่กรอบทำให้แตกง่าย ทำให้ใช้งานไม่ได้นาน ด้วยเหตุนี้ แก้วที่มีลักษณะบาง ใส่ดินสอเปราะหรือพลาสติกที่กรอบทำให้แตกง่ายอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบสัมผัสทั้ง 2 ประเภทนี้

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าการชอบหรือไม่ชอบสัมผัสประเภทใดๆนั้น อาจแปรไปตามบริบทหรือสถานการณ์ของสภาพแวดล้อมและวัตถุดิบของด้วย อย่างเช่น หากคนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบประเภทสัมผัส ตะปุมตะป๋า อาจเป็นเพราะไม่ชอบผิวหนังคางคก แต่คนไทยส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มีความรู้สึกไม่ชอบผิวของมะระขี้นก ลูกยอ หรือ ฟักทองซึ่งมีลักษณะตะปุมตะป๋า หรือ อาเจียนเป็นสิ่งไม่ดีที่มีลักษณะและจึงอาจส่งผลให้คนไทยไม่ชอบประเภทสัมผัส เตะ ไปด้วย แต่คนไทยก็ได้รังเกียจโจ๊กซึ่งมีลักษณะ เตะ และมีได้รังเกียจขอสมะเขือเทศที่มีลักษณะ เหลว ดังนั้นเราจึงไม่อาจพิจารณาการชอบ หรือไม่ชอบประเภทสัมผัสแต่ละประเภทได้โดยไม่พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทสัมผัสกับวัตถุดิบของ หรือพิจารณาแต่เฉพาะการชอบหรือไม่ชอบประเภทสัมผัสใดประเภทสัมผัสหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงวัตถุแต่อย่างใด เพราะการชอบหรือไม่ชอบประเภทสัมผัสใดๆไม่ได้้อยู่อย่างเป็นเอกเทศ แต่การชอบหรือไม่ชอบประเภทสัมผัสใดนั้นยังไปสัมพันธ์กับวัตถุดิบของที่คนในสังคมไทยให้คุณค่าด้วย ด้วยเหตุนี้ การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมวัตถุดิบของไปพร้อมกับประเภทสัมผัสต่างๆแต่ละประเภท จึงอาจมีส่วนส่งผลให้คนไทยชอบประเภทสัมผัสหนึ่งแต่กลับไม่ชอบประเภทสัมผัสอีกประเภทหนึ่ง

7.3 ประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบและไม่ชอบมากที่สุด

หลังจากผู้วิจัยจำแนกประเภทของคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัส ได้วิเคราะห์ความหมายของคำแสดงทัศนคติแต่ละคำในกลุ่มแล้ว และผู้วิจัยได้เสนอให้เห็นว่าคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสมีความสัมพันธ์กับคำเรียกสัมผัสแต่ละคำอย่างไร โดยแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใช้คำแสดงทัศนคติประเภทใดกับคำเรียกสัมผัสใดมากที่สุด โดยพิจารณาการปรากฏของคำแสดงทัศนคติกับคำเรียกสัมผัส ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าผู้พูดภาษาไทยชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบประเภทสัมผัสนั้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยชอบสัมผัสประเภทใดและไม่ชอบสัมผัสประเภทใดมากที่สุดด้วย ผลการวิเคราะห์ประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบมากที่สุดแสดงในตารางที่ 7.2

ตารางที่ 7.2 ประเภทสัมผัสที่ชอบมากที่สุด

สัมผัสที่ชอบ	จำนวนผู้บอกภาษาที่ชอบ	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์
1. นุ่ม	13	65
2. เย็น	4	20
3. เรียบ	2	10
4. นิ่ม	1	5
รวม	20	100

จากตาราง 7.2 แสดงให้เห็นว่าประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบมากที่สุด คือ *นุ่ม* ซึ่งมีผู้บอกภาษาชอบทั้งสิ้น 13 คน ซึ่งคิดเป็น 65 เปอร์เซ็นต์ ส่วนประเภทสัมผัสที่ชอบรองลงมาเป็นอันดับสอง คือ *เย็น* ซึ่งมีผู้บอกภาษาชอบ 4 คน คิดเป็น 20 เปอร์เซ็นต์ ส่วนประเภทสัมผัสที่ชอบรองลงมาเป็นอันดับสาม คือ *เรียบ* ซึ่งมีผู้บอกภาษาชอบ 2 คน ซึ่งคิดเป็น 10 เปอร์เซ็นต์

ผลการวิเคราะห์ประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาไม่ชอบมากที่สุด แสดงในตารางที่ 7.3

ตารางที่ 7.3 ประเภทสัมผัสที่ไม่ชอบมากที่สุด

สัมผัสที่ไม่ชอบ	จำนวนผู้บอกภาษาที่ไม่ชอบ	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์
1. และ	9	45
2. ตะปุ่มตะป่ำ	6	30
3. ร้อน	4	20
4. เหนียว	1	5
รวม	20	100

จากตาราง 7.3 ประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาไม่ชอบมากที่สุด คือ *และ* ซึ่งมีผู้บอกภาษาไม่ชอบทั้งสิ้น 9 คน ซึ่งคิดเป็น 45 เปอร์เซ็นต์ ส่วนประเภทสัมผัสที่ไม่ชอบรองลงมาเป็นอันดับสอง คือ *ตะปุ่มตะป่ำ* มีผู้บอกภาษาไม่ชอบ 6 คน ซึ่งคิดเป็น 30 เปอร์เซ็นต์ ส่วนประเภทสัมผัสที่ไม่ชอบรองลงมาเป็นอันดับสาม คือ *ร้อน* ซึ่งมีผู้บอกภาษาไม่ชอบ 4 คนซึ่งคิดเป็น 20 เปอร์เซ็นต์

7.4 สรุป

ในบทที่ 7 นี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสที่ผู้บอกภาษาไทยใช้ในการแสดงความรู้สึกเชิงอติวิสัยต่อสัมผัสประเภทต่างๆ พบว่า คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทตามความหมายของคำ คือ 1) คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายทางบวก ซึ่งมีความหมายในเชิงว่า *สบาย สนุก ดี แข็งแรง ไม่อันตราย และ สะอาด* 2) คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายทางลบ มีความหมายว่า *ไม่น่าสัมผัส ไม่นั่นคง ขยะแขยง ไม่ดี สกปรก รำคาญ และ อันตราย* 3) คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายกลางๆ มีความหมายว่า *เฉยๆ และธรรมดา*

ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงทัศนคติกับคำเรียกสัมผัส เพื่อพิจารณาว่าผู้พูดภาษาไทยขึ้นชอบสัมผัสประเภทใดมากที่สุดและไม่ขึ้นชอบสัมผัสประเภทใดมากที่สุด โดยตีความจากการปรากฏของคำแสดงทัศนคติร่วมกับคำเรียกสัมผัส ผลการวิเคราะห์แสดงว่า *นุ่ม นิ่ม ละเอียดย เรียบ และ อุ่น* เป็นประเภทสัมผัสที่ผู้พูดภาษาไทยขึ้นชอบมากที่สุด เนื่องจากมีการปรากฏร่วมกับคำแสดงทัศนคติทางบวกมากที่สุด ส่วน *เหนียว เละ หยาบ เปราะ ตะปุ่มตะป่ำ ขรุขระ และ ร้อน* เป็นประเภทสัมผัสที่ผู้พูดภาษาไทยไม่ขึ้นชอบมากที่สุด และผู้บอกภาษาใช้คำว่า *สบาย* ในการแสดงทัศนคติทางบวกมากที่สุด และใช้คำว่า *รำคาญ* ในการแสดงทัศนคติทางลบมากที่สุด

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ว่าประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบมากที่สุดไม่ชอบมากที่สุด ผลการวิเคราะห์พบว่าประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบมากที่สุด คือ *นุ่ม* ประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบรองลงมาเป็นอันดับสอง คือ *เย็น* ประเภทสัมผัสที่ชอบรองลงมาเป็นอันดับสามคือ *เรียบ* ส่วนประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาไม่ชอบมากที่สุด คือ *เละ* ประเภทสัมผัสที่ไม่ชอบรองลงมาเป็นอันดับสอง คือ *ตะปุ่มตะป่ำ* ส่วนประเภทสัมผัสที่ไม่ชอบรองลงมาเป็นอันดับสาม คือ *ร้อน*

บทที่ 8

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

8.1 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องคำเรียกสัมผัสและทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยตามแนววรรณคดีชาติพันธุ์มีเป้าหมายเพื่อเข้าถึงระบบความรู้ ความคิด ค่านิยม ทัศนคติ และโลกทัศน์ของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าภาษาเป็นสิ่งสะท้อนความนึกคิดและการมองโลกของชนกลุ่มนั้น วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือ จำแนกคำเกี่ยวกับสัมผัสทางกายในภาษาไทยออกเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน และคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัส รวมทั้งวิเคราะห์ระบบความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน กลวิธีการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน และความหมายของคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ในเบื้องต้น ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากพจนานุกรม คลังคำ และนวนิยาย หลังจากนั้น ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 1 เขียนคำเกี่ยวกับสัมผัสเพื่อให้ได้คำเกี่ยวกับสัมผัสและวัสดุที่เป็นตัวแทนประเภทสัมผัส ผู้วิจัยรวบรวมรายชื่อวัตถุและลักษณะของวัตถุได้ทั้งหมดจำนวน 135 รายชื่อ และได้นำวัตถุจริงไปให้ผู้บอกภาษากลุ่มที่ 2 แตะ ลูบ บีบ และตอบคำถามเพื่อให้ได้คำเรียกสัมผัสและคุณสมบัติของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน รวมทั้งชื่อวัตถุที่เป็นตัวแทนของคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน ตลอดจนคำบอกทัศนคติที่มีต่อคำเรียกสัมผัสพื้นฐานแต่ละประเภท

ผลการวิเคราะห์พบว่าคำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 25 คำแทนประเภทสัมผัสพื้นฐานของคนไทย 24 ประเภท ได้แก่ *กรอบ ขรุขระ แข็ง ชื่น ตะปุมตะป่าปุมป่า นุ่ม นุ่ม เปียก เปราะ สืด เย็น ร้อน เรียบ ละเอียด ลื่น และ สาก หมาด หยวบ หยุ่น เหลว แห้ง เหนียว และ อุ่น*

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจำแนกคำที่ได้จากการเก็บข้อมูลออกเป็นกลุ่มคำเรียกสัมผัสและคำแสดงทัศนคติ จากนั้นจึงนำคำเรียกสัมผัสไปจำแนกเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐานและไม่พื้นฐานและศึกษาความหมายของคำเรียกสัมผัสพื้นฐานด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยนำความหมายของแต่ละคำมาเปรียบเทียบกับคำอื่น แล้วหามิติแห่งความแตกต่าง พร้อมทั้งหาอรรถลักษณะที่มาประกอบกันเป็นความหมายของคำเรียกสัมผัสแต่ละคำ เมื่อวิเคราะห์ระบบความหมายแล้ว ผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานโดยการพิจารณาโครงสร้างของคำว่านำคำชนิดใดมาประกอบกัน นอกจากนั้น ยังวิเคราะห์คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสใน

ภาษาไทยโดยศึกษาความหมายของแต่ละคำว่ามีความหมายอย่างไร แล้วจำแนกเป็นกลุ่มตามความหมายของคำแสดงทัศนคติ

เมื่อวิเคราะห์ห้วงคำประกอบทางความหมายของคำเรียกสัมผัสแล้ว พบว่า คำเรียกสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทยดังกล่าว มีความแตกต่างกันในมิติแห่งความแตกต่างทั้งหมด 4 มิติหลัก ได้แก่ 1) เนื้อสาร ซึ่งแบ่งเป็น 10 มิติย่อย ได้แก่ การเป็นของแข็ง การยุบตัว การคืนตัว การคืนตัวเร็ว ความแน่น ความเหนอะ การแตกง่าย การแตกออกเป็นหลายชิ้น การมีชิ้นเนื้อ และการเป็นเนื้อสารขนาดใหญ่ 2) พื้นผิว ซึ่งแบ่งเป็น 3 มิติย่อย ได้แก่ ความเสมอของพื้นผิว ความเป็นปุ่มนูน และความเสียดทาน 3) ความเปียก และ 4) อุณหภูมิ

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างของคำเรียกสัมผัสขึ้นอยู่กับคุณลักษณะ 4 อย่างของวัตถุที่ถูกสัมผัส ได้แก่ เนื้อสาร พื้นผิว ความเปียก และอุณหภูมิ เนื้อสารเป็นคุณสมบัติที่เด่นมากที่สุด เพราะเป็นลักษณะที่จำแนกสัมผัสให้แตกต่างกันจำนวนมากที่สุด เนื้อสารแบ่งออกเป็นหลายลักษณะย่อย เช่น การเป็นของแข็ง ลักษณะนี้ทำให้ แข็ง ตรงข้ามกับ เหนียว ตรงที่ แข็ง มีเนื้อสารที่มีรูปทรงที่แน่นอน เมื่อกดแล้วไม่มีรอยเว้าบุ๋ม แต่ เหนียว เป็นคุณลักษณะของเนื้อสารที่ไม่มีรูปทรงแน่นอน แต่รูปทรงเปลี่ยนไปตามภาชนะที่ใส่ สำหรับพื้นผิวเป็นกลุ่มมิติที่มีความสำคัญรองลงมา ซึ่งจำแนกสัมผัสออกเป็นหลายประเภท เช่น ความเสมอของพื้นผิวทำให้ เรียบ ตรงข้ามกับ ขรุขระ ตรงที่ เรียบ เป็นลักษณะของพื้นผิวที่เสมอกันโดยตลอดและไม่มีปุ่มใด ๆ นูนขึ้นมาจากพื้นผิว แต่ ขรุขระ เป็นลักษณะของพื้นผิวที่เป็นปุ่มเป็นแฉ่งและพื้นผิวสูงต่ำไม่เท่ากัน ส่วนความเปียกมี 4 ลักษณะ คือ เปียก หมดชื้น และ แห้ง ซึ่ง เปียก มีน้ำมาก หมด มีน้ำน้อย ชื้น มีน้ำน้อยมาก ส่วน แห้ง ไม่น้ำเลย สำหรับอุณหภูมิมิมี 3 ลักษณะ คือ ร้อน อุ่น และ เย็น ซึ่ง 3 ลักษณะนี้ต่างกันตรงที่ ร้อน มีระดับอุณหภูมิสูง ส่วน อุ่น มีระดับอุณหภูมิต่ำปานกลาง ส่วน เย็น มีระดับอุณหภูมิต่ำ

สำหรับคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย พบว่ามีทั้งสิ้น 152 คำ คำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานเกือบทั้งหมดมีลักษณะเป็นคำประสม มีการใช้ไม่สม่ำเสมอเป็นคำที่มีความหมายซ้อนกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน โดยผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานทั้งสิ้น 7 กลวิธีใหญ่ ได้แก่ 1) กลวิธีการซ้ำคำ เช่น เหนียวๆ และ ลื่นลื่น เป็นต้น 2) กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัส 2 คำเข้าด้วยกัน เช่น นุ่มนิ่ม เรียบเนียน เนียนลื่น ชุ่มโชก เป็นต้น 3) กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยาย เช่น นุ่มป้อย ร้อนวูบ ลื่นมัน เป็นต้น 4) กลวิธีใช้คำเรียกวัตถุเฉพาะ เช่น เหมือนกำมะหยี่ คล้ายฝอยขัดหม้อ เป็นต้น 5) กลวิธีการใช้ศัพท์เดี่ยว เช่น แฉะ และ 6) กลวิธีการใช้คำว่า ค่อนข้าง กับคำเรียกสัมผัส

พื้นฐาน เช่น *ค่อนข้างแข็ง* 7) กลวิธีการใช้คำว่า *ออก* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เช่น *ออกลิ้น ออกสาก* เป็นต้น คำเรียกสัมผัสพื้นฐานที่มีจำนวนคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานเป็นสมาชิกมากที่สุด ได้แก่ *ลิ้น* ส่วนคำเรียกสัมผัสพื้นฐานที่มีจำนวนคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานเป็นสมาชิกน้อยที่สุด ได้แก่ *หมาด* และ *ชื้น*

ผลการวิเคราะห์คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยพบว่า ผู้พูดภาษาไทยใช้คำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยที่มีความหมายทางบวก ทางลบ และที่มีความหมายเป็นกลาง ซึ่งทัศนคติของผู้บอกภาษามีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกันออกไปตามแต่ละบุคคล คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายทางบวกใช้แสดงความรู้สึกชื่นชอบต่อประเภทสัมผัส ส่วนคำแสดงทัศนคติที่มีความหมายทางลบแสดงความรู้สึกไม่ชื่นชอบต่อประเภทสัมผัส สำหรับคำแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลางเป็นคำที่ไม่ได้แสดงถึงความชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบต่อประเภทสัมผัสแต่อย่างใด

คำแสดงทัศนคติที่มีความหมายทางบวกปรากฏกับประเภทสัมผัส *นุ่ม นิ่ม เรียบ อุ่น* และ *ละเอียด* มากที่สุด ส่วนประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาชอบมากที่สุด คือ *นุ่ม* สำหรับคำแสดงทัศนคติที่มีความหมายทางลบปรากฏกับประเภทสัมผัส *ขรุขระ เหนียว ร้อน หยาบ* และ *เปราะ ตะปุ่มตะป่ำ ชื่น* และ *หมาด* มากที่สุด ส่วนประเภทสัมผัสที่ผู้บอกภาษาไม่ชอบมากที่สุด คือ *ละเอียด*

ผลการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกสัมผัสข้างต้นมีบางส่วนที่เหมือนกับผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสัมผัส เช่น คุณสมบัติของสัมผัสในมิติเนื้อสาร พื้นผิว ความเปียก และอุณหภูมิ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าสัมผัสของคนไทยมีบางส่วนที่ไม่เหมือนทางวิทยาศาสตร์ เช่น ภาษาไทยมีการแยกความแตกต่างระหว่าง *นุ่ม* กับ *นิ่ม* และ ระหว่าง *เปียก* กับ *หมาด* ซึ่งทางวิทยาศาสตร์ไม่มีการแยก ยิ่งไปกว่านั้น คำเรียกสัมผัสในงานวิจัยนี้จำกัดอยู่เฉพาะการแตะ ถูบ และบิบนั่นจึงไม่ครอบคลุมเรื่องรูปร่าง ขนาด น้ำหนัก และปริมาตรของวัตถุสิ่งของที่ปรากฏในงานทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ให้คำจำกัดความของคำเรียกสัมผัสโดยไม่ครอบคลุมถึงความรู้สึกทางกายจึงไม่จัดให้คำที่พบในผลงานการทดลองทางวิทยาศาสตร์บางคำเป็นคำเรียกสัมผัส เช่น *จึกจึก คัน เจ็บ ปวด* เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผลการวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับผลการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เสมอไป

8.2 อภิปรายผล

8.2.1 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้คำเรียกสัมผัส โดยถามผู้บอกภาษาว่า *สัมผัส(วัตถุ) แล้วรู้สึกอย่างไร* นั้นทำให้ได้ข้อมูลหลากหลายลักษณะ เนื่องจากคำว่า *รู้สึก* ในภาษาไทยครอบคลุมและกินความหมายกว้างมาก ตั้งแต่ระดับวัตถุวิสัยจนถึงระดับอัตวิสัย อาจกล่าวได้ว่า คำว่า *รู้สึก* ในภาษาไทยอาจจำแนกออกเป็น 3 ระดับใหญ่ ได้แก่ 1) ความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัสและรับรู้คุณสมบัติของวัตถุในเชิงวัตถุวิสัยซึ่งเป็นการรับรู้คุณสมบัติต่างๆของวัตถุได้โดยตรง เช่น *แข็ง* *และ* *นิ่ม* *และ* *สาก* เป็นต้น 2) ความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัสแล้วก่อให้เกิดอาการทางกาย เช่น *เจ็บ* *ปวด* *และ* *ชา* เป็นต้น และ 3) ความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัสในเชิงอัตวิสัย ซึ่งเป็นการแสดงความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของแต่ละบุคคลที่มีต่อสัมผัสในแต่ละประเภท เช่น *ขยะแขยง* *เพลิดเพลิน* *และ* *สนุก* เป็นต้น ซึ่งในการจำแนกคำเรียกสัมผัสออกจากคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสด้วยเกณฑ์ทางไวยากรณ์ที่ต้องปรากฏในรอบทดสอบ “*สัมผัสแล้วรู้สึก...*” ได้จึงจะเป็นคำเรียกสัมผัส ไม่สามารถคัดแยกคำเรียกสัมผัสออกจากคำที่ไม่ใช่คำเรียกสัมผัสได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นจึงต้องใช้เกณฑ์ทางความหมายช่วยคัดแยกคำแสดงทัศนคติและคำบอกอาการความรู้สึกทางกายออกจากคำเรียกสัมผัสและเกณฑ์ผู้บอกภาษาช่วยตัดสินว่าคำใดเป็นคำเรียกสัมผัสด้วย

8.2.2 ในการจำแนกคำเรียกสัมผัสพื้นฐานและไม่พื้นฐานในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า คำเรียกสัมผัสบางคำดูเหมือนจะเป็นคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เช่น คำว่า *เหนอะหนะ* เพราะมีลักษณะเป็นศัพท์เดี่ยว อย่างไรก็ตาม *เหนอะหนะ* เป็นคำบอกความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัสแล้วก่อให้เกิดอาการในตัวผู้สัมผัสเอง กล่าวคือ ผู้สัมผัสเป็นผู้รู้สึกถึงอาการนั้น ดังนั้นในที่นี้จึงถือว่าเป็นคำบอกอาการความรู้สึกทางกาย

8.2.3 ผู้วิจัยพบว่ามิติต่างที่พบในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างจากมิติต่างที่ต่างที่ตั้งไว้ในสมมติฐาน กล่าวคือ สมมติฐานที่ตั้งไว้มี 3 มิตี แต่ที่พบในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 4 มิตี และยังแบ่งเป็นมิตีย่อยๆภายใต้มิตีใหญ่อีก 13 มิตี อย่างไรก็ตาม สมมติฐานเกี่ยวกับมิติต่างที่ต่างที่ตั้งไว้ก็ยังมีส่วนที่ตรงกับมิติต่างที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล 2 มิตี ได้แก่ มิติต่างเรื่องอุณหภูมิและความเสียดทาน ส่วนมิติต่างเรื่องความชื้นที่ตั้งไว้ในสมมติฐานนั้นพบว่าคล้ายคลึงกับมิตี “ความเปียก” ที่ผู้วิจัยใช้

8.2.4 ผู้วิจัยพบว่ามิติต่างที่พบในงานวิจัยนี้ซึ่งเป็นงานทางภาษาศาสตร์มีทั้งเหมือนและแตกต่างจากมิติต่างทางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ ในงานวิจัยนี้พบ 4 มิตี แต่มิตีทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นงานของลีเดอร์แมนและคลาตซกี (Lederman and Klatzky, 1990)

ศึกษาไว้ในเรื่อง flexible exploration by human and robotic haptic system มี 6 มิติ มิติที่พบในงานวิจัยนี้ที่เหมือนกับงานทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ มิติพื้นผิวและอุณหภูมิ ส่วนมิติที่พบในงานวิจัยทางภาษาศาสตร์นี้แต่เป็นมิติที่ลิเคอร์แมนและคลาทสกีไม่ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยข้างต้น ได้แก่ ความเปียก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าในงานวิจัยของลิเคอร์แมนนั้น วัตถุที่นำมาใช้ในการทดลองไม่ได้มีน้ำเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนมิติที่พบในงานทางวิทยาศาสตร์แต่ไม่พบในงานวิจัยนี้ได้แก่ มิติน้ำหนัก รูปร่าง และปริมาตรความหนาบาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยไม่ได้ให้ผู้ออกภาษาสัมผัสวัตถุทั้งชิ้นและไม่ได้ให้ผู้ออกภาษานำวัตถุไปถือไว้ นอกจากนี้ อาจเป็นไปได้ว่าคนไทยรับรู้มิติรูปร่างและปริมาตรความหนาบางด้วยประสาทสัมผัสทางตาเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้จึงอาจทำให้มิติบางมิติที่พบทางวิทยาศาสตร์ไม่เหมือนกับมิติที่พบในงานวิจัยนี้ ส่วนมิติเนื้อสารที่พบในงานวิจัยนี้อาจเทียบได้กับมิติความแข็งในงานวิจัยของลิเคอร์แมนและคลาทสกี เนื่องจากคำเรียกสัมผัสที่อยู่ภายใต้มิติเนื้อสารแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกับมิติความแข็งเกือบทั้งสิ้น

8.2.5 ผลการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานมีที่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้แก่ กลวิธีการประสมคำและกลวิธีการซ้ำคำ ซึ่งเป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานส่วนใหญ่ แม้กระนั้นก็ตามยังพบกลวิธีที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยาย กลวิธีใช้คำเรียกวัตถุเฉพาะ กลวิธีการใช้ศัพท์เดี่ยว กลวิธีการใช้คำว่า *ค่อนข้าง* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน และกลวิธีการใช้คำว่า *ออก* กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

8.2.6 คำเรียกสัมผัสบางประเภทอาจรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทางการมองเห็นหรือการได้ยิน เช่น คำว่า *กรอบ* และ *สาก* อาจรับรู้ได้จากการได้ยินไปพร้อมๆกับการสัมผัส เนื่องจากวัตถุสิ่งของใดที่มีลักษณะกรอบ เมื่อบีบนอกจากจะแตกออกเป็นชิ้นๆแล้วยังได้ยินเสียงไปพร้อมๆกันด้วย *สาก* ก็เช่นกัน เมื่อลูบพื้นผิวที่มีลักษณะสาก ในบางครั้งก็อาจจะได้ยินเสียงไปพร้อมกันกับขณะสัมผัสพื้นผิวนั้น ซึ่งในงานวิจัยของเกสต์และคณะ (Guest et al, 2002 อ้างใน Guest and Spence, 2002: 63) เรื่อง “Audiotactile interactions in roughness perception” กล่าวว่า ความรู้สึกที่เกิดจากการมองเห็นถือเป็นสิ่งที่ปรากฏร่วมกันกับความรู้สึกที่เกิดจากการสัมผัสทางกาย เนื่องจากการรับรู้ที่พื้นผิวมีลักษณะอย่างไรนั้นสามารถรับรู้จากประสาทสัมผัสได้หลายทางพร้อมๆกัน ซึ่งนอกจากการสัมผัสทางกายแล้วยังสามารถรับรู้ได้จากการมองเห็นรวมทั้งจากการได้ยินอีกด้วย ซึ่งการรับรู้ร่วมกันหลายอย่างเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถรับรู้สัมผัสของวัตถุสิ่งของต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับสัมผัสทางด้านวิทยาศาสตร์ในอดีต

8.2.7 โครงสร้างของคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทยที่เกิดจากการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำเรียกสัมผัสพื้นฐานด้วยกันแต่อยู่คนละมิติและการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับและคำขยายประเภทต่างๆ คือ คำเรียกสัมผัสที่อยู่ในมิติของเนื้อสารกับพื้นผิว คำเรียกสัมผัสที่อยู่ในมิติของพื้นผิวกับอนุภูมิภาค คำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำแสดงความรู้สึกประสาทสัมผัสอื่น คำบอกระดับของสัมผัสสะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์มีการรับรู้ในหลายๆ มิติพร้อมกัน รวมทั้งมีการรับรู้ที่เกิดขึ้นร่วมกันที่เกิดจากประสาทสัมผัสอื่นนอกเหนือจากการสัมผัสที่เกิดจากผิวหนังเพียงอย่างเดียว ซึ่งการรับรู้ร่วมกันหลายอย่างเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถรับรู้สัมผัสของวัตถุสิ่งของต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับสัมผัสทางด้านวิทยาศาสตร์ในอดีต

8.2.8 การศึกษาคำเรียกสัมผัสในแนวบรรพชนชาติพันธุ์ ทำให้สามารถอธิบายเกี่ยวกับระบบความคิดในแง่ของการแบ่งประเภทตามแบบพื้นเมือง (indigenous categories) ซึ่งเป็นแบบชาวบ้าน (folk concept) ในที่นี้คือการแยกความแตกต่างของสัมผัสพื้นฐานประเภทต่างๆ ทำให้สามารถเห็นภาพรวมของระบบคำเรียกสัมผัสของผู้พูดภาษาไทย ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นกระบวนการคิดที่มีรายละเอียดแตกต่างออกไปจากทางด้านวิทยาศาสตร์ การศึกษาในแบบชาวบ้านเช่นนี้น่าจะมีประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสัมผัสในด้านต่างๆ เช่น ด้านอุตสาหกรรม สิ่งทอให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยภาษาศาสตร์ตามแนวบรรพชนชาติพันธุ์ต่อไป เนื่องจากเป็นการช่วยเก็บรักษาองค์ความรู้แบบชาวบ้านอย่างมีระเบียบแบบแผน ยิ่งไปกว่านั้น ผลงานทางด้านนี้ยังมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยทางภาษาศาสตร์แนวอื่น

งานวิจัยคำเรียกสัมผัสชิ้นนี้อาจถือได้ว่าเป็นการศึกษาคำเรียกสัมผัสในภาษาไทยชิ้นแรก ดังนั้น ประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาต่อไปดังนี้คือ

8.3.1 ควรมีการศึกษาคำเรียกสัมผัสในภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาอังกฤษหรือในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อดูว่าผู้ที่พูดภาษาต่างกันจะใช้คำเรียกสัมผัสหรือมีทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

8.3.2 ควรมีการศึกษาคำเรียกสัมผัสและทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยโดยการรับรู้ทางกลิ่นแทนการใช้มือสัมผัส เพื่อจะทำให้ทราบว่า การรับรู้สัมผัสด้วยมือจะมีความคล้ายคลึงหรือ

แตกต่างจากการรับรู้สัมผัสด้วยกลิ่นอย่างไรหรืออาจจะได้คำเรียกสัมผัสหรือทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสต่างจากการรับรู้ด้วยการใช้มือสัมผัส

8.3.3 ควรมีการศึกษาคำเรียกกลิ่นและทัศนคติเกี่ยวกับกลิ่นในภาษาไทย เพราะเท่าที่ศึกษางานวิจัยในอดีต ผู้วิจัยพบแต่การศึกษาทางวิทยาศาสตร์แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาคำเรียกกลิ่นตามแนวบรรพชาตวรรษชาติพันธุ์ซึ่งจะทำให้เห็นปริชานของคนไทยชัดเจนยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกวรรณ คิลกสกุลชัย. 2537. **ระบบประสาท 1**. ภาควิชาสรีรวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

กาญจนา นาคสกุล. 2540. แบบการเสริมสร้อยในภาษาไทยและเขมร. **ภาษาและวรรณคดีไทย** 14: 1-25.

กาญจนา นาคสกุล. 2541. **ระบบเสียงภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ชาญวุฒิ ตั้งจิตวิทยา และ สาโรช ฐิติเกียรติพงศ์. 2521. **วัสดุในงานวิศวกรรม**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ. 2535. **คำเรียกสีในภาษาไทย (เมียน)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นววรรณ พันธุมธธา. 2547. **คลังคำ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

น้องนุช มณีอินทร์. 2543. **การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เบญจพร เนียรนาทสกุล. 2544. **จินตภาพเกี่ยวกับธรรมชาติในกวีนิพนธ์ของอุชเชนี เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ไพวรินทร์ ขาวงาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรีชา กุลละวณิชย์, ประคอง ตั้งประพทธีกุล, อนันต์ อัดชู, ประพจน์ อัสวีรุพพการ, วิฑูร จารุประกร, สมชาย สุวจนกรณ์, สุชาติ พุทธิเจริญรัตน์, พริ้มเพรา ผลเจริญสุข, นพพร ประชากุล, บุญเทียม คงศักดิ์ตระกูล และสาทิตย์ ชัยประสิทธิกุล. 2541. **พื้นฐานแห่งกายมนุษย์**. กรุงเทพฯ: ริดเดอร์ไคเจสท์ ประเทศไทย.

ปานทิพย์ มหาไตรภพ. 2545. **นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2525. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

พรัดดา เมฆบัณฑิตชูชัย. 2547. **การศึกษาคำเรียกรสและทัศนคติเกี่ยวกับรสในภาษาจีนแต่จิวตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พุกษา เนียมรักษา. 2532. **การใช้ภาษาในวรรณกรรมของดอกไม้สด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์. 2525. **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 13**.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- วรรณพร พงษ์เพ็ง. 2547. ภาษาจินตภาพในเรื่องไกลบ้านพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราภรณ์ ติระ. 2545. คำเรียกญาติของชาวไทยมุสลิมที่มีเชื้อสายต่างกันในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาทิต พุ่มอยู่. 2548. การศึกษาคำเรียกข้าวและมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวบรรพตศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภัทรินทร์ ประพันธ์ศิริ. 2535. คำเรียกญาติคำเมือง: การวิเคราะห์ทางบรรพตศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศตวรรษ เชื้อมหาวัน. 2541. คำเรียกดีและการรับรู้ดีของผู้พูดภาษาไทยลื้อ ลัวะ ม้ง และกระเหรี่ยง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิธร สีนถาวรกุล. 2547. วิถีการกินและความเชื่อของคนไทยที่สะท้อนจากชื่ออาหารไทยที่ใช้ในเทศกาลงานพิธีแบบดั้งเดิม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศันสนีย์ สวัสดิพงษ์. 2540. ศรีวิทยา ระบบประสาทรับความรู้สึก. ภาควิชาศรีวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศุภมาส เอ่งฉ้วน. 2537. คำเรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ของประเทศไทย และเกาะปีนัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภมาส เอ่งฉ้วน. 2543. คำเรียกดีและมโนทัศน์เรื่องดีของคนไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุปानी สนธิรัตน์, จำรอง เงินดี, ทิพย์วัลย์ สุรินยา. 2541. จิตวิทยาทั่วไป. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- สุมณฑนา จันทโรจนวงศ์. 2527. การศึกษาเปรียบเทียบการใช้ความอ่อนไหวของประสาทความรู้สึกในงานเขียนของโกแล็ตและสุวรรณีย์ สุคนธา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

- ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2538. **คำเรียกชื่อและการรับรู้สีของชาวอังกฤษและชาวไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรทัย ชื่นมณุษย์, จำเนียร ช่วงโชติ, ศรินันท์ เพชรทองคำ, เพ็ญทิพย์ ชัยพัฒน์, สมัย จิตหมวด, สิริวรรณ สารนาน, เฉลียว ฉิมอินทร์, มาโนช สุขฤกษ์, นวลศิริ เปาโรหิตย์, วิจิตพาดิ วัฒนสินธุ์, วรรัตน์ รงคปรานี, จิตรา วสุวานิช, ลัดดา กิติวิภาต. 2520. **จิตวิทยาทั่วไป**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัญชลิกา ผาสุกกิจ. 2543. **คำเรียกสีในภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ เชียงใหม่ นครศรีธรรมราช และ อุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Adams, Virginia, Hal Bowser, Walter Fox, Nancy Gross, Mary MacEwen, Jean McKeon, Wendy Murphy, Sara Stein. 1998. **ABC's of the human body**. New York. USA: The Reader's Digest Association, Inc. Pleasantville. แปลโดย ปรีชา กุลละวณิชย์, ประคอง ตั้งประพจน์กุล, อนันต์ อัดชู, ประพจน์ อัสวีรุพหการ, วิฑูร จารุประกร, สมชาย สุวจนกรณ์, สุชาติ พุทธิเจริญรัตน์, พร็ิมเพรา ผลเจริญสุข, นพพร ประชากุล, บุญเทียม คงศักดิ์ตระกูล และสาทิพย์ ชัยประสิทธิ์กุล. 2541. **พื้นฐานแห่งกายมนุษย์**. กรุงเทพฯ: ริดเดอร์ไคเจสท์ ประเทศไทย.
- Berlin, Brent, and Paul Kay. 1969. **Basic color terms: their universality and evolution**. Berkeley: University of California Press.
- Brown, Roger. 1958. How shall a thing be called ?. **Psychological Review** 65: 14-21.
- Brungraber, R. J. 1967. **An overview of floor slip-resistance research with annotated bibliography** (NBS Technical Note 895). Washington, DC: National Bureau of Standards.
- CourtNey, Thomas H. 1990. **Mechanical behavior of materials**. Singapore: McGraw-Hill Publishing Company.
- Craig, James C., and Gary B. Rollman. 1990. Somesthesia. **Annu. Rev. Psychol** 50: 305-331.
- Druyan, S. 1997. <http://ced.ncsu.edu/nanoscale/haptics.htm>.
- Frake, Charles O. 1980. **Language and culture and description**. Essays, selected by Anwar S.Dil. Stanford: Stanford University Press.
- Guest S., C. Catmur, D. Lloyd, and C. Spence. 2002. Audiotactile interactions in roughness

- perception. **Exp. Brain Res** 146: 161-171.
- Guest, S., and C. Spence. 2002. What role does multisensory integration play in the visuotactile perception of texture. **International Journal of Psychophysiology** 50: 63-80.
- Hollins, M., R. Faldowski, S. Rao, and F. Young. 1993. Perceptual dimensions of tactile surface texture: a multidimensional scaling analysis. **Perception and Psychophysics** 54: 697-705.
- James, Thomas W., G. Keith Humphrey, Joseph S. Gati, Philip Servos, Ravi S. Menon, and Melvyn A. Goodale. 2002. Haptic study of three-dimensional objects activates extrastriate visual areas. **Neuropsychologia** 40, 10: 1706-1714.
- Katz, D. 1989. **The world of touch** (L.E. Krueger, Trans.). Hillsdale, NJ: Erlbaum. (Original Work published 1925).
- Kay, P., and C. K. Mcdaniel. 1978. The linguistic significance of the meanings of basic color Terms. **Language** 54: 610 - 646.
- Klatzky, R. L., S. J. Lederman, and V. Metzger. 1985. Identifying objects by touch: an expert system. **Perception & Psychophysics** 54: 170-178.
- Klatzky, R. L., J. M. Loomis, S. J. Lederman, H. Wake, and N. Fujita. 1993. Haptic identification of objects and their depictions. **Percept. Psychophys** 54: 170-178.
- Klatzky, R. L., S. J. Lederman. 1995. Identifying objects from a haptic glance. **Percept. Psychophysics** 57: 1111-1123.
- Lakoff, George. 1985. Women, Fire, and Dangerous Things. **The importance of categorization**. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lederman, S. J. 1983. <http://ced.ncsu.edu/nanoscale/haptics.htm>.
- Lederman, S. J., and R. L. Klatzky. 1990. Flexible exploration by human and robotic haptic systems. **Annual International Conference of the IEEE Engineering in Medicine and Biology Society** 12, 5: 1915-1916.
- Li, Kai Way, Wen-Ruey Chang, Tom B. Leamon, and Chin Jung Chen. 2004. Floor slipperiness measurement: friction coefficient, roughness of floors, and subjective perception under spillage conditions. **Safety Science** 42: 547-565.
- Lyon, John. 1996. **Linguistic semantics: an introduction**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mann, M. D. 1981. The nervous system and behaviour. New York: Harper Row Publishers.

- Manning, D. P., and C. Jones. 2001. The effect of roughness, floor polish, water, oil and ice on underfoot friction: current safety footwear solings are less slip resistant than microcellular polyurethane. **Applied Ergonomics** 32: 185-196.
- Nida, Eugene A. 1979. **Componential analysis of meaning. An Introduction to Semantics Structure**. The Hague: Mouton.
- Perkins, P. J., and M. P. Wilson. 1983. Slip resistance testing of shoe-new developments. **Ergonomics** 26: 73-82.
- Picard, Delphine, Catherine Dacremont, Dominique Valentin, and Agmes Giboreau. 2003. Perceptual dimension of tactile texture. **Acta Psychologica** 114: 165-184.
- Picard, Delphine. 2006. Partial perceptual equivalence between vision and touch for texture information. **Acta Psychologica** 121: 227-248.
- Prasithratsint, Amara. 2001. A componential analysis of kinship terms in Thai. **Essay in Thai Linguistics**, pp. 261-274. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Rosch, Eleanor. 1973. Natural categories. **Cognitive psychology** 4: 320-35.
- Rosch, Eleanor., C. Simpson, and R. S. Miller. 1976. Structural bases of typicality effects. **Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance** 2: 491-450.
- Sathian K., A. Zangaladze, J. Hoffman, and S. Grafton. 1997. <http://ced.ncsu.edu/nanoscale/haptics.htm>.
- Schiffman, Harvey Richard. 1996. **Sensation and perception: an integrated approach fourth edition**. NewYork: Wiley.
- Soufflet, Ivanne., Maurice Calonnier, and Catherine Dacremont. 2004. A comparison between industrial experts' and novices' haptic perceptual organization: a tool to identify descriptors of the handle of fabrics. **Food Quality and Preference** 15: 689-699.
- Steven, J. C. 1990. Perceived roughness as a function of body locus. **Percept.Psychophys** 47: 298-304.
- Taylor, John R. 1995. **Linguistic categorization prototypes in linguistic theory**. Oxford: Oxford University Press.
- Tiest, Wouter M. Bermann, and Astrid M. L. Kappers. 2006. **Analysis of haptic perception of material by multidimensional scaling and physical measurements of roughness and compressibility**. **Acta Psychologica** 121: 1-20.

Verry, R. 1998. <http://ced.ncsu.edu/nanoscale/haptics.htm>.

Yoshida, M. 1968. Dimensions of tactual impressions. **Japanese Psychological Research** 10: 157-173.

Zangaladze, A., C. Epsein, S. Grafton, and K. Datian. 1999.

<http://ced.ncsu.edu/nanoscale/haptics.htm>.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

คำเรียกสัมผัสที่รวบรวมได้จากคลังคำและพจนานุกรม

คำ	ความหมาย	ตัวอย่าง	หน้า
1. กรอบ	แตกหักเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยได้ง่าย		16
2. เกลี้ยง	ไม่มีรอยและเรียบ/เรียบๆ ไม่ขรุขระหรือไม่มี ลวดลาย	มะนาวกลมเกลี้ยง	495/111
3. ขรุขระ	เป็นปุ่มเป็นแ่ง ไม่เรียบ/ไม่เรียบราบ	มะระมีผลขรุขระ	496/130
4. แข็ง	กดหรือตัดให้เป็นรูปได้ยาก/ไม่อ่อนไม่นิ่ม	ขนมปังแข็งปัง ไม่แข็งโป๊ก เนื้อแข็ง ของแข็ง	502/157
5. และ	เลอะเทอะเพราะเปียก ชุ่มน้ำอยู่เสมอ เปียกหรือชุ่มน้ำเกินไป/มีน้ำหรือของเหลวอื่น อยู่ทั่ว (ใช้แก่พื้น ฝา และข้าว ฯลฯ)	ตาและ ถนนและ ข้าวและ	513/251
6. ชื้น	มีไอน้ำซึมซาบอยู่/มีไอน้ำซึมซาบอยู่	อากาศชื้น ไม่แห้งทีเดียว เช่น ฟ้าชื้น	513/271
7. ชุ่ม	มีน้ำหรือของเหลวซึมอยู่ทั่ว/มีน้ำหรือของเหลว ซึมซาบเอิบอาบอยู่	ชุ่มคอ	513/272
8. โขก	มีน้ำหรือของเหลวอื่นมากจนไหลอาบไปทั่ว/ มากจนไหลอาบไปทั่ว	เสื้อเปียกโขก เหงื่อโขก รดน้ำแกงโขกๆ	513/276
9. ค้าน	ไม่เป็นเงา/ไม่นิ่ม/กระด้าง ไม่นิ่ม/ไม่เป็นมัน ไม่เป็นเงา	สีค้าน/มือค้าน ข้อศอกค้าน / สีค้าน กระดาษค้าน	494/501/300
10. ตะปุ่มตะป่ำ	นูนขึ้นเป็นปุ่มๆ/เป็นปุ่มเป็นปมขรุขระ	ก้อนหินตะปุ่มตะป่ำ/ ผิวมะกรูด	496/332
11. นิ่ม	อ่อนและไม่ระคาย/อ่อนนุ่ม/ละเอียดอ่อน	มือนิ่ม กว๊ายเตี๋ยเส้นนิ่ม/ เนื้อนิ่ม มะตูมนิ่ม/ฝ้านิ่ม	502/448
12. นุ่ม	อ่อนและนำสัมผัส/อ่อนละมุน อ่อนนิ่ม	เบาะนุ่ม ขนนุ่ม ลวกเส้นหมี ให้นุ่ม	502/452
13. นุ่มนิ่ม	ทั้งนุ่มและนิ่ม/อ่อนนุ่มอย่างไรจะละเอียด	มือนุ่มนิ่ม	502/452
14. เนียน	เรียบและมีเนื้อละเอียด/มีเนื้อละเอียดนุ่มนวล	ผิวเนียน ฝ้านี้อเนียน/ เนื้อเนียน	495/454
15. เปียก	มีน้ำหรือของเหลวอื่นอยู่/มีน้ำชุ่มปนผสมอยู่ หรือติดอยู่		512/547
16. ฝืด	เคลื่อนได้ยากเพราะมีแรงต้าน/เคลื่อนไหว ไม่สะดวกไม่คล่องเพราะแรงต้านทานมี การเสียดสี	ประตูฝืด/ประตูฝืด กินข้าวฝืด	517/572
17. มัน	เป็นเงาเพราะมีน้ำมันมาก/มันจนมีน้ำมันเยิ้ม หรือลอยเป็นฝ้า		493/643

คำเรียกสัมผัสที่รวบรวมได้จากคลังคำและพจนานุกรม

คำ	ความหมาย	ตัวอย่าง	หน้า
18.เย็น	ไม่ร้อน/มีอุณหภูมิต่ำ/หายร้อน ไม่ร้อนไม่หนาว	มือเย็นเฉียบ น้ำเย็นเจี๊ยบ	53/551/679
19.ร้อน	รู้สึกเหมือนถูกไฟ/มีอุณหภูมิสูงมาก มีความรู้สึกตามผิวหนังเหมือนถูกไฟ	ตัวร้อน น้ำร้อน	53/551/687
20.เรียบ	เสมอกันโดยตลอด/ไม่ขรุขระ เช่น พื้นเรียบ	สนามเรียบ ริดเลื้อเรียบ	495/709
21.ละเอียด	ประกอบด้วยส่วนประกอบเล็กๆ/ไม่หยาบ, เล็ก, เป็นผง, เป็นจูน, ถี่ถ้วน, ประณีต		502/725
22.ลื่น	เรียบเกลี้ยงเป็นมัน ทำให้เคลื่อนที่ไปได้คล่อง/ มีลักษณะเรียบเกลี้ยงเป็นมันเป็นเมือก ทำให้ พลาดไถลหรือเคลื่อนไปไต่คล่อง	ผ้าลื่น ถนนลื่น/ทางลื่น ตัวลื่น ไม่ฝืด	501/736
23.ละ	เหลวและไม่เป็นรูป/เปื่อยหรือแหลกเหลวไม่ เป็นรูปเดิมหรือเหลวเป็นปลัก หรือ เฟะ	ข้าวละ	502/744
24.สาก	มีสิ่งเล็กๆแข็งๆปนอยู่ทำให้ไม่นุ่ม/ระคาย เพราะมีลักษณะไม่ละเอียดอ่อนหรือไม่นุ่มนวล หรือขรุขระเพราะมีพื้นไม่ราบเรียบ	คางสาก	501/826
25.หมาด	ยังมีน้ำหรือของเหลวอื่นอยู่เล็กน้อย/ แห้งไม่สนิท เกือบแห้ง		513/872
26.หยาบ	ประกอบด้วยส่วนประกอบใหญ่ๆ/ไม่ละเอียด, ไม่สุภาพ, ไม่เรียบร้อย		502/876
27.หยุ่น	กดแล้วบวมลงแต่จะกลับฟูขึ้นตามเดิม/ยุบลงไป แล้วคืนตัวได้ ยืดได้		502/877
28.เหนียว	แยกออกจากกันยาก/เป็นยางติดสิ่งอื่นได้	เหนียวน้ำตาลจนเหนียวหนับ/ น้ำลายเหนียวเหนียว	502/898
29.เหลว	เปลี่ยนรูปได้ง่ายเป็นน้ำ ไม่แข็ง	ดินเหลวปอดแปด	502/900
30.แห้ง	ไม่มีน้ำหรือของเหลวอื่น/แยกออกจากกันยาก/ ไม่มีน้ำ หมคน้ำ ไม่เปียก	ผ้าแห้ง พื้นดินแห้งผาก ลำธารแห้งขอด	512/903
31.แหยะ	ละเอียดและมีน้ำมาก/ไม่น่ากินไม่น่าแตะต้องเพราะ แหยะ	ข้าวแหยะ	502/904
32.อุ่น	มีอุณหภูมิสูงหรือค่อนข้างสูง/ค่อนข้างร้อน ไม่ร้อนไม่หนาว	ตัวอุ่น อากาศอุ่น	551/955

ภาคผนวก ข.

คำเรียกสัมผัสที่รวบรวมได้จากนวนิยาย

1. เรื่องกลิ่นกุหลาบ

คำ	บริบท	หน้า
นุ่มๆ	หอมอ่อนนุ่มๆ	11
มัน	เสื้อคลุมแบบกิโมโนตัดด้วยแพรเนื้อมัน	20
เย็นเฉียบ	เปิดตู้เย็นรินน้ำเย็นเฉียบ	31
โชก	เหงื่อโชก	34
ขรุขระ	กางเกงนั้นเป็นบลูจินส์อย่างดิชนิตทนต์ทานต่อการลากถูไปตามผิวขรุขระของต้นไม้	36
ร้อนวาบ	นาวาระรู้สึกร้อนวาบ	40
เย็นจัด	มือขาวเรียวซึ่งกำลังหยิบแก้วบรรจุน้ำสีน้ำตาลอ่อนเย็นจัด	65
เย็นฉ่ำ	ความเย็นฉ่ำของสายฝน	78
เปียกโชก	เนื้อตัวเปียกโชกราวกับคนตกน้ำ	79
	หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งซึ่งเปียกโชกเช่นกัน	79
ร้อนๆ	หาเครื่องคั้นร้อนๆ/น้ำร้อน	79/172
หนานุ่ม	ลานหญ้าแฉะๆหญ้าเขียวหนานุ่มราวกับพรม	103

2. เรื่องเจ้าสาวของอานนท์

คำ	บริบท	หน้า
เย็น	เฉย ขอน้ำเย็นๆสักถ้วย/มือเท้าเย็นด้วยความตกใจ	73/233
ร้อน	แผ่นดินร้อนเป็นไฟ	81
เย็นเฉียบ	น้ำส้มคั้นเย็นเฉียบ	123
อุ่น	ขนมปังโรลล์ซึ่งยังอุ่นๆ	124
หยาบ	สวมเสื้อสีดำเนื้อหยาบ	244

3. เรื่องทวิภพ

คำ	บริบท	หน้า
มัน	รถสีดำเป็นมันปลาบ	1
เหนียวเหนอะ	หูโทรศัพท์ที่เหนียวเหนอะ	2
ชุ่ม	เหงื่อกลับชุ่มได้ผ้าห่ม	20
โชก	เหงื่อโชก	39
ละเอียด	ผิวละเอียดฟองนั้นตัดกับผมยาวตรงดำกลับ	73
เย็นวาบ	มณีจันทร์เย็นวาบ	97
นุ่ม	เธอหล่นลงที่นุ่ม/มือนุ่มเบาถูลงบนหัว	121/647
	ผ้าขนหนูเนื้อนุ่ม/คุณหญิงใช้ผ้าเนื้อนุ่มขัดเครื่องเพชร	124/590
	พรมเนื้อนุ่ม/นั่งอยู่บนพรมสีเหลี่ยมขนนุ่ม	186/635

3. เรื่องทวิภพ

คำ	บริบท	หน้า
แห้งกรอบ	ภาพมัวแห้งกรอบ	251
แข็ง	ที่นอนแข็ง	306
เรียบนุ่ม	ฟองน้ำเรียบนุ่ม	306
ลื่น	แพรที่คลุมตัวเนื้อลื่น	306
เย็นล่ำ	ผ้าเย็นล่ำก็ดูกว้างบนหน้าผาก	306
ค่อนข้างเย็น	น้ำในขันสาครค่อนข้างเย็น	519
เย็นๆ	น้ำเย็นๆไม่ขม ค่อยๆ รินลงคอมณีจันทร์	535
ร้อนผ่าว	ร่างร้อนผ่าวในอ้อมแขนทำให้อาดูร	541
ร้อนๆ	ขอหาร้อนๆสักปานซี	648
เปียก	ผมที่แม่มีวนขมวดเป็นมวยให้รู้ร่ายเปียกเป็นตอนๆ	519
นุ่มๆซากๆ	แปรงของแม่มีวนคือไม้ข่อยทุบปลายนุ่มๆซากๆ	559
นุ่ม	มณีจันทร์ใช้ผ้าแดงที่ซักจนนุ่ม	651
	เสื้อขัดดาสีเหลือง ผิวสัมผัสนุ่มและดูเหมือนมีกลิ่นหอมกรุ่น เสื้อโอบเตย	460

4. เรื่องบ้านร้อยดอกไม้

คำ	บริบท	หน้า
เปียก	เหงื่อซึมเปียกอยู่ที่เชิงผม	259
เปียกชื้น	มองผ่านลานซีเมนต์ที่เปียกชื้น	4
เย็น	เธอถาม ทрудตัวนั่งที่ปลายเท้า จับปลายขาที่ค่อนข้างเย็น	55
	หนูลิจับขาพ่อแล้วรู้สึกว่ายเย็นกว่าปกติ	56
เย็นลื่น	พื้นหินขัดเย็นๆลื่น	42
เย็นเฉียบ	อีกฝ่ายรับรู้ว่ามีมือเล็กบางนั้นเย็นเฉียบทีเดียว	290
อุ่น	ถ้าพอนั่งตากลมอยู่อย่างนี้แล้วหาอุ่น หนูลิก็ต้องว่าพ่อจับไว้	57
	มืออุ่นเกือบร้อนทาบทับอยู่บนมือบาง	151
	อีตใจถัดมาป้าบวก็ลุกขึ้นยื่นประคองอ่างน้ำอุ่นไว้ใมือ	344
นุ่ม	มือเรียวนุ่ม	24
	แม้ว่ามีอนั้นจะยังคงตกห้อยด้วยเจ้าตัวยังอยู่ในภวังค์ลึก หากมันก็นุ่ม	128
	เนื้อแพรนุ่มบางทั้งตัวพลิว	219
	ที่แท้เธอยังนอนอยู่บนเตียง มีผ้าห่มนุ่มและอุ่นคลุมถึงคอ	220
นุ่ม	กางเกงผ้าฝ้ายเนื้อนุ่ม	55
ขรุขระ	การเลือกเดินไปบนเส้นทางที่ขรุขระ	155

5. เรื่องมีเพียงรัก

คำ	บริบท	หน้า
อุ่น	อาบน้ำอุ่น แล้วเข้านอน	329
อุ่นจัด	มันเหมือน...เหมือนกับไฟฟ้าอ่อนๆ แล่นวูบผ่านจากมือใหญ่ที่อุ่นจัดเข้าหาตัวหล่อน	36
เรียบ	ชายหนุ่มวางสีหน้าเฉยได้เรียบเหมือนแผ่นกระจก	80
ร้อน	ชนดลสะบัดมือจากสัมผัสของหญิงสาวราวกับว่าตะถูกถ่านไฟร้อนๆ	460
เย็นๆ	ชายหนุ่มก็เรียกแม่บ้านให้จัดน้ำดื่มเย็นๆ และขนมมาเลี้ยงจิตภา	95
เย็น	ลูกไปเปิดตู้เย็นหยิบน้ำเย็นจากขวด	143
เย็นฉ่ำ	ตะเกียกตะกายขึ้นมาจากน้ำที่เย็นฉ่ำ	301
นุ่ม	ถึงเก้าอี้จะบุวมหนานุ่มแต่จิตภากลับรู้สึกนั่งไม่สบาย	165
	หญิงสาวรีบดึงหนังยางนุ่ม ที่รัดผมม้าออก	209
เปียก	เรือนผมยังเปียกน้ำหมาดๆ	264
ชุ่ม	เหงื่อชุ่มตัว	374
ลื่น	รายนั่นน่ะลื่นยังกะปลาไหลใส่สเกด	97
แข็ง	รถใหม่แต่เหล็กแข็งเป็นบ้ำเลย	98
แห้ง ๆ	ฝุ่นแห้งๆจากถนนที่ฟุ้งตลบ	418

6. เรื่องเขมรินทร์-อินทรา

คำ	บริบท	หน้า
เย็น	ยกดาดรองแก้วนํ้าเย็นเข้ามาสามแก้ว	241
	อากาศเย็นกำลังสบายพอดี	117
	อากาศค่อนข้างเย็นสักหน่อยเช้าวันนี้	713
ร้อน	รับประทานข้าวต้มแล้วหรือยังคะ เขาเพิ่งยกเข้ามากำลังร้อน ๆ	582

7. เรื่องคำพิพากษา

คำ	บริบท	หน้า
เย็น	น้ำเย็นๆ จากแท็งก์น้ำหลังโรงเรียน	28
เหนียว	คราบเหนียวเหนอะหนะของน้ำเหลือง	112
	เสลดเหนียวเหนอะ	287
	น้ำลายใสเหนียว	287
ขรุขระ	ถนนลูกรังสีส้มขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ	123
แห้ง	เนื้อแห้งร้อนเป็นแผ่นเล็กๆ คล้ายกระดาษเก่าเก็บแห้งกรอบ	133
แข็ง	เส้นผมแข็งชี้ไว้ระเบียบ	174
เปียกและ	เนื้อตัวโสมด้วยเหงื่อเปียกและ	304

8. เรื่องสี่แผ่นดิน

คำ	บริบท	หน้า
ร้อน	มะพร้าวก็มีแต่มะพร้าวแห้งสำหรับทำขนม เวลาจะใช้ก็ต้องชงด้วยน้ำร้อน	498
	ร้อนเหมือนกับถูกไฟ	217
ร้อนจัด	ต้มโคล้งเผ็ดจัดร้อนจัด	195
ร้อนวูบวาบ	พลอยรู้สึกได้ว่าร้อนวูบวาบขึ้นมาทันที	125
อุ่นๆ	เนื้อตัวยังอุ่นๆ	478
เย็น	พอดีนเช้าก็ต้องอาบน้ำเย็นก่อนอื่น	497
	กระดานที่เย็นและเป็นมัน ไม่มีฝุ่นละอองจับเลย	18
	น้ำเย็น	319
นุ่ม ๆ	คุณเปรมก็เอาไม้เท้าอัน โนนข้างอันนี้ข้างขึ้นมาขัดด้วยผ้าหรือหนังนุ่ม	533

9. เรื่องโคมทอง

คำ	บริบท	หน้า
ชื้น	เหงื่อซึมทั่วหน้าและชื้นไปทั้งตัว	321
ชุ่มโชก	ชุดนอนตัวยาวกรอมเท้าที่ชุ่มโชกด้วยน้ำฝนถูกผลัดเป็นเสื้อสาติลายช่อกุหลาบ สีชมพูอ่อนแทน	652
อ่อนนุ่ม	อากาศค่อนข้างเย็นจัดกระทั่งเธอต้องคว้าเสื้อหนาวสีชมพูเป็นปุยก่อนนุ่มมาสวมทับ	5
	เสื้อไหมพรมคอพลุโอเวอร์สีขาอ่อนนุ่มตัดกันอย่างเก๋เท่านั้น	96
	ทิ้งตัวลงนั่งบนเก้าอี้เบาะรองอ่อนนุ่ม	725
ร้อน	จิบจิบร้อนกลัวคอ	590
ร้อนจี๋	จับไข่กะ ตักร้อนจี๋ทีเดียว	652
เหนียว	มือของเขาก็ช่างแน่นเหนียวราวกับทาไว้ด้วยกาว	354
เย็นเยือก	วิงรอรูสึกเย็นเยือกที่ต้นแขน	353
ด้าน	นิ้วด้านเสียหมด	503
ลื่น	แต่ก็ยังเกือบพลาดเมื่อกี้นี้เพราะใส่รองเท้าคู่มือใหม่พื้นมันยังลื่นอยู่	111
โชก	คุณอนิรุทธิ์เหงื่อโชกหลังทีเดียว	987
เรียบ	หาดทรายขาวเรียบ	214

10. เรื่องใต้ฟ้าสีคราม

คำ	บริบท	หน้า
เย็น	ทั้งสองนั่งอยู่บนบันไดวิหารชั้นแรกบนพื้นหินเย็น	94
เย็นเฉียบ	น้ำในลำธารเย็นเฉียบตลอดทั้งวันทั้งคืน	44
	มันเย็นเฉียบราวกับแช่น้ำแข็งจริงๆ	139
เปียก	ผมแถวต้นคอยังเปียกๆ อยู่	299
อ่อนนุ่ม	มือของพี่สะใก่อ่อนนุ่ม	144

10. เรื่องได้ฟ้าสีคราม

คำ	บริบท	หน้า
เย็น	ทั้งสองนั่งอยู่บนบันไดวิหารชั้นแรกบนพื้นหินเย็น	94
เย็นเฉียบ	น้ำในลำธารเย็นเฉียบตลอดทั้งวันทั้งคืน	44
	มันเย็นเฉียบราวกับแช่น้ำแข็งจริงๆ	139
เปียก	ผมแถวคั่นคอกยังเปียกๆ อยู่	299
อ่อนนุ่ม	มือของพี่สะใภ้อ่อนนุ่ม	144
นุ่ม	ลูตินึกถึงหญ้าเขียวนุ่ม	52
แข็ง	หล่อนลุกจากที่นอนแข็งๆ/ พวกผู้หญิงชอบลิปสติกมาก แป้งแข็งๆ ที่มีพีก็ชอบ	139/ 171
และๆ	กำลังกินข้าวต้มและๆ ใส่น้ำปลา	194
เรียบ	โต๊ะกับม้านั่งประกอบหยาบๆ ด้วยหลักข้างละสองหลักแล้วพาดด้วยปีกไม้หงาย หน้าเรียบขึ้น	64
	รถวิ่งรวดเร็วไปตามถนนเรียบ	127
หยาบ	แล้วจึงเช็ดให้แห้งด้วยผ้าขาวเนื้อหยาบๆ ผืนใหญ่	176
หยาบกระด้าง	มือของหล่อนหยาบกระด้างเพราะต้องทำงานหนัก	53
ร้อน	ไฟในเตาก็ร้อนมากเผาหน้าหล่อนให้แดงปลั่ง	141
อุ่นๆ	หล่อนเห็นลิเจ็งถอดเสื้อตัวเปลือยเปล่า กำลังใช้ผ้าชุบน้ำอุ่นๆ ในกระป๋องขึ้นมา เช็ดหน้าเช็ดตา	106
เหนียว	ชะโงกคูน้าข้าวต้มที่ขึ้นจนเกือบเหนียว	140

ภาคผนวก ก.

รายชื่อวัสดุและวัตถุที่เป็นตัวแทนคำเรียกสัมผัสพื้นฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา

คำ	ตัวอย่างสิ่งของที่เป็นตัวแทนคำเรียกสัมผัส
1. กรอบ	ข้าวเกรียบ ข้าวเกรียบว่าว ทองม้วน มันฝรั่ง ไข่ไม้แห้ง ขนมห้าง หมูแผ่น
2. ขรุขระ	มะระ มะกรูด ข้าวโพดอ่อน กระดาษลูกฟูก อิฐมอญ
3. แข็ง	หิน เหล็ก ไม้ ปูน แก้ว อิฐ เพชร พลอย กระจกแก้ว กระจกเบี่ยง ถ้วยแดง น้ำตาลทราย(ก้อน) หินกรวด หินอ่อน อิฐมอญ สารส้ม แผ่นโลหะ (สแตนเลส) ลูกเหล็ก ไม้อัด
4. ซึ้น	ผ้าตากในเวลากลางคืน สำลึชบน้ำ 5 ซึชึทึงไว้ 1 คิน
5. ตะปุ่มตะป่ำ	กางก ก มะระจีนก น้อยหน้า พักทอง ผิวหนังจะเช้ ลูกขย ดอกกะหล่ำ
6. นุ่ม	ผลไม้สุก ดินน้ำมัน ผลไม้งอม เห็ดหอมสด เห็ดฟาง กล้วยสุก ขนมห้าง เต้าหู้
7. นุ่ม	สำลึ นุ่น ผ้าขนหนู ผ้ากำมะหยี่ ผ้าลูกฟูก ขนแมว ขนมห้าง ไหมพรม
8. เปราะ	ไข่ดินสอ แก้วบาง กิ่งไม้
9. เปียก	น้ำ ของทุกชนิดที่ถูกน้ำ แอลกอฮอล์ น้ำแข็ง น้ำ 5 ซึชึ น้ำ 10 ซึชึ น้ำ 15 ซึชึ ผ้าชบน้ำ 5 ซึชึ ผ้าชบน้ำ 10 ซึชึ ผ้าชบน้ำ 15 ซึชึ ผ้าชบน้ำ 20 ซึชึ ผ้าชบน้ำ 25 ซึชึ สำลึชบน้ำ 5 ซึชึ สำลึชบน้ำ 10 ซึชึ สำลึชบน้ำ 15 ซึชึ สำลึชบน้ำ 20 ซึชึ สำลึชบน้ำ 25 ซึชึ สำลึชบน้ำแล้วบีบน้ำออก น้ำหวานผสมน้ำ
10. ฝืด	พื้นซีเมนต์ พื้นยางมะตอย พื้นซีเมนต์ไม้ได้ขัดมัน ผิวต้นมะพร้าว ผิวเหล็กขึ้นสนิม กระจกปูก้องน้ำ กล่องโฟม เปลือกไข่
11. เย็น	น้ำแข็ง น้ำเย็น น้ำฝน น้ำในโองคิน ไอศกรีม ไม้แช่เย็น
12. ร้อน	ไฟ น้ำเดือด น้ำร้อน ข้าวหุงสุกใหม่ น้ำตาเทียน น้ำอุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส น้ำอุณหภูมิ 45 องศาเซลเซียส ถ่านไฟ แกรรร้อน
13. เรียบ	แผ่นกระจก กระจกแข็งขาวเทา กระจก พื้นกระจก แผ่นซีดี แผ่นใสพลาสติก มะเขือยาว มะนาว แดงโม แอปเปิ้ล ส้ม กระจกเซรามิก กระจกส่องหน้า หินอ่อน กระจกแก้ว ธิบับลิ้น
14. ละเอียด	ทรายละเอียด น้ำตาลทราย ข้าวคั่ว ผงขมิ้น แป้งเด็ก แป้งมัน พริกไทยป่น พริกป่น
15. ลื่น	ปลาไหล น้ำยาล้างจาน น้ำมัน พื้นที่มีตะไคร่น้ำจับ แชมพู สบู่ ปลาช่อน มะเขือยาว พริกหวาน มะเขือเปราะ หยวกกล้วย ว่านหางจะเช้ แดงโม แอปเปิ้ล ส้ม ฐึน เจากัวย เยลลี่ ไข่ต้ม แป้งมัน กระจกอาร์ตมัน หินอ่อน ผ้าแพร ผ้าดวน เบบ็อยล์ วาสลิน แชมพู น้ำยาล้างจาน แผ่นซีดี แผ่นใสพลาสติก ไข่ขาวดิบ
16. ละะ	กล้วยสุกบด โยเกิร์ต ไข่กั มะม่วงสุก ทุเรียนงอม ผลไม้เน่า
17. สาก	กระดาษทรายละเอียด กระดาษทรายหยาบ หินลับมีด หนวดเครา ของที่มีฝึ่นจับ ไข่อ้อย หินขัดตัว ข้าวโพดอ่อน แคนตาลูปญี่ปุ่น ลูกกัวี กระจกสา น้ำตาลทราย (ก้อน) หินขัดเท้า บวบแห้ง สก๊อตไบรท์ ผ้าชีฟอง ผ้าลูกไม้ ธิบับลิ้น ไม้อัด
18. หมาด	ผ้าชบน้ำแล้วบีบน้ำออก ผมเปียกน้ำ สำลึชบน้ำแล้วบีบน้ำออก
19. หยาบ	ทรายหยาบ ข้าวคั่วดำไม่ละเอียด น้ำตาลกรวด สก๊อตไบรท์ บวบแห้ง ผ้ากระสอบ ผ้าดิบ ฝอยขัดหม้อ ไข่ฝั กระจกสา กากมะพร้าว หินขัดเท้า พื้นผิวไม้อัด

รายชื่อวัสดุและวัตถุที่เป็นตัวแทนคำเรียกสัมผัสพื้นฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา

คำ	ตัวอย่างสิ่งของที่เป็นตัวแทนคำเรียกสัมผัส
20. หุ่น	เขल्ली วุ่น เขาก้วย ของที่ทำด้วยยาง ฟองน้ำ ปลิงทะเล ซิลิโคน เห็ดหอมสด เห็ดฟาง เขल्लीแต่งหน้าเล็ก ยางสังเคราะห์
21. เหนียว	กาวลาเท็กซ์ แป้งเปียก ยางขนุน ยางมะละกอ ยางมะม่วง ยางกล้วย นมข้น น้ำหวาน น้ำผึ้ง จาระบี ไอศกรีม โยเกิร์ต เขल्लीแต่งหน้าเล็ก เขल्ली กาวน้ำ ซอสมะเขือเทศ สลัดครีม โลชั่น วาสลีน เจลใส่ผม แชมพู น้ำยาล้างจาน ยาสีฟัน สีน้ำ ไข่ขาวดิบ
22. เหลว	ดินโคลน ซอสมะเขือเทศ เต้าส่วน น้ำกระเพาะปลา น้ำราดหน้า สีทาบ้าน ลังขยา ซอสพริก กล้วยสุกบด โยเกิร์ต ไข่ก สลัดครีม เนยจืด โลชั่น เจลใส่ผม ยาสีฟัน สีน้ำ
23. แห้ง	ของทุกชนิดที่ไม่เปียกน้ำ ผ้ายางแดด ถ้วยเปล่าไม่มีน้ำ
24. อุ่น	ไหมพรม น้ำอุ่น น้ำชา กาแฟ น้ำอุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกัณทิมา รักวงษ์วาน เกิดที่จังหวัดนนทบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือในปีการศึกษา 2538 และสำเร็จการศึกษาปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2544 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาสาตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2547

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย